

ISOCRATIS

ORATIONES

ET EPISTOLAE.

EDITIO STEREOTYPA

ISOCRATIS
ORATIONES
ET EPISTOLAE.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITAE.
ACCEDIT
PLENIOR ORATIO DE PERMUTATIONE
AB
ANDR. MUSTOXYDE
INVENTA EXQUE EIUS EDITIONE
DILIGENTER EXPRESSA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS I.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

Ladenpreis 7 Groschen.

Ι'

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ.

Ἐν πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὑρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας· πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους, παρόντας μόνον, τιμῶσιν· οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι. Καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε· τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδ᾽ ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. Ἡγούμενος οὖν πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους, τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητὰς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας. Πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας, ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. Ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γὰρ παιδείας

ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ
σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσο
τας ἐπανορθῶ. Ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶ
λους τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι
λὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περί γε τὸ
τιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν, ὅσοι δ
νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ὧν τὴν δεινότη
ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τ
ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μ
ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μ
λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ καὶ τὸν τ
αὐτῶν ἐπανορθοῦσι. Διόπερ ἡμεῖς, οὐ παράκ
εὑρόντες, ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες, μέλλομ
συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγε
καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ ποίοις τισὶ
θρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰ
μεῖν. Ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπ
θησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γν
ἠδυνήθησαν· ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον, οὐ
βαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀ
σεν, ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλ
καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τ
θυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς
παρακαλῶν. Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠ
σεν, ἄνευ δὲ ταύτης, πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλ
καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε,
δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆ
τῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις σ
ξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει· πλούτου δὲ κρεί

χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστί· τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα, δυνατὰ καθιστῶσα· τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ, θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. Ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστὶν ἔκ τε τῶν Ἡρακλέους ἄθλων, καὶ τῶν Θησέως ἔργων, οἷς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εὐδοξίας χαρακτῆρα [τοῖς ἔργοις] ἐπέβαλεν, ὥςτε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθείς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι λεγομένων. Οὐδὲ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ ῥαθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα, ἀλλ' ἀπήλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος· οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλός τε ἦν, καὶ μεγαλοπρεπής· καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας, ἢ τοὺς τῷ γένει προςήκοντας. Ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑταιρίαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου, καὶ τρόπον γένους, καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. Ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν· δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἐξενηνόχαμεν, πρὸς ὃ δεῖ ζῆν σέ, ὥςπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας

ἀρετῆς γενόμενον. Αἰσχρὸν γάρ, τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων. Ἡγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην ἀδύνατον διατεθῆναι, τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον. Τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε. Διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἄν μοι δοκοίης ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεούς, μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως. Οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν, καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν συμφέροντα. Τούτου δ' ἂν ἐπιτυγχάνοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων, ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε, μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. Ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἔθιζε σαυ-

τὸν εἶναι μὴ σκυθρωπόν, ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν, κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην. Τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα. Τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου. Τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε, τὰς μετὰ δόξης. Τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. Οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. Ἅπαντα δόκει ποιεῖν, ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης. Ἐὰν ἦς φιλομαθής, ἔσῃ πολυμαθής. Ἃ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προςλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρόν, ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαμβάνειν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὑρημένα, συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν. Ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει. Σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύε-

σθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. Αἰσχρὸν γάρ, τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ γίνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. Ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ. Τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν. Πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς, δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις· τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥςπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας· ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν· ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σεαυτόν, ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας. Δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πο-

νηροῖς ἀπιστεῖν, ὥςπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. Περὶ τῶν ἀποῤῥήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς ἀκούουσιν. Ὅρκον ἐπακτὸν προςδέχου διὰ δύω προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων μεγάλων διασώζων. Ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὀμόσῃς, μηδ᾽ ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς. Δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις. Ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίνου, γινόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρόν, μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλε. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δεῖσθαι προςποιῇ. Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀποῤῥήτων ἀνακοίνου. Μὴ τυχὼν μὲν γάρ, οὐδὲν βλαβήσῃ, τυχὼν δέ, μᾶλλον τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιστήσῃ. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. Τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκομεν. Οὕτω δ᾽ ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἂν μὴ περιμένῃς τὰς παρ᾽ ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ᾽ αὐτεπάγγελτος ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῖς βοηθῇς. Ὁμοίως αἰσχρὸν νόμιζε, τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιΐαις, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυςχεραίνοντας,

ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. Ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων. Παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλόν, κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν. Ἔστι δὲ χρήματα μέν, τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δέ, τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῖσαι, καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυςτυχοῦντι βοηθῆσαι. Πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον, μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει. Καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ᾽ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη. Τοὺς κακοὺς εὖ ποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν. Ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν· οἵ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξα-

πατῶντας. Ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους. Γίνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικός, ἀλλὰ μὴ σεμνός. Τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν· τὸν δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δ', ἔσῃ, μὴ δύςερις ὤν, μηδὲ δυςάρεστος, μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνεικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν· ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· (τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν) μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μέν, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὤν, βαρὺ γάρ· μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἂν δέ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἐξανίστασο πρὸ μέθης. Ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταὐτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν. Ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται, διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων· ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται, διαφθαρείσης τῆς διανοίας. Ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι· θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν

δόξαντα, τῇ δὲ προορᾷν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ,τι ἂν μέλλῃς λέγειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ. Πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾷν, ἢ λέγειν. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρὴς, οὔτε δυςτυχῶν περίλυπος. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς γινομένοις τῶν κακῶν. Γίνου δὲ τοῖς ἄλλοις ἐν μηδετέροις ὢν κατάδηλος. Ἄτοπον γάρ, τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον. Δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτὴν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης. Τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε· τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμε.

Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν. Οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας, ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν, καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. Τὴν μὲν γὰρ τούτων χρείαν

εἰδήσεις, τὸν δὲ συμβουλεύοντα μετ᾽ εὐνοίας
ς εὑρήσεις. Ὅπως οὖν τὰ λοιπὰ μὴ παρ᾽ ἑτέ-
ρης, ἀλλ᾽ ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμιείου προφέ-
ιήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν, ὧν ἂν ἔχω σοὶ
λεύειν. Πολλὴν δ᾽ ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοί-
μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἣν ἔχων περὶ σοῦ
ω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρή-
ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ
ιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων
νεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας, ἀλλ᾽ οὐ τοῖς
οῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τοὐναντίον τούτων ἐγνω-
τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην σου
ν φιλοπονίᾳ. Τὸν γὰρ αὑτῷ τὰ βέλτιστα
ιν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκός, καὶ τῶν ἄλλων
ὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι.
τα δ᾽ ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν
εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονάς, τὰς ἐκ
, μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ
εῖν, καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾷν, εὐθὺς αἱ λῦ-
ῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι. Τὸ δὲ περὶ τὴν
φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν ἑαυτοῦ βίον
εῖν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέ-
οδίδωσι. Κἀκεῖ μὲν πρῶτον ἡσθέντες, ὕστε-
πήθημεν· ἐνταῦθα δέ, μετὰ τὰς λύπας, τὰς
ἔχομεν. Ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἔργοις, οὐχ οὕτω
ῆς μνημονεύομεν, ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν
νομεν. Τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον,
αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀπο-
των ἕνεκα διαπονοῦμεν. Ἐνθυμοῦ δέ, διότι

τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν (εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν) τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόντε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. Πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φάσκοντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας· εἰκότως. Ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνῳ ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἦπου τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους, οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν; δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας. Ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ, σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. Εἰ δὲ δεῖ, θνητὸν ὄντα, τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας (ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιστεύουσι) τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς χρὴ παραδείγμασι χρωμένους ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγινώσκειν. Ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν· οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρε-

ιμένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν τὰ χρήσιμα συλλέγειν. Μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύ-ς τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρα-σειεν.

II.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ, Η ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

Οἱ μὲν εἰωθότες, ὦ Νικόκλεις, ὑμῖν τοῖς βασιλεῦ-ν ἐσθῆτας ἄγειν, ἢ χαλκὸν, ἢ χρυσὸν εἰργασμένον, ἄλλο τι τῶν τοιούτων κτημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν δεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξάν εἶναί μοι καταφανῶς, οὐ δόσιν, ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμε-νοι, καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμο-λογουμένως καπηλεύειν. Ἐγὼ δ' ἡγησαίμην ἂν ταύ-την καλλίστην γενέσθαι δωρεὰν, καὶ χρησιμωτάτην, καὶ μάλιστα πρέπουσαν, ἐμοί τε δοῦναι, καὶ σοὶ λα-βεῖν, εἰ δυνηθείην ὁρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος, καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος, ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. Τοὺς

μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν· ἔπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν· ἔτι δ' ἡ παῤῥησία, καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις· πρὸς δὲ τούτοις τινὲς καὶ τῶν ποιητῶν τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν, καταλελοίπασιν· ὥστ' ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίνεσθαι. Τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον· ἀλλ' οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν κατασταθῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. Οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν· οἱ δὲ συνόντες, πρὸς χάριν ὁμιλοῦσι. Καὶ γάρ τοι κύριοι γενόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μέν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. Ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμάς, καὶ τοὺς πλούτους, καὶ τὰς δυναστείας, ἰσοθέους ἅπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας· ἐπειδ' ἂν δὲ ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες εὕρωσι τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δὲ εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους, τοῖς δὲ ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν οὕτως οὖν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον, ἢ μετὰ τοιού-

των συμφορῶν ἁπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. Ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιόν ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν, ὥςπερ ἱερωσύνην, παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἐστι, καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον. Καθ' ἑκάστην μὲν οὖν πρᾶξιν, ἐξ ὧν ἄν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργον ἐστὶ συμβουλεύειν· καθόλου δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρὴ στοχάζεσθαι, καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν, ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐμμέτρων ποιημάτων, καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων, ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων, μεγάλας τὰς προςδοκίας παρέσχεν· ἐπιτελεσθέντα δὲ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδειχθέντα, πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τόγε ἐγχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα, καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες, ἐκείνους μόνους ὠφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὠφελήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πρᾳοτέρας ποιήσειεν.

Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν· ἐὰν γὰρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν

ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθα ἀποβλέποντες, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἐροῦμεν. Οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, προσήκειν αὐτοῖς, πόλιν τε δυστυχοῦσαν παῦσαι, καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι, καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γὰρ ἄλλα τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτοντα, τούτων ἕνεκα πρακτέον ἐστί. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους, καὶ περὶ τηλικούτων βουλευσομένους, μὴ ῥαθυμεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων. Δέδεικται γάρ, ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵασπερ ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. Ὥστε οὐδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὡς τοῖς βασιλεῦσι τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν· ἅπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις, οὐθὲν μέρος τιθέασιν τούτων τῶν ἄθλων, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν. Ὧν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Καὶ μὴ νόμιζε, τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τ[ὸ] βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίνεσθαι μηδεμία[ν] ἔχειν δύναμιν· μηδὲ καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοι[σαύτην] αύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρ[ή]καμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν, καὶ πλείον[ος] ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἂν πρὸς ἀ[ρε]τὴν ὠφελήσαιμεν· ἄλλως τε καὶ τῆς παιδεύσε[ως] καὶ τῆς ἐπιμελείας δυναμένης τὴν ἡμετέραν φ[ύσιν] εὐεργετεῖν· οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶ

παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε, καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνῃ μεταπέμπου· καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων, μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν· ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατὴς γίνου, τῶν δὲ μαθητής· καὶ παρασκεύαζε σαυτόν, τῶν μὲν ἐλασσόνων κριτήν, τῶν δὲ μειζόνων ἀνταγωνιστήν· διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων, τάχιστ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύσοντα, καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. Μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προςτάττειν· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐῤῥωμενεστέρως τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσῃς, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν σεαυτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις. Ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι ποιήσειν τῶν δεόντων. Πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνθρώπων, οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἷόντε καλῶς ἄρχειν, ἢν μή τις χαίρῃ τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτω σοι τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν, γινώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵ τινες ἂν ἄριςα τὸ πλῆθος θεραπεύσωσι. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἐὰν μήτε τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς, μήτε ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικηθήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πο-

λιτείας ἐστί. Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα· καὶ μάλιστα μὲν εὑρετὴς γίνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους· πρὸς δὲ τούτοις, οἵ τινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἷόντε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιήσουσι· ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθύμως ἔχωσι. Τὰς κρίσεις ποιοῦ, περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι, μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' ἀεὶ ταὐτὰ περί γε τῶν αὐτῶν γίνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀμετακινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥςπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους. Διοίκει τὴν πόλιν ὁμοίως ὥςπερ τὸν πατρῷον οἶκον, ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῇς ἅμα καὶ διαρκῇς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐνδείκνυσο ἐν μηδεμιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων, ἀλλ' ἔν τε τοῖς προειρημένοις, καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων, καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παραμενεῖ, καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις. Τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν· ἡγοῦ δὲ τοῦτο εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην,

βέλτιστον καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχῃς·
' γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς ἱερεῖα πολ-
αβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγα-
Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς τῶν τιμῶν τοὺς οἰκειο-
·, ταῖς δὲ ἀληθεστάταις τοὺς εὐνουστάτους.
:ὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τὴν
φίλων ἀρετήν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν,
ν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶ-
:αὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ᾽ ἄν τις
). Κήδου τῶν οἴκων τῶν ἰδιωτῶν, καὶ νόμιζε
χπανωμένους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν, καὶ
γαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἅπαντα γὰρ
οἰκούντων τὴν πόλιν, οἰκεῖα τῶν καλῶς βα-
των ἐστί. Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλή-
)ὕτω φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶ-
ὺς σοὺς λόγους ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. Ἅ-
ἐν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν παρεχε, καὶ
ὶ συμβόλαια νόμιμον· περὶ πλείστου δὲ ποι-
ἀφικνουμένων, μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς εἰςάγον-
λὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τι-
ρ τοὺς τοιούτους, μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις
ιήσεις. Τοὺς φόβους ἐξαιροῦ τῶν πολιτῶν,
βούλου περιδεὴς εἶναι τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσιν·
ὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σεαυτὸν διαθῇς, οὕ-
σὺ πρὸς ἐκείνους ἕξεις. Ποίει μὲν μηδὲν μετ᾽
δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅτάν σοι χαρισθῇ. Δει-
φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομέ-
ρὸς δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι
ιρτανομένων. Ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χα-

λεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πά
τας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας, καὶ νομίζειν ὑπ
τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινόν σε βουλεύεσθαι. Π
λεμικὸς γίνου ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευα
εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖ
Οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἥττους, ὥσπ
ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσειας. Φιλον
κει μὴ περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατῆσαι
σοι μέλλῃ συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συ
φερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης πε
γινομένους. Μεγαλόφρονας εἶναι νόμιζε, μὴ το
μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τέ εἰσι κατασχεῖ
ἀλλὰ τοὺς μετρίων μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι
δυναμένους, οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς μ
γίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ π
ρούσῃ χρησαμένους, καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμον
σειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κι
δύνων ἄρχῃς, ἀλλ᾽ ἐὰν τοιοῦτος ὢν οἷον χρή, καὶ πρά
των ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι, μετρίων ἐπιθυμῇς, κ
μηδενὸς τούτων ἀπορῇς. Φίλους κτῶ μὴ πάντας το
βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄ
τας· μηδὲ μεθ᾽ ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ με
ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τ
δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς ὅτι πάντες οἱ
σοι πλησιάζοντες, ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις νομιο
σι. Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ δ
σοῦ γινομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων, ὧν ἂν
κεῖνοι πράξωσι. Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς πᾶν, ὅ
ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμα

τανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς, ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας, καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας· ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς λέγοντας, ὁποῖοι καὶ τίνες εἰσίν, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἷςπερ ἂν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας. Ἄρχε σεαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐὰν μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προςδέχου, μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σεαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τε ἐπιδώσεις, καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γινομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὑτοῖς ὄντες, μᾶλλόν σου τὴν γνώμην, ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσιν. Λάνθανε μέν, ἐὰν ἐπί τῳ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν, ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως· ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γινώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. Σημεῖον ἔστω σοὶ τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς

ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δὲ ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή· καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίνεται, τὴν δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ταῖς ἐσθῆσι, καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δὲ ὡς χρὴ τοὺς βασιλέας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν· ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες, διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ, καὶ τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς. Κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυςκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ, καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν. Ἀστεῖος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ πραγμάτων· εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπιπολὺ, τοὺς μὲν σεμνυνομένους, ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι, ταπεινοὺς φαινομένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέραις προςοῦσαν διαφεύγειν. Ὅ,τι ἂν ἀκριβῶς εἰδέναι βούλει ὧν ἐπίστασθαι προςήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι, καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δείξει, τὸ δὲ ἐπ'

αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι, δύνασθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει. Θεώρει τὰ γινόμενα, καὶ τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς τυράννοις· ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν τινὰς ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾷν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσιν. Βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν σεαυτῷ, καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν· ἢν δὲ ἀναγκασθῇς κινδυνεύειν, αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας, καὶ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης ποιήσεις. Μὴ περιΐδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ μὲν σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν· ἃ δ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. Ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ καὶ τὰς πράξεις. Ἃ τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἂν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω τούτων. Σοφοὺς νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγίστων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δὲ ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν

νοις ὄντων. Ἐκεῖνο δ' οὖν φανερὸν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς, μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἁμίλλας ἄχθονται. Διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν, καὶ τοὺς πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν, ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. Ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν· ὥςτε μὴ μόνον ἀκουςοὺς ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γεγενῆσθαι. Τοιούτων οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων, δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, ἐκεῖνα δὲ γραπτέον καὶ λεκτέον οἷς ὁρῶσι τοὺς ὄχλους χαίροντας. Ταῦτα δὲ διῆλθον, ἡγούμενός σε δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς ἀνακρίνειν· ἀλλ' ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφιςβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβοντες, καί φασιν οἱ μὲν, διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας· ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι

δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον, ἐξ ἑκάστου τούτων γενέσθαι συμβουλεύεσθαι δυνάμενον. Χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ἀμφισβητουμένων, ἐπὶ τὸ ὁμολογούμενον ἐλθόντα, λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν τοὺς συμβουλεύοντας· εἰ δὲ μή, τοὺς καθόλου τῶν πραγμάτων λέγοντας, καὶ τοὺς μηδὲν γινώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκιμάζειν· δῆλον γάρ, ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, οὐδ᾽ ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν. Τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας, καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων, περὶ πολλοῦ ποιοῦ, καὶ θεράπευε, γινώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων κτημάτων ἐστίν. Ἡγοῦ δὲ τούτους σοι μεγίστην ποιήσειν τὴν βασιλείαν, οἵ τινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν ἅτε γινώσκω παρῄνεσα, καὶ τιμῶ σε τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος. Βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι δωρεάς, ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων, ἢ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς ἐὰν σφόδρα χρήσῃ, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλίπῃς, οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ καὶ πλείονος ἀξίας αὐτὰς ποιήσεις.

III.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΝΙΚΟΚΛΗΣ

Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ.

Εἰσί τινες οἳ δυςκόλως ἔχουσι πρὸς τοὺς λόγους, κα διαμέμφονται τοὺς φιλοσοφοῦντας, καὶ φασιν αὐ τοὺς οὐκ ἀρετῆς, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα ποιεῖσθα τὰς τοιαύτας διατριβάς. Ἡδέως ἂν οὖν πυθοίμη τῶν οὕτω διακειμένων, διὰ τί τοὺς μὲν εὖ λέγειν ἐπ θυμοῦντας ψέγουσι, τοὺς δ' ὀρθῶς πράττειν βου λευομένους ἐπαινοῦσιν. Εἰ γὰρ αἱ πλεονεξίαι λι ποῦσιν αὐτούς, πλείους καὶ μείζους ἐκ τῶν ἔργων ἢ τῶν λόγων εὑρήσομεν γιγνομένας. Ἔπειτα κἀκεῖν ἄτοπον, εἰ λέληθεν αὐτούς, ὅτι τὰ περὶ τοὺς θεοὺ εὐσεβοῦμεν, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀσκοῦμεν, καὶ τα ἄλλας ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, οὐχ ἵνα τῶν ἄλλων ἔλατ τον ἔχωμεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ὡς μετὰ πλείστων ἀγαθῶ τὸν βίον διάγωμεν. Ὥςτε οὐ κατηγορητέον τούτω τῶν πραγμάτων ἐστίν, δι' ὧν ἄν τις μετ' ἀρετῆ πλεονεκτήσειεν, ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων, τῶν περὶ τὰ

πράξεις ἐξαμαρτανόντων, ἢ τοῖς λόγοις ἐξαπατώντων, καὶ μὴ δικαίως χρωμένων αὐτοῖς. Θαυμάζω δὲ τῶν ταύτην τὴν γνώμην ἐχόντων, πῶς οὐ καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὴν ἀνδρίαν κακῶς λέγουσιν. Εἴπερ γὰρ διὰ τοὺς ἐξαπατῶντας, καὶ τοὺς ψευδομένους, πρὸς τοὺς λόγους χαλεπῶς ἔχουσι, προςήκει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς αὐτοὺς ἐπιτιμᾷν. Φανήσονται γάρ τινες καὶ τῶν ταῦτα κεκτημένων ἐξαμαρτάνοντες, καὶ πολλοὺς διὰ τούτων κακῶς ποιοῦντες. Ἀλλὰ γὰρ οὐ δίκαιον, οὐδ' εἴ τινες τοὺς ἀπαντῶντας τύπτοιεν, τῆς ῥώμης κατηγορεῖν, οὔτε διὰ τοὺς ἀποκτείνοντας οὓς οὐ δεῖ, τὴν ἀνδρίαν λοιδορεῖν, οὐθ' ὅλως τὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν ἐπὶ τὰ πράγματα μεταφέρειν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους ψέγειν, ὅσοι τοῖς ἀγαθοῖς κακῶς χρῶνται, καὶ τοῖς ὠφελεῖν δυναμένοις, τούτοις βλάπτειν τοὺς συμπολιτευομένους ἐπιχειροῦσι. Νῦν δ' ἀμελήσαντες τοῦτον τὸν τρόπον περὶ ἑκάστου διορίζεσθαι, πρὸς ἅπαντας τοὺς λόγους δυςκόλως διάκεινται, καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν, ὥστε οὐκ αἰσθάνονται τοιούτῳ πράγματι δυςμενῶς ἔχοντες, ὃ πάντων τῶν ὄντων ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει πλείστων ἀγαθῶν αἴτιόν ἐστι. Τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις, οἷς ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων διαφέρομεν, ἀλλὰ πολλῷ καὶ τῷ τάχει, καὶ τῇ ῥώμῃ, καὶ ταῖς ἄλλαις εὐπορίαις καταδεέστεροι τυγχάνομεν ὄντες. Ἐγγενομένου δὲ ἡμῖν τοῦ πείθειν ἀλλήλους, καὶ δηλοῦν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν ἂν βουληθῶμεν, οὐ μόνον τοῦ θηριωδῶς ζῆν ἀπηλλάγημεν, ἀλλὰ καὶ συνελθόντες πόλεις ᾠκίσα-

μεν, καὶ νόμους ἐθέμεθα, καὶ τέχνας εὕρομεν, καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ δι' ἡμῶν μεμηχανημένα λόγος ἡμῖν ἐστὶν ὁ συγκατασκευάσας. Οὗτος γὰρ καὶ περὶ τῶν δικαίων, καὶ περὶ τῶν ἀδίκων, καὶ τῶν αἰσχρῶν καὶ τῶν καλῶν ἐνομοθέτησεν· ὧν μὴ διαταχθέντων, οὐκ ἂν οἷοί τε ἦμεν οἰκεῖν μετ' ἀλλήλων. Τούτῳ καὶ τοὺς κακοὺς ἐξελέγχομεν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐγκωμιάζομεν. Διὰ τούτου τούς τε ἀνοήτους παιδεύομεν, καὶ τοὺς φρονίμους δοκιμάζομεν. Τὸ γὰρ λέγειν ὡς δεῖ, τοῦ φρονεῖν εὖ μέγιστον σημεῖον ποιούμεθα. Καὶ λόγος ἀληθὴς, καὶ νόμιμος, καὶ δίκαιος, ψυχῆς ἀγαθῆς καὶ πιστῆς εἴδωλόν ἐστιν. Μετὰ τούτου καὶ περὶ τῶν ἀμφισβητησίμων ἀγωνιζόμεθα, καὶ περὶ τῶν ἀγνοουμένων σκοπούμεθα. Ταῖς γὰρ πίστεσιν, αἷς τοὺς ἄλλους λέγοντες πείθομεν, ταῖς αὐταῖς ταύταις καὶ περὶ τῶν ἄλλων βουλευόμενοι χρώμεθα. Καὶ ῥητορικοὺς μὲν καλοῦμεν, τοὺς ἐν τῷ πλήθει λέγειν δυναμένους, εὐβούλους δὲ νομίζομεν, οἵτινες ἂν αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς ἄριστα περὶ τῶν πραγμάτων διαλεχθῶσιν. Εἰ δὲ δεῖ συλλήβδην περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν φρονίμως πραττομένων εὑρήσομεν ἀλόγως γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν διανοημάτων ἁπάντων ἡγεμόνα τὸν λόγον ὄντα, καὶ μάλιστα χρωμένους αὐτῷ τοὺς πλεῖστον νοῦν ἔχοντας. Ὥςτε τοὺς τολμῶντας βλασφημεῖν περὶ τῶν παιδευόντων καὶ φιλοσοφούντων, ὁμοίως ἄξιον μισεῖν, ὥςπερ τοὺς εἰς τὰ τῶν θεῶν ἔδη ἐξαμαρτάνοντας. Ἐγὼ δ' ἀποδέχομαι μὲν πάντας τοὺς λόγους, τοὺς καὶ κατὰ μικρὸν ἡμᾶς ὠφελεῖν

δυναμένους· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καλλίστους ἡγοῦμαι, καὶ βασιλικωτάτους, καὶ μάλιστα πρέποντας ἐμοί, τοὺς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν πολιτειῶν παραινοῦντας, καὶ τούτων αὐτῶν ὅσοι διδάσκουσι τούς τε δυναστεύοντας, ὡς δεῖ τῷ πλήθει χρῆσθαι, καὶ τοὺς ἰδιώτας, ὡς χρὴ πρὸς τοὺς ἄρχοντας διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ διὰ τούτων ὁρῶ τὰς πόλεις εὐδαιμονεστάτας καὶ μεγίστας γιγνομένας. Τὸν μὲν οὖν ἕτερον λόγον, ὡς χρὴ τυραννεῖν, Ἰσοκράτους ἠκούσατε, τὸν δὲ ἐχόμενον, ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν· οὐχ ὡς ἐκεῖνον ὑπερβαλούμενος, ἀλλ' ὡς προσῆκόν μοι περὶ τούτων μάλιστα διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. Εἰ μὲν γὰρ ἐμοῦ μὴ δηλώσαντος, ἃ βούλομαι ποιεῖν ὑμᾶς, διαμαρτάνοιτε τῆς ἐμῆς γνώμης, οὐκ ἂν εἰκότως ὑμῖν ὀργιζοίμην, εἰ δὲ προειπόντος ἐμοῦ μηδὲν γίγνοιτο τοιοῦτον, δικαίως ἂν ἤδη τοῖς μὴ πειθομένοις μεμφοίμην. Ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν μάλιστα παρακαλέσαι, καὶ προτρέψαι πρὸς τὸ μνημονεύειν ὑμᾶς τὰ ῥηθέντα, καὶ πειθαρχεῖν αὐτοῖς, οὐκ εἰ περὶ τὸ συμβουλεύειν μόνον γενοίμην, καὶ ταῦτ' ἀπαριθμήσας ἀπαλλαγείην, ἀλλ' εἰ προσεπιδείξαιμι, πρῶτον μὲν τὴν πολιτείαν τὴν παροῦσαν, ὡς ἄξιόν ἐστιν ἀγαπᾶν, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀνάγκην, οὐδ' ὅτι πάντα τὸν χρόνον μετὰ ταύτης οἰκοῦμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ βελτίστη τῶν ἄλλων πολιτειῶν ἐστίν· ἔπειθ' ὡς ἐγὼ ταύτην ἔχω τὴν ἀρχὴν οὐ παρανόμως, οὐδ' ἀλλοτρίαν, ἀλλ' ὁσίως, καὶ δικαίως, καὶ διὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς προγόνους, καὶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ δι' ἐμαυτόν. Τούτων γὰρ προαποδειχθεν-

των, οὐκ ἔστιν, ὅςτις οὐκ αὐτὸς αὐτοῦ καταγνώσεται τὴν μεγίστην ζημίαν, ἐὰν μὴ πειθαρχῇ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ συμβουλευθεῖσι καὶ προσταχθεῖσι.

Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν (ἐντεῦθεν γὰρ ὑποτιθέμενος ἠρξάμην) οἶμαι πᾶσι δοκεῖν δεινότατον μὲν εἶναι τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηςοὺς καὶ τοὺς πονηρούς, δικαιότατον δέ, τὸ διορίζεσθαι περὶ τούτων, καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ πράττειν καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστους. Αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι, καὶ δημοκρατίαι τὰς ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι, καὶ τοῦτο εὐδοκιμεῖ παρ' αὐταῖς, ἢ μηδὲν ἕτερος ἑτέρου δύνηται πλέον ἔχειν· ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν. Αἱ δὲ μοναρχίαι πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ βελτίστῳ, δεύτερον δὲ τῷ μετ' ἐκεῖνον, τρίτον δὲ καὶ τέταρτον τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Καὶ ταῦτα, εἰ μὴ πανταχοῦ καθέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολιτείας τοιοῦτόν ἐστιν. Καὶ μὴν δὴ διορᾷν καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς πράξεις, ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὁμολογήσαιεν. Καίτοι τίς οὐκ ἂν εὔξαιτο τῶν εὖ φρονούντων, τοιαύτης πολιτείας μετέχειν, ἐν ᾗ μὴ διαλήσῃ χρηστὸς ὢν μᾶλλον, ἢ φέρεσθαι μετὰ τοῦ πλήθους, μὴ γιγνωσκόμενος ὁποῖός τίς ἐστιν; Ἀλλὰ μὴν καὶ πρᾳοτέραν τοσούτῳ δικαίως ἂν αὐτὴν κρίνοιμεν, ὅσῳπερ ῥᾷόν ἐστιν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν μᾶλλον, ἢ πολλαῖς διανοίαις καὶ παντοδαπαῖς ζητεῖν ἀρέσκειν. Ὅτι μὲν οὖν ἡδίων ἐστὶ, καὶ πρᾳοτέρα, καὶ δικαιοτέρα, διὰ πλειόνων μὲν ἂν

τις ἀποδείξειεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων συνιδεῖν ῥᾴδιόν ἐστι. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, ὅσον αἱ μοναρχίαι καὶ πρὸς τὸ βουλεύσασθαι, καὶ πρὸς τὸ πρᾶξαί τι τῶν δεόντων διαφέρουσιν, οὕτως ἂν κάλλιστα θεωρήσαιμεν, εἰ τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παραλλήλας τιθέντες, ἐξετάζειν ἐπιχειρήσαιμεν αὐτάς. Οἱ μὲν τοίνυν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες, πρότερον ἰδιῶται γίγνονται, πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως, καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν. Οἱ δ' ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν, ἀλλ' οὖν ταῖς γε ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν. Ἔπειτα οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν, εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες, οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν, εἰδότες, ὅτι δεῖ πάντα δι' αὐτῶν γίγνεσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ ταῖς δημοκρατίαις, διὰ τὰς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλοτιμίας, λυμαίνονται τοῖς κοινοῖς· οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσιν, περὶ ἁπάντων, ὡς οἷόν τ' ἐστί, τὰ βέλτιστα πράττουσιν. Ἔπειτα, οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων· τὸν μὲν γὰρ πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τοῖς ἰδίοις διατρίβουσιν, ἐπειδὰν δ' εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσιν, πλεονάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους, ἢ κοινῇ βουλευομένους. Οἱ δ' οὔτε συνεδρίων, οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδειγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες, οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν. Ἔτι δ' οἱ μὲν πρὸς ἀλλήλους δυσμενῶς ἔχουσι, καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας,

καὶ τοὺς ἐφ' ἑαυτοῖς, ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν· οἱ δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες, εἰς πάντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ὁμοίως ἔχουσι. Τὸ δὲ μέγιστον πάντων· τοῖς γὰρ κοινοῖς, οἱ μὲν ὡς ἰδίοις, οἱ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προςέχουσι τὸν νοῦν, καὶ συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν, οἱ μὲν τῶν ἀστῶν τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δ' ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι, τοῖς φρονιμωτάτοις· καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ἐπισταμένους. Οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν γιγνομένοις, αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασι. Καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις, καὶ χρήσασθαι ταύταις, ὥςτε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθῆναι, καὶ τοὺς μὲν πεῖσαι, τοὺς δὲ βιάσασθαι, παρὰ δὲ τῶν ἐκπρίασθαι, τοὺς δὲ ταῖς ἄλλαις θεραπείαις προςάγεσθαι, μᾶλλον αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἷαί τ' εἰσί. Καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧττον, ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν. Τοῦτο μὲν γάρ, τὴν τῶν Περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τηλικαύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην, οὐ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμῶσι· τοῦτο δὲ Διονύσιον τὸν τύραννον, ὃς παραλαβὼν τὴν μὲν ἄλλην Σικελίαν ἀνάστατον γεγενημένην, τὴν δ' αὐτοῦ πατρίδα πολιορκουμένην, οὐ μόνον αὐτὴν τῶν παρόντων κινδύνων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἐποίησεν· ἔτι δὲ Καρχηδονίους

καὶ Λακεδαιμονίους, τοὺς ἄριστα τῶν Ἑλλήνων πολιτευομένους, οἴκοι μὲν ὀλιγαρχουμένους, περὶ δὲ τὸν πόλεμον βασιλευομένους. Ἔχοι δ' ἄν τις ἐπιδεῖξαι καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων, τὴν μάλιστα τὰς τυραννίδας μισοῦσαν, ὅταν μὲν πολλοὺς ἐκπέμψῃ στρατηγοὺς, ἀτυχοῦσαν, ὅταν δὲ δι' ἑνὸς ποιῆται τοὺς κινδύνους, κατορθοῦσαν. Καίτοι, πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων πλείστου τὰς μοναρχίας ἀξίας οὔσας; φαίνονται γὰρ οἵ τε διὰ τέλους τυραννούμενοι, μεγίστας δυνάμεις ἔχοντες· οἵ τε καλῶς ὀλιγαρχούμενοι, περὶ ἃ μάλιστα σπουδάζουσιν, οἱ μὲν ἕνα μόνον στρατηγόν, οἱ δὲ βασιλέα τῶν στρατοπέδων κύριον καθιστάντες, οἵ τε μισοῦντες τὰς τυραννίδας, ὁπόταν πολλοὺς ἄρχοντας ἐκπέμψωσιν, οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες. Εἰ δὲ δεῖ τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἰπεῖν, λέγεται καὶ τοὺς θεοὺς ὑπὸ τοῦ Διὸς βασιλεύεσθαι. Περὶ ὧν, εἰ μὲν ὁ λόγος ἀληθής ἐστι, δῆλον ὅτι κἀκεῖνοι ταύτην τὴν κατάστασιν προκρίνουσιν, εἰ δὲ τὸ μὲν σαφὲς μηδεὶς οἶδεν, αὐτοὶ δὲ εἰκάζοντες οὕτω περὶ αὐτῶν ὑπειλήφαμεν, σημεῖον, ὅτι πάντες τὴν μοναρχίαν προτιμῶμεν. Οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτῇ χρῆσθαι τοὺς θεοὺς ἔφαμεν, εἰ μὴ πολὺ τῶν ἄλλων προέχειν αὐτὴν ἐνομίζομεν. Περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ὅσον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἅπαντα μὲν οὔθ' εὑρεῖν οὔτ' εἰπεῖν δυνατόν ἐστιν· οὐ μὴν ἀλλὰ πρός γε τὸ παρὸν ἐξαρκούντως καὶ νῦν εἴρηται περὶ αὐτῶν.

Ὡς δὲ προσηκόντως ἡμεῖς τὴν ἀρχὴν ἔχομεν, πολὺ τούτου συντομώτερος, καὶ μᾶλλον ὁμολογούμε-

νος ὁ λόγος ἐστίν. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι Τεῦκρος μὲν ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγός, παραλαβὼν τοὺς τῶν ἄλλων πολιτῶν προγόνους, πλεύσας δεῦρο, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἔκτισεν, καὶ τὴν χώραν διένειμεν; ὁ δὲ πατὴρ Εὐαγόρας, ἀπολεσάντων ἑτέρων τὴν ἀρχήν, πάλιν ἀνέλαβεν, ὑποστὰς τοὺς μεγίστους κινδύνους, καὶ τοσοῦτον μετέστησεν, ὥστε μηκέτι Φοίνικας Σαλαμινίων τυραννεῖν, ἀλλ' ὧνπερ ἦν τὴν ἀρχήν, τούτους καὶ νῦν ἔχειν τὴν βασιλείαν.

Λοιπὸν οὖν ἐστὶν ὧν προεθέμην, περὶ ἐμαυτοῦ διελθεῖν, ἵν' ἐπίστησθε ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὑμῶν ὁ βασιλεύς, ὃς οὐ μόνον διὰ τοὺς προγόνους, ἀλλὰ καὶ δι' αὑτόν, δικαίως ἂν καὶ μείζονος τιμῆς ἢ τηλικαύτης ἀρχῆς ἀξιωθείην. Οἶμαι γὰρ ἔγωγε πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, πλείστου τῶν ἀρετῶν ἀξίας εἶναι, τήν τε σωφροσύνην, καὶ τὴν δικαιοσύνην. Οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς τὸ καθ' αὑτὰς ὠφελοῦσιν, ἀλλ', εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν καὶ τὰς φύσεις, καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰς χρήσεις τῶν πραγμάτων, εὑρήσομεν τὰς μὲν μὴ μετεχούσας τούτων τῶν ἰδεῶν, μεγάλων κακῶν αἰτίας οὔσας, τὰς δὲ μετὰ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης γιγνομένας, πολλὰ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ὠφελούσας. Εἰ δὲ δή τινες τῶν προγεγενημένων ἐπὶ ταύταις ταῖς ἀρεταῖς εὐδοκίμησαν, ἡγοῦμαι κἀμοὶ προσήκειν τῆς αὐτῆς δόξης ἐκείνοις τυγχάνειν. Τὴν μὲν οὖν δικαιοσύνην, ἐκεῖθεν ἂν μάλιστα κατίδοιτε. Παραλαβὼν γὰρ ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστάμην, τὰ μὲν βασίλεια χρημάτων κενά, καὶ πάντα κατηναλωμένα, τὰ πράγματα δὲ ταραχῆς μεστά, καὶ πολλῆς

ἐπιμελείας δεόμενα, καὶ φυλακῆς καὶ δαπάνης· εἰδὼς δ᾽ ἑτέρους, ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ἐκ παντὸς τρόπου τὰ σφέτερ᾽ αὐτῶν διορθουμένους, καὶ πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν τὴν αὐτῶν πράττειν ἀναγκαζομένους· ὅμως οὐδ᾽ ὑφ᾽ ἑνὸς τούτων διεφθάρην, ἀλλ᾽ οὕτως ὁσίως καὶ καλῶς ἐπεμελήθην τῶν πραγμάτων, ὥςτε μηδὲν ἐλλείπειν, ἐξ ὧν οἷόντ᾽ ἦν αὐξηθῆναι καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιδοῦναι τὴν πόλιν. Πρός τε καὶ τοὺς πολίτας, μετὰ τοσαύτης πρᾳότητος προςηνέχθην, ὥςτε μήτε φυγάς, μήτε θανάτους, μήτε χρημάτων ἀποβολάς, μήτ᾽ ἄλλην μηδεμίαν τοιαύτην συμφορὰν ἐπὶ τῆς ἐμῆς γεγενῆσθαι βασιλείας. Ἀβάτου δ᾽ ἡμῖν τῆς Ἑλλάδος οὔσης, διὰ τὸν πόλεμον τὸν γεγενημένον, καὶ πανταχοῦ συλουμένων ἡμῶν, τὰ πλεῖστα τούτων διέλυσα, τοῖς μὲν ἅπαντα ἀποτίνων, τοῖς δὲ μέρη, τῶν δ᾽ ἀναβάλλεσθαι δεόμενος, πρὸς δὲ τοὺς ὅπως ἠδυνάμην περὶ τῶν ἐγκλημάτων διαλλαττόμενος. Ἔτι δὲ καὶ τῶν τὴν νῆσον οἰκούντων δυςκόλως πρὸς ἡμᾶς διακειμένων, καὶ βασιλέως τῷ μὲν λόγῳ διηλλαγμένου, τῇ δ᾽ ἀληθείᾳ τραχέως ἔχοντος, ἀμφότερα ταῦτα κατεπράϋνα, τῷ μὲν προθύμως ὑπηρετῶν, πρὸς δὲ τοὺς δίκαιον ἐμαυτὸν παρέχων. Τοσούτου καὶ δέω τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, ὥςθ᾽ ἕτεροι μέν, ἢν καὶ μικρῷ μείζω τῶν ὁμόρων δύναμιν ἔχωσιν, ἀποτέμνονται τῆς γῆς, καὶ πλεονεκτεῖν ζητοῦσιν· ἐγὼ δ᾽ οὐδὲ τὴν διδομένην μοὶ χώραν ἠξίωσα λαβεῖν, ἀλλ᾽ αἱροῦμαι, μετὰ δικαιοσύνης τὴν ἐμαυτοῦ μόνην ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετὰ κακίας πολλαπλασίαν τῆς ὑπαρχούσης κτήσασθαι.

Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν, ἄλλως τε καὶ συντόμως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ ἐμαυτοῦ; φανήσομαι γὰρ μηδένα μὲν πώποτ' ἀδικήσας, πλείους δὲ καὶ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὖ πεποιηκώς, καὶ μείζους δωρεὰς ἑκατέροις δεδωκώς, ἢ σύμπαντες οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεύσαντες. Καίτοι χρὴ τοὺς μέγα φρονοῦντας ἐπὶ δικαιοσύνῃ, καὶ προςποιουμένους χρημάτων εἶναι κρείττους, τοιαύτας ὑπερβολὰς ἔχειν εἰπεῖν περὶ αὐτῶν. Καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ σωφροσύνης ἔτι μείζω τούτων ἔχω διελθεῖν. Εἰδὼς καὶ ἅπαντας ἀνθρώπους περὶ πλείστου ποιουμένους τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ μάλιστα ὀργιζομένους τοῖς εἰς ταῦτα ἐξαμαρτάνουσι, καὶ τὴν ὕβριν τὴν περὶ ταῦτα μεγίστων κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, καὶ πολλοὺς ἤδη τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν δυναστευόντων διὰ ταύτην ἀπολλυμένους, οὕτως ἔφυγον τὰς αἰτίας ταύτας, ὥςτε ἐξ οὗ τὴν βασιλείαν ἔλαβον, οὐδενὶ φανήσομαι σώματι πεπλησιακώς, πλὴν τῆς ἐμαυτοῦ γυναικός, οὐκ ἀγνοῶν, ὡς κἀκεῖνοι παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμοῦσιν, ὅσοι περὶ μὲν τὰ τῶν πολιτῶν δίκαιοι τυγχάνουσιν ὄντες, ἄλλοθεν δέ ποθεν ἑαυτοῖς ἐπορίσαντο τὰς ἡδονάς· ἀλλὰ βουλόμενος ἅμα μὲν ἐμαυτὸν ὡς πορρωτάτω ποιῆσαι τῶν τοιούτων ὑποψιῶν, ἅμα δὲ παράδειγμα καταστῆσαι τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τοῖς ἄλλοις πολίταις· γιγνώσκων, ὅτι φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν, ἐν οἷς ἂν τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἑαυτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας. Ἔπειτα καὶ προσήκειν ἡγησάμην, τοσούτῳ τοὺς βα-

σιλέας βελτίους εἶναι τῶν ἰδιωτῶν, ὅσῳπερ καὶ τὰς τιμὰς μείζους αὐτῶν ἔχουσι, καὶ δεινὰ ποιεῖν, ὅσοι τοὺς μὲν ἄλλους κοσμίως ζῆν ἀναγκάζουσιν, αὐτοὶ δ᾽ αὐτοὺς μὴ σωφρονεστέρους τῶν ἀρχομένων παρέχουσι. Πρὸς δὲ τούτοις, τῶν μὲν ἄλλων πράξεων ἑώρων ἐγκρατεῖς καὶ τοὺς πολλοὺς γιγνομένους, τῶν δ᾽ ἐπιθυμιῶν τῶν περὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς βελτίστους ἡττωμένους. Ἠβουλήθην οὖν ἐν τούτοις ἐμαυτὸν ἐπιδεῖξαι καρτερεῖν δυνάμενον, ἐν οἷς ἔμελλον οὐ μόνον τῶν πολλῶν διοίσειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ᾽ ἀρετῇ μέγα φρονούντων. Ἔτι δὲ καὶ τῶν τοιούτων πολλὴν κακίαν κατεγίγνωσκον, ὅσοι γυναῖκας λαβόντες, καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι παντὸς τοῦ βίου, μὴ στέργουσιν οἷς ἔπραξαν, ἀλλὰ ταῖς αὐτῶν ἡδοναῖς λυποῦσι ταύτας, ὑφ᾽ ὧν αὐτοὶ μηδὲν ἀξιοῦσι λυπεῖσθαι· καὶ περὶ μὲν ἄλλας κοινωνίας τινὰς, ἐπιεικεῖς σφᾶς αὐτοὺς παρέχουσιν, ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς γυναῖκας ἐξαμαρτάνουσιν· ἃς ἔδει τοσούτῳ μᾶλλον διαφυλάττειν, ὅσῳπερ οἰκειότεραι καὶ μείζους οὖσαι τυγχάνουσι τῶν ἄλλων· εἶτα καὶ λανθάνουσιν ἔνδον ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις στάσεις καὶ διαφορὰς ἑαυτοῖς ἐγκαταλείποντες. Καίτοι χρὴ τοὺς ὀρθῶς βασιλεύοντας, μὴ μόνον τὰς πόλεις ἐν ὁμονοίᾳ πειρᾶσθαι διάγειν, ὧν ἂν ἄρχωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους καὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν κατοικῶσιν. Ἅπαντα γὰρ ταῦτα, σωφροσύνης ἔργα καὶ δικαιοσύνης ἐστίν. Οὐ τὴν αὐτὴν δὲ γνώμην ἔσχον οὐδὲ περὶ τῆς παιδοποιΐας τοῖς πλείστοις τῶν βασιλέων· οὐδ᾽ ᾠήθην δεῖν τοὺς μὲν ἐκ ταπεινοτέ-

άζετε περὶ αὐτῶν· καὶ κήδεσθε μηδὲν ἧττον τῶν μῶν, ἢ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν, καὶ μὴ νομίζετε μιρὸν ἀγαθὸν εἶναι τὰς τιμάς, ἃς ἔχουσιν οἱ καλῶς ῶν ἡμετέρων ἐπιστατοῦντες. Ἀπέχεσθε τῶν ἀλλορίων, ἵν' ἀσφαλέστερον τοὺς οἴκους τοὺς ὑμετέρους ὐτῶν κεκτῆσθε. Τοιούτους εἶναι χρὴ περὶ τοὺς λλους ὑμᾶς, οἷόνπερ ἐμὲ περὶ ὑμᾶς ἀξιοῦτε γίνεθαι. Μὴ σπεύδετε πλουτεῖν μᾶλλον, ἢ χρηστοὶ δοεῖν εἶναι, γιγνώσκοντες, ὅτι καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ῶν Βαρβάρων οἱ μεγίστας ἐπ' ἀρετῇ δόξας ἔχοντες, λείστων ἀγαθῶν δεσπόται καθίστανται. Τοὺς χρηατισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους, ἡγεῖθε μὴ πλοῦτον, ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν. Μὴ τὸ ὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δ' ἀναλῶσαι ζηίαν. Οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύαμιν, ἀλλ' ὁπότερον ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς ίγνηται, τοῦτ' ὠφελήσει τοὺς ποιοῦντας. Μηδὲ ρὸς ἓν χαλεπῶς ἔχετε τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσταττομέων· ὅσοι γὰρ ἂν ὑμῶν περὶ πλεῖστα τῶν ἐμῶν χρηίμους αὑτοὺς παράσχωσιν, οὗτοι πλεῖστα τοὺς οἴους τοὺς ἑαυτῶν ὠφελήσουσιν. Ὅ,τι ἂν ὑμῶν ἕκατος αὐτὸς αὑτῷ τύχῃ συνειδώς, ἡγείσθω μηδὲ ἐμὲ ήσειν· ἀλλ' ἐὰν καὶ τὸ σῶμα τοὐμὸν μὴ παρῇ, τὴν ε διάνοιαν τὴν ἐμὴν οἰέσθω τοῖς γιγνομένοις παρετάναι. Ταύτην γὰρ τὴν γνώμην ἔχοντες, σωφροέστερον ἂν βουλεύσαισθε περὶ αὑτῶν. Μηδὲν ἀπορύπτεσθε, μήθ' ὧν κέκτησθε, μήθ' ὧν ποιεῖτε, ήθ' ὧν μέλλετε πράττειν, εἰδότες, ὅτι περὶ τὰ κερυμμένα τῶν πραγμάτων, ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς

υς γίνεσθαι. Μὴ τεχνικῶς ζητεῖτε πολιτεύε-
, μηδ' ἀφανῶς, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ φανερῶς,
μηδ' ἄν τις βούληται, ῥάδιον εἶναι ὑμᾶς δια-
:ιν. Δοκιμάζετε τὰς πράξεις, καὶ νομίζετε πο-
; μέν, ἃς ἂν πράττοντες ἐμὲ βούλησθε λανθά-
χρηστὰς δέ, περὶ ὧν ἂν ἐγὼ μέλλω πυθόμενος
ους ὑμᾶς νομιεῖν. Μὴ κατασιωπᾶτε, ἐάν τινας
: περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν πονηροὺς ὄντας, ἀλλ'
'χετε, καὶ νομίζετε τῆς αὐτῆς εἶναι ζημίας ἀξί-
οὺς συγκρύπτοντας τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν. Εὐ-
; δὲ νομίζετε μὴ τοὺς λανθάνοντας, ἐάν τι κα-
τοιήσωσιν, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας.
μὲν γὰρ εἰκὸς τοιαῦτα παθεῖν, οἷάπερ αὐτοὶ
ισι, τοὺς δὲ χάριν ἀπολαβεῖν, ἧς ἄξιοι τυγχά-
ν ὄντες. Ἑταιρίας μὴ ποιεῖτε, μήτε συνόδους,
τῆς ἐμῆς γνώμης· αἱ γὰρ τοιαῦται συστάσεις,
ν ταῖς ἄλλαις πολιτείαις πλεονεκτοῦσιν, ἐν δὲ
μοναρχίαις κινδυνεύουσιν. Μὴ μόνον ἀπέχε-
τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων
οιούτων, ἐν οἷς ἀναγκαιόν ἐστιν ὑποψίαν γίνε-
. Τὴν ἐμὴν φιλίαν ἀσφαλεστάτην καὶ βεβαιο-
εἶναι νομίζετε, καὶ διαφυλάττετε τὴν παροῦ-
ατάστασιν, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιθυμεῖτε μεταβο-
ἰδότες, ὅτι διὰ τὰς τοιαύτας ταραχὰς ἀναγκαῖόν
καὶ τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι, καὶ τοὺς οἴκους
ἰδίους ἀναστάτους γίγνεσθαι. Μὴ μόνον τὰς
ς αἰτίας νομίζετε τοῦ χαλεποὺς ἢ πράους εἶναι
τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῶν πολιτῶν.
οἱ γὰρ ἤδη, διὰ τὴν τῶν ἀρχομένων κακίαν,

καὶ τὴν πόλιν εὐδαίμονα γεγενημένην. Ἄξιον μὲν οὖν, τηλικούτων ἀγαθῶν ἕνεκα μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλὰ καὶ πόνους καὶ κινδύνους οὑςτιναςοῦν ὑπενεγκεῖν. Ὑμῖν δ' ἔξεστι μηδὲν ταλαιπωρηθεῖσιν, ἀλλὰ πιςοῖς μόνον καὶ δικαίοις οὖσιν, ἅπαντα ταῦτα διαπράξασθαι.

IV.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ.

Πολλάκις ἐθαύμασα τῶν τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων, καὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καταστησάντων, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐεξίας οὕτω μεγάλων δωρεῶν ἠξίωσαν, τοῖς δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ πονήσασι, καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς οὕτω παρασκευάσασιν, ὥςτε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι, τούτοις οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν, ὧν εἰκὸς ἦν αὐτοὺς μᾶλλον ποιήσασθαι πρόνοιαν. Τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν δὶς τοσαύτην ῥώμην λαβόντων, οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις· ἑνὸς δὲ ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος, ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου διανοίας. Οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις ἀθυμήσας, εἱλόμην ῥαθυμεῖν, ἀλλ' ἱκανὸν νομίσας ἆθλον ἔσεσθαί μοι τὴν δόξαν, τὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενη-

ομένην, ἥκω συμβουλεύσων περί τε τοῦ πολέμου οῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους, καὶ τῆς ὁμονοίας τῆς πρὸς ᾶς αὐτούς· οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πολλοὶ τῶν προσποιησαμένων εἶναι σοφιστῶν ἐπὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησαν· ἀλλ' ἅμα μὲν ἐλπίζων, τοσοῦτον αὐτῶν διοίσειν, ὥςτε τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρῆσθαι περὶ αὐτῶν, ἅμα δὲ προκρίνας τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων, οἵτινες περὶ μεγίστων τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ τούς τε λέγοντας μάλιστα ἐπιδεικνύουσι, καὶ τοὺς ἀκούοντας πλεῖστα ὠφελοῦσιν, ὧν εἷς οὗτός ἐστιν. Ἔπειτα οὐδ' οἱ καιροί πω παρεληλύθασιν, ὥςτ' ἤδη μάτην εἶναι τὸ μεμνῆσθαι περὶ αὐτῶν. Τότε γὰρ χρὴ παύεσθαι λέγοντα, ὅταν ἢ τὰ πράγματα λάβῃ τέλος, καὶ μηκέτι δέῃ βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας, ὥςτε μηδεμίαν λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν. Ἕως δ' ἂν τὰ μὲν ὁμοίως ὥςπερ πρότερον φέρηται, τὰ δ' εἰρημένα φαύλως ἔχοντα τυγχάνῃ, πῶς οὐ χρὴ σκοπεῖν καὶ φιλοσοφεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ὅς, ἢν κατορθωθῇ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῆς ταραχῆς τῆς παρούσης, καὶ τῶν μεγίστων κακῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξει; Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν μηδαμῶς ἄλλως οἷόντ' ἦν δηλοῦν τὰς αὐτὰς πράξεις, ἀλλ' ἢ διὰ μιᾶς ἰδέας, εἶχεν ἄν τις ὑπολαβεῖν, ὡς περίεργόν ἐστι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις λέγοντα πάλιν ἐνοχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν· ἐπειδὴ δ' οἱ λόγοι τοιαύτην ἔχουσι τὴν φύσιν, ὥςθ' οἷόντ' εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν πολλαχῶς ἐξηγήσασθαι, καὶ τά τε μεγάλα ταπεινὰ ποιῆσαι, καὶ τοῖς μικροῖς μέγεθος προςθεῖναι, καὶ τὰ παλαιὰ

καινῶς διεξελθεῖν, καὶ περὶ τῶν νεωστὶ γεγενημέ[νων] ἀρχαίως εἰπεῖν, οὐκ ἔτι φευκτέον ταῦτ' ἐστὶ, περὶ [ὧν] ἕτεροι πρότερον εἰρήκασιν, ἀλλ' ἄμεινον ἐκείνων [εἰ]πεῖν πειρατέον. Αἱ μὲν γὰρ πράξεις αἱ προγεγε[νη]μέναι κοιναὶ πᾶσιν ἡμῖν κατελείφθησαν· τὸ δὲ [ἐν] καιρῷ ταύταις καταχρήσασθαι, καὶ τὰ προσήκο[ντα] περὶ ἑκάστης ἐνθυμηθῆναι, καὶ τοῖς ὀνόμασιν [εὖ] διαθέσθαι, τῶν εὖ φρονούντων ἴδιόν ἐστιν. Ἡγ[οῦ]μαι δ' οὕτως ἂν μεγίστην ἐπίδοσιν λαμβάνειν, [καὶ] τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ τὴν περὶ τοὺς λόγους φιλο[σο]φίαν, εἴ τις τιμῴη καὶ θαυμάζοι μὴ τοὺς πρώτ[ους] τῶν λόγων ἀρχομένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα αὐτῶν ἕ[κα]στον ἐξεργαζομένους· μηδὲ τοὺς περὶ τούτων ζητο[ῦν]τάς τι λέγειν, περὶ ὧν μηδεὶς πρότερόν εἴρηκεν, ἀ[λλὰ] τοὺς οὕτως ἐπισταμένους εἰπεῖν, ὡς οὐδεὶς ἂν ἄλ[λος] δύναιτο. Καίτοι τινὲς ἐπιτιμῶσι τῶν λόγων τ[οῖς] ὑπὲρ τοὺς ἰδιώτας ἔχουσι, καὶ λίαν ἀπηκριβωμένο[ις] καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν, ὥστε τοὺς πρὸς ὑπ[ερ]βολὴν πεπονημένους πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοὺς π[ερὶ] τῶν ἰδίων συμβολαίων σκοποῦσιν, ὥσπερ ὁμοίως ἀ[μ]φοτέρους δέον ἔχειν, ἀλλ' οὐ τοὺς μὲν ἀσφαλῶς, τ[οὺς] δὲ ἐπιδεικτικῶς· ἢ σφᾶς μὲν διορῶντας τὰς μετρ[ιό]τητας, τὸν δὲ ἀκριβῶς ἐπιστάμενον λέγειν, ἁπλ[ῶς] οὐκ ἂν μὴ δυνάμενον εἰπεῖν. Οὗτοι μὲν οὖν οὐ[ ] λήθασιν, ὅτι τούτους ἐπαινοῦσιν, ὧν ἐγγὺς αὐ[τοὶ] τυγχάνουσιν ὄντες· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν πρὸς τοὺς τοι[ού]τους ἐστὶν, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους, τοὺς οὐδὲν ἀποδε[χο]μένους εἰκῇ τῶν λεγομένων, ἀλλὰ δυσχερανοῦντ[ας] καὶ ζητήσοντας ἰδεῖν τι τριοῦτον ἐν τοῖς ἐμοῖς [ ]

ὃ παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐχ εὑρήσουσι. Πρὸς οὓς ικρὸν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ θρασυνάμενος, ἤδη περὶ πράγματος ποιήσομαι τοὺς λόγους. Τοὺς μὲν ἄλλους ἐν τοῖς προοιμίοις ὁρῶ καταπραΰνοντας ἀκροατάς, καὶ προφασιζομένους ὑπὲρ τῶν μελ-ον ῥηθήσεσθαι, καὶ λέγοντας, τοὺς μέν, ὡς ἐξ υίου γέγονεν αὐτοῖς ἡ παρασκευή, τοὺς δέ, ὡς τόν ἐστιν ἴσους τῷ μεγέθει λόγους τῶν ἔργων εῖν. Ἐγὼ δ' ἢν μὴ καὶ τοῦ πράγματος ἀξίως , καὶ τῆς δόξης τῆς ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ χρόνου όνον τοῦ περὶ τὸν λόγον ἡμῖν διατριφθέντος καὶ σύμπαντος οὗ βεβίωκα, παρακελεύομαι ιίαν μοι συγγνώμην ἔχειν, ἀλλὰ καταγελᾷν καὶ φρονεῖν· οὐδὲν γὰρ ὅ,τι τῶν τοιούτων οὐκ ἄ-ιμι μὴ πάσχειν, εἴπερ μηδὲν τῶν ἄλλων διαφέ-οὕτω μεγάλας τὰς ὑποσχέσεις ποιοῦμαι. Περὶ ὖν τῶν ἰδίων, ταῦτά μοι προειρήσθω. Περὶ δὲ κοινῶν, ὅσοι μὲν εὐθὺς ἐπελθόντας διδάσκου-ὡς χρὴ διαλυσαμένους τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ας, ἐπὶ τὸν βάρβαρον τραπέσθαι, καὶ διεξέρ-ι τάς τε συμφορὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ ἀλλήλους ἡμῖν γεγενημένας, καὶ τὰς ὠφελείας κ τῆς στρατείας τῆς ἐπ' ἐκεῖνον ἐσομένας, ἀλη-ιὲν λέγουσιν, οὐ μὴν ἐντεῦθέν γε ποιοῦνται τὴν ν, ὅθεν ἂν μάλιστα συστῆσαι ταῦτα δυνηθεῖεν. γὰρ Ἑλλήνων οἱ μὲν ἐφ' ἡμῖν, οἱ δὲ ὑπὸ Λακε-ονίοις εἰσίν· αἱ γὰρ πολιτεῖαι, δι' ὧν οἰκοῦσι όλεις, οὕτω τοὺς πλείστους αὐτῶν διειλήφασιν, ς οὖν οἴεται, τοὺς ἄλλους κοινῇ τι πράξειν ἀγα-

θόν, πρὶν ἂν τοὺς προεστῶτας αὐτῶν διαλλάξῃ, λίαν ἁπλῶς ἔχει, καὶ πόῤῥω τῶν πραγμάτων ἐστίν. Ἀλλὰ δεῖ τοὺς μὴ μόνον ἐπίδειξιν ποιουμένους, ἀλλὰ καὶ διαπράξασθαί τι βουλομένους, ἐκείνους τοὺς λόγους ζητεῖν, οἵ τινες τὰς πόλεις ταύτας πείσουσιν ἰσομοιρῆσαι πρὸς ἀλλήλας, καὶ τάς θ' ἡγεμονίας διελέσθαι, καὶ τὰς πλεονεξίας, ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμοῦσιν αὑταῖς γίγνεσθαι, ταύτας παρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι. Τὴν μὲν οὖν ἡμετέραν πόλιν ῥᾴδιον ἐπὶ ταῦτα προςαγαγεῖν· Λακεδαιμόνιοι δὲ νῦν μὲν ἔτι δυςπείστως ἔχουσι· παρειλήφασι γὰρ ψευδῆ λόγον, ὡς ἔστιν αὑτοῖς ἡγεῖσθαι πάτριον· ἢν δ' ἐπιδείξῃ τις αὐτοῖς ταύτην τὴν τιμὴν ἡμετέραν οὖσαν μᾶλλον ἢ ἐκείνων, τάχ' ἂν ἐάσαντες τὸ διακριβοῦσθαι περὶ τούτων, ἐπὶ τὸ συμφέρον ἔλθοιεν. Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι, καὶ μὴ πρότερον περὶ τῶν ὁμολογουμένων συμβουλεύειν, πρὶν [περὶ] τῶν ἀμφιςβητουμένων ἡμᾶς ἀπαλλάξαι. Ἐμοὶ δ' οὖν ἀμφοτέρων ἕνεκα προςήκει περὶ ταῦτα ποιήσασθαι τὴν πλείστην διατριβήν, μάλιστα μέν, ἵνα προὔργου τι γένηται, καὶ παυσάμενοι τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φιλονεικίας κοινῇ τοῖς βαρβάροις πολεμήσωμεν· εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον, ἵνα δηλώσω τοὺς ἐμποδὼν ὄντας τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίᾳ, καὶ πᾶσι γένηται φανερόν, ὅτι καὶ πρότερον ἡ πόλις ἡμῶν δικαίως τῆς θαλάττης ἦρξε, καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφιςβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας. Τοῦτο μὲν γάρ, εἰ δεῖ τούτους ἐφ' ἑκάστῳ τιμᾶσθαι τῶν ἔργων, τοὺς ἐμπειροτάτους ὄντας, καὶ μεγίστην

δύναμιν ἔχοντας, ἀναμφισβητήτως ἡμῖν προσήκει τὴν ἡγεμονίαν ἀπολαβεῖν, ἣν πρότερον ἐτυγχάνομεν ἔχοντες. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἑτέραν πόλιν ἐπιδείξειε τοσοῦτον ἐν τῷ πολέμῳ τῷ κατὰ γῆν ὑπερέχουσαν, ὅσον τὴν ἡμετέραν ἐν τοῖς κινδύνοις τοῖς κατὰ θάλατταν διαφέρουσαν. Τοῦτο δέ, εἴ τινες ταύτην μὲν μὴ νομίζωσι δικαίαν εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλὰ πολλὰς τὰς μεταβολὰς γίγνεσθαι (τὰς γὰρ δυναστείας οὐδέποτε τοῖς αὐτοῖς παραμένειν) ἀξιοῦσι δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ὥσπερ ἄλλο τι γέρας, ἢ τοὺς πρώτους τυχόντας ταύτης τῆς τιμῆς, ἢ τοὺς πλείστων ἀγαθῶν αἰτίους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας, ἡγοῦμαι καὶ τούτους γ' εἶναι μεθ' ἡμῶν· ὅσῳ γὰρ ἄν τις πορρωτέρω σκοπῇ περὶ τούτων ἀμφοτέρων, τοσούτῳ πλεῖον ἀπολείψομεν τοὺς ἀμφισβητοῦντας περὶ αὐτῶν. Ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι, καὶ μεγίστην, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομαστοτάτην. Οὕτω δὲ καλλίστης ὑποθέσεως οὔσης, ἐπὶ τοῖς ἐχομένοις τούτων, ἔτι μᾶλλον ἡμᾶς προσήκει τιμᾶσθαι. Ταύτην γὰρ οἰκοῦμεν, οὐχ ἑτέρους ἐκβαλόντες, οὐδὲ ἐρήμην καταλαβόντες, οὐδὲ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεγέντες, ἀλλ' οὕτω καλῶς καὶ γνησίως γεγόναμεν, ὥστ' ἐξ ἧσπερ ἔφυμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες, καὶ τοῖς ὀνόμασι τοῖς αὐτοῖς, ὥσπερ τοὺς οἰκειοτάτους, τὴν πόλιν ἔχοντες προσειπεῖν· μόνοις γὰρ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα καλέσαι προσήκει. Καίτοι χρὴ τοὺς εὐλόγως μέγα φρονοῦντας, καὶ περὶ τῆς ἡγεμονίας δικαίως ἀμφισ-

βητοῦντας, καὶ τῶν πατρῴων πολλάκις μεμνημένους, τοιαύτην τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ἔχοντας φαίνεσθαι. Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρξαντα, καὶ παρὰ τῆς τύχης δωρηθέντα, τηλικαῦτα ἡμῖν τὸ μέγεθος ἐστίν· ὅσων δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἴτιοι γεγόναμεν, οὕτως ἂν κάλλιστα ἐξετάσαιμεν, εἰ τόν τε χρόνον ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως ἐφεξῆς διέλθοιμεν· εὑρήσομεν γὰρ αὐτὴν οὐ μόνον τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, ἐν ᾗ κατοικοῦμεν, καὶ μεθ᾽ ἧς πολιτευόμεθα, καὶ δι᾽ ἣν ζῆν δυνάμεθα, σχεδὸν ἁπάσης αἰτίαν οὖσαν. Ἀνάγκη δὲ προαιρεῖσθαι τῶν εὐεργεσιῶν, μὴ τὰς διὰ μικρότητα διαλαθούσας, καὶ κατασιωπηθείσας, ἀλλὰ τὰς διὰ τὸ μέγεθος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ πανταχοῦ καὶ λεγομένας καὶ μνημονευομένας. Πρῶτον μὲν οὖν, οὗ πρῶτον ἡ φύσις ἡμῶν ἐδεήθη, διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη· καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, ὅμως αὐτὸν καὶ νῦν ῥηθῆναι προςήκει. Δήμητρος γὰρ ἀφικνουμένης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτε ἐπλανήθη, τῆς Κόρης ἁρπασθείσης, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους εὐμενῶς διατεθείσης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς οὐχ οἷόν τ᾽ ἄλλοις ἢ τοῖς μεμυημένοις ἀκούειν, καὶ δούσης δωρεὰς διττάς, αἵπερ μέγισται τυγχάνουσιν οὖσαι, τούς τε καρπούς, οἳ τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελετήν, ἧς οἱ μετέχοντες περί τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος, ἡδίους τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν· οὕτως ἡ πόλις ἡμῶν, οὐ μόνον θεοφιλῶς, ἀλλὰ καὶ φι-

λανθρώπως ἔσχεν, ὥςτε κυρία γενομένη τοιούτων ἀγαθῶν, οὐκ ἐφθόνησε τοῖς ἄλλοις; ἀλλ᾽ ὧν ἔλαβεν, ἅπασι μετέδωκε. Καὶ τὰ μὲν ἔτι καὶ νῦν καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν δείκνυμεν· τῶν δὲ συλλήβδην τὰς εὐεργεσίας, καὶ τὰς χρείας, καὶ τὰς ὠφελείας, τὰς δι᾽ αὐτῶν γιγνομένας ἐδιδάξαμεν. Καὶ τούτοις ἀπιςεῖν, μικρὸν ἔτι ἡμῶν προςτιθέντων, οὐδεὶς ἂν ἀξιώσειεν. Πρῶτον μὲν γάρ, ἐξ ὧν ἄν τις καταφρονήσειε τῶν λεγομένων, ὡς ἀρχαίων ὄντων, ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων εἰκότως ἂν καὶ τὰς πράξεις γεγενῆσθαι νομίσειεν. Διὰ γὰρ τὸ πολλοὺς εἰρηκέναι, καὶ πάντας ἀκηκοέναι, προςήκει μὴ καινὰ μέν, πιστὰ δὲ δοκεῖν εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν. Ἔπειτα οὐ μόνον ἐνταῦθα καταφυγεῖν ἔχομεν, ὅτι τὸν λόγον καὶ τὴν φήμην ἐκ πολλοῦ παρειλήφαμεν, ἀλλὰ καὶ σημείοις μείζοσιν ἢ τούτοις ἐστὶν ἡμῖν χρήσασθαι περὶ αὐτῶν. Αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται τῶν πόλεων, ὑπομνήματα τῆς παλαιᾶς εὐεργεσίας, ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς ἡμᾶς ἀποπέμπουσι, ταῖς δὲ ἐκλειπούσαις, πολλάκις ἡ Πυθία προςέταξεν ἀποφέρειν τὰ μέρη τῶν καρπῶν, καὶ ποιεῖν πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πάτρια. Καίτοι περὶ τίνων χρὴ μάλιστα πιστεύειν, ἢ περὶ ὧν ὅ,τε θεὸς ἀναιρεῖ, καὶ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων συνδοκεῖ, καὶ τά τε πάλαι ῥηθέντα τοῖς παροῦσιν ἔργοις συμμαρτυρεῖ, καὶ τὰ νῦν γιγνόμενα τοῖς ὑπ᾽ ἐκείνων εἰρημένοις ὁμολογεῖ; Χωρὶς δὲ τούτων, ἐὰν ἅπαντα ταῦτα ἐάσαντες, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σκοπῶμεν, εὑρήσομεν, ὅτι τὸν βίον οἱ πρῶτοι φανέντες ἐπὶ γῆς, οὐκ εὐθὺς οὕτως ὥςπερ νῦν ἔχον-

τα κατέλαβον, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν αὑτοῖς συνεπορίσαντο. Τίνας οὖν χρὴ μᾶλλον νομίζειν, ἢ δωρεὰν παρὰ τῶν θεῶν λαβεῖν, ἢ ζητοῦντας αὐτοὺς ἐντυχεῖν; οὐ τοὺς ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένους, καὶ πρώτους γενομένους, καὶ πρός τε τὰς τέχνας εὐφυεστάτους ὄντας, καὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν εὐσεβέστατα διακειμένους; καὶ μὴν ὅσης προσήκει τιμῆς τυγχάνειν τοὺς τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους, πάρεργον διδάσκειν. Οὐδεὶς γὰρ ἂν δύναιτο δωρεὰς τοσαύτης τὸ μέγεθος εὑρεῖν, ἣ τις ἴση τοῖς πεπραγμένοις ἐστί. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μεγίστου τῶν εὐεργετημάτων, καὶ πρώτου γενομένου, καὶ πᾶσι κοινοτάτου, ταῦτ' ἔχομεν εἰπεῖν. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ὁρῶσα τοὺς μὲν βαρβάρους τὴν πλείστην τῆς χώρας κατέχοντας, τοὺς δὲ Ἕλληνας εἰς μικρὸν τόπον κατακεκλεισμένους, καὶ διὰ σπανιότητα τῆς γῆς ἐπιβουλεύοντάς τε σφίσιν αὐτοῖς, καὶ στρατείας ἐπ' ἀλλήλους ποιουμένους, καὶ τοὺς μὲν δι' ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν, τοὺς δὲ διὰ τὸν πόλεμον ἀπολλυμένους· οὐδὲ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα περιεῖδεν, ἀλλ' ἡγεμόνας εἰς τὰς πόλεις ἐξέπεμψεν, οἳ παραλαβόντες τοὺς μάλιστα βίου δεομένους, στρατηγοὶ καταστάντες αὐτῶν, καὶ πολέμῳ κρατήσαντες τοὺς βαρβάρους, πολλὰς μὲν ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἠπείρου πόλεις ἔκτισαν, πάσας δὲ τὰς νήσους κατῴκισαν, ἀμφοτέρους δὲ καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας, καὶ τοὺς ὑπομείναντας ἔσωσαν· τοῖς μὲν γὰρ ἱκανὴν τὴν οἴκοι χώραν κατέλιπον, τοῖς δὲ πλείω τῆς ὑπαρχούσης ἐπόρισαν· ἅπαντα γὰρ περιεβάλοντο τὸν τόπον, ὃν νῦν τυγχάνομεν κατέχοντες.

ιαὶ τοῖς ὕστερον βουληθεῖσιν ἀποικίσαι τινάς,
μήσασθαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, πολλὴν ῥᾳ-
ν ἐποίησαν. Οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔδει κτωμένους
διακινδυνεύειν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀφορι-
ιν εἰς ταύτην οἰκεῖν ἰόντας. Καίτοι τίς ἂν
; ἡγεμονίαν ἐπιδείξειεν ἢ πατριωτέραν, τῆς
ιον γενομένης, πρὶν πλείστας οἰκισθῆναι τῶν
ἰδων πόλεων, ἢ μᾶλλον συμφέρουσαν, τῆς τοὺς
ρβάρους ἀναστάτους ποιησάσης, τοὺς δὲ Ἕλ-
ἐπὶ τοσαύτην εὐπορίαν προαγαγούσης; Οὐ
ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συνδιέπραξε, τῶν ἄλλων
ησεν· ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ταύτην ἐποιήσατο τῶν
ιῶν, τροφὴν τοῖς δεομένοις εὑρεῖν, ἥνπερ χρὴ
ἐλλοντας καὶ περὶ τῶν ἄλλων καλῶς διοική-
Ἡγουμένη δὲ τὸν βίον τὸν ἐπὶ τούτοις μόνον,
τοῦ ζῆν ἐπιθυμεῖν ἀξίως ἔχειν, οὕτως ἐπεμε-
ιαὶ τῶν λοιπῶν, ὥςτε τῶν παρόντων τοῖς ἀν-
ις ἀγαθῶν, ὅσα μὴ παρὰ τῶν θεῶν ἔχομεν,
ι' ἀλλήλους ἡμῖν γέγονε, μηδὲν μὲν ἄνευ τῆς
τῆς ἡμετέρας εἶναι, τὰ δὲ πλεῖστα διὰ ταύτην
σθαι. Παραλαβοῦσα γὰρ τοὺς Ἕλληνας ἀνό-
ντας, καὶ σποράδην οἰκοῦντας, καὶ τοὺς μὲν
ναστειῶν ὑβριζομένους, τοὺς δὲ δι' ἀναρχίαν
μένους, καὶ τούτων τῶν κακῶν αὐτοὺς ἀπήλ-
ῶν μὲν κυρία γενομένη, τοῖς δ' αὑτὴν παρά-
ποιήσασα· πρώτη γὰρ καὶ νόμους ἔθετο,
λιτείαν κατεστήσατο. Δῆλον δὲ ἐκεῖθεν. Οἱ
ἀρχῇ περὶ τῶν φονικῶν ἐγκαλέσαντες, καὶ
θέντες μετὰ λόγου, καὶ μὴ μετὰ βίας διαλύ-

ταχέως διελύθησαν. Ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις ἅπαν τὸν αἰῶνα τοῖς ἀφικνουμένοις πανήγυρίς ἐστιν. Φι λοσοφίαν τοίνυν, ἣ πάντα ταῦτα συνεξεῦρε καὶ συ κατεσκεύασε, καὶ πρός τε τὰς πράξεις ἡμᾶς ἐπαίδε σε, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπράϋνε, καὶ τῶν συμφορ τάς τε δι' ἀμαθίαν, καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης γιγνομέν διεῖλε, καὶ τὰς μὲν φυλάξασθαι, τὰς δὲ καλῶς ἐνε κεῖν ἐδίδαξεν, ἡ πόλις ἡμῶν, καὶ λόγους ἐτίμησεν, πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσι, τοῖς δὲ ἐπισταμένοις φθ νοῦσι· συνειδυῖα μὲν, ὅτι τοῦτο μόνον ἐξ ἁπάντ τῶν ζώων ἴδιον ἔφυμεν ἔχοντες, καὶ ὅτι, τούτῳ πλε νεκτήσαντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτῶν διηνέ καμεν· ὁρῶσα δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕ ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας, ὥςτε πολλάκις ἐν α ταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν, καὶ τοὺς ἀνοήτο κατορθοῦν, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς καὶ τεχνικ ἐχόντων, οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς φρονούσης ἔργον ὄντας, καὶ τούς τε σοφοὺς καὶ το ἀμαθεῖς δοκοῦντας εἶναι, ταύτῃ πλεῖστον ἀλλήλ διαφέροντας, ἔτι δὲ τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέρως τεθρα μένους, ἐκ μὲν ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιο των ἀγαθῶν οὐ γιγνωσκομένους, ἐκ δὲ τῶν λεγομ νων μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους· καὶ τοῦ σύμβολον τῆς παιδεύσεως ἡμῶν ἑκάστου πιστότατ ἀποδεδειγμένον, καὶ τοὺς τῷ λόγῳ καλῶς χρωμένο οὐ μόνον ἐν ταῖς αὐτῶν δυναμένους, ἀλλὰ καὶ πα τοῖς ἄλλοις ἐντίμους ὄντας, τοσοῦτον ἀπολέλοιπεν πόλις ἡμῶν περὶ τοῦ φρονεῖν καὶ λέγειν τοὺς ἄλλο ἀνθρώπους, ὥςθ' οἱ ταύτης μαθηταὶ τῶν ἄλλων ἰ

γεγόνασι, καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πε-
|κέτι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν
εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἕλληνας καλεῖσθαι τοὺς
ύσεως τῆς ἡμετέρας, ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύ-
σχόντας.
ὲ μὴ δοκῶ περὶ τὰ μέρη διατρίβειν, ὑπὲρ
πραγμάτων ὑποθέμενος ἐρεῖν, μηδὲ ἐκ
κωμιάζειν τὴν πόλιν, ἀπορῶν τὰ πρὸς τὸν
ὑτὴν ἐπαινεῖν· ταῦτα μὲν εἰρήσθω μοι πρὸς
οῖς τοιούτοις φιλοτιμουμένους. Ἡγοῦμαι
ρογόνους ἡμῶν, οὐχ ἧττον ἐκ τῶν κινδύ-
ρὸς τὸν πόλεμον, τιμᾶσθαι προσήκειν, ἢ
εὐεργεσιῶν. Οὐ γὰρ μικρούς, οὐδὲ ὀλί-
ἀφανεῖς ἀγῶνας ὑπέμειναν, ἀλλὰ πολλοὺς
ς καὶ μεγάλους, τοὺς μὲν ὑπὲρ τῆς αὑτῶν
οὺς δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας·
άρ τὸν χρόνον διετέλεσαν κοινὴν τὴν πόλιν
ς, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἀεὶ τῶν Ἑλλήνων
σαν. Διὸ δὴ καὶ κατηγοροῦσί τινες ἡμῶν,
θῶς βουλευομένων, ὅτι τοὺς ἀσθενεστέ-
μεθα θεραπεύειν, ὥσπερ οὐ μετὰ τῶν ἐ-
ουλομένων ἡμᾶς τοὺς λόγους ὄντας τούς
. Οὐ γὰρ ἀγνοοῦντες, ὅσον διαφέρουσιν
τῶν συμμαχιῶν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν, οὔ-
ευσάμεθα περὶ αὐτῶν, ἀλλά, πολὺ τῶν ἄλ-
ὲστερον εἰδότες τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῶν
ὅμως ᾑρούμεθα τοῖς ἀσθενεστέροις, καὶ
υμφέρον, βοηθεῖν μᾶλλον, ἢ τοῖς κρείττο-
ιτελοῦντος ἕνεκα συναδικεῖν. Γνοίη δ᾽ ἄν

Σπάρτης ἐγένοντο, καὶ τῶν παρόντων αὐτοῖς ἀγαθῶν ἁπάντων ἀρχηγοὶ κατέστησαν. Ὧν ἐχρῆν ἐκείνους μεμνημένους, μηδέποτ' εἰς τὴν χώραν ταύτην ἐμβαλεῖν, ἐξ ἧς ὁρμηθέντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι εἰς τοσαύτην εὐδαιμονίαν κατέστησαν, μηδ' εἰς κινδύνους καθιστάναι τὴν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους προκινδυνεύσασαν, μηδὲ τοῖς μὲν ἀπ' ἐκείνου γενομένοις διδόναι τὴν βασιλείαν, τὴν δὲ τῷ γένει τῆς σωτηρίας αἰτίαν οὖσαν, δουλεύειν ἑαυτοῖς ἀξιοῦν. Εἰ δὲ δεῖ τὰς χάριτας καὶ τὰς ἐπιεικείας ἀνελόντας ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν ἐπανελθεῖν, καὶ τὸν ἀκριβέστατον τῶν λόγων εἰπεῖν, οὐ δήπου πάτριόν ἐστιν, ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπήλυδας τῶν αὐτοχθόνων, οὐδὲ τοὺς εὖ παθόντας τῶν εὖ ποιησάντων, οὐδὲ τοὺς ἱκέτας γενομένους τῶν ὑποδεξαμένων. Ἔτι δὲ συντομωτέρως ἔχω δηλῶσαι περὶ αὐτῶν. Τῶν μὲν γὰρ Ἑλληνίδων πόλεων, χωρὶς τῆς ἡμετέρας, Ἄργος καὶ Θῆβαι καὶ Λακεδαίμων, καὶ τότ' ἦσαν μέγισται, καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσι. Φαίνονται δ' ἡμῶν οἱ πρόγονοι τοσοῦτον ἁπάντων διενεγκόντες, ὥςθ', ὑπὲρ μὲν Ἀργείων δυστυχησάντων, Θηβαίοις, ὅτε μέγιστον ἐφρόνησαν, ἐπιτάττοντες, ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους, Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους μάχῃ νικήσαντες, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς Εὐρυσθέα κινδύνου τοὺς οἰκιστὰς τῆς Σπάρτης, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς Λακεδαιμονίων διασώσαντες, [ὥςτε] περὶ μὲν τῆς ἐν τοῖς Ἕλλησι δυναστείας, οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις σαφέστερον ἐπιδεῖξαι δυνηθείη. Δοκεῖ δέ μοι καὶ περὶ τῶν πρότερον τῶν

ϑαρβάρους τῇ πόλει πεπραγμένων προσῆ-
ἄλλως τε, ἐπειδὴ καὶ τὸν λόγον κατεστη-
τῆς ἡγεμονίας τῆς ἐπ' ἐκείνους. Ἅπαντας
ριθμῶν τοὺς κινδύνους, λίαν ἂν μακρο-
πὶ δὲ τῶν μεγίστων τὸν αὐτὸν τρόπον,
ῳ πρότερον διῆλθον, πειράσομαι καὶ περὶ
ἰθεῖν. Ἔστι γὰρ ἀρχικώτατα μὲν τῶν
μεγίστας δυναστείας ἔχοντα, Σκύθαι καὶ
Πέρσαι. Τυγχάνουσι δ' οὗτοι μὲν ἅ-
ν ἐπιβουλεύσαντες, ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις
τας τούτους διακινδυνεύσασα. Καίτοι
'σται τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἢν ἐπιδειχθῶσι
λήνων, οἱ μὴ δυνάμενοι τυγχάνειν τῶν
ᾶς ἱκετεύειν ἀξιοῦντες, τῶν δὲ βαρβάρων
ιοι καταδουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας, ἐφ'
νυς ἰόντες; Ἐπιφανέστατος μὲν οὖν τῶν
Περσικὸς γέγονεν. Οὐ μὴν ἐλάττω τού-
α τὰ παλαιὰ τῶν ἔργων ἐστὶ τοῖς περὶ
ν ἀμφισβητοῦσιν. Ἔτι γὰρ ταπεινῆς οὔ-
άδος, ἦλθον εἰς τὴν χώραν ἡμῶν Θρᾷ-
' Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος, Σκύθαι
ιζόνων τῶν Ἄρεως θυγατέρων, οὐ κατὰ
ρόνον, ἀλλὰ καθ' ὃν ἑκάτεροι τῆς Εὐ-
ιον, μισοῦντες μὲν ἅπαν τὸ τῶν Ἑλλή-
ιδίᾳ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐγκλήματα ποιησάμε-
ντες, ἐκ τούτου τοῦ τρόπου πρὸς μίαν
νδυνεύσειν, ἁπασῶν δὲ ἅμα κρατήσειν.
ώρθωσαν, ἀλλὰ πρὸς μόνους τοὺς προ-
ἡμετέρους συμβαλόντες, ὁμοίως διεφθά-

ρησαν, ὥςπερ ἂν εἰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπ
λέμησαν. Δῆλον δὲ τὸ μέγεθος τῶν κακῶ
νομένων ἐκείνοις· οὐ γὰρ ἄν ποθ᾽ οἱ λόγοι
τῶν τοσοῦτον χρόνον διέμειναν, εἰ μὴ καὶ
χθέντα πολὺ τῶν ἄλλων διήνεγκε. Λέγετ
περὶ μὲν Ἀμαζόνων, ὡς τῶν μὲν ἐλθουσῶ
πάλιν ἀπῆλθεν, αἱ δ᾽ ὑπολειφθεῖσαι διὰ τ
δε συμφορὰν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξεβλήθησαν·
Θρᾳκῶν, ὅτι, τὸν ἄλλον χρόνον ὅμοροι πρ
τες ἡμῖν, διὰ τὴν τότε γεγενημένην στρατεί
τον διέλιπον, ὥςτε ἐν τῷ μεταξὺ τῆς χώρ
πολλά, καὶ γένη παντοδαπά, καὶ πόλεις με
τοικισθῆναι. Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα,
ποντα τοῖς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητο
δελφὰ δὲ τῶν εἰρημένων, καὶ τοιαῦτα, οἷ
ποιεῖν τοὺς ἐκ τοιούτων γεγονότας, οἱ πρὸ
καὶ Ξέρξην πολεμήσαντες ἔπραξαν. Μεγί
ἐκείνου πολέμου συστάντος, καὶ πλείστων
κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον συμπεσόντων, καὶ
πολεμίων ἀνυποστάτων οἰομένων εἶναι δι
θος, τῶν δὲ συμμάχων ἀνυπέρβλητον ἡ
ἔχειν τὴν ἀρετήν, ἀμφοτέρων κρατήσαντες
τέρων προςῆκεν, καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς
διενεγκόντες, εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξι
οὐ πολλῷ δ᾽ ὕστερον τῆς θαλάττης τὴν ἀρ
βον, διδόντων μὲν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὐκ
τούντων δὲ τῶν νῦν ἡμᾶς ἀφαιρεῖσθαι ζη
Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ Λα
νιοι περὶ τούτους τοὺς καιροὺς πολλῶν ἀγ

ι τοῖς Ἕλλησι κατέστησαν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ λλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅτι ιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα, τοσοῦτον αὐτῶν ἰνεγκε. Βούλομαι δὲ ὀλίγῳ μακρότερα περὶ ταῖν λέοιν ταύταιν εἰπεῖν, καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδρα-ῖν, ἵν᾽ ἀμφοτέρων ἡμῖν ὑπομνήματα γένηται, τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, καὶ τῆς πρὸς τοὺς βαρβά-ς ἔχθρας. Καίτοι με οὐδὲ λέληθεν, ὅτι χαλεπόν ιν, ὕστατον ἐπελθόντα λέγειν περὶ πραγμάτων ιαι προκατειλημμένων, καὶ περὶ ὧν οἱ μάλιστα ηθέντες τῶν πολιτῶν εἰπεῖν, ἐπὶ τοῖς δημοσίᾳ πτομένοις πολλάκις εἰρήκασιν· ἀνάγκη γὰρ τὰ μέγιστα τούτων ἤδη κατακεχρῆσθαι, μικρὰ δὲ α παραλελεῖφθαι. Ὅμως δὲ ἐκ τῶν ὑπολοίπων, ιδὴ συμφέρει τοῖς πράγμασιν, οὐκ ὀκνητέον μνη-ῆναι περὶ αὐτῶν. Πλείστων μὲν οὖν ἀγαθῶν αἰ-υς, καὶ μεγίστων ἐπαίνων ἀξίους ἡγοῦμαι γεγενῆ-αι τοὺς τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προκιν-νεύσαντας. Οὐ μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου ἴτου γεγενημένων, καὶ δυναστευσάντων ἑκατέρᾳ ἰν πολέοιν, δίκαιον ἀμνημονεῖν. Ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν προασκήσαντες τοὺς ἐπιγιγνομένους, καὶ τὰ πλή-προτρέψαντες ἐπ᾽ ἀρετῇ, καὶ χαλεποὺς ἀνταγω-ιτὰς τοῖς βαρβάροις ποιήσαντες. Οὐ γὰρ ὠλιγώ-υν τῶν κοινῶν, οὐδ᾽ ἀπέλαυον μὲν ὡς ἰδίων, ἠμέ-ν δὲ ὡς ἀλλοτρίων, ἀλλ᾽ ἐκήδοντο μὲν ὡς οἰκείων, ιίχοντο δὲ ὥσπερ χρὴ τῶν μηδὲν προσηκόντων· οὐδὲ ὡς ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον, ἀλλ᾽ οὗτος ὅκει πλοῦτον ἀσφαλέστατον κεκτῆσθαι, καὶ κάλ-

λιστον, ὅςτις τυγχάνει τοιαῦτα πράττων, ἐξ
τε μέλλοι μάλιστα εὐδοκιμήσειν, καὶ τοῖς
γίστην δόξαν καταλείψειν. Οὐδὲ γὰρ τὰς
τας ἀλλήλων ἐζήλουν, οὐδὲ τὰς τόλμας τὰς
τῶν ἤσκουν, ἀλλὰ δεινότερον ἐνόμιζον εἶν
κῶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀκούειν, ἢ καλῶς
πατρίδος ἀποθανεῖν. Μᾶλλον δὲ ᾐσχύνον
κοινοῖς ἁμαρτήμασιν, ἢ νῦν ἐπὶ τοῖς ἰδίοι
τέροις αὐτῶν. Τούτων δ᾽ ἦν αἴτιον, ὅτι τ
ἐσκόπουν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ καλῶς ἕξο
οὕτω τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων, ὡ
τῶν καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐπιτηδευμάτι
σταντο γάρ, ὅτι τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν
οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων, ἀλλὰ ἰ
συνθημάτων ῥᾳδίως καὶ περὶ τῶν ἰδίων κ
κοινῶν ὁμονοήσουσιν. Οὕτω δὲ πολιτι
ὥςτε καὶ τὰς στάσεις ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλή
ὁπότεροι τοὺς ἑτέρους ἀπολέσαντες, τῶν
ξουσιν, ἀλλ᾽ ὁπότεροι ὀφθήσονται τὴν πόλ
τι ποιήσαντες· καὶ τὰς ἑταιρίας συνῆγον
τῶν ἰδίᾳ συμφερόντων, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῇ τοῖ
ὠφελείᾳ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ τὰ
διῴκουν, θεραπεύοντες, ἀλλ᾽ οὐχ ὑβρίζ
Ἕλληνας· καὶ στρατηγεῖν οἰόμενοι δεῖν,
τυραννεῖν αὐτῶν· καὶ μᾶλλον ἐπιθυμοῦν
νες ἢ δεσπόται προςαγορεύεσθαι· καὶ
ἀλλὰ μὴ λυμεῶνες ἀποκαλεῖσθαι· τῷ ποιε
αγόμενοι τὰς πόλεις, ἀλλ᾽ οὐ βίᾳ καταστ
πιστοτέροις μὲν τοῖς λόγοις, ἢ νῦν τοῖς ὅ

ἰς δὲ συνθήκαις, ὥςπερ ἀνάγκαις ἐμμένειν οὐχ οὕτως ἐπὶ ταῖς δυναστείαις μέγα :, ὡς ἐπὶ τῷ σωφρόνως ζῆν φιλοτιμούμε- ὐτὴν ἀξιοῦντες γνώμην ἔχειν πρὸς τοὺς ἥτ- ? τοὺς κρείττους πρὸς σφᾶς αὐτούς· ἴδια τὰς ἑαυτῶν πόλεις ἡγούμενοι, κοινὴν δὲ ἣν Ἑλλάδα νομίζοντες εἶναι. Τοιαύταις δὲ ͵ρώμενοι, καὶ τοὺς νεωτέρους τοιούτοις ͵εύοντες, οὕτως ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀπέδει- ολεμήσαντας πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας, ὥς- πώποτε δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν, μήτε τῶν ήτε τῶν σοφιστῶν, ἀξίως τῶν ἐκείνοις πε- εἰπεῖν. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώ- ως γάρ ἐστι χαλεπόν, ἐπαινεῖν τοὺς ὑπερ- τὰς τῶν ἄλλων ἀρετάς, ὥςπερ τοὺς μηδὲν πεποιηκότας· τοῖς μὲν γὰρ οὐχ ὕπεισι πρά- δὲ τοὺς οὐκ εἰσὶν ἁρμόττοντες λόγοι. Πῶς οιντο σύμμετροι τοιούτοις ἀνδράσιν, οἳ τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένων διήνεγ- οἱ μὲν περὶ μίαν πόλιν στρατεύσαντες ἔτη ψαν, οἱ δὲ τὴν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἀσίας δύ- ίγῳ χρόνῳ κατεπολέμησαν, οὐ μόνον δὲ πατρίδας διέσωσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλά- αν ἠλευθέρωσαν; Ποίων δ' ἂν ἔργων, ἢ ινδύνων ἀπέστησαν, ὥςτε ζῶντες εὐδοκι- ες ὑπὲρ τῆς δόξης, ἧς ἔμελλον τελευτήσαν- ύτως ἑτοίμως ἤθελον ἀποθνήσκειν; Οἶ- τὸν πόλεμον τοῦτον θεῶν τινὰ συναγα- θέντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ τοιοῦτοι

γενόμενοι τὴν φύσιν, διαλάθοιεν, μηδ' ἀκλεῶς τ
βίον τελευτήσαιεν, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν τοῖς ἐκ τῶν θε
γεγονόσι καὶ καλουμένοις ἡμιθέοις ἀξιωθεῖεν. Κ
γὰρ ἐκεῖνοι τὰ μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνι
καις ἀπέδοσαν, τῆς δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμ
κατέλιπον. Ἀεὶ μὲν οὖν οἵ θ' ἡμέτεροι πρόγονοι
Λακεδαιμόνιοι, φιλοτίμως πρὸς ἀλλήλους εἶχον·
μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ καλλίστων ἐν ἐκείνοις τοῖς χ
νοις ἐφιλονείκησαν, οὐκ ἐχθροὺς, ἀλλ' ἀνταγωνι
σφᾶς αὐτοὺς εἶναι νομίζοντες, οὐδὲ ἐπὶ δουλεία
τῶν Ἑλλήνων τὸν βάρβαρον θεραπεύοντες, ἀλλὰ
μα μὲν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ὁμονοοῦντες, ὁπ
τεροι δὲ ταύτης αἴτιοι γενήσονται, περὶ τούτου π
ούμενοι τὴν ἅμιλλαν. Ἐπεδείξαντο δὲ τὰς αὐτ
ἀρετάς, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὑπὸ Δαρείου πεμφθ
σιν. Ἀποβάντων γὰρ αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μ
οὐ περιέμειναν τοὺς συμμάχους, ἀλλὰ τὸν κοι
πόλεμον ἴδιον κίνδυνον ποιησάμενοι, πρὸς τοὺς
πάσης τῆς Ἑλλάδος καταφρονήσαντας ἀπήντων, τ
οἰκείαν δύναμιν ἔχοντες, ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυρι
δας, ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς μέλλοντες κινδυνε
σειν· οἱ δὲ οὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ τ
Ἀττικὴν πόλεμον, καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσα
τες ἧκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες, τοσαύτην ποιησάμε
σπουδὴν, ὅσηνπερ ἂν τῆς ἑαυτῶν χώρας πορθουμ
νης. Σημεῖον δὲ τοῦ τάχους καὶ τῆς ἁμίλλης· το
μὲν γὰρ ἡμετέρους προγόνους φασὶ τῆς αὐτῆς ἡμ
ρας πυθέσθαι τε τὴν ἀπόβασιν τὴν τῶν βαρβάρω
καὶ βοηθήσαντας ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς χώρας, κ

ἠσαντας, τρόπαιον στῆσαι τῶν πολεμίων· ἐν τρισὶν ἡμέραις καὶ τοσαύταις νυξὶ δια- ὶ χίλια στάδια διελθεῖν, στρατοπέδῳ πο- ις. Οὕτω σφόδρα ἠπείχθησαν, οἱ μὲν με- ῶν κινδύνων, οἱ δὲ ὀφθῆναι συμβαλόντες, ῖν τοὺς βοηθήσοντας. Μετὰ δὲ ταῦτα γε- ῆς ὕστερον στρατείας, ἣν αὐτὸς Ξέρξης ἤ- ιπὼν μὲν τὰ βασίλεια, στρατηγὸς δὲ κατα- λμήσας, ἅπαντας δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας συν- περὶ οὗ τίς οὐχ ὑπερβολὰς προθυμηθεὶς λάττω τῶν ὑπαρχόντων εἴρηκεν; ὃς εἰς το- λθεν ὑπερηφανείας, ὥςτε μικρὸν μὲν ἡγη- ργον εἶναι τὴν Ἑλλάδα χειρώσασθαι, βου- τοιοῦτον μνημεῖον καταλιπεῖν, ὃ μὴ τῆς νης φύσεως ἐστίν, οὐ πρότερον ἐπαύσατο, ρε καὶ συνηνάγκασεν, ὃ πάντες θρυλλοῦ- τῷ στρατοπέδῳ πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπεί- ῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάττης, τὸν μὲν Ἑλλής- ύξας, τὸν δὲ Ἄθω διορύξας, πρὸς δὴ τὸν α φρονήσαντα, καὶ τηλικαῦτα διαπραξά- ὶ τοσούτων δεσπότην γενόμενον, ἀπήντων, ι τὸν κίνδυνον, Λακεδαιμόνιοι μὲν εἰς ας, πρὸς τὸ πεζόν, χιλίους αὐτῶν ἐπιλε- ιαὶ τῶν συμμάχων ὀλίγους παραλαβόντες, ς στενοῖς κωλύσοντες αὐτοὺς περαιτέρω ι· οἱ δὲ ἡμέτεροι πατέρες ἐπ' Ἀρτεμίσιον, τριήρεις πληρώσαντες πρὸς ἅπαν τὸ τῶν ναυτικόν. Ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων, οὐχ πολεμίων καταφρονοῦντες, ὡς πρὸς ἀλλή-

λους ἀγωνιζόμενοι· Λακεδαιμόνιοι μὲν ζηλοῦντες τὴν πόλιν τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης, καὶ ζητοῦντες ἑαυτοὺς ἐξίσου καταστῆσαι, καὶ δεδιότες μὴ δὶς ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία γένηται τοῖς Ἕλλησι τῆς σωτηρίας· οἱ δὲ ἡμέτεροι πρόγονοι, μάλιστα μὲν βουλόμενοι διαφυλάξαι τὴν παροῦσαν δόξαν, καὶ πᾶσι ποιῆσαι φανερόν, ὅτι καὶ πρότερον δι' ἀρετήν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τύχην ἐνίκησαν· ἔπειτα δέ, καὶ προςαγαγέσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῷ διαναυμαχεῖν, ἐπιδείξαντες αὐτοῖς, ὁμοίως ἐν τοῖς ναυτικοῖς κινδύνοις, ὥςπερ ἐν πεζοῖς, τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγιγνομένην. Ἴσας δὲ τὰς τόλμας παρασχόντες, οὐχ ὁμοίως ἐχρήσαντο ταῖς τύχαις, ἀλλ' οἱ μὲν διεφθάρησαν, καὶ, ταῖς ψυχαῖς νικῶντες, τοῖς σώμασιν ἀπεῖπον, (οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε θέμις εἰπεῖν, ὡς ἡττήθησαν, οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν φυγεῖν ἠξίωσεν· οἱ δὲ ἡμέτεροι τὰς μὲν πρόπλους ἐνίκησαν·) ἐπειδὴ δὲ ἤκουσαν τῆς παρόδου τοὺς πολεμίους κρατοῦντας, οἴκαδε καταπλεύσαντες, οὕτως ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν λοιπῶν, ὥςτε, πολλῶν καὶ καλῶν αὐτοῖς προειργασμένων, ἐν τοῖς τελευταίοις τῶν κινδύνων ἐπὶ πλέον διενεγκεῖν. Ἀθύμως γὰρ ἁπάντων τῶν συμμάχων διακειμένων, καὶ Πελοποννησίων μὲν διατειχιζόντων τὸν Ἰσθμόν, καὶ ζητούντων ἰδίαν αὐτοῖς σωτηρίαν, τῶν δὲ ἄλλων πόλεων ὑπὸ τοῖς βαρβάροις γεγενημένων, καὶ συστρατευομένων ἐκείνοις, πλὴν εἴ τις διὰ σμικρότητα παρημελήθη, προςπλεουσῶν δὲ τριηρῶν διακοσίων καὶ χιλίων, καὶ τῆς πεζῆς στρατιᾶς ἀναριθμήτου μελλούσης εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰςβάλλειν, οὐδεμιᾶς σω-

; αὐτοῖς ὑπολειπομένης, ἀλλ' ἔρημοι συμμάχων
]μένοι, καὶ τῶν ἐλπίδων ἁπασῶν διημαρτηκό-
;ὸν αὐτοῖς, μὴ μόνον τοὺς παρόντας κινδύνους
γεῖν, ἀλλὰ καὶ τιμὰς ἐξαιρέτους λαβεῖν, ἃς αὐ-
]ίδου βασιλεύς, ἡγούμενος, εἰ τὸ τῆς πόλεως
άβοι ναυτικόν, παραχρῆμα καὶ Πελοποννήσου
σειν, οὐχ ὑπέμειναν τὰς παρ' ἐκείνου δωρεάς,
ὀργισθέντες τοῖς Ἕλλησιν ὅτι προὐδόθησαν,
ως ἐπὶ τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τοὺς βαρβά-
ὥρμησαν, ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
εῖν παρεσκευάζοντο, τοῖς δ' ἄλλοις τὴν δου-
αἱρουμένοις συγγνώμην εἶχον. Ἡγοῦντο γάρ,
:ὲν ταπειναῖς τῶν πόλεων, προσήκειν ἐξ ἅπαν-
όπου ζητεῖν τὴν σωτηρίαν· ταῖς δὲ προεστά-
]ς Ἑλλάδος ἀξιούσαις, οὐχ οἷόν τ' εἶναι δια-
ιν τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς
ς κἀγαθοῖς αἱρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν,
αἰσχρῶς, οὕτω καὶ τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχού-
.υσιτελεῖν, ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι μᾶλλον,
λαις ὀφθῆναι γενομέναις. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτα
θησαν· ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἷοί τ' ἦσαν πρὸς ἀμ-
ας ἅμα παρατάξασθαι τὰς δυνάμεις, παραλα-
; ἅπαντα τὸν ὄχλον, τὸν ἐκ τῆς πόλεως, εἰς τὴν
.ην νῆσον ἐξέπλευσαν, ἵν' ἐν μέρει πρὸς ἑκατέ-
ὴν δύναμιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀμφοτέρας ἅμα κιν-
σωσι. Καίτοι πῶς ἂν ἐκείνων ἄνδρες ἀμείνους,
λον φιλέλληνες ὄντες ἐπιδειχθεῖεν, οἵτινες ἐτόλ-
, ἐπιδεῖν, ὥστε μὴ τοῖς λοιποῖς αἴτιοι γενέσθαι
ουλείας, ἐρήμην μὲν τὴν πόλιν γιγνομένην, τὴν

Ἐπὶ τοίνυν τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας, εὑρήσομεν καὶ τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους πρὸς εὐδαιμονίαν πλεῖστον ἐπιδόντας, καὶ τὰς πόλεις μεγίστας γενομένας. Οὐ γὰρ ἐφθονοῦμεν ταῖς αὐξανομέναις αὐτῶν, οὐδὲ ταραχὰς ἐποιοῦμεν, πολιτείας ὑπεναντίας παρακαθιστάντες, ἵν᾿ ἐν ἀλλήλοις μὲν στασιάζοιεν, ἡμᾶς δὲ ἀμφότεροι θεραπεύοιεν· ἀλλὰ τὴν τῶν συμμάχων ὁμόνοιαν κοινὴν ὠφέλειαν νομίζοντες, τοῖς αὐτοῖς νόμοις ἁπάσας τὰς πόλεις διῳκοῦμεν, συμμαχικῶς, ἀλλ᾿ οὐ δεσποτικῶς βουλευόμενοι περὶ αὐτῶν· ὅλων μὲν τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες, ἰδίᾳ δ᾿ ἑκάςους ἐλευθέρους ἐῶντες εἶναι· καὶ τῷ μὲν πλήθει βοηθοῦντες, ταῖς δυναστείαις δὲ πολεμοῦντες, δεινὸν ἡγούμενοι, τοὺς πολλοὺς ὑπὸ τοῖς ὀλίγοις εἶναι, καὶ τοὺς ταῖς οὐσίαις ἐνδεεστέρους, τὰ δ᾿ ἄλλα μηδὲν χείρους ὄντας, ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀρχῶν· ἔτι δέ, κοινῆς τῆς πατρίδος οὔσης, τοὺς μὲν τυραννεῖν, τοὺς δὲ μετοικεῖν, καὶ φύσει πολίτας ὄντας, νόμῳ τῆς πολιτείας ἀποστερεῖσθαι. Τοιαῦτ᾿ ἔχοντες ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐπιτιμᾷν, καὶ πλείω τούτων, τὴν αὐτὴν πολιτείαν, ἥνπερ παρ᾿ ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατεστήσαμεν, ἣν οὐκ οἶδ᾿ ὅ,τι δεῖ διὰ μακροτέρων ἐπαινεῖν, ἄλλως τε καὶ συντόμως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ αὐτῆς. Μετὰ γὰρ ταύτης οἰκοῦντες ἑβδομήκοντα ἔτη διετελέσαμεν, ἄπειροι μὲν τυραννίδων, ἐλεύθεροι δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ἀστασίαστοι δὲ πρὸς σφᾶς αὐτούς, εἰρήνην δὲ ἄγοντες πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους. Ὑπὲρ ὧν προςήκει τοὺς εὖ φρονοῦντας μεγάλην χάριν ἔχειν πολὺ μᾶλλον, ἢ

τὰς κληρουχίας ἡμῖν ὀνειδίζειν, ἃς ἡμεῖς εἰς τὰς ἐρημουμένας τῶν πόλεων, φυλακῆς ἕνεκα τῶν χωρίων, ἀλλ᾽ οὐ διὰ πλεονεξίαν ἐξεπέμπομεν. Σημεῖον δὲ τούτων· ἔχοντες γὰρ χώραν πρὸς μὲν τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐλαχίστην, ἀρχὴν δὲ μεγίστην, κεκτημένοι δὲ τριήρεις διπλασίας μὲν ἢ σύμπαντες οἱ ἄλλοι, δυναμένας δὲ πρὸς δὶς τοσαύτας κινδυνεύειν, ὑποκειμένης δὲ τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τὴν Ἀττικήν, ἣ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης εὐφυῶς εἶχε, καὶ πρὸς τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἁπασῶν τῶν νήσων διέφερε, κρατοῦντες αὐτῆς μᾶλλον, ἢ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν, καὶ πρὸς τούτοις εἰδότες, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ τῶν βαρβάρων τούτους κάλλιστ᾽ εὐδοκιμοῦντας, οἳ τοὺς ὁμόρους ἀναστάτους ποιήσαντες, ἄφθονον καὶ ῥᾴθυμον αὑτοῖς κατεστήσαντο τὸν βίον· ὅμως οὐδὲν τούτων ἡμᾶς ἐπῆρε περὶ τοὺς ἔχοντας τὴν νῆσον ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ μόνοι δὴ τῶν μεγάλην δύναμιν ἐχόντων, περιείδομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπορώτερον ζῶντας, τῶν δουλεύειν αἰτίαν ἐχόντων. Καίτοι βουλόμενοι πλεονεκτεῖν, οὐκ ἂν δήπου τῆς μὲν Σκιωναίων γῆς ἐπεθυμήσαμεν, ἣν Πλαταιεῦσι τοῖς ὡς ἡμᾶς καταφυγοῦσι, φαινόμεθα παραδόντες· τοσαύτην δὲ χώραν παρελίπομεν, ἣ πάντας ἂν ἡμᾶς εὐπορωτέρους ἐποίησε. Τοιούτων τοίνυν ἡμῶν γεγενημένων, καὶ τοσαύτην πίστιν δεδωκότων ὑπὲρ τοῦ μὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, τολμῶσι κατηγορεῖν οἱ τῶν δεκαδαρχιῶν κοινωνήσαντες, καὶ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας λυμηνάμενοι, καὶ μικρὰς μὲν ποιήσαντες δοκεῖν εἶναι τὰς τῶν προγεγενημένων ἀδικίας, οὐδεμίαν δὲ

τοσαύτην ταπεινότητα κατεστήσαμεν; ὥςτε μακρὸν πλοῖον ἐντὸς Φασήλιδος μὴ καθέλκειν, ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ τοὺς καιροὺς περιμένειν, ἀλλὰ μὴ τῇ παρούσῃ δυνάμει πιστεύειν. Καὶ ταῦθ', ὅτι διὰ τὴν τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων ἀρετὴν οὕτως εἶχον, αἱ τῆς πόλεως συμφοραὶ σαφῶς ἐπέδειξαν. Ἅμα γὰρ ἡμεῖς τε τῆς ἀρχῆς ἀπεστερούμεθα, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἀρχὴ τῶν κακῶν ἐγίγνετο. Μετὰ γὰρ τὴν ἐν Ἑλληςπόντῳ γενομένην ἀτυχίαν, ἑτέρων ἡγεμόνων καταστάντων, ἐνίκησαν μὲν οἱ βάρβαροι ναυμαχοῦντες, ἦρξαν δὲ τῆς θαλάττης, κατέσχον δὲ τὰς πλείστας τῶν νήσων, ἀπέβησαν δὲ εἰς τὴν Λακωνικὴν, Κύθηρα δὲ κατὰ κράτος εἷλον, ἅπασαν δὲ τὴν Πελοπόννησον κακῶς ποιοῦντες περιέπλευσαν. Μάλιστα δ' ἂν τις συνίδοι τὸ μέγεθος τῆς μεταβολῆς, εἴπερ ἀναγνοίη τὰς συνθήκας τάς τε ἐφ' ἡμῶν γενομένας, καὶ τὰς νῦν ἀναγεγραμμένας. Τότε μὲν γὰρ ἡμεῖς φανησόμεθα τὴν ἀρχὴν τὴν βασιλέως ὁρίζοντες, καὶ τῶν φόρων ἐνίους τάττοντες, καὶ κωλύοντες αὐτὸν τῇ θαλάσσῃ χρῆσθαι· νῦν δὲ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ διοικῶν τὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ προςτάττων, ἃ χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ μόνον οὐκ ἐπιστάθμους ἐν ταῖς πόλεσι καθιστάς. Πλὴν γὰρ τούτου, τί τῶν ἄλλων ὑπόλοιπόν ἐστιν; Οὐ καὶ τοῦ πολέμου κύριος ἐγένετο, καὶ τὴν εἰρήνην ἐπρυτάνευσε, καὶ τῶν παρόντων πραγμάτων ἐπιστάτης καθέστηκεν; Οὐχ ὡς ἐκεῖνον πλέομεν, ὥςπερ πρὸς δεσπότην, ἀλλήλων κατηγορήσοντες; Οὐ βασιλέα τὸν μέγαν αὐτὸν προςαγορεύομεν, ὥςπερ αἰχμάλωτοι γεγονότες; Οὐκ ἐν

οῖς πολέμοις τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐν ἐκείνῳ τὰς ἐλ-
ίδας ἔχομεν τῆς σωτηρίας, ὃς ἀμφοτέρους ἡμᾶς ῥ-
έως ἂν ἀπολέσειεν; Ὧν ἄξιον ἐνθυμηθέντας, ἀγα-
ακτῆσαι μὲν ἐπὶ τοῖς παροῦσι, ποθῆσαι δὲ τὴν
γεμονίαν τὴν ἡμετέραν, μέμψασθαι δὲ Λακεδαι-
ονίοις, ὅτι τὴν μὲν ἀρχὴν εἰς τὸν πόλεμον κατέστη-
αν, ὡς ἐλευθερώσοντες τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ τελευτῆς
ὲ οὕτω πολλοὺς αὐτῶν ἐκδότους τοῖς βαρβάροις
τοίησαν, καὶ τῆς μὲν ἡμετέρας πόλεως τοὺς Ἴωνας
πέστησαν, ἐξ ἧς ἀπῴκησαν, καὶ δι' ἣν πολλάκις
ώθησαν, τοῖς δὲ βαρβάροις αὐτοὺς ἐξέδυσαν, ὧν
κόντων τὴν χώραν ἔχουσι, καὶ πρὸς οὓς οὐδὲ πώ-
οτε ἐπαύσαντο πολεμοῦντες. Καὶ τότε μὲν ἠγα-
ίκτουν, ὅθ' ἡμεῖς νομίμως ἐπάρχειν τινῶν ἠξιοῦ-
ιν· νῦν δὲ εἰς τοσαύτην δουλείαν καθεστώτων,
ὐδὲν φροντίζουσιν αὐτῶν, οἷς οὐκ ἐξαρκεῖ δασμο-
ογεῖσθαι, καὶ τὰς ἀκροπόλεις ὁρᾷν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
ιτεχομένας, ἀλλὰ πρὸς ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς,
ιὶ τοῖς σώμασι δεινότερα πάσχουσι τῶν παρ' ἡμῖν
ργυρωνήτων· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὕτως αἰκίζεται
ὺς οἰκέτας, ὡς ἐκεῖνοι τοὺς ἐλευθέρους κολάζουσι.
Ιέγιστον δὲ τῶν κακῶν, ὅταν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς δου-
ίας ἀναγκάζωνται συστρατεύεσθαι, καὶ πολεμεῖν
ῖς ἐλευθεροῦν ἀξιοῦσι, καὶ τοιούτους κινδύνους
τομένειν, ἐν οἷς ἡττηθέντες μὲν παραχρῆμα δια-
θαρήσονται, κατορθώσαντες δὲ μᾶλλον εἰς τὸν ἐπί-
οιπον χρόνον δουλεύσουσιν. Ὧν τίνας ἄλλους αἰ-
ίους χρὴ νομίζειν, ἢ Λακεδαιμονίους; οἳ τοσαύτην
σχὺν ἔχοντες, περιορῶσι τοὺς μὲν ἑαυτῶν συμμάχους

γενομένους οὕτω δεινὰ πάσχοντας, τὸν δὲ βα
τῇ τῶν Ἑλλήνων ῥώμῃ τὴν ἀρχὴν τὴν αὑτοῖ
σκευαζόμενον. Καὶ πρότερον μὲν τοὺς τυ
ἐξέβαλλον, τῷ δὲ πλήθει τὰς βοηθείας ἐπο
νῦν δὲ εἰς τοσοῦτον μεταβεβλήκασιν, ὥστε τ
πολιτείαις πολεμοῦσι, τὰς δὲ μοναρχίας συ
στᾶσι, τὴν δὲ Μαντινέων πόλιν εἰρήνης ἤδη
μένης ἀνάστατον ἐποίησαν, τὴν δὲ Θηβαί
δμείαν κατέλαβον, καὶ νῦν Ὀλυνθίοις καὶ Φλ
πολεμοῦσιν, Ἀμύντᾳ δὲ τῷ Μακεδόνων βασι
Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ, καὶ τῷ βι
τῆς Ἀσίας κρατοῦντι συμπράττουσιν, ὅπως μ
ἀρχὴν ἕξουσιν. Καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον, τοὺ
στώτας τῶν Ἑλλήνων, ἕνα μὲν ἄνδρα τοσούτ
θρώπων καθιστάναι δεσπότην, ὧν οὐδὲ τὸ
θμὸν ἐξευρεῖν ῥᾴδιόν ἐστι· τὰς δὲ μεγίστας τ
λεων, μηδὲ αὐτὰς ἑαυτῶν ἐᾶν εἶναι κυρίας, ἀλλ
κάζειν δουλεύειν, ἢ ταῖς μεγίσταις συμφοραῖ
βάλλειν. Ὃ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτ' ἂν
τοὺς τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ἀξιοῦντας ἐπὶ μὲ
Ἕλληνας μονονουχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν στρ
μένους, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους εἰς ἅπαν
χρόνον συμμαχίαν πεποιημένους. Καὶ μηδεὶ
λάβῃ με δυσκόλως ἔχειν, ὅτι τραχύτερον τού
μνήσθην, προειπὼν ὡς περὶ διαλλαγῶν ποι
τοὺς λόγους· οὐ γὰρ ἵνα πρὸς τοὺς ἄλλους δι
τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων, οὕτως εἴρηκ
αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτοὺς ἐκείνους παύσω, καθ
ὁ λόγος δύναται, τοιαύτην γνώμην ἔχοντας.

δὲ οὐχ οἷόν τε ἀποτρέπειν τῶν ἁμαρτημάτων, οὐδ' ἑτέρων πράξεων πείθειν ἐπιθυμεῖν, ἣν μή τις ἐῤῥωμένως ἐπιτιμήσῃ τοῖς ἁμαρτάνουσι· χρὴ δὲ κατηγορεῖν μὲν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπὶ βλάβῃ λοιδοροῦντας, νουθετεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ τοιαῦτα πράττοντας. Τὸν γὰρ αὐτὸν λόγον οὐχ ὁμοίως ὑπολαμβάνειν δεῖ, μὴ μετὰ τῆς αὐτῆς διανοίας λεγόμενον. Ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἔχομεν αὐτοῖς ἐπιτιμᾷν, ὅτι τῇ μὲν αὐτῶν πόλει τοὺς ὁμόρους εἱλωτεύειν ἀναγκάζουσι, τῷ δὲ κοινῷ τῶν συμμάχων οὐδὲν τοιοῦτον κατασκευάζουσιν, ἐξ ὧν ἔσται αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡμᾶς διαλυσαμένοις, ἅπαντας τοὺς βαρβάρους περιοίκους ὅλης τῆς Ἑλλάδος καταστῆσαι. Καίτοι χρὴ τοὺς φύσει, καὶ μὴ διὰ τύχην μέγα φρονοῦντας, τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς νησιώτας δασμολογεῖν, οὓς ἄξιόν ἐστιν ἐλεεῖν, ὁρῶντας, τοὺς μὲν διὰ σπανιότητα τῆς γῆς τὰ ὄρη γεωργεῖν ἀναγκαζομένους, τοὺς δὲ ἠπειρώτας δι' ἀφθονίαν χώρας τὴν μὲν πλείστην αὐτῆς ἀργὸν περιορῶντας, ἐξ ἧς δὲ καρποῦνται, τοσοῦτον πλοῦτον κεκτημένους.

Ἡγοῦμαι δ', εἴ τινες ἄλλοθέν ποθεν ἐπελθόντες, θεαταὶ γένοιντο τῶν παρόντων πραγμάτων, πολλὴν ἂν αὐτοὺς καταγνῶναι μανίαν ἀμφοτέρων ἡμῶν, οἵτινες οὕτω περὶ μικρῶν κινδυνεύομεν, ἐξὸν ἀδεῶς πολλὰ κεκτῆσθαι, καὶ τὴν ἡμετέραν αὐτῶν χώραν διαφθείρομεν, ἀμελήσαντες τοῦ τὴν Ἀσίαν καρποῦσθαι· καὶ τῷ μὲν οὐδέν ἐστι προὐργιαίτερον, ἢ σκοπεῖν, ἐξ ὧν οὐδέποτε παυσόμεθα πολεμοῦντες πρὸς ἀλλήλους· ἡμεῖς δὲ τοσούτου δέομεν συγκρούειν τι τῶν

ἐκείνου πραγμάτων, ἢ ποιεῖν στασιάζειν, ὡς τὰς διὰ τύχας αὐτῷ γεγενημένας ταραχὰς δι ἐπιχειροῦμεν, οἵτινες καὶ τοῖν στρατοπέδοι περὶ Κύπρον ἐῶμεν αὐτὸν τῷ μὲν χρῆσθαι, πολιορκεῖν, ἀμφοτέροιν αὐτοῖν ἐκ τῆς Ἑλλάδ τοιν. Οἵ τε γὰρ ἀφεστῶτες, πρὸς ἡμᾶς τε ο ἔχουσι, καὶ Λακεδαιμονίοις σφᾶς αὐτοὺς ἐνδι τῶν τε μετὰ Τιριβάζου στρατευομένων, καὶ τ ζοῦ τὸ χρησιμώτατον ἐκ τῶνδε τῶν τόπων ἤθ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τὸ πλεῖστον μέρος ἀπ' Ἰωνία πέπλευκεν, οἳ πολὺ ἂν ἥδιον κοινῇ τὴν Ἀσίαν θουν, ἢ πρὸς ἀλλήλους ἕνεκα μικρῶν ἐκινδύ Ὧν ἡμεῖς οὐδεμίαν ποιούμεθα πρόνοιαν, ἀλλ μὲν τῶν Κυκλάδων νήσων ἀμφισβητοῦμεν, τοσ δὲ τὸ πλῆθος τριήρεις καὶ τηλικαύτας τὸ μ δυνάμεις οὕτως εἰκῇ τῷ βαρβάρῳ παραδεδώ Τοιγαροῦν τὰ μὲν ἔχει, τὰ δὲ μέλλει, τοῖς δ' ἐ λεύει, δικαίως ἁπάντων ἡμῶν καταπεφρονηκώς πέπρακται γὰρ ὃ τῶν ἐκείνου προγόνων οὐδε ποτε· τήν τε γὰρ Ἀσίαν διωμολόγηται καὶ π μῶν καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων βασιλέως εἶναι τε πόλεις τὰς Ἑλληνίδας οὕτω κυρίως παρεί ὥςτε τὰς μὲν αὐτῶν κατασκάπτειν, ἐν δὲ ταῖς πόλεις τειχίζειν. Καὶ ταῦτα πάντα γέγονε δ ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐκείνου δύν

Καίτοι τινὲς θαυμάζουσι τὸ μέγεθος τῶν λέως πραγμάτων, καὶ φασὶν αὐτὸν εἶναι δυςπ τον, διεξιόντες ὡς πολλὰς τὰς μεταβολὰς ἐν το λησι πεποίηται. Ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι μὲν ταῦτ

λέγοντας οὐκ ἀποτρέπειν, ἀλλ᾽ ἐπισπεύδειν τὴν στρατείαν. Εἰ γάρ, ἡμῶν ὁμονοησάντων ἁπάντων, αὐτὸς ἐν ταραχαῖς ὤν, χαλεπὸς ἔσται προσπολεμεῖν, ἦπου σφόδρα χρὴ δεδιέναι τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅταν τὰ μὲν τῶν βαρβάρων καταστῇ, καὶ διὰ μιᾶς γένηται γνώμης, ἡμεῖς δὲ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ νῦν πολεμικῶς ἔχωμεν; οὐ μὴν οὐδ᾽, εἰ συναγορεύουσι τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγομένοις, οὐδ᾽ ὧς ὀρθῶς περὶ τῆς ἐκείνου δυνάμεως γινώσκουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἀπέφαινον αὐτὸν ἅμα ταῖν πολέοιν ἀμφοτέραιν πρότερόν ποτε περιγεγενημένον, εἰκότως ἂν ἡμᾶς καὶ νῦν ἐκφοβεῖν ἐπεχείρουν. Εἰ δὲ τοῦτο μὲν μηδέποτε γέγονεν, ἀντιπάλων δὲ ὄντων ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων, προςθέμενος τοῖς ἑτέροις, ἐπικυδέστερα τὰ πράγματα τούτων ἐποίησεν, οὐδέν ἐστι τοῦτο σημεῖον τῆς ἐκείνου ῥώμης. Ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις καιροῖς, πολλάκις μικραὶ δυνάμεις μεγάλας ῥοπὰς ἐποίησαν· ἐπεὶ καὶ περὶ Χίων ἔχοιμ᾽ ἂν τοῦτον τὸν λόγον εἰπεῖν, ὡς, ὁποτέροις ἐκεῖνοι προςθέσθαι βουληθεῖεν, οὗτοι κατὰ θάλατταν κρείττους ἦσαν. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ τούτων δίκαιόν ἐστι σκοπεῖν τὴν βασιλέως δύναμιν, ἐξ ὧν μεθ᾽ ἑκατέρων γέγονεν, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ πεπολέμηκεν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀποστάσης Αἰγύπτου, τί διαπέπρακται πρὸς τοὺς ἔχοντας αὐτήν; Οὐκ ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον κατέπεμψε τοὺς εὐδοκιμωτάτους Περσῶν, Ἀκροκόμαν καὶ Τιθραύστην, καὶ Φαρνάβαζον; οὗτοι δὲ τρία ἔτη μείναντες, καὶ πλείω κακὰ παθόντες ἢ ποιήσαντες, τελευτῶντες οὕτως αἰσχρῶς ἀπηλλάγησαν, ὥστε

τοὺς ἀφεστῶτας μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ὁμόρων ζητεῖν ἐπάρχειν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας, ὃς ἄρχει μὲν μιᾶς πόλεως τῶν ἐν Κύπρῳ, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἔκδοτός ἐστιν, οἰκῶν [δὲ] τὴν νῆσον, κατὰ μὲν θάλατταν προδεδυστύχηκεν, ὑπὲρ δὲ τῆς χώρας τριςχιλίους ἔχει μόνον πελταστάς, ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως οὐ δύναται περιγενέσθαι βασιλεὺς πολεμῶν ἀλλ' ἤδη μὲν ἓξ ἔτη διατέτριφεν· εἰ δὲ δεῖ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγενημένοις τεκμαίρεσθαι, πολὺ πλείων ἐλπίς ἐστιν, ἕτερον ἀποστῆναι, πρὶν ἐκεῖνον ἐκπολιορκηθῆναι. Τοιαῦται βραδύτητες ἐν ταῖς πράξεσι ταῖς βασιλέως ἔνεισιν. Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τῷ περὶ Κνίδον, ἔχων μὲν τοὺς Λακεδαιμονίων συμμάχους εὔνους διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν πολιτειῶν, χρώμενος δὲ ταῖς ὑπηρεσίαις ταῖς παρ' ἡμῶν, στρατηγοῦντος δὲ αὐτῷ Κόνωνος, ὃς ἦν ἐπιμελέστατος μὲν τῶν στρατηγῶν, πιστότατος δὲ τοῖς Ἕλλησιν, ἐμπειρότατος δὲ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων, τοιοῦτον λαβὼν συναγωνιστήν, τρία μὲν ἔτη περιεῖδε τὸ ναυτικὸν τὸ περὶ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τριηρῶν ἑκατὸν μόνον πολιορκούμενον, πεντεκαίδεκα δὲ μηνῶν τοὺς στρατιώτας τὸν μισθὸν ἀπεστέρησεν. Ὥςτε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ, πολλάκις ἂν διελύθησαν, διὰ δὲ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον, καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν περὶ Κόρινθον συστᾶσαν, μόλις ποτὲ ναυμαχοῦντες ἐνίκησαν. Καὶ ταῦτ' ἐστὶ τὰ βασιλικώτατα καὶ σεμνότατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, καὶ περὶ ὧν οὐδέποτε παύονται λέγοντες οἱ βουλόμενοι τὰ τῶν βαρβάρων μεγάλα

ῖν. Ὥςτ' οὐδεὶς ἂν ἔχοι τοῦτ' εἰπεῖν, ὡς οὐ δι-
ιις χρῶμαι τοῖς παραδείγμασιν, οὐδ' ὡς ἐπὶ μι-
ῖς διατρίβω, τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παραλι-
ι· φεύγων γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν, τὰ κάλλιστα
ἔργων διῆλθον, οὐκ ἀμνημονῶν οὐδὲ ἐκείνων,
Δερκυλλίδας μὲν χιλίους ἔχων ὁπλίτας, τῆς Αἰο-
ς ἐπῆρξε· Δράκων δὲ Ἀταρνέα καταλαβών, καὶ
χιλίους πελταστὰς συλλέξας, τὸ Μύσιον πεδίον
στατον ἐποίησε· Θίβρων δέ, ὀλίγῳ πλείους τού-
διαβιβάσας, τὴν Λυδίαν πᾶσαν ἐπόρθησεν·
σίλαος δὲ τῷ Κυρείῳ στρατεύματι χρώμενος, μι-
ῦ δεῖν τῆς ἐντὸς Ἅλυος χώρας ἁπάσης ἐκράτησε.
ὶ οὐδὲ τὴν στρατιάν, τὴν μετὰ βασιλέως περιπο-
σαν, οὐδὲ τὴν Περσῶν ἀνδρίαν ἄξιον φοβηθῆ-
· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι φανερῶς ἐπεδείχθησαν ὑπὸ τῶν
ρῳ συναναβάντων, οὐδὲν βελτίους ὄντες τῶν ἐπὶ
λάττης. Τὰς μὲν γὰρ ἄλλας μάχας, ὅσας ἡττή-
ταν ἐῶ, καὶ τίθημι στασιάζειν αὐτούς, καὶ μὴ
λεσθαι προθύμως πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασι-
; διακινδυνεύειν· ἀλλ' ἐπειδή, Κύρου τελευτή-
τος, συνῆλθον ἅπαντες οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦν-
ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς οὕτως αἰσχρῶς ἐπολέμη-
, ὥςτε μηδένα λόγον ὑπολείπειν τοῖς εἰθισμένοις
τῶν Περσῶν ἀνδρείαν ἐπαινεῖν. Λαβόντες γὰρ
ιςχιλίους τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἀριστίνδην μὲν ἐπι-
γμένους, ἀλλ' οἳ διὰ φαυλότητα ἐν ταῖς ἑαυτῶν
εσιν οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ζῆν, ἀπείρους μὲν τῆς χώ-
ὄντας, ἐρήμους δὲ συμμάχων γεγενημένους, προ-
ομένους δὲ ὑπὸ τῶν συναναβάντων, ἀπεστερημέ-

νους δὲ τοῦ στρατηγοῦ, μεθ' οἷ συνηκολο
τοσοῦτον ἥττους αὐτῶν ἦσαν, ὥσθ' ὁ βασιλ
ρήσας τοῖς παροῦσι πράγμασι, καὶ καταφ
τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, τοὺς ἄρχοντας·
Ἑλλήνων ὑποσπόνδους συλλαβεῖν ἐτόλμησεν
τοῦτο παρανομήσειε, συνταράξων τὸ στρα
καὶ μᾶλλον εἵλετο περὶ τοὺς θεοὺς ἐξαμαι
πρὸς ἐκείνους ἐκ τοῦ φανεροῦ διαγωνίσασθ
μαρτὼν δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τῶν στρατιωτ
μεινάντων, καὶ καλῶς ἐνεγκάντων τὴν συ
ἀπιοῦσιν αὐτοῖς, Τισαφέρνην καὶ τοὺς ἱππε
πεμψεν, ὑφ' ὧν ἐκεῖνοι παρὰ πᾶσαν ἐπιβο
νοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ο
πεμπόμενοι, μάλιστα μὲν φοβούμενοι τὴν
τῆς χώρας, μέγιστον δὲ τῶν ἀγαθῶν νομίζο
τῶν πολεμίων ὡς πλείστοις ἐντύχοιεν. Κεφ
τῶν εἰρημένων· ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐπὶ μὲν
θόντες, οὐδὲ κώμην καταλαβόντες, ἀλλ' ἐ
τὸν βασιλέα στρατεύσαντες, ἀσφαλέστερον
σαν τῶν περὶ φιλίας αὐτοῦ πρεσβευόντων.
δοκοῦσιν ἐν ἅπασι τοῖς τόποις σαφῶς ἐπιδ
τὴν αὐτῶν μαλακίαν. Καὶ γὰρ ἐν τῇ παρ
Ἀσίας, πολλὰς μάχας ἥττηνται, καὶ διαβ
τὴν Εὐρώπην δίκην ἔδοσαν· οἱ μὲν γὰρ α
κῶς ἀπώλοντο, οἱ δὲ αἰσχρῶς ἐσώθησαν, κ
τῶντες ἐπ' αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις καταγέλ
γόνασι.

Καὶ τούτων οὐδὲν ἀλόγως γέγονεν, ἀλλ
εἰκότως ἀποβέβηκεν· οὐδὲ γὰρ οἷόν τε τ

ομένους καὶ πολιτευομένους, οὔτε τῆς ἄλλης
τῆς μετέχειν, οὔτε ἐν ταῖς μάχαις τρόπαιον ἵστα-
ι τῶν πολεμίων. Πῶς γὰρ ἂν ἐν τοῖς ἐκείνων
ηδεύμασιν ἐγγενέσθαι δύναιτ᾽ ἂν ἢ στρατηγὸς
ὸς, ἢ στρατιώτης ἀγαθός, ὧν τὸ μὲν πλεῖστόν
ν ὄχλος ἄτακτος, καὶ κινδύνων ἄπειρος, πρὸς
τὸν πόλεμον ἐκλελυμένος, πρὸς δὲ τὴν δουλείαν
νον τῶν παρ᾽ ἡμῖν οἰκετῶν πεπαιδευμένος; Οἱ
ταῖς μεγίσταις δόξαις ὄντες αὐτῶν, ὁμαλῶς μὲν
κοινῶς οὐδὲ πολιτικῶς οὐδεπώποτ᾽ ἐβίωσαν,
ντα δὲ τὸν χρόνον διάγουσιν, εἰς μὲν τοὺς ὑβρί-
ς, τοῖς δὲ δουλεύοντες, ὥσπερ ἂν ἄνθρωποι μάλι-
τὰς φύσεις διεφθαρμένοι· καὶ τὰ μὲν σώματα
τοὺς πλούτους τρυφῶντες, τὰς δὲ ψυχὰς διὰ τὰς
ρχίας ταπεινὰς καὶ περιδεεῖς ἔχοντες, ἐξεταζό-
ι δὲ πρὸς αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις, καὶ προκυλιν-
μενοι, καὶ πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν μελε-
τες· θνητὸν μὲν ἄνδρα προσκυνοῦντες, καὶ δαί-
κ προσαγορεύοντες, τῶν δὲ θεῶν μᾶλλον ἢ τῶν
ρώπων καταφρονοῦντες. Τοιγαροῦν οἱ καταβαί-
ες αὐτῶν ἐπὶ θάλατταν, οὓς καλοῦσι σατράπας,
καταισχύνουσι τὴν ἐκείνων παίδευσιν, ἀλλ᾽ ἐν
ἤθεσι τοῖς αὐτοῖς διαμένουσι, πρὸς μὲν τοὺς
υς ἀπίστως, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀνάνδρως
τες· καὶ τὰ μὲν ταπεινῶς, τὰ δ᾽ ὑπερηφάνως
ες· τῶν μὲν συμμάχων καταφρονοῦντες, τοὺς δὲ
μίους θεραπεύοντες. Τὴν μέν γε μετ᾽ Ἀγησι-
ι στρατιὰν, ὀκτὼ μῆνας ταῖς ἑαυτῶν δαπάναις
ρεψαν, τοὺς δὲ ὑπὲρ αὐτῶν κινδυνεύσαντας, ἑτέ-

Τροίαν, τῶν αὐτῶν ἔργων ἐκείνοις ἐπιθυμῶμεν. Ὥστε μοι δοκεῖ πολλὰ λίαν εἶναι τὰ παρακελευόμενα πολεμεῖν αὐτοῖς, μάλιστα δ' ὁ παρὼν καιρὸς, ὃν οὐκ ἀφετέον· οὗ σαφέστερον οὐδέν. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, παρόντι μὲν μὴ χρῆσθαι, παρελθόντος δ' αὐτοῦ μεμνῆσθαι. Τί γὰρ ἂν καὶ βουληθεῖμεν ἡμῖν προσγενέσθαι, μέλλοντες βασιλεῖ πολεμεῖν, ἔξω τῶν νῦν ὑπαρχόντων; Οὐκ Αἴγυπτος μὲν αὐτοῦ καὶ Κύπρος ἀφέστηκε; Φοινίκη δὲ καὶ Συρία διὰ τὸν πόλεμον ἀνάστατοι γεγόνασι; Τύρος δὲ, ἐφ' ᾗ μέγα ἐφρόνησεν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου κατείληπται; Τῶν δὲ ἐν Κιλικίᾳ πόλεων τὰς μὲν πλείστας οἱ μεθ' ἡμῶν ὄντες ἔχουσι, τὰς δὲ οὐ χαλεπόν ἐστι κτήσασθαι; Λυκίας δ' οὐδὲ εἷς πώποτε Περσῶν ἐκράτησεν. Ἑκατόμνος δ' ὁ Καρίας ἐπίσταθμος, τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκεν· ὁμολογήσει δὲ, ὅταν ἡμεῖς βουληθῶμεν. Ἀπὸ δὲ Κνίδου μέχρι Σινώπης, Ἕλληνες τὴν Ἀσίαν παροικοῦσιν, οὓς οὐ δεῖ πείθειν, ἀλλὰ μὴ κωλύειν πολεμεῖν. Καὶ τοιούτων ὁρμητηρίων ὑπαρξάντων, καὶ τοσούτου πολέμου τὴν Ἀσίαν περιστάντος, τί δεῖ τὰ συμβησόμενα λίαν ἀκριβῶς προαγορεύειν; Ὅπου γὰρ μικρῶν μερῶν ἥττους εἰσὶ, πῶς ἂν διατεθεῖεν, εἰ πᾶσιν ἡμῖν πολεμεῖν ἀναγκασθεῖεν. Ἔχει δὲ οὕτως. Ἐὰν μὲν ὁ βάρβαρος ἐῤῥωμενεστέρως κατάσχῃ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ θαλάττῃ, φρουρὰς μείζους ἐν αὐταῖς ἢ νῦν ἐγκαταστήσας, τάχ' ἂν καὶ τῶν νήσων, αἳ εἰσὶ περὶ τὴν ἤπειρον, οἷον Ῥόδος καὶ Σάμος καὶ Χίος, ἐπὶ τὰς ἐκείνου τύχας ἀποκλίναιεν· ἢν δ' ἡμεῖς αὐ-

πρότεροι καταλάβωμεν, εἰκὸς, τοὺς τὴν Λυδίαν Φρυγίαν καὶ τὴν ἄλλην τὴν ὑπερκειμένην χώραν ...ας, ἐπὶ τοῖς ἐντεῦθεν ὁρμωμένοις εἶναι. Διὸ σπεύδειν, καὶ μηδεμίαν ποιεῖσθαι διατριβὴν, ἵνα ...ωμεν, ὅπερ οἱ πατέρες ἡμῶν. Ἐκεῖνοι γὰρ ...σαντες τῶν βαρβάρων, καὶ προέμενοι τινὰς συμμάχων, ἠναγκάσθησαν ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ...υνεύειν, ἐξὸν αὐτοῖς προτέροις διαβᾶσιν εἰς τὴν ...ρον, μετὰ πάσης τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως, ...έρει τῶν ἐθνῶν ἕκαστον χειρώσασθαι. Δέδεικται, ὅταν τις πολεμῇ πρὸς ἀνθρώπους ἐκ πολλῶν ...λεγομένους τόπων, ὅτι δεῖ μὴ περιμένειν, ἕως ἂν ...οισθῶσιν, ἀλλ' ἔτι διεσπαρμένοις αὐτοῖς ἐπιχει... Ἐκεῖνοι μὲν οὖν προεξαμαρτόντες, ἅπαντα ...τα ἐπηνωρθώσαντο, καταστάντες εἰς τοὺς μεγί...υς ἀγῶνας. Ἡμεῖς δ', ἂν σωφρονῶμεν, ἐξαρχῆς ...αξόμεθα, καὶ πειρασόμεθα φθῆναι, περὶ τὴν ...δίαν καὶ περὶ τὴν Ἰωνίαν στρατόπεδον ἐγκατα...σαντες, εἰδότες, ὅτι καὶ βασιλεὺς οὐχ ἑκόντων ...ει τῶν ἠπειρωτῶν, ἀλλὰ μείζω δύναμιν περὶ αὐ..., ἑκάστων αὐτῶν, ποιησάμενος· ἧς ἡμεῖς ὁπόταν ...ττω διαβιβάσωμεν, ὃ βουληθέντες ῥᾳδίως ἂν ...ήσαιμεν, ἀσφαλῶς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν καρπωσό...α. Πολὺ δὲ κάλλιον, ἐκείνῳ περὶ τῆς βασιλείας ...ημεῖν, ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς ἡγεμονίας ...ρισβητεῖν. Ἄξιον δὲ ἐπὶ τῆς νῦν ἡλικίας ποιήσα...ι τὴν στρατείαν, ἵν' οἱ τῶν συμφορῶν κοινωνή...τες, οὗτοι καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωσιν, καὶ μὴ ...ντα τὸν χρόνον δυστυχοῦντες διαγάγωσιν. Ἱκα-

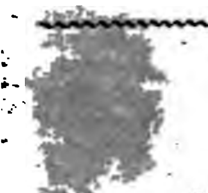
τοῦτο τἀγαθὸν ἀπολαύσαιμεν ἐκ τῶν κινδύνων τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, εἰ ταῖς ἐμπειρίαις, ταῖς ἐκ τούτων γεγενημέναις πρὸς τὸν βάρβαρον καταχρήσασθαι δόξειεν ἡμῖν. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως διὰ τὰς συνθήκας ἄξιον ἐπισχεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐπειχθῆναι καὶ θᾶττον ποιήσασθαι τὴν στρατείαν; δι' ἃς αἱ μὲν ἠλευθερωμέναι τῶν πόλεων βασιλεῖ χάριν ἴσασιν, ὡς δι' ἐκεῖνον τυχοῦσαι τῆς αὐτονομίας ταύτης, αἱ δὲ ἐκδεδομέναι τοῖς βαρβάροις, μάλιστα μὲν Λακεδαιμονίοις ἐγκαλοῦσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετέχουσι τῆς εἰρήνης, ὡς ὑπὲρ τούτων δουλεύειν ἠναγκασμέναι. Καίτοι πῶς οὐ χρὴ διαλύειν ταύτας τὰς ὁμολογίας, ἐξ ὧν τοιαύτη δόξα γέγονεν, ὥςτε ὁ μὲν βάρβαρος κήδεται τῆς Ἑλλάδος, καὶ φύλαξ τῆς εἰρήνης ἐστίν, ἡμῶν δέ τινές εἰσιν οἱ λυμαινόμενοι καὶ κακῶς ποιοῦντες αὐτήν; Ὃ δὲ πάντων καταγελαστότατον, ὅτι τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰ χείριστα τυγχάνομεν διαφυλάττοντες· ἃ μὲν γὰρ αὐτονόμους ἀφίησι τάς τε νήσους καὶ τὰς πόλεις, τὰς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, πάλαι λέλυται, καὶ μάτην ἐν ταῖς ςήλαις ἐστί· ἃ δὲ αἰσχύνην φέρει ἡμῖν, καὶ πολλοὺς τῶν συμμάχων ἐκδέδωκε, ταῦτά γε κατὰ χώραν μένει, καὶ πάντ' αὐτὰ κύρια ποιοῦμεν· ἃ χρὴ ἀναιρεῖν, καὶ μηδὲ μίαν ἐᾶν ἡμέραν, νομίζοντας, προςτάγματα καὶ μὴ συνθήκας εἶναι. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι συνθῆκαι μέν εἰσιν, αἵτινες ἂν ἴσως καὶ κοινῶς ἐν ἀμφοτέροις ἔχωσι· προςτάγματα δέ, τὰ τοὺς ἑτέρους ἐλαττοῦντα παρὰ τὸ δίκαιον; Διὸ καὶ τῶν πρεςβευσάντων ταύτην τὴν εἰρήνην, δικαίως ἂν κατηγοροῖ-

μεν, ὅτι, πεμφθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐποιήσαντο τὰς συνθήκας. Ἐχρῆν γὰρ αὐτούς, εἴτ' ἐδόκει τὴν ἑαυτῶν ἔχειν ἑκάστους, εἴτε καὶ τῶν δοριαλώτων ἐπάρχειν, εἴτε καὶ τούτων κρατεῖν, ὧν ὑπὸ τὴν εἰρήνην ἐτυγχάνομεν ἔχοντες, ἕν τι τούτων ὁρισαμένους, καὶ κοινὸν τὸ δίκαιον ποιησαμένους, οὕτω συγγράφεσθαι περὶ αὐτῶν. Νῦν δὲ τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει, καὶ τῇ Λακεδαιμονίων οὐδὲ μίαν τιμὴν ἀπένειμαν, τὸν δὲ βάρβαρον ἁπάσης τῆς Ἀσίας δεσπότην κατέστησαν, ὡς ὑπὲρ ἐκείνου πολεμησάντων ἡμῶν, ἢ τῆς μὲν Περσῶν ἀρχῆς πάλαι καθεστηκυίας, ἡμῶν δὲ ἄρτι τὰς πόλεις κατοικούντων, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων μὲν νεωστὶ τὴν τιμὴν ἐχόντων, ἡμῶν δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν τοῖς Ἕλλησι δυναστευόντων. Οἶμαι δ' ἐκείνως εἰπὼν μᾶλλον δηλώσειν τήν τε περὶ ἡμᾶς ἀτιμίαν γεγενημένην, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως πλεονεξίαν. Τῆς γὰρ γῆς ἁπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης δίχα τετμημένης, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δὲ Εὐρώπης καλουμένης· τὴν ἡμίσειαν ἐκ τῶν συνθηκῶν εἴληφεν, ὥςπερ πρὸς τὸν Δία τὴν χώραν νεμόμενος, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὰς συνθήκας ποιούμενος. Καὶ ταύτας συνηνάγκασεν ἡμᾶς, ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας, ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν ἀναθεῖναι, πολὺ κάλλιον τρόπαιον, τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων. Τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν ἔργων καὶ μιᾶς τύχης ἐστίν· αὗται δὲ ὑπὲρ παντὸς τοῦ πολέμου, καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἑστήκασιν. Ὑπὲρ ὧν καὶ ἄξιον ὀργίζεσθαι, καὶ σκο-

πεῖν ὅπως τῶν γεγενημένων δίκην ληψόμεθα
μέλλοντα διορθωσόμεθα. Καὶ γὰρ αἰσχρό
μὲν τοῖς βαρβάροις οἰκέταις ἀξιοῦν χρῆσθα
σίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾷν
δουλεύοντας· καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκ
μένους, μιᾶς γυναικὸς ἁρπασθείσης, οὕτως
συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν, ὥστε μὴ π
παύσασθαι πολεμοῦντας, πρὶν τὴν πόλιν ἀν
ἐποίησαν τοῦ τολμήσαντος ἐξαμαρτεῖν· ἡμε
λης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης, μηδεμίαν ποι
κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν, εὐχῆς ἄξια δι
σθαι. Μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος κρείττων
ἐστί, καὶ θεωρίᾳ μᾶλλον ἢ στρατιᾷ προςεοικ
φοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς τὴν ἡσυχί
βουλομένοις, καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσι
σται γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερα αὐτ
ποῦσθαι, τοῖς δὲ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλοι
τους καταστήσασθαι. Πολλαχοῦ δὲ ἄν τις
μενος εὕροι ταύτας τὰς πράξεις λυσιτελούσ
στα ἡμῖν. Φέρε γάρ, πρὸς τίνας χρὴ πολεμ
μηδεμιᾶς πλεονεξίας ἐπιθυμοῦντας, ἀλλ' αὐτ
καιον σκοποῦντας; Οὐ πρὸς τοὺς καὶ πρότ
Ἑλλάδα κακῶς ποιήσαντας, καὶ νῦν ἐπιβ
τας, καὶ πάντα τὸν χρόνον οὕτω διακειμέν
ἡμᾶς; Τίσι δὲ φθονεῖν εἰκός ἐστι, τοὺς μὴ
πασιν ἀνάνδρως διακειμένους, ἀλλὰ μετρία
τῷ πράγματι χρωμένους; Οὐ τοῖς μείζους
δυναστείας ἢ κατὰ ἄνθρώπους περιβεβλημένο
τονος δὲ ἀξίοις τῶν παρ' ἡμῖν δυστυχούντω

ιᾶλλον προςήκει στρατεύειν τοὺς ἅμα μὲν βουλομένους, ἅμα δὲ τοῦ συμφέροντος προ-
υς; Οὐκ ἐπὶ τοὺς καὶ φύσει πολεμίους, καὶ
; ἐχθρούς, καὶ πλεῖστα μὲν ἀγαθὰ κεκτη-
ἥκιστα δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ἀμύνασθαι δυναμέ-
μοῦν ἐκεῖνοι πᾶσι τούτοις ἔνοχοι τυγχά-
τες; Καὶ μὴν οὐδὲ τὰς πόλεις λυπήσομεν,
ις ἐξ αὐτῶν καταλέγοντες, ὃ νῦν ἐν τῷ πο-
πρὸς ἀλλήλους ὀχληρότατον αὐταῖς ἐστί·
οἶμαι σπανιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς μένειν
;, τῶν συνακολουθεῖν ἐπιθυμησόντων. Τίς
;, ἢ νέος ἢ παλαιός, ῥᾴθυμός ἐστιν, ὅςτις
ῶν βουλήσεται ταύτης τῆς στρατιᾶς, τῆς
αίων μὲν καὶ Λακεδαιμονίων στρατηγου-
ὲρ δὲ τῆς τῶν συμμάχων ἐλευθερίας ἀθροι-
ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἐκπεμπομένης,
ὴν τῶν βαρβάρων τιμωρίαν πορευομένης;
καὶ μνήμην καὶ δόξαν πόσην τινὰ χρὴ νο-
ῶντας ἕξειν, ἢ τελευτήσαντας καταλείψειν
ούτοις τοῖς ἔργοις ἀριστεύσαντας; Ὅπου
ὸς Ἀλέξανδρον πολεμήσαντες, καὶ μίαν πό-
;, τοιούτων ἐπαίνων ἠξιώθησαν, ποίων
προςδοκᾷν ἐγκωμίων τεύξεσθαι τοὺς ὅλης
ιτήσαντας; Τίς γὰρ ἢ τῶν ποιεῖν δυνα-
ῶν λέγειν ἐπισταμένων οὐ πονήσει καὶ φι-
, βουλόμενος ἅμα τε τῆς αὑτοῦ διανοίας
είνων ἀρετῆς μνήμην εἰς ἅπαντα τὸν χρό-
ιπεῖν;
ὴν αὐτὴν δὲ τυγχάνω γνώμην ἔχων ἔν τε

τῷ παρόντι καιρῷ, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ λόγου. Τότε μὲν γὰρ ᾤμην ἀξίως δυνήσεσθαι περὶ τῶν πραγμάτων εἰπεῖν· νῦν δὲ οὐκ ἐφικνοῦμαι τοῦ μεγέθους αὐτῶν, ἀλλὰ πολλά με διαπέφευγεν ὧν διενοήθην. Αὐτοὺς οὖν χρὴ συνορᾷν, ὅσης ἂν εὐδαιμονίας τύχοιμεν, εἰ τὸν μὲν πόλεμον τὸν νῦν ὄντα περὶ ἡμᾶς, πρὸς τοὺς ἠπειρώτας ποιησαίμεθα, τὴν δὲ εὐδαιμονίαν τὴν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διακομίσαιμεν, καὶ μὴ μόνον ἀκροατὰς γενομένους ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πράττειν δυναμένους παρακαλοῦντας ἀλλήλους, πειρᾶσθαι διαλλάττειν τήν τε πόλιν τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ τῶν λόγων ἀμφισβητοῦντας, πρὸς μὲν τὴν παρακαταθήκην, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὧν νῦν φλυαροῦσι, παύσασθαι γράφοντας, πρὸς δὲ τοῦτον τὸν λόγον ποιεῖσθαι τὴν ἅμιλλαν, καὶ σκοπεῖν, ὅπως ἄμεινον ἐμοῦ περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐροῦσιν, ἐνθυμουμένους, ὅτι τοῖς μεγάλας τὰς ὑποσχέσεις ποιουμένοις οὐ πρέπει περὶ μικρὰ διατρίβειν, οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν, ἐξ ὧν ὁ βίος μηδὲν ἐπιδώσει τῶν πεισθέντων, ἀλλ᾽ ὧν ἐπιτελεσθέντων αὐτοί τε ἀπαλλαγήσονται τῆς τοιαύτης ἀπορίας, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιοι δόξουσιν εἶναι.

V.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΛΟΓΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΛΟΓΟΥ ΑΔΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΟΣ.

Ἰστέον, ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἔγραψε τῷ Φιλίππῳ ὁ Ἰσοκράτης, μετὰ τὴν εἰρήνην τὴν γενομένην ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Αἰσχίνην καὶ Δημοσθένην. Διὸ καὶ ἔσχε καιρὸν γράψαι αὐτῷ τῷ Φιλίππῳ, ὡς φίλῳ γενομένῳ τῆς Ἀθηναίων πόλεως. Ἐν σχήματι δὲ τοῦ ἐγκωμιάσαι αὐτόν, παραινεῖ αὐτῷ διαλλάξαντα τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τὰς μεγάλας, πρὸς ἑαυτὰς στασιαζούσας, στρατεῦσαι κατὰ Περσῶν. Πρέπει γάρ σοι, φησί, τοῦτο ποιῆσαι, Ἡρακλείδῃ ὄντι, καὶ τοιούτῳ δυνατῷ. Καὶ ὁ μὲν Φίλιππος λαβὼν τὸν λόγον, καὶ

ἀναγνοὺς, οὐκ ἐπείσθη τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἀνεβάλετο τέως. Ὕστερον δὲ ὁ παῖς ὁ τούτου Ἀλέξανδρος ἀναγνοὺς τὸν λόγον, καὶ ἐρεθισθεὶς, ἐστρατευσε κατὰ Δαρείου τοῦ ὑστέρου, καὶ λεγομένου Ὤχου. Τὸ μὲν γὰρ κύριον ὄνομα, Ὦχος ἐλέγετο, κολακεύοντες δ' αὐτὸν οἱ Πέρσαι, ἐπίκλην αὐτὸν ὠνόμαζον Δαρεῖον, ὡς πρὸς τοὺς πρώτους προγόνους.

Ἡ δὲ στάσις τοῦ λόγου πραγματική· συμβουλεύει γάρ. Ἔγραψε δὲ ὁ Ἰσοκράτης τὸν λόγον, γέρων ὢν, μικρὸν πρὸ τῆς ἑαυτοῦ καὶ Φιλίππου τελευτῆς, ὥς φησιν ὁ Ἕρμιππος.

ΑΛΛΗ ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ.

Τίς οὐκ ἂν ἀγαπήσειε μέγεθος ἔχων ἀνὴρ, καὶ δυνάμεώς τινος ἡγούμενος, ἃ πρὸς Φίλιππον αὐτῷ τὸν Μακεδόνα γέγραπται; ἐν οἷς ἀξιοῖ στρατηγὸν ἄνδρα, καὶ τηλικαύτης ἐξουσίας κύριον, διαλλάττειν μὲν τὰς διαφερομένας πόλεις, ἀλλὰ μὴ συγκρούειν πρὸς ἀλλήλας, τὴν δ' Ἑλλάδα μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιεῖν, καὶ ὑπεριδόντα τῆς περὶ τὰ μικρὰ φιλοτιμίας, τοῖς τοιούτοις ἐπιχειρεῖν ἔργοις, ἐξ ὧν κατορθώσας τε πάντων ἡγεμόνων ἐπιφανέστατος ἔσται, καὶ ἀποτυχὼν τήν τε εὔνοιαν τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων κτήσεται· ἧς οἱ τυχόντες πολλῷ μᾶλλον εἰσὶ

λωτότεροι τῶν μεγάλας πόλεις καὶ πολλὰς χώρας ιταστρεφομένων. Ἔτι δὲ παρακελεύεται, μιμεῖσθαι ἡν Ἡρακλέους τε προαίρεσιν, καὶ τῶν ἄλλων ἡγεἱνων, ὅσοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τράτευσαν. Καί φησι χρῆναι τοὺς ἑτέρων διαφέοντας, προαιρεῖσθαι μὲν τὰς μέγεθος ἐχούσας πράις, ἐπιτελεῖν δ᾽ αὐτὰς μετ᾽ ἀρετῆς· ἐνθυμουμένους, τι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἔχομεν, ἀθάνατοι δὲ γινόεθα δι᾽ ἀρετήν, καὶ τοῖς μὲν πρὸς ἄλλο τι τῶν ἀγαῶν ἀπλήστως διακειμένοις ἀχθόμεθα, τοὺς δὲ τιὴν μείζω τῆς ὑπαρχούσης ἀεὶ κτωμένους ἐπαινοῦεν· καὶ ὅτι τῶν μὲν ἄλλων ἐφ᾽ οἷς χαίρουσιν οἱ ολλοί, τοῦ τε πλούτου καὶ ἀρχῆς καὶ δυναστείας, ολλάκις τοὺς ἐχθροὺς συμβαίνει γίνεσθαι κυρίους, ῆς δ᾽ ἀρετῆς καὶ τῆς παρὰ τοῖς πλήθεσιν εὐνοίας οὺς οἰκείους ἑκάστου κληρονομεῖν.

Πολλὴ γὰρ ἀνάγκη τοὺς ἀναγινώσκοντας ταῦτα υνάστας, φρονήματός τε μείζονος ὑποπίμπλασθαι, αὶ μᾶλλον ἐπιθυμεῖν τῆς ἀρετῆς.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΛΟΓΟΣ.

Μὴ θαυμάσῃς, ὦ Φίλιππε, διότι τοῦ λόγου ποιήομαι τὴν ἀρχήν, οὐ τοῦ πρὸς σὲ ῥηθησομένου, καὶ ῦν δειχθήσεσθαι μέλλοντος, ἀλλὰ τοῦ περὶ Ἀμφι-

πόλεως γραφέντος. Περὶ οὗ μικρὰ βούλομαι προειπεῖν, ἵνα δηλώσω καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς οὐ δι' ἄνοιαν, οὐδὲ διαψευσθεὶς ὑπὸ τῆς ἀῤῥωστίας τῆς νῦν μοι παρούσης, ὑπεθέμην γράφειν τὸν πρὸς σὲ λόγον· ἀλλ' εἰκότως, καὶ κατὰ μικρὸν ὑπαχθείς.

2. Ὁρῶν γὰρ τὸν πόλεμον τὸν ἐνστάντα σοί τε καὶ τῇ πόλει περὶ Ἀμφιπόλεως, πολλῶν κακῶν αἴτιον γιγνόμενον, ἐπεχείρησα λέγειν περί τε τῆς πόλεως ταύτης, καὶ τῆς χώρας, οὐδὲν τῶν αὐτῶν οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν σῶν ἑταίρων λεγομένοις, οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν ῥητόρων τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε πλεῖστον ἀφεστῶτα τῆς τούτων διανοίας. Οὗτοι μὲν γὰρ παρώξυνον ἐπὶ τὸν πόλεμον, συναγορεύοντες ταῖς ἐπιθυμίαις ὑμῶν· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῶν ἀμφισβητουμένων οὐδὲν ἀπεφηνάμην, ὃν δ' ὑπελάμβανον τῶν λόγων εἰρηνικώτατον εἶναι, περὶ τοῦτον διέτριβον· λέγων, ὡς ἀμφότεροι διαμαρτάνετε τῶν πραγμάτων, καὶ σὺ μὲν πολεμεῖς ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων, ἡ δὲ πόλις ὑπὲρ τῆς σῆς δυναστείας. Λυσιτελεῖν γὰρ σοὶ μὲν μὴ ἔχειν τὴν χώραν ταύτην, τῇ δὲ πόλει, μηδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου λαβεῖν αὐτήν. Καὶ περὶ τούτων οὕτως ἐδόκουν διεξιέναι τοῖς ἀκούουσιν, ὥςτε μηδένα τὸν λόγον αὐτόν, μηδὲ τὴν λέξιν ἐπαινεῖν, ὡς ἀκριβῶς καὶ καθαρῶς ἔχουσαν, ὥςπερ εἰώθασί τινες ποιεῖν· ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων θαυμάζειν, καὶ νομίζειν, οὐδαμῶς ἂν ἄλλως παύσασθαι τῆς φιλονεικίας ὑμᾶς ταύτης, πλὴν εἰ σὺ μὲν πεισθείης πλείονος ἀξίαν ἔσεσθαί σοι τὴν τῆς πόλεως φιλίαν, ἢ τὰς προσόδους τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως γιγνο-

ς· ἡ δὲ πόλις δυνηθείη καταμαθεῖν, ὡς χρὴ
μὲν τοιαύτας φεύγειν ἀποικίας, αἵτινες τετράκις
ντάκις ἀπολωλέκασι τοὺς ἐμπολιτευθέντας, ζη-
δ' ἐκείνους τοὺς τόπους, τοὺς πόῤῥω μὲν κει-
υς τῶν ἄρχειν δυναμένων, ἐγγὺς δὲ τῶν δου-
ν εἰθισμένων· εἰς οἷόν περ Λακεδαιμόνιοι Κυ-
ίους ἀπῴκισαν· πρὸς δὲ τούτοις, εἰ σὺ μὲν
ης, ὅτι σὺ μὲν λόγῳ παραδοὺς τὴν χώραν ἡμῖν
ην, αὐτὸς ἔργῳ κρατήσεις αὐτῆς, καὶ προςέτι τὴν
ιαν τὴν ἡμετέραν κτήσῃ· τοσούτους γὰρ ὁμή-
παρ' ἡμῶν λήψῃ τῆς φιλίας, ὅσους περ ἂν ἀ-
ους εἰς τὴν σὴν δυναστείαν ἀποστείλωμεν· τὸ
λῆθος ἡμῶν εἴ τις διδάξειεν, ὡς ἢν λάβωμεν
ἰπολιν, ἀναγκασθησόμεθα τὴν αὐτὴν εὔνοιαν
τοῖς σοῖς πράγμασι, διὰ τοὺς ἐνταῦθα κατοι-
τας ἡμῶν, οἵαν περ εἴχομεν Μηδόκῳ τῷ παλαιῷ,
τοὺς ἐν Χεῤῥονήσῳ γεωργοῦντας.

3. Τοιούτων δὲ ὄντων τῇ πόλει τῶν λεγομένων
, ἤλπισαν ὅσοι περ ἤκουσαν, διαδοθέντος τοῦ
υ, διαλύσεσθαι τὸν πόλεμον ἡμᾶς, καὶ γνωσιμα-
ντας βουλεύσεσθαί τι κοινὸν ἀγαθὸν περὶ ἡμῶν
ιν. Εἰ μὲν οὖν ἀφρόνως, ἢ καὶ νουνεχόντως
α ἐδόξαζον, δικαίως ἂν ἐκεῖνοι τὴν αἰτίαν ἔχοιεν.
ος δ' οὖν ἐμοῦ περὶ τὴν πραγματείαν ταύτην,
ητε ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην, πρὶν ἐξεργασθῆ-
τὸν λόγον, σωφρονοῦντες· ὅπως γὰρ οὖν πε-
σθαι κρεῖττον ἦν ἡμῖν, ἢ συνέχεσθαι τοῖς κακοῖς
διὰ τὸν πόλεμον γιγνομένοις.

4. Συνησθεὶς δὲ τοῖς περὶ τῆς εἰρήνης ψηφι-

σθαι. Μέλλω γάρ σοι συμβουλεύειν, προστῆ-
τι τῶν Ἑλλήνων ὁμονοίας, καὶ τῆς ἐπὶ τοὺς
ρους στρατείας. Ἔστι δὲ τὸ μὲν πείθειν
ἰδίᾳ σοὶ τιμὴν φέρον· τὸ δὲ ἐπὶ τοὺς
κοινῇ χρήσιμον. Ἡ μὲν οὖν περιβολὴ τοῦ
παντὸς τοιαύτη τίς ἐστιν.

7. Οὐκ ὀκνήσω δὲ πρὸς σὲ κατειπεῖν,
ἐλύπησάν μέ τινες τῶν πλησιαζόντων· οἶμαι
ἔσεσθαί τι προὔργου. Δηλώσαντος γάρ μου
αὐτοὺς, ὅτι μέλλω σοι λόγον πέμπειν, οὐκ ἐ
ποιησόμενον, οὐδ' ἐγκωμιασόμενον τοὺς π
τοὺς διὰ σοῦ γεγενημένους (ἕτεροι γὰρ τοῦτ
σουσιν) ἀλλὰ πειρασόμενόν σε προτρέπειν ἐ
ξεις οἰκειοτέρας καὶ καλλίους, καὶ μᾶλλον συ
σας, ὧν νῦν τυγχάνεις προῃρημένος, οὕτως
γησαν, μὴ διὰ τὸ γῆρας ἐξέστηκα τοῦ φρονε
ἐτόλμησαν ἐπιπλῆξαί μοι, πρότερον οὐκ ε
τοῦτο ποιεῖν, λέγοντες ὡς ἀτόποις καὶ λίαν ἀ
ἐπιχειρῶ πράγμασιν, ὅςτις Φιλίππῳ συμβου
τα λόγον μέλλω πέμπειν· ὅς, εἰ καὶ πρότερ
μιζεν αὑτὸν εἶναί τινος πρὸς τὸ φρονεῖν και
ρον, νῦν διὰ τὸ μέγεθος τῶν συμβεβηκότων
ὅπως οὐκ οἴεται βέλτιον δύνασθαι βουλεύεσ
ἄλλων. Ἔπειτα καὶ Μακεδόνων ἔχει περὶ αὐτ
σπουδαιοτάτους, οὓς εἰκός, εἰ καὶ περὶ τῶν
ἀπείρως ἔχουσι, τόγε συμφέρον ἐκείνῳ μᾶλλ
γιγνώσκειν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλ
ἴδοις ἐκεῖ κατοικοῦντας, οὐκ ἀδόξους ἄνδρα
ἀνοήτους, ἀλλ' οἷς ἐκεῖνος ἀνακοινούμενος, οὐ

τὴν βασιλείαν πεποίηκεν, ἀλλ᾽ εὐχῆς ἄξια διαπέ-
ϱακται. Τί γὰϱ ἐλλέλοιπεν; οὐ Θετταλοὺς μὲν
οὺς πϱότεϱον ἐπάϱξαντας Μακεδονίας, οὕτως οἰ-
ιίως πϱὸς αὐτὸν διακεῖσθαι πεποίηκεν, ὥςθ᾽ ἑκά-
τους αὐτῶν μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύειν, ἢ τοῖς συμ-
ολιτευομένοις; τῶν δὲ πόλεων τῶν πεϱὶ τὸν τόπον
κεῖνον, τὰς μὲν ταῖς εὐεϱγεσίαις πϱὸς τὴν αὐτοῦ
υμμαχίαν πϱοςῆκται, τὰς δὲ σφόδϱα λυπούσας ἀ-
αστάτους πεποίηκε; Μάγνητας δὲ καὶ Πεϱϱεβαί-
υς καὶ Παίονας κατέστϱαπται, καὶ πάντας ὑπηκό-
υς αὐτοὺς εἴληφε; τοῦ δὲ Ἰλλυϱιῶν πλήθους, πλὴν
ῶν πεϱὶ τὸν Ἀδϱίαν οἰκούντων, ἐγκϱατὴς καὶ κύϱιος
ἐγονεν; ἁπάσης δὲ τῆς Θϱᾴκης, οὓς ἠβουλήθη δε-
πότας κατέστησε; τὸν δὴ τοιοῦτον καὶ τηλικαῦτα
ιαπεπϱαγμένον, οὐκ οἴει πολλὴν μωϱίαν καταγνώ-
σεσθαι τοῦ πέμψαντος τὸ βιβλίον, καὶ πολὺ διεψεῦ-
θαι νομιεῖν, τῆς τε τῶν λόγων δυνάμεως, καὶ τῆς
ὑτοῦ διανοίας;

8. Ταῦτα ἀκούσας, ὡς μὲν τὸ πϱῶτον ἐξεπλά-
ην, καὶ πάλιν, ὡς ἀναλαβὼν ἐμαυτόν, ἀντεῖπον
ϱὸς ἕκαστον τῶν ῥηθέντων, παϱαλείψω, μὴ καὶ
ξω τισὶν ἀγαπᾶν, εἰ χαϱιέντως αὐτοὺς ἠμυνάμην.
ντήσας δ᾽ οὖν οὐ μετϱίως (ὡς ἐμαυτὸν ἔπειθον)
οὺς ἐπιπλῆξαί μοι τολμήσαντας, τελευτῶν ὑπεσχό-
ην, μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει τὸν λόγον δεί-
ιν, καὶ ποιήσειν οὐδὲν ἄλλο πεϱὶ αὐτοῦ πλὴν ὅ,τι
ἐκείνοις δόξῃ. Τούτων ἀκούσαντες ἀπῆλθον, οὐκ
δ᾽ ὅπως τὴν διάνοιαν ἔχοντες. Πλὴν οὐ πολλαῖς
ιέϱαις ὕστεϱον, ἐπιτελεσθέντος τοῦ λόγου, καὶ δει-

ταῖς εἰρημέναις, καὶ καταφεύγουσιν, ὅταν φοβη-
σιν, ἐφ' ἣν ἂν τούτων τύχωσι, καὶ τὰς βοηθεία
τεῦθεν λαμβάνουσιν. Ὥστε ἂν τέτταρας μόνον
λεις εὖ φρονεῖν πείσῃς, καὶ τὰς ἄλλας πολλῶν κα
ἀπαλλάξεις.

12. Γνοίης δ' ἂν ὡς οὐδεμιᾶς σοι προσήκει
των ὀλιγωρεῖν, ἢν ἀνενέγκῃς αὐτῶν τὰς πράξεις
τοὺς σοὺς προγόνους. Εὑρήσεις γὰρ ἐν ἑκάστῃ
λὴν φιλίαν πρὸς ὑμᾶς, καὶ μεγάλας εὐεργεσίας ὑπ
χούσας. Ἄργος μὲν γάρ ἐστι σοὶ πατρίς, ἧς δίκ
τοσαύτην σε ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ὅσην περ τῶν
νέων τῶν σαυτοῦ. Θηβαῖοι δὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ
νους ὑμῶν τιμῶσι, καὶ ταῖς προσόδοις καὶ ταῖς
σίαις μᾶλλον, ἢ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους. Λακε
μόνιοι δὲ τοῖς ἀπ' ἐκείνου γεγονόσι, καὶ τὴν β
λείαν καὶ τὴν ἡγεμονίαν εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον
δώκασι. Τὴν δὲ πόλιν τὴν ἡμετέραν φασίν, οἷς
τῶν παλαιῶν πιστεύομεν, Ἡρακλεῖ μὲν αἰτίαν γ
σθαι τῆς ἀθανασίας (ὃν δὲ τρόπον, σοὶ μὲν αἰ
πυθέσθαι ῥάδιον, ἐμοὶ δὲ νῦν εἰπεῖν οὐ και
τοῖς δὲ παισὶ τοῖς ἐκείνου τῆς σωτηρίας. Μόνη
ὑποστᾶσα τοὺς μεγίστους κινδύνους πρὸς τὴν
ρυσθέως δύναμιν, ἐκεῖνόν τε τῆς ὕβρεως ἔπαυσε,
τοὺς παῖδας τῶν φόβων τῶν ἀεὶ παραγιγνομέ
αὐτοῖς, ἀπήλλαξεν. Ὑπὲρ ὧν οὐ μόνον τοὺς
σωθέντας δίκαιον ἦν ἡμῖν χάριν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ
νῦν ὄντας· διὰ γὰρ ἡμᾶς καὶ ζῶσιν, καὶ τῶν ὑπ
χόντων ἀγαθῶν ἀπολαύουσι. Μὴ γὰρ σωθέν
ἐκείνων, οὐδὲ γενέσθαι τὸ παράπαν ὑπῆρχεν αὐτ

13. *Τοιούτων οὖν ἁπασῶν τῶν πόλεων γεγενημένων, ἔδει μὲν μηδέποτέ σοι μηδὲ πρὸς μίαν αὐτῶν γενέσθαι διαφοράν. Ἀλλὰ γὰρ πάντες πλείω πεφύκαμεν ἐξαμαρτάνειν, ἢ κατορθοῦν. Ὥστε τὰ μὲν πρότερον γεγενημένα, κοινὰ θεῖναι δίκαιόν ἐστιν· εἰς δὲ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον φυλακτέον, ὅπως μηδὲν συμβήσεται τοιοῦτο, καὶ σκεπτέον, τί ἂν ἀγαθὸν αὐτὰς ἐργασάμενος, φανείης ἄξια καὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων πεποιηκώς. Ἔχεις δὲ καιρόν. Ἀποδιδόντα γάρ σε χάριν ὧν ὀφείλεις, ὑπολήψονται διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου τοῦ μεταξὺ προϋπάρχειν τῶν εὐεργεσιῶν. Καλὸν δ' ἐστι δοκεῖν μὲν τὰς μεγίστας τῶν πόλεων εὖ ποιεῖν, μηδὲν δὲ ἧττον σεαυτὸν ἢ ἐκείνας ὠφελεῖν. Χωρὶς δὲ τούτων, εἴ πρός τινας αὐτῶν ἀηδές τι σοι συμβέβηκεν, ἅπαντα ταῦτα διαλύσεις. Αἱ γὰρ ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς εὐεργεσίαι, λήθην ἐμποιήσουσι τῶν πρότερον ἡμῖν εἰς ἀλλήλους πεπλημμελημένων. Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο φανερόν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι τούτων πλείστην μνείαν ἔχουσιν, ὧν ἂν ἐν ταῖς συμφοραῖς εὖ πάθωσιν. Ὁρᾷς δέ, ὡς τεταλαιπώρηνται διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ὡς παραπλησίως ἔχουσι τοῖς ἰδίᾳ μαχομένοις. Καὶ γὰρ ἐκείνους, αὐξανομένης μὲν τῆς ὀργῆς, οὐδεὶς ἂν διαλλάξειεν· ἐπὴν δὲ κακῶς ἀλλήλους διαθῶσιν, οὐδενὸς διαλύοντος αὐτοὶ διέστησαν. Ὅπερ οἶμαι καὶ ταύτας ποιήσειν, ἢν μὴ σὺ πρότερον αὐτῶν ἐπιμεληθῇς.*

14. *Τάχ' οὖν ἄν τις ἐνστῆναι τοῖς εἰρημένοις τολμήσειε, λέγων, ὡς ἐπιχειρῶ σε πείθειν ἀδυνάτοις*

ἐπιθέσθαι πράγμασιν. Οὔτε γὰρ Ἀργείους ἂν ποτε γενέσθαι Λακεδαιμονίοις, οὔτ' ἂν δαιμονίους Θηβαίοις, οὔθ' ὅλως τοὺς εἰθι ἅπαντα τὸν χρόνον πλεονεκτεῖν, οὐδέποτ' μοιρῆσαι πρὸς ἀλλήλους.

15. Ἐγὼ δ', ὅτε μὲν ἡ πόλις ἡμῶν ἐν τι λησιν ἐδυνάστευε, καὶ πάλιν ἡ Λακεδαιμονί δὲν ἂν ἡγούμην περανθῆναι τούτων· ῥᾳδί ἑκατέραν ἐμποδὼν ἂν γενέσθαι τοῖς πραττ Νῦν δ' οὐχ ὁμοίως ἔγνωκα περὶ αὐτῶν. Οἱ ἁπάσας ὡμαλισμένας ὑπὸ τῶν συμφορῶν. ἡγοῦμαι πολὺ μᾶλλον αὐτὰς αἱρήσεσθαι τὰς ὁμονοίας ὠφελείας, ἢ τὰς ἐκ τῶν τότε πραττ πλεονεξίας.

16. Ἔπειτα τῶν μὲν ἄλλων ὁμολογῶ μη δυνηθῆναι διαλλάξαι τὰς πόλεις ταύτας, σοὶ δὲν τῶν τοιούτων ἔστι χαλεπόν. Ὁρῶ γάρ τοῖς ἄλλοις δοκούντων ἀνελπίστων εἶναι καὶ δόξων, πολλὰ διαπεπραγμένον. Ὥστ' οὐδὲν ἀ εἰ καὶ ταῦτα μόνος ἂν συστῆσαι δυνηθείης. τοὺς μέγα φρονοῦντας καὶ τοὺς διαφέροντα τοιούτοις ἐπιχειρεῖν, ἃ καὶ τῶν τυχόντων ἂν ταπράξειεν, ἀλλ' ἐκείνοις, οἷς μηδεὶς ἂν ἄλλ χειρήσειε, πλὴν τῶν ὁμοίαν σοὶ καὶ τὴν φύ τὴν δύναμιν ἐχόντων.

17. Θαυμάζω δὲ τῶν ἡγουμένων ἀδύνατ πραχθῆναί τι τούτων, εἰ μήτ' αὐτοὶ τυγχ εἰδότες, μήθ' ἑτέρων ἀκηκόασιν, ὅτι πολλοὶ δεινοὶ πόλεμοι γεγόνασιν, οὓς οἱ διαλυσάμεν

ἄλλων ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις κατέστησαν. Τίς γὰρ ἂν ὑπερβολὴ γένοιτο τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς Ξέρξην τοῖς Ἕλλησι γενομένης; Οὐ τὴν φιλίαν ἅπαντες ἴσασιν, ἡμᾶς τε καὶ Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἀγαπήσαντας, ἢ τῶν συγκατασκευασάντων ἑκατέροις ἡμῶν τὴν ἀρχήν. Καὶ τί δεῖ με λέγειν τὰ παλαιά, καὶ τὰ πρὸς τοὺς βαρβάρους; ἀλλ' εἴ τις ἀθρήσειε καὶ σκέψαιτο τὰς τῶν ἄλλων συμφοράς, οὐδὲν ἂν μέρος οὖσαι φανεῖεν τῶν διὰ Θηβαίους καὶ Λακεδαιμονίους ἡμῖν γεγενημένων. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον Λακεδαιμονίων τε στρατευσάντων ἐπὶ Θηβαίους, καὶ βουλομένων λυμήνασθαι τὴν Βοιωτίαν, καὶ διοικῆσαι τὰς πόλεις, βοηθήσαντες ἡμεῖς, ἐμποδὼν ἐγενόμεθα ταῖς ἐκείνων ἐπιθυμίαις. Καὶ πάλιν, μεταπεσούσης τῆς τύχης, καὶ Θηβαίων καὶ Πελοποννησίων ἁπάντων ἐπιχειρησάντων ἀνάστατον ποιῆσαι τὴν Σπάρτην, ἡμεῖς καὶ πρὸς ἐκείνους μόνοι τῶν Ἑλλήνων ποιησάμενοι συμμαχίαν, αἴτιοι τῆς σωτηρίας αὐτοῖς κατέστημεν. Πολλῆς οὖν ἀνοίας ἂν εἴη μεστός, εἴ τις ὁρῶν τηλικαύτας μεταβολὰς γιγνομένας, καὶ τὰς πόλεις μήτ' ἔχθρας, μήθ' ὅρκων, μήτ' ἄλλου μηδενὸς φροντιζούσας, πλὴν ὅ,τι ἂν ὑπολάβωσιν ὠφέλιμον αὐταῖς εἶναι, τοῦτο δὲ μόνον στεργούσας, καὶ πᾶσαν τὴν σπουδὴν περὶ τοῦτο ποιουμένας, μὴ καὶ νῦν νομίζοι τὴν αὐτὴν γνώμην ἕξειν αὐτάς, ἄλλως τε καὶ σοῦ μὲν ἐπιστατοῦντος ταῖς διαλλαγαῖς, τοῦ δὲ συμφέροντος πείθοντος, τῶν δὲ παρόντων κακῶν ἀναγκαζόντων. Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τούτων συναγωνιζομένων, ἅπαντα γενήσεσθαι κατὰ τρόπον.

18. Ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν σε μάλιστα καταμαθεῖν, εἴτε εἰρηνικῶς εἴτε πολεμικῶς αἱ πόλεις αὐταὶ πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν, εἰ διεξέλθοιμεν μήτε παντάπασιν ἁπλῶς, μήτε λίαν ἀκριβῶς, ἀλλὰ τὰ μέγιστα τῶν παρόντων αὐταῖς.

19. Καὶ πρῶτον μὲν σκεψώμεθα τὰ τῶν Λακεδαιμονίων· οὗτοι μὲν γὰρ ἄρχοντες τῶν Ἑλλήνων, οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰς τοσαύτην μεταβολὴν ἦλθον, ἐπειδὴ τὴν μάχην ἡττήθησαν τὴν ἐν Λεύκτροις, ὥςτε ἀπεστερήθησαν μὲν τῆς ἐν τοῖς Ἕλλησι δυναστείας, τοιούτους δ' ἄνδρας ἀπώλεσαν σφῶν αὐτῶν, οἳ προῃροῦντο τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν ἡττηθέντες ὧν πρότερον ἐδέσποζον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπεῖδον Πελοποννησίους ἅπαντας τοὺς πρότερον μετ' αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἀκολουθοῦντας, τούτους μετὰ Θηβαίων εἰς τὴν αὐτῶν εἰςβάλλοντας, πρὸς οὓς ἠναγκάσθησαν κινδυνεύειν, οὐκ ἐν τῇ χώρᾳ περὶ τῶν καρπῶν, ἀλλ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἀρχείοις περὶ παίδων καὶ γυναικῶν, τοιοῦτον κίνδυνον, ὃν μὴ κατορθώσαντες μέν, εὐθὺς ἀπόλοιντο, νικήσαντες δέ, οὐδὲν μᾶλλον ἀπηλλαγμένοι τῶν κακῶν εἰσίν, ἀλλὰ πολεμοῦνται μὲν ὑπὸ τῶν τὴν χώραν αὐτῶν περιοικούντων, ἀπιστοῦνται δὲ ὑπὸ πάντων Πελοποννησίων, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ἑλλήνων, ἄγονται δὲ καὶ φέρονται τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν τῶν σφετέρων αὐτῶν, οὐδένα δὲ χρόνον διαλείπουσιν ἢ στρατεύοντες ἐπί τινας, ἢ μαχόμενοι πρός τινας, ἢ βοηθοῦντες τοῖς ἀπολλυμένοις αὐτῶν.

τὸ δὲ μέγιστον τῶν κακῶν. Δεδιότες γὰρ διατελοῦσι, μὴ Θηβαῖοι διαλυσάμενοι τὰ πρὸς Φωκέας, πάλιν ἐπανελθόντας, μείζοσιν αὐτοὺς συμφοραῖς περιβάλωσι τῶν πρότερον αὐτοῖς γεγενημένων. Καίτοι πῶς οὐ χρὴ νομίζειν τοὺς οὕτω διακειμένους, ἀσμένως ἂν ἰδεῖν ἐπιστατοῦντα τῆς εἰρήνης ἀξιόχρεων ἄνδρα, καὶ δυνάμενον διαλῦσαι τοὺς ἐνεστῶτας αὐτοῖς πολέμους;

20. Ἀργείους τοίνυν ἴδοις ἄν, τὰ μὲν παραπλησίως τοῖς εἰρημένοις πράττοντας, τὰ δὲ χεῖρον τούτων ἔχοντας· πολεμοῦσι γὰρ ἐξ ὅσου περ τὴν πόλιν οἰκοῦσι πρὸς τοὺς ὁμόρους, ὥςπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, τοσοῦτον δὲ διαφέρουσιν, ὅσον ἐκεῖνοι μὲν πρὸς ἥττους αὐτῶν, οὗτοι δὲ πρὸς κρείττους· ὃ πάντες ἂν ὁμολογήσειαν μέγιστον εἶναι τῶν κακῶν. Οὕτω δὲ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἀτυχοῦσιν, ὥςτε ὀλίγου δεῖν καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν τεμνομένην καὶ πορθουμένην τὴν χώραν περιορῶσιν. Ὃ δὲ πάντων δεινότατον· ὅταν γὰρ οἱ πόλεμοι διαλίπωσι κακῶς αὐτοὺς ποιοῦντες, αὐτοὶ τοὺς ἐνδόξους καὶ πλουσιωτάτους τῶν πολιτῶν ἀπολλύουσι· καὶ ταῦτα δρῶντες οὕτω χαίρουσιν, ὡς οὐδένες ἄλλοι τοὺς πολεμίους ἀποκτείναντες. Αἴτιον δ᾽ ἐστὶ τοῦ ταραχωδῶς αὐτοὺς οὕτω ζῆν, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὁ πόλεμος· ὃν ἢν διαλύσῃς, οὐ μόνον αὐτοὺς τούτων ἀπαλλάξεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἄμεινον βουλεύεσθαι ποιήσεις.

21. Ἀλλὰ μὴν τὰ περὶ Θηβαίους, οὐδὲ σὲ λέληθεν. Καλλίστην γὰρ μάχην νικήσαντες, καὶ μεγίστην δόξαν ἐξ αὐτῆς λαβόντες, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρήσα-

σθαι ταῖς εὐτυχίαις, οὐδὲν βέλτιον πράττουσι τῶν ἡττηθέντων καὶ δυστυχησάντων. Οὐ γὰρ ἔφθασαν τῶν ἐχθρῶν κρατήσαντες, καὶ πάντων ἀμελήσαντες ἠνώχλουν μὲν τὰς πόλεις τὰς ἐν Πελοποννήσῳ, Θετταλίαν δὲ ἐτόλμων καταδουλοῦσθαι· Μεγαρεῦσι δ᾽ ὁμόροις οὖσιν, ἠπείλουν· τὴν δ᾽ ἡμετέραν πόλιν μέρος τι τῆς χώρας ἀπεστέρουν, Εὔβοιαν δὲ ἐπόρθουν, εἰς Βυζάντιον δὲ τριήρεις ἐξέπεμπον, ὡς καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἄρξοντες. Τελευτῶντες δὲ πρὸς Φωκέας πόλεμον ἐξήνεγκαν, ὡς τῶν τε πόλεων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κρατήσοντες, τόν τε τόπον ἅπαντα τὸν περιέχοντα κατασχήσοντες, τῶν τε χρημάτων τῶν ἐν Δελφοῖς περιγενησόμενοι ταῖς ἐκ τῶν ἰδίων δαπάναις. Ὧν οὐδὲν ἀποβέβηκεν. Ἀλλὰ ἀντὶ μὲν τοῦ λαβεῖν τὰς Φωκέων πόλεις, τὰς αὑτῶν ἀπολωλέκασιν. Εἰσβαλόντες δ᾽ εἰς τὴν τῶν πολεμίων, ἐλάττω κακὰ ποιοῦσιν ἐκείνοις ἢ πάσχουσι, πρὶν ἀπιέναι εἰς τὴν αὑτῶν. Ἐν μὲν γὰρ τῇ Φωκίδι τῶν μισθοφόρων τινὰς ἀποκτείνουσιν, οἷς λυσιτελεῖ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν, ἀναχωροῦντες δέ, τοὺς ἐνδοξοτάτους, καὶ μάλιστα τολμῶντας ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν, ἀπολλύουσιν. Εἰς τοῦτο δὲ τὰ πράγματα αὐτῶν περιέστηκεν, ὥστ᾽ ἐλπίσαντες ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ὑφ᾽ αὑτοῖς ἔσεσθαι, νῦν ἐν σοὶ τὰς ἐλπίδας ἔχουσι τῆς αὑτῶν σωτηρίας. Ὥστ᾽ οἶμαι καὶ τούτους ταχέως ποιήσειν ὅ,τι ἂν σὺ κελεύῃς.

22. Λοιπὸν δ᾽ ἂν ἦν ἡμῖν ἔτι περὶ τῆς πόλεως διαλεχθῆναι τῆς ἡμετέρας, εἰ μὴ προτέρα τῶν ἄλλων εὖ φρονήσασα, τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο. Νῦν δ᾽ αὐ

τὴν οἶμαι καὶ συναγωνιεῖσθαι τοῖς ὑπὸ σοῦ πραττομένοις, ἄλλως τε κἂν δυνηθῇ συνιδεῖν, ὅτι ταῦτα διοικήσεις, πρὸ τῆς ἐπὶ τὸν βάρβαρον στρατείας.

23. Ὡς μὲν οὖν οὐκ ἀδύνατόν ἐστί σοι συστῆσαι τὰς πόλεις ταύτας, ἐκ τῶν εἰρημένων ἡγοῦμαί σοι γενήσεσθαι φανερόν. Ἔτι τοίνυν ὡς καὶ ῥᾳδίως ταῦτα πράξεις, ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων οἶμαι γνῶναί σε ποιήσειν. Ἢν γὰρ φανῶσιν ἕτεροί τινες τῶν προγεγενημένων, μὴ καλλίοσι μὲν, μηδὲ ὁσιωτέροις ὧν ἡμεῖς συμβεβουλεύκαμεν, ἐπιχειρήσαντες, μείζω δὲ καὶ σχολιώτερα τούτων ἐπιτελέσαντες, τί λοιπὸν ἔσται τοῖς ἀντιλέγουσιν, ὡς οὐ θᾶττον σὺ ταῦτα πράξεις, ἢ ἐκεῖνοι τὰ χαλεπώτερα;

24. Σκέψαι δὲ πρῶτον τὰ περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. Ἐκεῖνος γὰρ ἐκπεσὼν παρ᾽ ἡμῶν, καὶ τοὺς ἄλλους ὁρῶν, τοὺς πρὸ αὐτοῦ ταύτῃ τῇ συμφορᾷ κεχρημένους, ἐπτηχότας διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχεν ἐκείνοις, ἀλλ᾽ οἰηθεὶς πειρατέον εἶναι βίᾳ κατελθεῖν, προείλετο πολεμεῖν πρὸς αὐτήν. Καθ᾽ ἕκαστον μὲν οὖν τῶν τότε γενομένων, οὔτε λέγειν ἄν τις ἐπιχειρήσειεν, οὔτ᾽ ἂν διελθεῖν ἀκριβῶς δύναιτο, πρός τε τὸ παρὸν ἴσως ἂν ἐνοχλήσειεν. Εἰς τοσαύτην δὲ ταραχὴν κατέστησεν οὐ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὥσθ᾽ ἡμᾶς μὲν παθεῖν ἃ πάντες ἴσασι, τοὺς δ᾽ ἄλλους τηλικούτοις κακοῖς περιπεσεῖν, ὥστε μηδέπω νῦν ἐξιτήλους εἶναι τὰς συμφορὰς τὰς δι᾽ ἐκεῖνον τὸν πόλεμον ἐν ταῖς πόλεσι γεγενημένας. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε δόξαντας εὐτυχεῖν, εἰς

τὰς νῦν ἀτυχίας δι' Ἀλκιβιάδην καθεστάναι· πει σθέντες γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τῆς κατὰ θάλατταν δυνάμεω ἐπιθυμῆσαι, καὶ τὴν κατὰ γῆν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν. Ὥςτ' εἴ τις φαίη τότε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν παρόντων κακῶν, ὅτε τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττη ἐλάμβανον, οὐκ ἂν ἐξελεγχθείη ψευδόμενος. Ἐκεῖνο μὲν οὖν τηλικούτων αἴτιος γενόμενος, κατῆλθεν εἰ τὴν πόλιν, μεγάλης μὲν δόξης τυχών, οὐ μὴν ἐπαι νουμένης ὑφ' ἁπάντων.

25. Κόνων δ' οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἀντί στροφα τούτων ἔπραξεν· ἀτυχήσας γὰρ ἐν τῇ ναυ μαχίᾳ τῇ περὶ Ἑλλήςποντον, οὐ δι' αὐτόν, ἀλλὰ δι τοὺς συνάρχοντας, οἴκαδε μὲν ἀφικέσθαι κατησχύν θη, πλεύσας δ' εἰς Κύπρον, χρόνον μέν τινα περ τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν διέτριβεν, αἰσθόμενος δ Ἀγησίλαον εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως δια βεβηκότα, καὶ πορθοῦντα τὴν χώραν, οὕτω μέγ ἐφρόνησεν, ὥςτε ἀφορμὴν οὐδεμίαν ἄλλην ἔχων πλὴ τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν, ἤλπισε Λακεδαιμονίου καταπολεμήσειν ἄρχοντας τῶν ἄλλων Ἑλλήνων κα κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ ταῦτα, πέμπω ὡς τοὺς βασιλέως στρατηγούς, ὑπισχνεῖται ποιήσειν Καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; Συστάντος γὰρ αὐτῷ ναυ τικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαι μονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς, τοὺς δ' ἄλλου Ἕλληνας ἠλευθέρωσεν. Οὐ μόνον δὲ τὰ τείχη τι τῆς πατρίδος ἀνώρθωσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν εἰ τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν, ἐξ ἧςπερ ἐξέπεσεν. Καί τοι τίς ἂν προςεδόκησεν ὑπ' ἀνδρὸς οὕτω ταπεινῶ

πράξαντος, ἀναστραφήσεσθαι τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγματα, καὶ τὰς μὲν ἀτιμωθήσεσθαι, τὰς δὲ ἐπιπολάσειν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων;

26. Διονύσιος τοίνυν (βούλομαι γὰρ ἐκ πολλῶν σε πεισθῆναι, ῥᾳδίαν εἶναι τὴν πρᾶξιν, ἐφ᾽ ἥν σε τυγχάνω παρακαλῶν) πολλοστὸς ὢν Συρακουσίων καὶ τῷ γένει καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐπιθυμήσας μοναρχίας ἀλόγως καὶ μανικῶς, καὶ τολμήσας ἅπαντα πράττειν τὰ φέροντα πρὸς τὴν δύναμιν ταύτην, κατέσχε μὲν Συρακούσας, ἁπάσας δὲ τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις, ὅσαι περ ἦσαν Ἑλληνίδες, κατεστρέψατο, πηλικαύτην δὲ δύναμιν περιεβάλετο καὶ πεζικὴν καὶ ναυτικήν, ὅσην οὐδεὶς ἀνὴρ τῶν πρὸ ἐκείνου γεγενημένων.

27. Ἔτι τοίνυν Κῦρος (ἵνα μνησθῶμεν καὶ τῶν βαρβάρων) ἐκτεθεὶς μὲν ὑπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὴν ὁδόν, ἀναιρεθεὶς δὲ ὑπὸ Περσίδος γυναικός, εἰς τοσαύτην ἦλθε μεταβολήν, ὥσθ᾽ ἁπάσης τῆς Ἀσίας γενέσθαι δεσπότης.

28. Ὅπου δὲ Ἀλκιβιάδης μὲν φυγὰς ὤν, Κόνων δὲ δεδυστυχηκώς, Διονύσιος δὲ οὐκ ἔνδοξος ὤν, Κῦρος δ᾽ οὕτως οἰκτρᾶς αὐτῷ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως ὑπαρχούσης, εἰς τοσοῦτον προῆλθον, καὶ τοσαῦτα διεπράξαντο, πῶς οὐ σέ γε χρὴ προσδοκᾶν τὸν ἐκ τοιούτων μὲν γεγονότα, Μακεδονίας δὲ βασιλεύοντα, τοσούτων δὲ κύριον ὄντα, ῥᾳδίως τὰ προειρημένα συστήσειν;

29. Σκέψαι δὲ ὡς ἄξιόν ἐστι τοῖς τοιούτοις τῶν ἔργων μάλιστα ἐπιχειρεῖν, ἐν οἷς κατορθώσας μὲν

τες· ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς οὐδενὶ λόγῳ χρωμένους ὑ
τῶν κοινῶν, ἀλλὰ παντάπασιν ἀνοήτως διακειμέν
καὶ πολλὴν χάριν ἔχοντας τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν φο
σθαι καὶ δεδιέναι προςποιουμένοις· ἔτι δὲ τοὺς
ἀποδοκιμάζοντας τὸ δοκεῖν σε ἐπιβουλεύειν τοῖς
λησιν, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἀξίαν ἐπιθυμία
ναι νομίζοντας· οἳ τοσοῦτον ἀφεστᾶσι τοῦ ν
ἔχειν, ὥςτ' οὐκ ἴσασιν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἄν τις λ
σμοῖς χρώμενος, τοὺς μὲν βλάψειεν, τοὺς δ' ὠφ
σειεν. Οἷον καὶ νῦν, εἰ μέν τις φαίη, τὸν τῆς Ἀ
βασιλέα τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύειν, καὶ παρασκ
ζεσθαι στρατεύειν ἐφ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἂν λέγοι περὶ
τοῦ φαῦλον, ἀλλ' ἀνδρωδέστερον αὐτὸν καὶ πλεί
ἄξιον δοκεῖν εἶναι ποιήσειεν· εἰ δὲ τῶν ἀφ' Ἡ
κλέους τινὶ πεφυκότων, ὃς ἁπάσης κατέστη τῆς
λάδος εὐεργέτης, ἐπιφέροι τὴν αἰτίαν ταύτην, εἰ
μεγίστην αἰσχύνην ἂν αὐτὸν καταστήσειεν. Τίς
οὐκ ἂν ἀγανακτήσειε καὶ μισήσειεν, εἰ φαίνοιτο
τοις ἐπιβουλεύων, ὑπὲρ ὧν ὁ πρόγονος αὐτοῦ π
λετο κινδυνεύειν, καὶ τὴν μὲν εὔνοιαν, ἣν ἐκ
κατέλιπε τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγενημένοις, μὴ πειρῷτο
φυλάττειν, ἀμελήσας δὲ τούτων, ἐπονειδίστων
θυμοίη καὶ πονηρῶν πραγμάτων.

32. Ὧν ἐνθυμούμενόν σε χρὴ μὴ περιορᾶν
αὐτὴν φήμην σαυτῷ περιφυομένην, ἣν οἱ μὲν ἐχ
περιθεῖναί σοι ζητοῦσι, τῶν δὲ φίλων οὐδεὶς ἂ
οὐκ ἂν ἀντειπεῖν ὑπὲρ σοῦ τολμήσειεν. Καίτοι
τῶν σοὶ συμφερόντων ἐν ταῖς τούτων ἀμφοτέρων γ
μαις, μάλιστα ἂν κατίδοις τὴν ἀλήθειαν.

33. Ἴσως δ' ὑπολαμβάνεις μικροψυχίαν εἶναι τῶν βλασφημούντων καὶ φλυαρούντων, καὶ τῶν ιθομένων τούτοις φροντίζειν, ἄλλως τε ὅταν καὶ ηδὲν σαυτῷ συνοίδῃς ἐξαμαρτάνων. Χρὴ δὲ μὴ ταφρονεῖν τοῦ πλήθους, μηδὲ παραμικρὸν ἡγεῖται τὸ παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν, ἀλλὰ τότε νομίζειν λὴν ἔχειν καὶ μεγάλην τὴν δόξαν, καὶ πρέπουσαν ὶ σοὶ καὶ τοῖς προγόνοις, καὶ τοῖς ὑφ' ὑμῶν πειαγμένοις, ὅταν οὕτω διαθῇς τοὺς Ἕλληνας, ὥςπερ ᾷς Λακεδαιμονίους τε πρὸς τοὺς ἑαυτῶν βασιλέας ηντας, τούς τε ἑταίρους τοὺς σοὺς πρὸς σὲ διακειμένους. Ἔστι δ' οὐ χαλεπὸν τυχεῖν τούτων, ἢν ἐθεσῃς κοινὸς ἅπασι γενέσθαι, καὶ παύσῃ ταῖς μὲν ν πόλεων οἰκείως ἔχων, πρὸς δὲ τὰς ἀλλοτρίως διαίμενος· ἔτι δ' ἢν τὰ τοιαῦτα προαιρῇ πράττειν, ὧν τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἔσῃ πιστός, τοῖς δὲ βαρβάις φοβερός.

34. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἅπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς ιονύσιον τὸν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μήτε στραγὸς ὤν, μήτε ῥήτωρ, μήτ' ἄλλως δυνάστης, θραιτερόν σοι διείλεγμαι τῶν ἄλλων. Ἐγὼ γὰρ πρὸς ν τὸ πολιτεύεσθαι, πάντων ἀφυέστατος ἐγενόμην ὂν πολιτῶν· οὔτε γὰρ φωνὴν ἔσχον ἱκανήν, οὔτε λμαν δυναμένην ὄχλῳ χρήσασθαι, καὶ μολύνασθαι, ιὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος καλινδουμέις. Τοῦ δὲ φρονεῖν εὖ, καὶ πεπαιδεῦσθαι καλῶς ὶ καί τις ἀγροικότερον εἶναι φήσει τὸ ῥηθὲν) ἀμιςβητῶ, καὶ θείην ἂν ἐμαυτὸν οὐκ ἐν τοῖς ἀπολειμμένοις, ἀλλ' ἐν τοῖς προέχουσι τῶν ἄλλων. Διό-

μὲν γενέσθαι λαμπροὺς, ἐκ πενήτων δὲ πλουσίους, ἐκ ταπεινῶν δὲ πολλῆς χώρας καὶ πόλεων δεσπότας. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκ τῶν τοιούτων μέλλω σε παρακαλεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἠτυχηκέναι δοξάντων· λέγω δέ, ἐκ τῶν μετὰ Κύρου καὶ Κλεάρχου στρατευσαμένων. Ἐκείνους γὰρ ὁμολογοῦσι νικῆσαι μὲν μαχομένους ἅπασαν τὴν βασιλέως δύναμιν τοσοῦτον, ὅσον περ ἂν εἰ ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν συνέβαλον· ἤδη δ' ἐγκρατεῖς δοκοῦντας εἶναι τῶν πραγμάτων, διὰ τὴν Κύρου προπέτειαν ἀτυχῆσαι· περιχαρῆ γὰρ αὐτὸν ὄντα, καὶ διώκοντα πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐν μέσοις γενόμενον τοῖς πολεμίοις, ἀποθανεῖν. Ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης συμφορᾶς συμπεσούσης αὐτῷ, οὕτω σφόδρα κατεφρόνησεν ὁ βασιλεὺς τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, ὥστε προσκαλεσάμενος Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς λόγον ἐλθεῖν, καὶ τούτοις μὲν ὑποσχόμενος μεγάλας δωρεὰς δώσειν, τοῖς δὲ ἄλλοις στρατιώταις ἐντελῆ τὸν μισθὸν ἀποδοὺς ἀποπέμψειν· τοιαύταις ἐλπίσιν ὑπαγόμενος, καὶ πίστεις δοὺς τῶν ἐκείνῳ νομιζομένων τὰς μεγίστας, συλλαβὼν αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, καὶ μᾶλλον εἵλετο περὶ τοὺς θεοὺς ἐξαμαρτεῖν, ἢ τοῖς στρατιώταις οὕτως ἐρήμοις οὖσι συμβαλεῖν.

38. Καίτοι τίς ἂν γένοιτο παράκλησις ταύτης καλλίων καὶ πιστοτέρα; φαίνονται γὰρ κἀκεῖνοι κρατήσαντες ἂν τῶν βασιλέως πραγμάτων, εἰ μὴ διὰ Κῦρον. Σοὶ δὲ τὴν ἀτυχίαν τὴν τότε γενομένην εὐ χαλεπὸν φυλάξασθαι, τοῦ τε στρατοπέδου τοῦ κρατήσαντος τὴν ἐκείνου δύναμιν, ῥᾴδιον πολὺ κρεῖττον

ιευάσασθαι. Καίτοι τούτων ἀμφοτέρων ὑπαρ-
, πῶς οὐ χρὴ θαῤῥεῖν, ποιούμενον τὴν στρα-
αὐτην;

. Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με βούλεσθαι λαθεῖν,
των ἔνια πέφρακα τὸν αὐτὸν πρόπον, ὅνπερ
ν. Εἰ γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτὰς διανοίας εἰλόμην
ποιεῖν γλιχόμενος τὰ δεδηλωμένα, καλῶς εἰ-
εῖν· καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐπίδειξιν ἐποιούμην, ἐπει-
ἂν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα διαφυλάττειν, σοὶ δὲ
ιλεύων, μωρὸς ἂν εἴην, εἰ περὶ τὴν λέξιν πλείο-
νον διέτριβον, ἢ περὶ τὰς πράξεις· ἔτι δ' εἰ
λους ὁρῶν τοῖς ἐμοῖς χρωμένους, αὐτὸς μόνος
ιην τῶν ὑπ' ἐμοῦ πρότερον εἰρημένων. Τοῖς
ν οἰκείοις τυχὸν ἂν χρησαίμην, ἤν που σφό-
τεπείγῃ καὶ πρέπον ᾖ, τῶν δ' ἀλλοτρίων οὔ-
προςδεξαίμην, ὥςπερ οὐδ' ἐν τῷ παρελθόντι

). Ταῦτα μὲν οὕτως ἕξει. Δοκεῖ δέ μοι μετὰ
περὶ τῆς παρασκευῆς διαλεκτέον εἶναι, τῆς τε
ομένης, καὶ τῆς ἐκείνοις ὑπαρξάσης. Τὸ μὲν
μέγιστον, σὺ μὲν τοὺς Ἕλληνας εὔνους ἕξεις,
ἐθέλῃς ἐμμεῖναι τοῖς περὶ τούτων εἰρημένοις,
δὲ διὰ τὰς δεκαδαρχίας τὰς ἐπὶ Λακεδαιμο-
ις οἷόν τε δυςμενεστάτους. Ἡγοῦντο γὰρ Κύ-
ν καὶ Κλεάρχου κατορθωσάντων, μᾶλλον ἔτι
σειν, βασιλέως δὲ κρατήσαντος, ἀπαλλαγήσε-
ῶν κακῶν τῶν παρόντων· ὅπερ καὶ συνέπεσεν
. Καὶ μὴν καὶ στρατιώτας σὺ μὲν ἐξ ἑτοίμου
τοσούτους, ὅσους ἂν βουληθῇς. Οὕτω γὰρ

ι. I

ἔχει τὰ τῆς Ἑλλάδος, ὥστε ῥᾷον εἶναι συστῆσαι στρατόπεδον μεῖζον καὶ κρεῖττον ἐκ τῶν πλανωμένων, ἢ τῶν πολιτευομένων. Ἐν ἐκείνοις δὲ τοῖς χρόνοις οὐκ ἦν ξενικὸν οὐδέν· ὥστε ἀναγκαζόμενοι ξενολογεῖν ἐκ τῶν πόλεων, πλέον ἀνήλισκον εἰς τὰς διδομένας τοῖς Ἕλλησι δωρεάς, ἢ τὸν εἰς τοὺς στρατιώτας μισθόν. Καὶ μὴν εἰ βουληθείημεν ἐξετάσαι καὶ παραβαλεῖν, σέ τε τὸν νῦν ἡγησόμενον τῆς στρατείας, καὶ βουλευσόμενον περὶ πάντων, καὶ Κλέαρχον τὸν ἐπιστατήσαντα τῶν τότε πραγμάτων, εὑρήσομεν ἐκεῖνον μὲν οὐδὲ μιᾶς πώποτε δυνάμεως πρότερον, οὔτε ναυτικῆς οὔτε πεζῆς καταστάντα κύριον, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ἀτυχίας τῆς συμβάσης αὐτῷ περὶ τὴν ἤπειρον ὀνομαστὸν γενόμενον· σὲ δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος διαπεπραγμένον, περὶ ὧν εἰ μὲν πρὸς ἑτέρους τὸν λόγον ἐποιούμην, καλῶς εἶχε διελθεῖν, πρὸς σὲ δὲ διαλεγόμενος, εἰ πάσας τὰς πράξεις σοὶ διεξίοιην, δικαίως ἂν ἀνόητος καὶ περίεργος εἶναι δοκοίην.

41. Ἄξιον δὲ μνησθῆναι καὶ τῶν βασιλέων, ἐφ᾽ ὃν σοί τε συμβουλεύομεν στρατεύειν, καὶ πρὸς ὃν Κλέαρχος ἐπολέμησεν, ἵν᾽ ἑκατέρου καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν δύναμιν εἰδῇς. Ὁ μὲν τοίνυν τούτου πατὴρ τήν τε πόλιν τὴν ἡμετέραν, καὶ πάλιν τὴν τῶν Λακεδαιμονίων κατεπολέμησεν, οὗτος δὲ οὐδενὸς πώποτε τῶν στρατευμάτων τῶν τὴν χώραν αὐτοῦ λυμαινομένων ἐπεκράτησεν. Ἔπειθ᾽ ὁ μὲν τὴν Ἀσίαν πᾶσαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς συνθήκαις ἔλαβεν, οὗτος δὲ τοσούτου δεῖ τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν,

' οὐδὲ τῶν ἐκδοθεισῶν αὐτῷ πόλεων κύριός ἐςιν.
τ' οὐκ ἔστιν ὅςτις οὐκ ἂν ἀπορήσειε, πότερα χρὴ
ιίζειν, τοῦτον αὐτῶν ἀφεστάναι δι' ἀνανδρίαν, ἢ
'ας ὑπερεωρακέναι, καὶ καταπεφρονηκέναι τῆς
βαρικῆς δυναστείας.

42. Τὰ τοίνυν περὶ τὴν χώραν ὡς διάκειται, τίς
ἂν ἀκούσας παροξυνθείη πολεμεῖν πρὸς αὐτόν;
υπτος μὲν γὰρ ἀφειστήκει, καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν
νον· οὐ μὴν ἀλλ' ἐφοβοῦντο, μή ποτε βασιλεὺς
ὸς ποιησάμενος στρατείαν, κρατήσειε καὶ τῆς διὰ
ποταμὸν δυςχωρίας, καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς
ίσης, νῦν δ' οὗτος ἀπήλλαξεν αὐτοὺς τοῦ δέους
του. Συναγαγὼν γὰρ δύναμιν πλείστην, ὅσην
τ' ἦν, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτούς, ἀπῆλθεν ἐκεῖ-
οὐ μόνον ἡττηθείς, ἀλλὰ καὶ καταγελασθείς,
δόξας οὔτε βασιλεύειν οὔτε στρατηγεῖν ἄξιος εἶ-
Τὰ τοίνυν περὶ Κύπρον, καὶ Φοινίκην, καὶ
ικίαν, καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἐχρῶντο τῷ
τικῷ, τότε μὲν ἦν μετὰ βασιλέως, νῦν δὲ τὰ μὲν
στηκε, τὰδ' ἐν πολέμῳ καὶ κακοῖς τοσούτοις
ν, ὥςτ' ἐκείνῳ μὲν μηδὲν εἶναι τῶν ἐθνῶν τού-
χρήσιμον, σοὶ δέ, ἢν πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν βου-
ῇς, συμφόρως ἕξειν.

43. Καὶ μὴν Ἰδριέα γε τὸν εὐπορώτατον τῶν
περὶ τὴν ἤπειρον, προςήκει δυςμενέστερον εἶναι
βασιλέως πράγμασι τῶν πολεμούντων, ἢ πάν-
ἂν εἴη σχετλιώτατος, εἰ μὴ βούλοιτο καταλελύ-
ι ταύτην τὴν ἀρχήν, τὴν αἰκισαμένην μὲν τὸν
λφόν, πολεμήσασαν δὲ πρὸς αὐτόν, ἅπαντα δὲ

τὸν χρόνον ἐπιβουλεύουσαν, καὶ βουλευομένην τοῦ τε σώματος αὐτοῦ καὶ τῶν χρημάτων ἁπάντων γενέσθαι κυρίαν. Ὑπὲρ ὧν δεδιὼς, νῦν μὲν ἀναγκάζεται θεραπεύειν αὐτὸν, καὶ χρήματα πολλὰ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀναπέμπειν· εἰ δὲ σὺ διαβαίης εἰς τὴν ἤπειρον, ἐκεῖνος τ' ἂν ἄσμενος ἴδοι, βοηθὸν ἥκειν αὐτῷ σε νομίζων. Τῶν τε ἄλλων σατραπῶν πολλοὺς ἀποστήσεις, ἢν ὑπόσχῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς, καὶ τοὔνομα τοῦτο διασπείρῃς εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπερ εἰς τοὺς Ἕλληνας εἰςπεσὸν, καὶ τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων κατέλυσεν.

44. Ἔτι δ' ἂν πλείω λέγειν ἐπεχείρουν, ὃν τρόπον πολεμῶν, τάχιστ' ἂν περιγένοιο τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως· νῦν δὲ φοβοῦμαι, μή τινες ἐπιτιμήσωσιν ἡμῖν, εἰ μηδὲν πώποτε μεταχειρισάμενοι τῶν στρατηγικῶν, σοὶ τολμῶμεν παραινεῖν τῷ πλεῖστα καὶ μέγιστα διαπεπραγμένῳ κατὰ πόλεμον. Ὥστε περὶ μὲν τούτων οὐδὲν οἶμαι δεῖν πλείω λέγειν.

45. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἡγοῦμαι ἀρκεῖν πρὸς παράδειγμα, τόν τε πατέρα σοί, καὶ τὸν κτησάμενον τὴν βασιλείαν, καὶ τὸν τοῦ γένους ἀρχηγόν. Εἰ τῷ μὲν εἴη βουλομένῳ λέγειν, οἱ δὲ δύναμιν λάβοιεν, τῶν αὐτῶν ἂν τούτων γενέσθαι συμβούλους, ὥνπερ ἐγώ. Χρῶμαι δὲ τεκμηρίοις, ἐξ ὧν διαπεπραγμένοι τυγχάνουσιν· ὅ,τι γὰρ πατήρ σου πρὸς τὰς πόλεις ταύτας, αἷς σοὶ παραινῶ προςέχειν τὸν νοῦν, πρὸς ἁπάσας οἰκείως εἶχεν· ὅ,τε κτησάμενος τὴν ἀρχὴν, μεῖζον φρονήσας τῶν αὑτοῦ πολιτῶν, καὶ μοναρχίας ἐπιθυμήσας, οὐχ ὁμοίως ἐβουλεύσατο τοῖς πρὸς τὰς

οιαύτας φιλοτιμίας ὡρμημένοις. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς
χυτῶν πόλεσι, στάσεις καὶ σφαγὰς καὶ ταραχὰς ἐμ-
:οιοῦντες, ἐκτῶντο τὴν τιμὴν ταύτην, ὁ δὲ τὸν μὲν
όπον τὸν Ἑλληνικὸν ὅλως εἴασε, τὴν δ' ἐν Μακε-
ονίᾳ βασιλείαν κατασχεῖν ἐπεθύμησεν· ἠπίστατο
ὰρ τοὺς μὲν Ἕλληνας οὐκ εἰθισμένους ὑπομένειν
ὰς μοναρχίας· τοὺς δ' ἄλλους οὐ δυναμένους ἄνευ
ῆς τοιαύτης δυναστείας, διοικεῖν τὸν βίον τὸν σφέ-
ερον αὐτῶν. Καὶ γάρ τοι συνέβη διὰ τὸ γνῶναι
ερὶ τούτων αὐτὸν ἰδίως, καὶ τὴν βασιλείαν γεγε-
ῆσθαι πολὺ τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένην· μόνος γὰρ
ῶν Ἑλλήνων, οὐχ ὁμοφύλου γένους ἀξιώσας ἄρχειν,
όνος καὶ διαφυγεῖν ἠδυνήθη τοὺς κινδύνους τοὺς
:ερὶ τὰς μοναρχίας γιγνομένους. Τοὺς μὲν γὰρ ἐν
οῖς Ἕλλησι τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένους, εὕροιμεν
ν οὐ μόνον αὐτοὺς διεφθαρμένους, ἀλλὰ καὶ τὸ γέ-
ος αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον, ἐκεῖνον δὲ αὐ-
όν τε ἐν εὐδαιμονίᾳ τὸν βίον διάγοντα, τῷ τε γένει
αταλιπόντα τὰς αὐτὰς τιμάς, ἅσπερ αὐτὸς εἶχε.

46. Περὶ τοίνυν Ἡρακλέους, οἱ μὲν ἄλλοι τὴν
νδρίαν ὑμνοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄθλους ἀπαρι-
μοῦντες διατελοῦσι, περὶ δὲ τῶν ἄλλων τῶν τῇ ψυ-
ῇ προσόντων ἀγαθῶν, οὐδεὶς οὔτε τῶν ποιητῶν,
ὔτε τῶν λογοποιῶν οὐδεμίαν φανήσεται μνείαν πε-
τοιημένος. Ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὲν τοπον ἴδιον καὶ παν-
άπασιν ἀδιέργαστον, οὐ μικρόν, οὐδὲ κενόν, ἀλλὰ
:ολλῶν μὲν ἐπαίνων καὶ καλῶν πράξεων γέμοντα,
:οθοῦντα δὲ τὸν ἀξίως ἂν δυνηθέντα διαλεχθῆναι
:ερὶ αὐτῶν. Ἐφ' ὃν, εἰ μὲν νεώτερος ὢν ἐπέστην,

ῥᾳδίως ἂν ἐπέδειξα τὸν πρόγονον ὑμῶν, καὶ τῇ φρονήσει καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ, πλέον διενεγκόντα πάντων τῶν προγεγενημένων, ἢ τῇ ῥώμῃ τῇ τοῦ σώματος· νῦν δ᾽ ἐπελθὼν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ κατιδὼν τὸ πλῆθος τῶν ἐνόντων εἰπεῖν, τήν τε δύναμιν τὴν παροῦσάν μοι κατεμεμψάμην, καὶ τὸν λόγον ᾐσθόμην διπλασίω ἂν γενόμενον τοῦ νῦν ἀναγινωσκομένου. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἀφέξομαι πάντων διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, μίαν δὲ πρᾶξιν ἐξ αὐτῶν ἔλαβον, ἥπερ ἦν προσήκουσα μὲν καὶ πρέπουσα τοῖς εἰρημένοις, τὸν δὲ καιρὸν ἔχουσα μάλιστα σύμμετρον τοῖς νῦν λεγομένοις.

47. Ἐκεῖνος γὰρ ὁρῶν τὴν Ἑλλάδα, πολέμων καὶ στάσεων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν μεστὴν οὖσαν, παύσας ταῦτα, καὶ διαλλάξας τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας, ὑπέδειξε τοῖς ἐπιγινομένοις, μεθ᾽ ὧν χρὴ καὶ πρὸς οὓς δεῖ τοὺς πολέμους ἐκφέρειν. Μὴ γὰρ ῥᾳθυμήσας, ποιησάμενος δὲ στρατείαν ἐπὶ Τροίαν, ἥπερ εἶχε μεγίστην τότε δύναμιν τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν, τοσοῦτον διήνεγκε τῇ στρατηγίᾳ τῶν πρὸς τὴν αὐτὴν ταύτην ὕστερον πολεμησάντων, ὅσον οἱ μὲν μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως, ἐν ἔτεσι δέκα μόλις αὐτὴν ἐξεπολιόρκησαν, ὁ δ᾽ ἐν ἡμέραις ἐλάττοσιν ἢ τοσαύταις, καὶ μετ᾽ ὀλίγων στρατεύσας, ῥᾳδίως αὐτὴν κατὰ κράτος εἷλεν. Καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς βασιλέας τῶν ἐθνῶν, τῶν ἐφ᾽ ἑκατέρας τῆς ἠπείρου τὴν παραλίαν κατοικούντων, ἅπαντας ἀπέκτεινεν· οὓς οὐδέποτ᾽ ἂν διέφθειρεν, εἰ μὴ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησε. Ταῦτα δὲ πράξας, τὰς στήλας τὰς

Ἡρακλέους καλουμένας ἐποιήσατο, τρόπαιον μὲν τῶν βαρβάρων, μνημεῖον δὲ τῆς ἀρετῆς αὑτοῦ καὶ τῶν κινδύνων, ὅρους δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων χώρας. Τούτου δ᾽ ἕνεκά σοι περὶ τούτων διῆλθον, ἵνα γνῷς, ὅτι σε τυγχάνω τῷ λόγῳ παρακαλῶν ἐπὶ τοιαύτας πράξεις, ἃς ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ πρόγονοί σου φαίνονται κάλλιστα προκρίναντες.

48. Ἅπαντας μὲν οὖν χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας, τὸ κράτιστον ὑποστησαμένους πειρᾶσθαι γίγνεσθαι τοιούτους, μάλιστα δὲ σοὶ προςήκει. Τὸ γὰρ μηδὲν ἀλλοτρίοις χρῆσθαι παραδείγμασιν, ἀλλ᾽ οἰκεῖον ὑπάρχειν, πῶς οὐκ εἰκὸς ὑπ᾽ αὐτοῦ σε παροξύνεσθαι, καὶ φιλονεικεῖν, ὅπως τῷ προγόνῳ σαυτὸν ὅμοιον παρασκευάσεις; Λέγω δ᾽ οὐχ ὡς δυνησόμενον ἁπάσας σε μιμήσασθαι τὰς Ἡρακλέους πράξεις, (οὐδὲ γὰρ τῶν θεῶν ἔνιοι δυνηθεῖεν ἄν,) ἀλλὰ κατά γε τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν εὔνοιαν, ἣν εἶχεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, δύναιο ἂν ὁμοιωθῆναι τοῖς ἐκείνου βουλεύμασιν. Ἔστι δέ σοι πεισθέντι τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγομένοις, τυχεῖν δόξης, οἵας ἂν αὐτὸς βουληθείης· ῥᾷον γάρ ἐστιν ἐκ τῶν παρόντων κτήσασθαί σε τὴν καλλίστην, ἤπερ ἐξ ὧν παρέλαβες, ἐπὶ τὴν ὑπάρχουσαν προελθεῖν. Σκέψαι δέ, ὅτι σε τυγχάνω παρακαλῶν, ἐξ ὧν ποιήσῃ τὰς στρατείας, οὐ μετὰ τῶν βαρβάρων, ἐφ᾽ οὓς οὐ δίκαιόν ἐστιν, ἀλλὰ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τούτους, πρὸς οὓς προςήκει τοὺς ἀφ᾽ Ἡρακλέους γεγονότας πολεμεῖν.

49. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ διὰ παντός σε τοῦ

λόγου πειρῶμαι προτρέπειν ἐπὶ τὰς εὐεργεσίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρᾳότητας, καὶ φιλανθρωπίας· ὁρῶ γὰρ τὰς μὲν χαλεπότητας λυπηρὰς οὔσας καὶ τοῖς ἔχουσι, καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι· τὰς δὲ πρᾳότητας οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ζώων, καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εὐδοκιμούσας, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν τοὺς μὲν τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν αἰτίους ὄντας, Ὀλυμπίους προςαγορευομένους, τοὺς δ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς καὶ ταῖς τιμωρίαις τεταγμένους, δυςχερεστέρας τὰς ἐπωνυμίας ἔχοντας· καὶ τῶν μὲν καὶ τοὺς ἰδιώτας, καὶ τὰς πόλεις, καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς ἱδρυμένους, τοὺς δὲ οὔτ' ἐν ταῖς εὐχαῖς οὔτ' ἐν ταῖς θυσίαις τιμωμένους, ἀλλ' ἀποπομπὰς αὐτῶν ἡμᾶς ποιουμένους. Ὧν ἐνθυμούμενον ἐθίζειν σεαυτὸν χρή, καὶ μελετᾷν, ὅπως ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν τοιαύτην ἅπαντες περὶ σοῦ τὴν γνώμην ἕξουσι. Χρὴ δὲ τοὺς μείζονος δόξης τῶν ἄλλων ἐπιθυμοῦντας, περιβαλέσθαι μὲν τῇ διανοίᾳ τὰς πράξεις δυνατὰς μέν, εὐχῇ δ' ὁμοίας, ἐξεργάζεσθαι δὲ ζητεῖν αὐτάς, ὅπως ἂν οἱ καιροὶ παραδιδῶσιν.

50. Ἐκ πολλῶν δ' ἂν κατανοήσειας, ὅτι δεῖ τοῦτον τὸν τρόπον πράττειν, μάλιστα δ' ἐκ τῶν Ἰάσονι συμβάντων. Ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν τοιοῦτον οἷον σὺ κατεργασάμενος, μεγίστης δόξης ἔτυχεν, οὐκ ἐξ ὧν ἔπραξεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἔφησεν. Ἐποιεῖτο γὰρ τοὺς λόγους, ὡς εἰς τὴν ἤπειρον διαβησόμενος, καὶ βασιλεῖ πολεμήσων. Ὅπου δ' Ἰάσων λόγῳ μόνον χρησάμενος, οὕτως αὑτὸν ηὔξησεν, ποίαν τινὰ χρὴ προς-

:ἂν περὶ σοῦ γνώμην αὐτοὺς ἕξειν, ἢν ἔργῳ ταῦτα ἰξῃς, καὶ μάλιστα μὲν πειραθῇς, ὅλην τὴν βασι-κν ἑλεῖν; εἰ δὲ μή, χώραν ὅτι πλείστην ἀφορίσα-κι, καὶ διαλαβεῖν τὴν Ἀσίαν, ἥν λέγουσι τινὲς ὸ Κιλικίας μέχρι Σινώπης· πρὸς δὲ τούτοις κτί-πόλεις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ κατοικίσαι τοὺς πλανωμένους δι' ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν, καὶ αινομένους, οἷς ἂν ἐντύχωσιν. Οὓς εἰ μὴ παύ-:εν ἀθροιζομένους, βίον ἱκανὸν αὐτοῖς εἰςπορί-τες, λήσουσιν ἡμᾶς τοσοῦτοι γενόμενοι τὸ πλῆ-, ὥςτε μηδὲν ἧττον αὐτοὺς εἶναι φοβεροὺς τοῖς ησιν, ἢ τοῖς βαρβάροις· ὧν οὐδεμίαν ποιούμε-πρόνοιαν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν κοινὸν φόβον καὶ κίν-ον ἅπασιν ἡμῖν αὐξανόμενον. Ἔστιν οὖν ἀνδρὸς α φρονοῦντος, καὶ φιλέλληνος, καὶ ποῤῥωτέρω ἄλλων τῇ διανοίᾳ καθορῶντος, ἀποχρησάμενον τοιούτοις πρὸς τοὺς βαρβάρους, καὶ χώραν ἀπο-νόμενον τοσαύτην, ὅσην ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκα-, ἀπαλλάξαι τε τοὺς ξενιτευομένους τῶν κακῶν, κὐτοί τ' ἔχουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχουσι, καὶ εις ἐξ αὐτῶν συστῆσαι, καὶ ταύταις ἐχυρῶσαι τὴν .άδα, καὶ προβαλέσθαι πρὸ ἁπάντων ἡμῶν. Ταῦ-γὰρ πράξας, οὐ μόνον ἐκείνους εὐδαίμονας ποιή-, ἀλλὰ καὶ πάντας ἡμᾶς εἰς ἀσφάλειαν καταστή-. Ἢν δ' οὖν τούτων διαμάρτῃς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε ίως ποιήσεις, τὰς πόλεις τὰς τὴν Ἀσίαν κατοι-σας ἐλευθερώσεις. Ὅ,τι δ' ἂν τούτων πρᾶξαι δυ-ῇς, ἢ καὶ μόνον ἐπιχειρήσῃς, οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ λον τῶν ἄλλων εὐδοκιμήσεις· καὶ δικαίως, ἤνπερ

τομένοις ἅπαντες συνησθήσονται. Τῶν μὲ
ρημένων οὐδεὶς κεκοινώνηκε, τῶν δὲ ὠφελ
κατεργασθησομένων, οὐκ ἔστιν ὅςτις οὐκ
μεθέξειν.

55. Σκέψαι δ' ὡς αἰσχρὸν περιορᾷν τ
ἄμεινον πράττουσαν τῆς Εὐρώπης, καὶ τοὺ
ρους εὐπορωτέρους ὄντας τῶν Ἑλλήνων· ἔτ
μὲν ἀπὸ Κύρου τὴν ἀρχὴν ἔχοντας, ὃν ἡ
τὴν ὁδὸν ἐξέβαλε, βασιλεῖς Μεγάλους προς
μένους, τοὺς δ' ἀφ' Ἡρακλέους πεφυκότας,
νήσας διὰ τὴν ἀρετὴν εἰς θεοὺς ἀνήγαγε, τ
ροις ὀνόμασιν ἢ κεῖνοι, προςαγορευομένους
δὲν ἐατέον οὕτως ἔχειν, ἀλλὰ μεταναστα
ἀναστρεπτέον ἅπαντα ταῦτ' ἐστίν.

56. Εὖ δ' ἴσθι μηδὲν ἄν με τούτων
σαντα πείθειν σέ, εἰ δυναστείαν μόνον, καὶ
ἑώρων ἐξ αὐτῶν γενησόμενον. Ἡγοῦμαι γ
τοιαῦτα καὶ νῦν σοι πλείω τῶν ἱκανῶν ἱ
καὶ πολλὴν ἀπληστίαν ἔχειν, ὅςτις προαιρε
δυνεύειν, ὥςτ' ἢ ταῦτα λαβεῖν, ἢ στερηθ
ψυχῆς. Ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τὰς τούτων κτήσ
βλέψας ποιοῦμαι τοὺς λόγους, ἀλλ' οἰόμενο
των μεγίστην σοι καὶ καλλίστην γενήσεσθι
Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἅπα
μεν, κατὰ δὲ τὴν εὐδοξίαν καὶ τοὺς ἐπαίνο
τὴν φήμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακολου
ἀθανασίας μεταλαμβάνομεν, ἧς ἄξιον ὀρεγ
καθ' ὅσον οἷοί τ' ἐσμέν, ὁτιοῦν πάσχειν.
ἂν καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἐπιεικεστάτους, ὑπ

ν οὐδενὸς ἂν τὸ ζῆν ἀντικαταλλαξαμένους, ὑπὲρ
τοῦ τυχεῖν καλῆς δόξης, ἀποθνήσκειν ἐν τοῖς πο-
λοις ἐθέλοντας· ὅλως δέ, τοὺς μὲν τιμῆς ἐπιθυ-
ῦντας ἀεὶ μείζονος ἧς ἔχουσιν, ὑπὸ πάντων ἐπαι-
υμένους, τοὺς δὲ πρὸς ἄλλο τι τῶν ἀνοήτως φιλου-
νων τοῖς πολλοῖς, ὁλοσχερῶς διακειμένους, ἀκρα-
τέρους καὶ φαυλοτέρους εἶναι δοκοῦντας. Τὸ δὲ
γιστον τῶν εἰρημένων, ὅτι συμβαίνει τοῦ μὲν πλού-
υ καὶ τῶν δυναστειῶν πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς κυ-
ους γίγνεσθαι, τῆς δ' εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν πολι-
ν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων, μηδένας ἄλ-
υς καταλείπεσθαι κληρονόμους, πλὴν τοὺς ἐξ ἡμῶν
γονότας. Ὥστ' ᾐσχυνόμην ἄν, εἰ μὴ τούτων ἕνεκα
νεβούλευόν σε, καὶ τὴν στρατείαν ποιεῖσθαι ταύ-
ν, καὶ πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν.

57. Οὕτω δ' ἄριστα βουλεύσῃ περὶ τούτων, ἂν
ολάβῃς μὴ μόνον τὸν λόγον σε τοῦτον παρακα-
ῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προγόνους, καὶ τὴν τῶν πατέρων
δρίαν, καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους γενομένους, καὶ
ξαντας ἡμιθέους εἶναι διὰ τὴν στρατείαν τὴν ἐπ'
είνους, μάλιστα δὲ πάντων τὸν καιρόν, ἐν ᾧ σὺ
ν τυγχάνεις τοσαύτην δύναμιν κεκτημένος, ὅσην
δεὶς τῶν τὴν Εὐρώπην οἰκησάντων· πρὸς ὃν δὲ
ολεμήσεις, οὕτως ἐστὶ σφόδρα μεμισημένος, καὶ κα-
επεφρονημένος ὑφ' ἁπάντων, ὡς οὐδεὶς πώποτε τῶν
σιλευσάντων.

58. Πρὸ πολλοῦ δ' ἂν ἐποιησάμην οἷόν τ' εἶ-
αι, ὅπως ἂν συνερανίσαιμι τοὺς λόγους πάντας,
οὓς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τούτων εἰρημένους· μᾶλλον γὰρ

οὐθ' ὅτι τῆς θαλάσσης ἦρξεν, οὐθ' ὅτι τοσοῦτο πλῆθος τῶν χρημάτων εἰσπράξασα τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήνεγκεν, ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὅτι πολλῶν πόλεων ἐξουσίαν ἔλαβε, τὰς μὲν ἀναστάτους ποιῆσαι, τὰς δὲ αὐξῆσαι, τὰς δὲ ὅπως ἠβουλήθη διοικῆσαι, (ταῦτα γὰρ ἅπαντα παρῆν αὐτῇ πράττειν·) ἀλλ' ἐκ τούτων μὲν πολλαὶ κατηγορίαι καὶ αὐτῆς γεγόνασιν· ἐκ δὲ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης καὶ Σαλαμῖνι ναυμαχίας, καὶ μάλιστα ὅτι τὴν αὐτῶν ἐξέλιπον ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας, ἅπαντες αὐτὴν ἐγκωμιάζουσιν. Τὴν δ' αὐτὴν γνώμην καὶ περὶ Λακεδαιμονίων ἔχουσι· καὶ γὰρ ἐκείνων ἄγανται μᾶλλον τὴν ἧτταν τὴν ἐν Θερμοπύλαις, ἢ τὰς ἄλλας νίκας· καὶ τὸ τρόπαιον τὸ μὲν κατ' ἐκείνων ὑπὸ τῶν βαρβάρων σταθὲν, ἀγαπῶσι καὶ θεωροῦσι, τὰ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν ἄλλων, οὐκ ἐπαινοῦσιν, ἀλλ' ἀηδῶς ὁρῶσιν· ἡγοῦνται γὰρ τὸ μὲν ἀρετῆς εἶναι σημεῖον, τὰ δὲ πλεονεξίας.

63. Ταῦτ' οὖν ἐξετάσας πάντα, καὶ διελθὼν πρὸς αὐτόν, ἢν μέν τι τῶν εἰρημένων εἴη μαλακώτερον καὶ καταδεέστερον, ἀποβλέπειν εἰς τὴν ἡλικίαν τὴν ἐμὴν δεῖ, ᾗ δικαίως ἂν ἅπαντες συγγνώμην ἔχοιεν· ἢν δ' ὅμοια τοῖς πρότερον διαδεδομένοις, νομίζειν αὐτὰ χρή, μὴ τὸ γῆρας τοὐμὸν εὑρεῖν, ἀλλὰ τὸ δαιμόνιον ὑποβαλεῖν, οὐκ ἐμοῦ φροντίζον, ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος κηδόμενον, καὶ βουλόμενον ταύτην τε τῶν κακῶν ἀπαλλάξαι τῶν παρόντων, καὶ σοι δόξαν πολὺ μείζω τηρηθῆναι τῆς νῦν ὑπαρχούσης. Οἶμαι δέ σε οὐκ ἀγνοεῖν, ὃν τρόπον οἱ θεοὶ τὰ τῶν

ἀνθρώπων διοικοῦσιν. Οὐ γὰρ αὐτόχειρές, οὔτε [μετὰ] τῶν ἀγαθῶν, οὔτε τῶν κακῶν γίνονται τῶν συνόντων αὐτοῖς· ἀλλ' ἑκάστοις τοιαύτην ἔννοιαν ἐμποιοῦσιν, ὥςτε δι' ἀλλήλων ἡμῖν ἑκάτερα παραγίνεσθαι τούτων. Οἷον ἴσως καὶ νῦν τοὺς μὲν λόγους ἡμῖν ἀπένειμαν, ἐπὶ δὲ τὰς πράξεις σὲ τάττουσι, νομίζοντες τούτων μέν σε κάλλιστ' ἂν ἐπιστατῆσαι, τὸν δὲ λόγον τὸν ἐμόν, ἥκιστα ἂν ὀχληρὸν γενέσθαι τοῖς ἀκούουσιν. Ἡγοῦμαι δὲ καὶ τὰ πεπραγμένα πρότερον οὐκ ἄν ποτέ σοι γενέσθαι τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, εἰ μή τις θεῶν αὐτὰ συγκατώρθωσεν, οὐχ ἵνα τοῖς βαρβάροις μόνον τοῖς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦσι πολεμῶν διατελῇς, ἀλλ' ὅπως ἐν τούτοις γυμνασθείς, καὶ λαβὼν ἐμπειρίαν, καὶ γνωσθεὶς οἷος εἶ, τούτων ἐπιθυμήσῃς, ὧν τυγχάνω συμβεβουλευκώς. Αἰσχρὸν οὖν ἐστι καλῶς τῆς τύχης ἡγουμένης ἀπολειφθῆναι, καὶ μὴ παρασχεῖν αὑτόν, εἰς ἃ βούλεταί σε προαγαγεῖν.

64. Νομίζω δὲ χρῆναί σε πάντας μὲν τιμᾷν τοὺς περὶ τῶν σοὶ πεπραγμένων ἀγαθόν τι λέγοντας, κάλλιστα μέντοι νομίζειν ἐγκωμιάζειν ἐκείνους, τοὺς μειζόνων ἔργων καὶ τηλικούτων τὴν σὴν φύσιν ἀξιοῦντας, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ παρόντι κεχαρισμένως διειλεγμένους, ἀλλ' οἵτινες τοὺς ἐπιγιγνομένους οὕτω ποιήσουσι τὰς σὰς πράξεις θαυμάζειν, ὡς οὐδενὸς ἄλλου τῶν προγεγενημένων. Πολλὰ δὲ βουλόμενος τοιαῦτα λέγειν, οὐ δύναμαι, τὴν δ' αἰτίαν δι' ἥν, πλεονάκις τοῦ δέοντος εἴρηκα.

65. Λοιπὸν οὖν ἐστι τὰ προειρημένα συναγαγεῖν, ἵν ὡς ἐλαχίστοις κατίδοις τὸ κεφάλαιον τῶν συμβεβουλευμένων. Φημὶ γάρ χρῆναί σε τοὺς μὲν Ἕλληνας εὐεργετεῖν, Μακεδόνων δὲ βασιλεύειν, τῶν δὲ βαρβάρων ὡς πλείστων ἄρχειν. Ἢν γὰρ ταῦτα πράττης, ἅπαντές σοι χάριν ἕξουσιν· οἱ μὲν Ἕλληνες, ὑπὲρ ὧν ἂν εὖ πάσχωσι· Μακεδόνες δέ, ἂν βασιλικῶς, ἀλλὰ μὴ τυραννικῶς αὐτῶν ἐπιστατῇς· τὸ δὲ τῶν ἄλλων γένος, ἂν διὰ σὲ βαρβαρικῆς δεσποτείας ἀπαλλαγέντες, Ἑλληνικῆς ἐπιμελείας τύχωσι. Ταῦθ᾽ ὅπως μὲν γέγραπται τοῖς καιροῖς καὶ ταῖς ἀκριβείαις, παρ᾽ ὑμῶν τῶν ἀκουόντων πυνθάνεσθαι δίκαιόν ἐστιν· ὅτι μέντοι βελτίω τούτων, καὶ μᾶλλον ἁρμόττοντα τοῖς ὑπάρχουσιν οὐδεὶς ἄν σοι συμβουλεύσειεν, σαφῶς εἰδέναι νομίζω.

VI.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ·

ΑΔΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΟΣ.

Μετὰ τὰ Λευκτρικὰ κατέτρεχον τὴν Λακεδαί-ιονα Θηβαῖοι, καὶ πολλάκις αὐτὴν ἐκάκωσαν, ὡς αὶ τὰς Λακεδαιμονίων γυναῖκας ἀπαντῆσαι Λακε-αιμονίοις συνεχῶς φεύγουσι, καὶ εἰπεῖν, ἢ καὶ δεύ-ερον ὑμᾶς ἔχομεν ἐν τῇ γαστρὶ δέξασθαι; Καὶ οὕ-ω συστραφέντες, ἐν Μαντινείᾳ ἐνίκησαν, τῶν Ἀθη-αίων ἱππέων καλῶς παραταξαμένων. Μετὰ τὰ ἐν Μαντινείᾳ οὖν ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι πρὸς Θη-αίους, αἰτοῦντες αὐτοὺς τὴν εἰρήνην· οἱ δὲ ὑπέ-χοντο αὐτοῖς ἡσυχάσειν, εἰ Μεσσήνην ἀνοικίσωσι, αὶ αὐτόνομον ἐάσωσι. Τῶν οὖν ἄλλων συμβουλευ-ντων Λακεδαιμονίοις, ἀνοικίσαι, Ἀρχίδαμος ὁ νεώ-

τερος συμβουλεύει Λακεδαιμονίοις, μὴ ἀνοικίσαι. Κατάγεται δ' οὕτως ὁ μικρὸς Ἀρχίδαμος· Ζευξίδαμος, οὗ Ἀρχίδαμος, οὗ Ἄγις, οὗ Ἀγησίλαος, οὗ Ἀρχίδαμος. Καὶ οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι πέμψας Ἀρχίδαμος ἐν Ἀθήναις, τὸν λόγον παρὰ Ἰσοκράτους ἐδέξατο· ἄλλοι δὲ φασί, γυμνασίαν εἶναι τὸν λόγον Ἰσοκράτους, τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἀρχίδαμος, συμβουλεύων Λακεδαιμονίοις. Καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις αὕτη· στάσις δὲ τῷ λόγῳ, πραγματική· κεφάλαιον δέ, τὸ ξυμφέρον.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ.

Τίς δ' ἂν μᾶλλον πείσειε καὶ πόλιν καὶ ἄνδρας τοῦ ῥήτορος; πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, μάλιστα δ' ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους γραφέντι λόγῳ, ὃς ἐπιγράφεται μὲν Ἀρχίδαμος, ὑπόθεσιν δὲ περιείληφε τὴν περὶ τοῦ μὴ προέσθαι Μεσσήνην Βοιωτοῖς, μηδὲ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν.

Ἠτύχητο γὰρ δὴ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἥτε περὶ Λεῦκτρα μάχη, καὶ πολλαὶ μετ' ἐκείνην ἕτεραι, καὶ τὰ μὲν Θηβαίων πράγματα ἤνθει τε, καὶ εἰς μέγεθος ἀρχῆς προεληλύθει, τὰ δὲ τῆς Σπάρτης ταπεινά, καὶ ἀνάξια τῆς ἀρχαίας ἡγεμονίας ἐγεγόνει. Τελευτῶσα γοῦν ἵνα τύχῃ τῆς εἰρήνης ἡ πόλις, ἐβου-

ύετο εἰ χρὴ Μεσηνίας ἀποστῆναι, ταύτην ἐπιτι-
ὶντων αὐτῇ Βοιωτῶν τὴν ἀνάγκην. Ὁρῶν οὖν αὐ-
ν ἀνάξια πράττειν μέλλουσαν τῶν προγόνων, τόν-
τὸν λόγον συνετάξατο Ἀρχιδάμῳ, νέῳ μὲν ὄντι,
ὶ οὔπω βασιλεύοντι, ἐλπίδας δὲ πολλὰς ἔχοντι
ύτης τεύξεσθαι τῆς τιμῆς.

Ἐν ᾧ διεξέρχεται πρῶτον μέν, ὡς δικαίως ἐκτή-
ιντο Μεσήνην Λακεδαιμόνιοι, παραδόντων τε αὐ-
ν τῶν Κρεσφόντου παίδων, ὅτε ἐξέπεσον ἐκ τῆς
ιχῆς, καὶ τοῦ θεοῦ προςτάξαντος δέξασθαι καὶ τι-
ορεῖν τοῖς ἀδικουμένοις, πρὸς δὲ τούτοις, ἐπικυ-
ώσαντος μὲν τὴν κτῆσιν τοῦ πολέμου, κάτοχον δὲ
ιὶ βέβαιον πεποιηκότος τοῦ χρόνου. Διδάσκει δ'
; οὐ Μεσηνίοις, τοῖς οὐκέτ' οὖσιν, ἀλλὰ δούλοις
ιὶ Εἵλωσιν ὁρμητήριον καὶ καταφυγὴν παρέξουσι
ὶν πόλιν. Διεξέρχεταί τε τοὺς κινδύνους τῶν προ-
ὸνων, οὓς ὑπέμειναν ἕνεκα τῆς ἡγεμονίας, καὶ τῆς
όξης ὑπομιμνήσκει τῆς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὑπαρ-
ιύσης περὶ αὐτῶν. Παραινεῖ δέ, μὴ συγκαταπί-
τειν ταῖς τύχαις, μηδ' ἀπογιγνώσκειν τὰς μεταβο-
ὶς, ἐνθυμουμένους, ὅτι πολλοὶ μὲν ἤδη μείζω δύνα-
ιν ἔχοντες ἢ Θηβαῖοι, ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἐκρα-
ἡθησαν, πολλοὶ δ' εἰς πολιορκίαν κατακλεισθέντες,
ιὶ δεινότερα ἢ Λακεδαιμόνιοι πάσχοντες, διέφθει-
κν τοὺς ἐπιστρατεύσαντας. Καὶ παράδειγμα ποι-
ται τὴν Ἀθηναίων πόλιν, ἥτις ἐκ πολλῆς εὐδαιμο-
ίας ἀνάστατος γενομένη, τοὺς ἐσχάτους ὑπέστη κιν-
ὐνους, ἵνα μὴ τοῖς βαρβάροις ποιῇ τὸ προςταττό-
ενον. Παρακελεύεται δὲ καὶ καρτερεῖν ἐπὶ τοῖς

παροῦσι, καὶ θαῤῥεῖν περὶ τῶν μελλόντων· ἐπισταμένους, ὅτι τὰς τοιαύτας συμφορὰς αἱ πόλεις ἐπανορθοῦνται πολιτείᾳ χρηστῇ, καὶ πολέμων ἐμπειρίαις, ἐν οἷς προεῖχεν ἡ Σπάρτη τῶν ἄλλων πόλεων. Οἴεται δὲ δεῖν αὐτοὺς κακῶς πράττοντας, μὴ εἰρήνης ἐπιθυμεῖν, οἷς ἐκ τῆς καινουργίας ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλειν τὰ πράγματα ἐλπίς, ἀλλὰ τοὺς εὐτυχοῦντας· ἐν γὰρ τῷ ἀκινδύνῳ τὴν τῶν παρόντων ἀγαθῶν εἶναι φυλακήν.

Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις διεξελθών, ὅσα καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐπιφανεστάτοις αὐτῶν ἐπράχθη κατὰ τοὺς πολέμους λαμπρὰ ἔργα, καὶ ὅσης αἰσχύνης ἄξια δράσουσι, καὶ ὡς διαβληθήσονται παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιλογισάμενος, καὶ ὅτι πάντοθεν αὐτοῖς ἐπικουρία τις ἔσται τὸν ἀγῶνα ποιουμένοις, καὶ παρὰ θεῶν, καὶ παρὰ συμμάχων, καὶ παρὰ πάντων ἀνθρώπων, οἷς ἐπίφθονος ἡ Θηβαίων δύναμις αὐξομένη· καὶ τὴν κατέχουσαν ἀκοσμίαν καὶ ταραχὴν τὰς πόλεις ἐπιτροπευόντων τῆς Ἑλλάδος Βοιωτῶν, ἐπιδειξάμενος· τελευτῶν, εἰ καὶ μηθὲν τούτων μέλλοι γίνεσθαι, μηδ' ὑπολείποιτό τις ἄλλη σωτηρίας ἐλπίς, ἐκλιπεῖν κελεύει τὴν πόλιν, διδάσκων αὐτοὺς ὡς χρὴ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον εἴς τε Σικελίαν ἐκπέμψαι, καὶ Ἰταλίαν, καὶ τ' ἄλλα χωρία τὰ φίλια, αὐτοὺς δὲ καταλαβομένους τόπον, ὅςτις ἂν ὀχυρώτατος ᾖ, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιτηδειότατος, ἄγειν καὶ φέρειν τοὺς πολεμίους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Οὐδεμίαν γὰρ ἀξιώσειν δύναμιν ὁμόσε χωρεῖν ἀνδράσι κρατίστοις μὲν τὰ

πολέμια τῶν Ἑλλήνων, ἀπονενοημένως δὲ πρὸς τὸ ζῆν διακειμένοις, δικαίαν δ᾽ ὀργὴν καὶ πρόφασιν εὐπρεπῆ τῆς ἀνάγκης ἔχουσι.

Ταῦτα γὰρ οὐ Λακεδαιμονίοις μόνον συμβουλεύειν φαίην ἂν αὐτὸν ἔγωγε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις,, πολλῷ κρεῖττον ἁπάντων φιλοσόφων, οἳ τέλος ποιοῦνται τοῦ βίου τὴν ἀρετήν, καὶ τὸ καλόν.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ.

Ἴσως τινὲς ὑμῶν θαυμάζουσιν, ὅτι τὸν ἄλλον χρόνον ἐμμεμενηκὼς τοῖς τῆς πόλεως νομίμοις, ὡς οὐκ οἶδ᾽ εἴ τις ἄλλος τῶν ἡλικιωτῶν, τοσαύτην πεποίημαι μεταβολήν, ὥςτε περὶ ὧν ὀκνοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι λέγειν, περὶ τούτων, νεώτερος ὤν, παρελήλυθα συμβουλεύσων. Ἐγὼ δέ, εἰ μέν τις ἄλλος τῶν εἰθισμένων ἐν ὑμῖν ἀγορεύειν, ἀξίως ἦν τῆς πόλεως εἰρηκώς, ἡσυχίαν ἂν ἦγον· νῦν δὲ ὁρῶν τοὺς μὲν συναγορεύοντας, οἷς οἱ πολέμιοι προστάττουσι, τοὺς δ᾽ οὐκ ἐῤῥωμένως ἐναντιουμένους, τοὺς δὲ παντάπασιν ἀποσεσιωπηκότας, ἀνίστην ἀποφανούμενος ἃ γιγνώσκω περὶ τούτων· αἰσχρὸν νομίσας, εἰ τὴν ἰδίαν τάξιν τοῦ βίου διαφυλάττων, προήσομαι τὴν πόλιν ἀναξίως προφεισαμένην ἑαυτῆς.

2. Ἡγοῦμαι δέ, εἰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων πρέπει τοὺς τηλικούτους, περί γε τοῦ πολεμεῖν, ἢ μή, προς-

ῥᾳδίως ἂν ἐπέδειξα τὸν πρόγονον ὑμῶν, καὶ τῇ φρονήσει καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ, πλέον διενεγκόντα πάντων τῶν προγεγενημένων, ἢ τῇ ῥώμῃ τῇ τοῦ σώματος· νῦν δ᾽ ἐπελθὼν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ κατιδὼν τὸ πλῆθος τῶν ἐνόντων εἰπεῖν, τήν τε δύναμιν τὴν παροῦσάν μοι κατεμεμψάμην, καὶ τὸν λόγον ᾐσθόμην διπλασίω ἂν γενόμενον τοῦ νῦν ἀναγινωσκομένου. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἀφέξομαι πάντων διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, μίαν δὲ πρᾶξιν ἐξ αὐτῶν ἔλαβον, ἥπερ ἦν προσήκουσα μὲν καὶ πρέπουσα τοῖς εἰρημένοις, τὸν δὲ καιρὸν ἔχουσα μάλιστα σύμμετρον τοῖς νῦν λεγομένοις.

47. Ἐκεῖνος γὰρ ὁρῶν τὴν Ἑλλάδα, πολέμων καὶ στάσεων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν μεστὴν οὖσαν, παύσας ταῦτα, καὶ διαλλάξας τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας, ὑπέδειξε τοῖς ἐπιγινομένοις, μεθ᾽ ὧν χρὴ καὶ πρὸς οὓς δεῖ τοὺς πολέμους ἐκφέρειν. Μὴ γὰρ ῥᾳθυμήσας, ποιησάμενος δὲ στρατείαν ἐπὶ Τροίαν, ἥπερ εἶχε μεγίστην τότε δύναμιν τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν, τοσοῦτον διήνεγκε τῇ στρατηγίᾳ τῶν πρὸς τὴν αὐτὴν ταύτην ὕστερον πολεμησάντων, ὅσον οἱ μὲν μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως, ἐν ἔτεσι δέκα μόλις αὐτὴν ἐξεπολιόρκησαν, ὁ δ᾽ ἐν ἡμέραις ἐλάττοσιν ἢ τοσαύταις, καὶ μετ᾽ ὀλίγων στρατεύσας, ῥᾳδίως αὐτὴν κατὰ κράτος εἷλεν. Καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς βασιλέας τῶν ἐθνῶν, τῶν ἐφ᾽ ἑκατέρας τῆς ἠπείρου τὴν παραλίαν κατοικούντων, ἅπαντας ἀπέκτεινεν· οὓς οὐδέποτ᾽ ἂν διέφθειρεν, εἰ μὴ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησε. Ταῦτα δὲ πράξας, τὰς στήλας τὰς

ἱρακλέους καλουμένας ἐποιήσατο, τρόπαιον μὲν ῶν βαρβάρων, μνημεῖον δὲ τῆς ἀρετῆς αὑτοῦ καὶ ῶν κινδύνων, ὅρους δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων χώρας. 'ούτου δ' ἕνεκά σοι περὶ τούτων διῆλθον, ἵνα γνῷς, ι σε τυγχάνω τῷ λόγῳ παρακαλῶν ἐπὶ τοιαύτας ράξεις, ἃς ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ πρόγονοί σου φαίνονται ἰλλιστα προκρίναντες.

48. Ἅπαντας μὲν οὖν χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας, ὸ κράτιστον ὑποστησαμένους πειρᾶσθαι γίγνεσθαι οιούτους, μάλιστα δὲ σοὶ προσήκει. Τὸ γὰρ μηδὲν λλοτρίοις χρῆσθαι παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκεῖον ὑ-άρχειν, πῶς οὐκ εἰκὸς ὑπ' αὐτοῦ σε παροξύνεσθαι, ιὶ φιλονεικεῖν, ὅπως τῷ προγόνῳ σαυτὸν ὅμοιον αρασκευάσεις; Λέγω δ' οὐχ ὡς δυνησόμενον ἁπά-ας σε μιμήσασθαι τὰς Ἡρακλέους πράξεις, (οὐδὲ ἀρ τῶν θεῶν ἔνιοι δυνηθεῖεν ἄν,) ἀλλὰ κατά γε τὸ ῆς ψυχῆς ἦθος, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν ὔνοιαν, ἣν εἶχεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, δύναιο ἂν ὁμοιω-ῆναι τοῖς ἐκείνου βουλεύμασιν. Ἔστι δέ σοι πει-θέντι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, τυχεῖν δόξης, οἵας ν αὐτὸς βουληθείης· ῥᾷον γάρ ἐστιν ἐκ τῶν πα-όντων κτήσασθαί σε τὴν καλλίστην, ἤπερ ἐξ ὧν πα-έλαβες, ἐπὶ τὴν ὑπάρχουσαν προελθεῖν. Σκέψαι δέ, ι σε τυγχάνω παρακαλῶν, ἐξ ὧν ποιήσῃ τὰς στρα-είας, οὐ μετὰ τῶν βαρβάρων, ἐφ' οὓς οὐ δίκαιόν στιν, ἀλλὰ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τούτους, πρὸς ὓς προσήκει τοὺς ἀφ' Ἡρακλέους γεγονότας πολε-μεῖν.

49. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ διὰ παντός σε τοῦ

λόγου πειρῶμαι προτρέπειν ἐπὶ τὰς εὐεργεσίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρᾳότητας, καὶ φιλανθρωπίας· ὁρῶ γὰρ τὰς μὲν χαλεπότητας λυπηρὰς οὔσας καὶ τοῖς ἔχουσι, καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι· τὰς δὲ πρᾳότητας οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ζώων, καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εὐδοκιμούσας, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν τοὺς μὲν τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν αἰτίους ὄντας, Ὀλυμπίους προσαγορευομένους, τοὺς δ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς καὶ ταῖς τιμωρίαις τεταγμένους, δυσχερεστέρας τὰς ἐπωνυμίας ἔχοντας· καὶ τῶν μὲν καὶ τοὺς ἰδιώτας, καὶ τὰς πόλεις, καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς ἱδρυμένους, τοὺς δὲ οὔτ' ἐν ταῖς εὐχαῖς οὔτ' ἐν ταῖς θυσίαις τιμωμένους, ἀλλ' ἀποπομπὰς αὐτῶν ἡμᾶς ποιουμένους. Ὧν ἐνθυμούμενον ἐθίζειν σεαυτὸν χρὴ, καὶ μελετᾶν, ὅπως ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν τοιαύτην ἅπαντες περὶ σοῦ τὴν γνώμην ἕξουσι. Χρὴ δὲ τοὺς μείζονος δόξης τῶν ἄλλων ἐπιθυμοῦντας, περιβαλέσθαι μὲν τῇ διανοίᾳ τὰς πράξεις δυνατὰς μὲν, εὐχῇ δ' ὁμοίας, ἐξεργάζεσθαι δὲ ζητεῖν αὐτάς, ὅπως ἂν οἱ καιροὶ παραδιδῶσιν.

50. Ἐκ πολλῶν δ' ἂν κατανοήσειας, ὅτι δεῖ τοῦτον τὸν τρόπον πράττειν, μάλιστα δ' ἐκ τῶν Ἰάσονι συμβάντων. Ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν τοιοῦτον οἷον σὺ κατεργασάμενος, μεγίστης δόξης ἔτυχεν, οὐκ ἐξ ὧν ἔπραξεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἔφησεν. Ἐποιεῖτο γὰρ τοὺς λόγους, ὡς εἰς τὴν ἤπειρον διαβησόμενος, καὶ βασιλεῖ πολεμήσων. Ὅπου δ' Ἰάσων λόγῳ μόνον χρησάμενος, οὕτως αὐτὸν ηὔξησεν, ποίαν τινὰ χρὴ προς-

δοκεῖν περὶ σοῦ γνώμην αὐτοὺς ἕξειν, ἢν ἔργῳ ταῦτα πράξῃς, καὶ μάλιστα μὲν πειραθῇς, ὅλην τὴν βασιλείαν ἑλεῖν; εἰ δὲ μή, χώραν ὅτι πλείστην ἀφορίσασθαι, καὶ διαλαβεῖν τὴν Ἀσίαν, ἥν λέγουσί τινες ἀπὸ Κιλικίας μέχρι Σινώπης· πρὸς δὲ τούτοις κτίσαι πόλεις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ κατοικίσαι τοὺς νῦν πλανωμένους δι' ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν, καὶ λυμαινομένους, οἷς ἂν ἐντύχωσιν. Οὓς εἰ μὴ παύσωμεν ἀθροιζομένους, βίον ἱκανὸν αὐτοῖς εἰςπορίσαντες, λήσουσιν ἡμᾶς τοσοῦτοι γενόμενοι τὸ πλῆθος, ὥστε μηδὲν ἧττον αὐτοὺς εἶναι φοβεροὺς τοῖς Ἕλλησιν, ἢ τοῖς βαρβάροις· ὧν οὐδεμίαν ποιούμεθα πρόνοιαν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν κοινὸν φόβον καὶ κίνδυνον ἅπασιν ἡμῖν αὐξανόμενον. Ἔστιν οὖν ἀνδρὸς μέγα φρονοῦντος, καὶ φιλέλληνος, καὶ πορρωτέρω τῶν ἄλλων τῇ διανοίᾳ καθορῶντος, ἀποχρησάμενον τοῖς τοιούτοις πρὸς τοὺς βαρβάρους, καὶ χώραν ἀποτεμνόμενον τοσαύτην, ὅσην ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν, ἀπαλλάξαι τε τοὺς ξενιτευομένους τῶν κακῶν, ὧν αὐτοί τ' ἔχουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχουσι, καὶ πόλεις ἐξ αὐτῶν συστῆσαι, καὶ ταύταις ἐχυρῶσαι τὴν Ἑλλάδα, καὶ προβαλέσθαι πρὸ ἁπάντων ἡμῶν. Ταῦτα γὰρ πράξας, οὐ μόνον ἐκείνους εὐδαίμονας ποιήσεις, ἀλλὰ καὶ πάντας ἡμᾶς εἰς ἀσφάλειαν καταστήσεις. Ἢν δ' οὖν τούτων διαμάρτῃς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε ῥᾳδίως ποιήσεις, τὰς πόλεις τὰς τὴν Ἀσίαν κατοικούσας ἐλευθερώσεις. Ὅ,τι δ' ἂν τούτων πρᾶξαι δυνηθῇς, ἢ καὶ μόνον ἐπιχειρήσῃς, οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ μᾶλλον τῶν ἄλλων εὐδοκιμήσεις· καὶ δικαίως, ἤνπερ

τομένοις ἅπαντες συνησθήσονται. Τῶν μὲν γὰρ εἰρημένων οὐδεὶς κεκοινώνηκε, τῶν δὲ ὠφελειῶν τῶν κατεργασθησομένων, οὐκ ἔστιν ὅςτις οὐκ οἰήσεται μεθέξειν.

55. Σκέψαι δ᾽ ὡς αἰσχρὸν περιορᾶν τὴν Ἀσίαν ἄμεινον πράττουσαν τῆς Εὐρώπης, καὶ τοὺς βαρβάρους εὐπορωτέρους ὄντας τῶν Ἑλλήνων· ἔτι δὲ τοὺς μὲν ἀπὸ Κύρου τὴν ἀρχὴν ἔχοντας, ὃν ἡ μήτηρ εἰς τὴν ὁδὸν ἐξέβαλε, βασιλεῖς Μεγάλους προςαγορευομένους, τοὺς δ᾽ ἀφ᾽ Ἡρακλέους πεφυκότας, ὃν ὁ γεννήσας διὰ τὴν ἀρετὴν εἰς θεοὺς ἀνήγαγε, ταπεινοτέροις ὀνόμασιν ἢ κεῖνοι, προςαγορευομένους. Ὧν οὐδὲν ἐατέον οὕτως ἔχειν, ἀλλὰ μεταναστατέον καὶ ἀναστρεπτέον ἅπαντα ταῦτ᾽ ἐστίν.

56. Εὖ δ᾽ ἴσθι μηδὲν ἄν με τούτων ἐπιχειρήσαντα πείθειν σέ, εἰ δυναστείαν μόνον, καὶ πλοῦτον ἑώρων ἐξ αὐτῶν γενησόμενον. Ἡγοῦμαι γὰρ τά γε τοιαῦτα καὶ νῦν σοι πλείω τῶν ἱκανῶν ὑπάρχειν, καὶ πολλὴν ἀπληστίαν ἔχειν, ὅςτις προαιρεῖται κινδυνεύειν, ὥςτ᾽ ἢ ταῦτα λαβεῖν, ἢ στερηθῆναι τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τὰς τούτων κτήσεις ἀποβλέψας ποιοῦμαι τοὺς λόγους, ἀλλ᾽ οἰόμενος ἐκ τούτων μεγίστην σοι καὶ καλλίστην γενήσεσθαι δόξαν. Ἐνθυμοῦ δ᾽ ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἅπαντες ἔχομεν, κατὰ δὲ τὴν εὐδοξίαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, καὶ τὴν φήμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακολουθοῦσαν, ἀθανασίας μεταλαμβάνομεν, ἧς ἄξιον ὀρεγομένοις, καθ᾽ ὅσον οἷοί τ᾽ ἐσμέν, ὁτιοῦν πάσχειν. Ἴδοις δ᾽ ἂν καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἐπιεικεστάτους, ὑπὲρ ἄλλου

ἐν οὐδενὸς ἂν τὸ ζῆν ἀντικαταλλαξαμένους, ὑπὲρ ὲ τοῦ τυχεῖν καλῆς δόξης, ἀποθνήσκειν ἐν τοῖς πο- μοις ἐθέλοντας· ὅλως δέ, τοὺς μὲν τιμῆς ἐπιθυ- οῦντας ἀεὶ μείζονος ἧς ἔχουσιν, ὑπὸ πάντων ἐπαι- νυμένους, τοὺς δὲ πρὸς ἄλλο τι τῶν ἀνοήτως φιλου- ἱνων τοῖς πολλοῖς, ὁλοσχερῶς διακειμένους, ἀκρα- στέρους καὶ φαυλοτέρους εἶναι δοκοῦντας. Τὸ δὲ ἰγιστον τῶν εἰρημένων, ὅτι συμβαίνει τοῦ μὲν πλού- ιυ καὶ τῶν δυναστειῶν πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς κυ- ίους γίγνεσθαι, τῆς δ' εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν πολι- ῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων, μηδένας ἄλ- ιυς καταλείπεσθαι κληρονόμους, πλὴν τοὺς ἐξ ἡμῶν :γονότας. Ὥςτ' ᾐσχυνόμην ἄν, εἰ μὴ τούτων ἕνεκα υνεβούλευόν σε, καὶ τὴν στρατείαν ποιεῖσθαι ταύ- ην, καὶ πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν.

57. Οὕτω δ' ἄριστα βουλεύσῃ περὶ τούτων, ἂν πολάβῃς μὴ μόνον τὸν λόγον σε τοῦτον παρακα- ῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προγόνους, καὶ τὴν τῶν πατέρων νδρίαν, καὶ τοὺς ὀνομαστοτάτους γενομένους, καὶ όξαντας ἡμιθέους εἶναι διὰ τὴν στρατείαν τὴν ἐπ' εείνους, μάλιστα δὲ πάντων τὸν καιρόν, ἐν ᾧ σὺ ὲν τυγχάνεις τοσαύτην δύναμιν κεκτημένος, ὅσην ὐδεὶς τῶν τὴν Εὐρώπην οἰκησάντων· πρὸς ὃν δὲ :ολεμήσεις, οὕτως ἐστὶ σφόδρα μεμισημένος, καὶ κα- απεφρονημένος ὑφ' ἁπάντων, ὡς οὐδεὶς πώποτε τῶν ἰασιλευσάντων.

58. Πρὸ πολλοῦ δ' ἂν ἐποιησάμην οἷόν τ' εἶ- ναι, ὅπως ἂν συνεραvίσαιμι τοὺς λόγους πάντας, τοὺς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τούτων εἰρημένους· μᾶλλον γὰρ

οὐδ᾽ ὅτι τῆς θαλάσσης ἦρξεν, οὐδ᾽ ὅτι τοσοῦτο πλῆθος τῶν χρημάτων εἰσπράξασα τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήνεγκεν, ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ὅτι πολλῶν πόλεων ἐξουσίαν ἔλαβε, τὰς μὲν ἀναστάτους ποιῆσαι, τὰς δὲ αὐξῆσαι, τὰς δὲ ὅπως ἠβουλήθη διοικῆσαι, (ταῦτα γὰρ ἅπαντα παρῆν αὐτῇ πράττειν·) ἀλλ᾽ ἐκ τούτων μὲν πολλαὶ κατηγορίαι καὶ αὐτῆς γεγόνασιν· ἐκ δὲ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης, καὶ Σαλαμῖνι ναυμαχίας, καὶ μάλιστα ὅτι τὴν αὐτῶν ἐξέλιπον ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας, ἅπαντες αὐτὴν ἐγκωμιάζουσιν. Τὴν δ᾽ αὐτὴν γνώμην καὶ περὶ Λακεδαιμονίων ἔχουσι· καὶ γὰρ ἐκείνων ἄγανται μᾶλλον τὴν ἧτταν τὴν ἐν Θερμοπύλαις, ἢ τὰς ἄλλας νίκας· καὶ τὸ τρόπαιον τὸ μὲν κατ᾽ ἐκείνων ὑπὸ τῶν βαρβάρων σταθὲν, ἀγαπῶσι καὶ θεωροῦσι, τὰ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν ἄλλων, οὐκ ἐπαινοῦσιν, ἀλλ᾽ ἀηδῶς ὁρῶσιν· ἡγοῦνται γὰρ τὸ μὲν ἀρετῆς εἶναι σημεῖον, τὰ δὲ πλεονεξίας.

63. Ταῦτ᾽ οὖν ἐξετάσας πάντα, καὶ διελθὼν πρὸς αὑτόν, ἢν μέν τι τῶν εἰρημένων εἴη μαλακώτερον καὶ καταδεέστερον, ἀποβλέπειν εἰς τὴν ἡλικίαν τὴν ἐμὴν δεῖ, ᾗ δικαίως ἂν ἅπαντες συγγνώμην ἔχοιεν· ἢν δ᾽ ὅμοια τοῖς πρότερον διαδεδομένοις, νομίζειν αὐτὰ χρὴ, μὴ τὸ γῆρας τοὐμὸν εὑρεῖν, ἀλλὰ τὸ δαιμόνιον ὑποβαλεῖν, οὐκ ἐμοῦ φροντίζον, ἀλλὰ τῆς Ἑλλάδος κηδόμενον, καὶ βουλόμενον ταύτην τε τῶν κακῶν ἀπαλλάξαι τῶν παρόντων, καὶ σοὶ δόξαν πολὺ μείζω τηρηθῆναι τῆς νῦν ὑπαρχούσης. Οἶμαι δέ σε οὐκ ἀγνοεῖν, ὃν τρόπον οἱ θεοὶ τὰ τῶν

ἀνθρώπων διοικοῦσιν. Οὐ γὰρ αὐτόχειρες, οὔτε μετὰ] τῶν ἀγαθῶν, οὔτε τῶν κακῶν γίνονται τῶν συνόντων αὐτοῖς· ἀλλ' ἑκάστοις τοιαύτην ἔννοιαν ἐμποιοῦσιν, ὥςτε δι' ἀλλήλων ἡμῖν ἑκάτερα παραγίγνεσθαι τούτων. Οἷον ἴσως καὶ νῦν τοὺς μὲν λόγους ἡμῖν ἀπένειμαν, ἐπὶ δὲ τὰς πράξεις σὲ τάττουσι, νομίζοντες τούτων μέν σε κάλλιστ' ἂν ἐπιστατῆσαι, τὸν δὲ λόγον τὸν ἐμόν, ἥκιστα ἂν ὀχληρὸν γενέσθαι τοῖς ἀκούουσιν. Ἡγοῦμαι δὲ καὶ τὰ πεπραγμένα πρότερον οὐκ ἄν ποτέ σοι γενέσθαι τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, εἰ μή τις θεῶν αὐτὰ συγκατώρθωσεν, οὐχ ἵνα τοῖς βαρβάροις μόνον τοῖς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦσι πολεμῶν διατελῇς, ἀλλ' ὅπως ἐν τούτοις γυμνασθείς, καὶ λαβὼν ἐμπειρίαν, καὶ γνωσθεὶς οἷος εἶ, τούτων ἐπιθυμήσῃς, ὧν τυγχάνω συμβεβουλευκώς. Αἰσχρὸν οὖν ἐστι καλῶς τῆς τύχης ἡγουμένης ἀπολειφθῆναι, καὶ μὴ παρασχεῖν αὐτόν, εἰς ἃ βούλεταί σε προαγαγεῖν.

64. Νομίζω δὲ χρῆναί σε πάντας μὲν τιμᾷν τοὺς περὶ τῶν σοὶ πεπραγμένων ἀγαθόν τι λέγοντας, κάλλιστα μέντοι νομίζειν ἐγκωμιάζειν ἐκείνους, τοὺς μειζόνων ἔργων καὶ τηλικούτων τὴν σὴν φύσιν ἀξιοῦντας, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ παρόντι κεχαρισμένως διειλεγμένους, ἀλλ' οἵτινες τοὺς ἐπιγιγνομένους οὕτω ποιήσουσι τὰς σὰς πράξεις θαυμάζειν, ὡς οὐδενὸς ἄλλου τῶν προγεγενημένων. Πολλὰ δὲ βουλόμενος τοιαῦτα λέγειν, οὐ δύναμαι, τὴν δ' αἰτίαν δι' ἥν, πλεονάκις τοῦ δέοντος εἴρηκα.

65. *Λοιπὸν οὖν ἐστι τὰ προειρημένα συναγαγεῖν, ἵν ὡς ἐλαχίστοις κατίδοις τὸ κεφάλαιον τῶν συμβεβουλευμένων. Φημὶ γάρ χρῆναί σε τοὺς μὲν Ἕλληνας εὐεργετεῖν, Μακεδόνων δὲ βασιλεύειν, τῶν δὲ βαρβάρων ὡς πλείστων ἄρχειν. Ἢν γὰρ ταῦτα πράττῃς, ἅπαντές σοι χάριν ἕξουσιν· οἱ μὲν Ἕλληνες, ὑπὲρ ὧν ἂν εὖ πάσχωσι· Μακεδόνες δὲ, ἂν βασιλικῶς, ἀλλὰ μὴ τυραννικῶς αὐτῶν ἐπιστατῇς· τὸ δὲ τῶν ἄλλων γένος, ἂν διὰ σὲ βαρβαρικῆς δεσποτείας ἀπαλλαγέντες, Ἑλληνικῆς ἐπιμελείας τύχωσι. Ταῦθ' ὅπως μὲν γέγραπται τοῖς καιροῖς καὶ ταῖς ἀκριβείαις, παρ' ὑμῶν τῶν ἀκουόντων πυνθάνεσθαι δίκαιόν ἐστιν· ὅτι μέντοι βελτίω τούτων, καὶ μᾶλλον ἁρμόττοντα τοῖς ὑπάρχουσιν οὐδεὶς ἄν σοι συμβουλεύσειεν, σαφῶς εἰδέναι νομίζω.*

VI.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

Α Ρ Χ Ι Δ Α Μ Ο Σ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ

ΑΔΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΟΣ.

Μετὰ τὰ Λευκτρικὰ κατέτρεχον τὴν Λακεδαί-
ονα Θηβαῖοι, καὶ πολλάκις αὐτὴν ἐκάκωσαν, ὥς
αἱ τὰς Λακεδαιμονίων γυναῖκας ἀπαντῆσαι Λακε-
αιμονίοις συνεχῶς φεύγουσι, καὶ εἰπεῖν, ἢ καὶ δεύ-
ρον ὑμᾶς ἔχομεν ἐν τῇ γαστρὶ δέξασθαι; Καὶ οὕ-
ω συστραφέντες, ἐν Μαντινείᾳ ἐνίκησαν, τῶν Ἀθη-
αίων ἱππέων καλῶς παραταξαμένων. Μετὰ τὰ ἐν
Ιαντινείᾳ οὖν ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι πρὸς Θη-
αίους, αἰτοῦντες αὐτοὺς τὴν εἰρήνην· οἱ δὲ ὑπέ-
γοντο αὐτοῖς ἡσυχάσειν, εἰ Μεσήνην ἀνοικίσωσι,
κὶ αὐτόνομον ἐάσωσι. Τῶν οὖν ἄλλων συμβουλευ-
ντων Λακεδαιμονίοις, ἀνοικίσαι, Ἀρχίδαμος ὁ νεώ-

τερος συμβουλεύει Λακεδαιμονίοις, μὴ ἀνοικίσαι. Κατάγεται δ' οὕτως ὁ μικρὸς Ἀρχίδαμος· Ζευξίδαμος, οὗ Ἀρχίδαμος, οὗ Ἄγις, οὗ Ἀγησίλαος, οὗ Ἀρχίδαμος. Καὶ οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι πέμψας Ἀρχίδαμος ἐν Ἀθήναις, τὸν λόγον παρὰ Ἰσοκράτους ἐδέξατο· ἄλλοι δὲ φασί, γυμνασίαν εἶναι τὸν λόγον Ἰσοκράτους, τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἀρχίδαμος, συμβουλεύων Λακεδαιμονίοις. Καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις αὕτη· στάσις δὲ τῷ λόγῳ, πραγματική· κεφάλαιον δέ, τὸ ξυμφέρον.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ.

Τίς δ' ἂν μᾶλλον πείσειε καὶ πόλιν καὶ ἄνδρας τοῦ ῥήτορος; πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, μάλιστα δ' ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους γραφέντι λόγῳ, ὃς ἐπιγράφεται μὲν Ἀρχίδαμος, ὑπόθεσιν δὲ περιείληφε τὴν περὶ τοῦ μὴ προέσθαι Μεσήνην Βοιωτοῖς, μηδὲ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν.

Ἠτύχητο γὰρ δὴ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἥτε περὶ Λεῦκτρα μάχη, καὶ πολλαὶ μετ' ἐκείνην ἕτεραι, καὶ τὰ μὲν Θηβαίων πράγματα ἤνθει τε, καὶ εἰς μέγεθος ἀρχῆς προεληλύθει, τὰ δὲ τῆς Σπάρτης ταπεινά, καὶ ἀνάξια τῆς ἀρχαίας ἡγεμονίας ἐγεγόνει. Τελευτῶσα γοῦν ἵνα τύχῃ τῆς εἰρήνης ἡ πόλις, ἐβου-

λεύετο εἰ χρὴ Μεσηνίας ἀποστῆναι, ταύτην ἐπιτιθέντων αὐτῇ Βοιωτῶν τὴν ἀνάγκην. Ὁρῶν οὖν αὐτὴν ἀνάξια πράττειν μέλλουσαν τῶν προγόνων, τόνδε τὸν λόγον συνετάξατο Ἀρχιδάμῳ, νέῳ μὲν ὄντι, καὶ οὔπω βασιλεύοντι, ἐλπίδας δὲ πολλὰς ἔχοντι ταύτης τεύξεσθαι τῆς τιμῆς.

Ἐν ᾧ διεξέρχεται πρῶτον μέν, ὡς δικαίως ἐκτήσαντο Μεσήνην Λακεδαιμόνιοι, παραδόντων τε αὐτὴν τῶν Κρεσφόντου παίδων, ὅτε ἐξέπεσον ἐκ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ θεοῦ προστάξαντος δέξασθαι καὶ τιμωρεῖν τοῖς ἀδικουμένοις, πρὸς δὲ τούτοις, ἐπικυρώσαντος μὲν τὴν κτῆσιν τοῦ πολέμου, κάτοχον δὲ καὶ βέβαιον πεποιηκότος τοῦ χρόνου. Διδάσκει δ' ὡς οὐ Μεσηνίοις, τοῖς οὐκέτ' οὖσιν, ἀλλὰ δούλοις καὶ Εἵλωσιν ὁρμητήριον καὶ καταφυγὴν παρέξουσι τὴν πόλιν. Διεξέρχεταί τε τοὺς κινδύνους τῶν προγόνων, οὓς ὑπέμειναν ἕνεκα τῆς ἡγεμονίας, καὶ τῆς δόξης ὑπομιμνήσκει τῆς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὑπαρχούσης περὶ αὐτῶν. Παραινεῖ δέ, μὴ συγκαταπίπτειν ταῖς τύχαις, μηδ' ἀπογιγνώσκειν τὰς μεταβολάς, ἐνθυμουμένους, ὅτι πολλοὶ μὲν ἤδη μείζω δύναμιν ἔχοντες ἢ Θηβαῖοι, ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἐκρατήθησαν, πολλοὶ δ' εἰς πολιορκίαν κατακλεισθέντες, καὶ δεινότερα ἢ Λακεδαιμόνιοι πάσχοντες, διέφθειραν τοὺς ἐπιστρατεύσαντας. Καὶ παράδειγμα ποιεῖται τὴν Ἀθηναίων πόλιν, ἥτις ἐκ πολλῆς εὐδαιμονίας ἀνάστατος γενομένη, τοὺς ἐσχάτους ὑπέστη κινδύνους, ἵνα μὴ τοῖς βαρβάροις ποιῇ τὸ προσταττόμενον. Παρακελεύεται δὲ καὶ καρτερεῖν ἐπὶ τοῖς

παροῦσι, καὶ θαῤῥεῖν περὶ τῶν μελλόντων· ἐπισταμένους, ὅτι τὰς τοιαύτας συμφορὰς αἱ πόλεις ἐπανορθοῦνται πολιτείᾳ χρηστῇ, καὶ πολέμων ἐμπειρίαις, ἐν οἷς προεῖχεν ἡ Σπάρτη τῶν ἄλλων πόλεων. Οἴεται δὲ δεῖν αὐτοὺς κακῶς πράττοντας, μὴ εἰρήνης ἐπιθυμεῖν, οἷς ἐκ τῆς καινουργίας ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβάλλειν τὰ πράγματα ἐλπίς, ἀλλὰ τοὺς εὐτυχοῦντας· ἐν γὰρ τῷ ἀκινδύνῳ τὴν τῶν παρόντων ἀγαθῶν εἶναι φυλακήν.

Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις διεξελθών, ὅσα καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐπιφανεστάτοις αὐτῶν ἐπράχθη κατὰ τοὺς πολέμους λαμπρὰ ἔργα, καὶ ὅσης αἰσχύνης ἄξια δράσουσι, καὶ ὡς διαβληθήσονται παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιλογισάμενος, καὶ ὅτι πάντοθεν αὐτοῖς ἐπικουρία τις ἔσται τὸν ἀγῶνα ποιουμένοις, καὶ παρὰ θεῶν, καὶ παρὰ συμμάχων, καὶ παρὰ πάντων ἀνθρώπων, οἷς ἐπίφθονος ἡ Θηβαίων δύναμις αὐξομένη· καὶ τὴν κατέχουσαν ἀκοσμίαν καὶ ταραχὴν τὰς πόλεις ἐπιτροπευόντων τῆς Ἑλλάδος Βοιωτῶν, ἐπιδειξάμενος· τελευτῶν, εἰ καὶ μηθὲν τούτων μέλλοι γίνεσθαι, μηδ' ὑπολείποιτό τις ἄλλη σωτηρίας ἐλπίς, ἐκλιπεῖν κελεύει τὴν πόλιν, διδάσκων αὐτοὺς ὡς χρὴ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον εἴς τε Σικελίαν ἐκπέμψαι, καὶ Ἰταλίαν, καὶ τ' ἄλλα χωρία τὰ φίλια, αὐτοὺς δὲ καταλαβομένους τόπον, ὅςτις ἂν ὀχυρώτατος ᾖ, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιτηδειότατος, ἄγειν καὶ φέρειν τοὺς πολεμίους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Οὐδεμίαν γὰρ ἀξιώσειν δύναμιν ὁμόσε χωρεῖν ἀνδράσι κρατίστοις μὲν τὰ

πολέμια τῶν Ἑλλήνων, ἀπονενοημένως δὲ πρὸς τὸ ζῆν διακειμένοις, δικαίαν δ᾽ ὀργὴν καὶ πρόφασιν εὐπρεπῆ τῆς ἀνάγκης ἔχουσι.

Ταῦτα γὰρ οὐ Λακεδαιμονίοις μόνον συμβουλεύειν φαίην ἂν αὐτὸν ἔγωγε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, πολλῷ κρεῖττον ἁπάντων φιλοσόφων, οἳ τέλος ποιοῦνται τοῦ βίου τὴν ἀρετήν, καὶ τὸ καλόν.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ.

Ἴσως τινὲς ὑμῶν θαυμάζουσιν, ὅτι τὸν ἄλλον χρόνον ἐμμεμενηκὼς τοῖς τῆς πόλεως νομίμοις, ὡς οὐκ οἶδ᾽ εἴ τις ἄλλος τῶν ἡλικιωτῶν, τοσαύτην πεποίημαι μεταβολήν, ὥστε περὶ ὧν ὀκνοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι λέγειν, περὶ τούτων, νεώτερος ὤν, παρελήλυθα συμβουλεύσων. Ἐγὼ δέ, εἰ μέν τις ἄλλος τῶν εἰθισμένων ἐν ὑμῖν ἀγορεύειν, ἀξίως ἦν τῆς πόλεως εἰρηκώς, ἡσυχίαν ἂν ἦγον· νῦν δὲ ὁρῶν τοὺς μὲν συναγορεύοντας, οἷς οἱ πολέμιοι προστάττουσι, τοὺς δ᾽ οὐκ ἐῤῥωμένως ἐναντιουμένους, τοὺς δὲ παντάπασιν ἀποσεσιωπηκότας, ἀνίστην ἀποφανούμενος ἃ γιγνώσκω περὶ τούτων· αἰσχρὸν νομίσας, εἰ τὴν ἰδίαν τάξιν τοῦ βίου διαφυλάττων, προήσομαι τὴν πόλιν ἀναξίως προφεισαμένην ἑαυτῆς.

2. Ἡγοῦμαι δέ, εἰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων πρέπει τοὺς τηλικούτους, περί γε τοῦ πολεμεῖν, ἢ μή, προς-

ἥκειν μάλιστα τούτοις συμβουλεύειν, οἵπερ καὶ τῶν κινδύνων πλεῖστον μέρος μεθέξουσιν· ἄλλως τε δὴ καὶ τοῦ γνῶναί τι τῶν δεόντων, ἐκ κοινοῦ καθεστῶτος ἡμῖν. Εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀποδεδειγμένον, ὥςτε τοὺς μὲν πρεςβυτέρους περὶ ἁπάντων εἰδέναι τὸ βέλτιστον, τοὺς δὲ νεωτέρους περὶ μηδενὸς ὀρθῶς γινώσκειν, καλῶς ἂν εἶχεν ἀπείργειν ἡμᾶς τοῦ συμβουλεύειν· ἐπειδὴ δὲ οὐ τῷ πλήθει τῶν ἐτῶν πρὸς τὸ φρονεῖν εὖ διαφέρομεν ἀλλήλων, ἀλλὰ τῇ φύσει καὶ ταῖς ἐπιμελείαις, πῶς οὐκ ἐπ' ἀμφοτέρων χρὴ τῶν ἡλικιῶν πεῖραν λαμβάνειν, ἵν' ἐξ ἁπάντων ὑμῖν ἐξῇ τῶν ῥηθέντων ἑλέσθαι τὰ συμφορώτατα. Θαυμάζω δέ, ὅσοι τριηρῶν μὲν ἡγεῖσθαι, καὶ στρατοπέδων ἄρχειν ἀξιοῦσιν ἡμᾶς, ὑπὲρ ὧν μὴ καλῶς βουλευσάμενοι, πολλαῖς ἂν συμφοραῖς καὶ μεγάλαις τὴν πόλιν περιβάλοιμεν· εἰπεῖν δ' ἃ γιγνώσκομεν, περὶ ὧν ὑμεῖς μέλλετε κρίνειν, οὐκ οἴονται δεῖν ἡμᾶς, ἐν οἷς κατορθώσαντες μέν, ἅπαντας ἂν ὠφελήσαιμεν, διαμαρτόντες δὲ τῆς ἡμετέρας γνώμης, αὐτοὶ μὲν ἴσως ἂν φαυλότεροι δόξαιμεν εἶναι, τὸ δὲ κοινὸν οὐδὲν ἂν ζημιώσαιμεν. Οὐ μὴν ὡς ἐπιθυμῶν τοῦ λέγειν, οὐδ' ὡς ἄλλως πῶς παρεσκευασμένος ζῆν, ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον, οὕτως εἴρηκα περὶ τούτων· ἀλλὰ βουλόμενος ὑμᾶς προτρέψαι, μηδὲ μίαν ἀποδοκιμάζειν τῶν ἡλικιῶν, ἀλλ' ἐν ἁπάσαις ζητεῖν, εἴ τις δύναται περὶ τῶν παρόντων πραγμάτων εἰπεῖν ἀγαθόν τι.

3. Ὡς ἐξ οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν, οὐδεὶς οὔτε πόλεμος, οὔτε κίνδυνος περὶ τηλικούτων τὸ μέγεθος

ἡμῖν γέγονε, περὶ ὅσων νῦν βουλευσόμενος συνελήλυθα. Πρότερον μὲν γὰρ ὑπὲρ τοῦ τῶν ἄλλων ἄρχειν ἠγωνιζόμεθα, νυνὶ δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν αὐτοὶ τὸ προςταττόμενον· ὃ σημεῖον ἐλευθερίας ἐςὶν, ὑπὲρ ἧς οὐδὲν ὅ,τι τῶν δεινῶν οὐχ ὑπομενετέον, οὐ μόνον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μηδὲ ἀνάνδρως διακειμένοις, ἀλλὰ καὶ κατὰ μικρὸν ἀρετῆς ἀντιποιουμένοις. Ἐγὼ μὲν οὖν, (εἰ δεῖ με τοῦτο ἴδιον εἰπεῖν,) ἑλοίμην ἂν ἀποθανεῖν ἤδη, μὴ ποιήσας τὸ προςταττόμενον μᾶλλον, ἢ πολὺ πλείονα χρόνον ζῆν τοῦ τεταγμένου, ποιήσας ἃ Θηβαῖοι κελεύουσιν. Αἰσχυνοίμην γὰρ ἄν, εἰ γεγονὼς μὲν ἀφ᾽ Ἡρακλέους, τοῦ δὲ πατρὸς βασιλεύοντος, αὐτὸς δ᾽ ἐπίδοξος ὢν τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης, περιΐδοιμι, καθ᾽ ὅσον ἐςὶν ἐν ἐμοί, τὴν χώραν, ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι κατέλιπον, ταύτην τοὺς οἰκέτας τοὺς ἡμετέρους ἔχοντας· ἀξιῶ δὲ καὶ ὑμᾶς τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχειν, ἐνθυμηθέντας, ὅτι μέχρι μὲν ταύτης τῆς ἡμέρας δεδυστυχηκέναι δοκοῦμεν ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Θηβαίους, καὶ τοῖς μὲν σώμασι κρατηθῆναι διὰ τῶν οὐκ ὀρθῶς ἡγησαμένων, τὰς δὲ ψυχὰς ἔτι καὶ νῦν ἀηττήτους ἴσχειν. Εἰ δὲ φοβηθέντες τοὺς ἐπιόντας κινδύνους, προησόμεθά τι τῶν ἡμετέρων, βεβαιώσομεν τὰς Θηβαίων ἀλαζονείας, καὶ πολὺ σεμνότερον τρόπαιον τοῦ περὶ Λεῦκτρα, καὶ φανερώτερον στήσομεν καθ᾽ ἡμῶν αὐτῶν. Τὸ μὲν γὰρ ἀτυχίας, τὸ δὲ τῆς ἡμετέρας διανοίας ἔσται γεγενημένον. Μηδεὶς οὖν ὑμᾶς πείσαι τοιαύταις αἰσχύναις τὴν πόλιν περιβαλεῖν.

4. Καίτοι λίαν προθύμως οἱ σύμμαχοι συμβε-

πλὴν Νέστορος, λαβὼν αὐτὴν αἰχμάλωτον, τοὺς μὲν ἀδικήσαντας ἀπέκτεινεν, Νέστορι δὲ παρακατίθεται τὴν πόλιν, νομίσας αὐτὸν εὖ φρονεῖν, ὅτι νεώτατος ὢν, οὐ συνεξήμαρτε τοῖς ἀδελφοῖς.

7. Ὑπολαβόντες δὲ οὕτως ἔχειν τὴν μαντείαν, καὶ τοὺς προγόνους τοὺς ὑμετέρους παραλαβόντες, καὶ το στρατόπεδον συστησάμενοι, τὴν μὲν ἰδίαν χώραν εἰς τὸ κοινὸν τοῖς συνακολουθήσασιν ἔδοσαν, τὴν δὲ βασιλείαν ἐξαίρετον αὐτοὶ παρ᾽ ἐκείνων ἔλαβον· ἐπὶ δὲ τούτοις πίστιν ἀλλήλοις δόντες, ἐποιοῦντο τὴν στρατείαν. Τοὺς μὲν οὖν κινδύνους τοὺς ἐν τῇ πορείᾳ γενομένους, καὶ τὰς ἄλλας πράξεις τὰς οὐδὲν πρὸς τὸ παρὸν φερούσας, τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; πολέμῳ δὲ κρατήσαντες τοὺς ἐν τοῖς τόποις τοῖς εἰρημένοις κατοικοῦντας, τριχῇ διείλοντο τὰς βασιλείας. Ὑμεῖς μὲν οὖν μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας, ἐμμένετε ταῖς συνθήκαις καὶ τοῖς ὅρκοις, οὓς ἐποιήσασθε πρὸς τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους. Διὸ καὶ τὸν παρελθόντα χρόνον ἄμεινον τῶν ἄλλων ἐφέρεσθε, καὶ τὸν ἐπιόντα προσδοκᾶν χρή, τοιούτους ὄντας, βέλτιον ἢ νῦν πράξειν. Μεσήνιοι δ᾽ εἰς τοῦτ᾽ ἀσεβείας ἦλθον, ὥστ᾽ ἐπιβουλεύσαντες ἀπέκτειναν Κρεσφόντην, τὸν οἰκιστὴν μὲν τῆς πόλεως, κύριον δὲ τῆς χώρας, ἔκγονον δ᾽ Ἡρακλέους, αὐτὸν δὲ γεγενημένον ἡγεμόνα. Διαφυγόντες δὲ οἱ παῖδες αὐτοῦ τοὺς κινδύνους, ἱκέται κατέστησαν ταύτης τῆς πόλεως, ἀξιοῦντες τιμωρεῖν τῷ τεθνεῶτι, καὶ τὴν χώραν διδόντες ἡμῖν. Ἐπερόμενοι δὲ τὸν θεόν, κᾀκείνου προστάξαντος δέχεσθαι ταῦτα, καὶ βοηθεῖν

τοῖς ἠδικημένοις, ἐκπολιορκήσαντες Μεσηνίους, οὕτως ἐκτήσασθε τὴν χώραν.

8. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὑπαρξάντων, ἀκριβῶς μὲν οὐ διῆλθον, (ὁ γὰρ παρὼν καιρὸς οὐκ ἐᾷ μυθολογεῖν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἦν συντομώτερον ἢ σαφέστερον διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν·) οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων οἶμαι πᾶσιν εἶναι φανερὸν, διότι τὴν ὁμολογουμένην ἡμετέραν εἶναι χώραν, οὐδὲν διαφερόντως κεκτημένοι τυγχάνομεν, ἢ τὴν ἀμφιςβητουμένην. Ταύτην μὲν γὰρ οἰκοῦμεν, δόντων μὲν Ἡρακλειδῶν, ἀνελόντος δὲ τοῦ θεοῦ, πολέμῳ δὲ κρατήσαντες τοὺς ἔχοντας· ἐκείνην δὲ ἐλάβομεν παρὰ τῶν αὐτῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ταῖς μαντείαις χρησάμενοι ταῖς αὐταῖς. Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχομεν, ὥςτε μηδὲ περὶ ἑνὸς ἀντιλέγειν, μηδ' ἂν αὐτὴν τὴν Σπάρτην ἐκλείπειν ἡμῖν προςτάττωσι, περίεργόν ἐστι περὶ Μεσήνης σπουδάζειν. Εἰ δὲ μηδεὶς ἂν ὑμῶν ἀξιώσειε ζῆν, ἀποστερούμενος τῆς πατρίδος, προςήκει καὶ περὶ ἐκείνης ὑμᾶς τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν. Τὰ γὰρ αὐτὰ, δικαιώματα καὶ τοὺς αὐτοὺς λόγους περὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν εἰπεῖν ἔχοιμεν.

9. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο ὑμᾶς λέληθεν, ὅτι τὰς κτήσεις καὶ τὰς ἰδίας καὶ τὰς κοινάς, ἢν ἐπιγένηται πολὺς χρόνος, κυρίας καὶ πατρῴας ἅπαντες εἶναι νομίζουσιν. Ἡμεῖς τοίνυν Μεσήνην εἵλομεν, πρὶν ἢ Πέρσας λαβεῖν τὴν βασιλείαν, καὶ κρατῆσαι τῆς ἠπείρου, καὶ πρὶν οἰκισθῆναί τινας τῶν πόλεων τῶν Ἑλληνίδων. Καὶ τούτων ὑπαρχόντων ἡμῖν, τῷ μὲν

13. Λέγουσι δὲ οἱ συμβουλεύοντες ἡμῖν ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην, ὡς χρὴ τοὺς εὖ φρονοῦντας μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν περὶ τῶν πραγμάτων, εὐτυχοῦντάς τε καὶ δυςτυχοῦντας, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν εὖ βουλεύεσθαι, καὶ ταῖς τύχαις ἐπακολουθεῖν, καὶ μὴ μείζονα φρονεῖν τῆς δυνάμεως, μηδὲ τὸ δίκαιον ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ἀλλὰ τὸ συμφέρον ζητεῖν.

14. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ὁμολογῶ τούτοις, ὅπως δὲ τοῦ δικαίου χρὴ ποιεῖσθαί τι προὐργιαίτερον τὸ συμφέρον, οὐδεὶς ἄν με λέγων πείσειεν. Ὁρῶ γὰρ καὶ τοὺς νόμους ἕνεκα τούτου κειμένους, καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς ἐπὶ τούτῳ φιλοτιμουμένους, καὶ τὰς πόλεις τὰς εὖ καὶ φιλοτίμως πολιτευομένας, περὶ τοῦτο μάλιστα σπουδαζούσας, καὶ τοὺς πολέμους τοὺς προγεγενημένους οὐ κατὰ τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ δίκαιον, τέλος ἅπαντας εἰληφότας· ὅλως δὲ τὸν βίον τὸν τῶν ἀνθρώπων διὰ μὲν κακίαν ἀπολλύμενον δι᾽ ἀρετὴν δὲ σωζόμενον. Ὥςτ᾽ οὐκ ἀθυμεῖν δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων κινδυνεύειν μέλλοντας, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοὺς ὑβρίζοντας, καὶ τοὺς τὰς εὐτυχίας μὴ μετρίως φέρειν ἐπισταμένους. Ἔπειτα κἀκεῖνο χρὴ σκοπεῖν· νυνὶ μὲν γὰρ περὶ τοῦ δικαίου πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχομεν, περὶ δὲ τοῦ συμφέροντος ἀντιλέγομεν. Δυοῖν δὲ προκειμένοιν ἀγαθοῖν, καὶ τοῦ μὲν ὄντος προδήλου, τοῦ δὲ ἀγνοουμένου, πῶς οὐκ ἂν ποιήσαιτε καταγέλαστον, εἰ τὸ μὲν ὁμολογούμενον ἀποδοκιμάσαιτε, τὸ δὲ ἀμφιςβητούμενον ἑλέσθαι δόξειεν ὑμῖν, ἄλλως τε καὶ τῆς αἱρέσεως τοσούτου

ιαφερούσης; Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἡμετέροις λόγοις νεστι, μηδὲν προέσθαι τῶν ἡμετέρων αὐτῶν, μηδ' ἰσχύνῃ μηδεμιᾷ τὴν πόλιν περιβαλεῖν, ὑπὲρ δὲ τῶν ικαίων κινδυνεύοντας ἐλπίζειν ἄμεινον ἀγωνιεῖσθαι ῶν ἐχθρῶν, ἐν δὲ τοῖς τούτων, ἀφεστάναι μὲν ἤδη Λεσήνης, προεξαμαρτάνοντας δὲ τοῦτ' εἰς ὑμᾶς αὐούς, τυχὸν καὶ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ δικαίου αὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὧν προςδοκᾶτε, διαμαρτάειν. Καὶ γὰρ οὐδὲ τοῦτο φανερόν ἐστιν, ὡς ἐὰν οιήσωμεν τὰ κελευόμενα, βεβαίως ἤδη τὴν εἰρήνην ξομεν. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἀγνοεῖν ὑμᾶς, ὅτι πάντες ώθασι πρὸς μὲν τοὺς ἀμυνομένους, περὶ τῶν διxίων διαλέγεσθαι, τοῖς δὲ λίαν ἑτοίμως ποιοῦσι τὸ ροςταττόμενον, ἀεὶ πλέον προςεπιτάττειν, ὧν ἂν ἐξ ρχῆς ἐπινοηθῶσιν. Ὥςτε συμβαίνει βελτίονος εἰήνης τυγχάνειν τοὺς πολεμικῶς διακειμένους, τῶν ᾳδίως τὰς ὁμολογίας ποιουμένων.

15. Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ ταῦτα πολυν χρόνον ιατρίβειν, πάντων τῶν τοιούτων ἀφέμενος, ἐπὶ τὸν πλούστατον ἤδη τρέψομαι τῶν λόγων. Εἰ μὲν γὰρ ηδένες πώποτε τῶν δυςτυχησάντων ἀνέλαβον ἑαυιύς, μηδ' ἐπεκράτησαν τῶν ἐχθρῶν, οὐδ' ἡμᾶς εἰἰκὸς ἐλπίζειν περιγενήσεσθαι πολεμοῦντας· εἰ δὲ ολλάκις γέγονεν, ὥςτε καὶ τοὺς μείζω δύναμιν ἔχονκς ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων κρατηθῆναι, καὶ τοὺς ολιορκοῦντας ὑπὸ τῶν κατακεκλεισμένων διαφθαῆναι, τί θαυμαστόν, εἰ καὶ τὰ νῦν καθεστῶτα λήεταί τινα μετάστασιν;

16. Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ἡμετέρας πόλεως, οὐδὲν

ἔχω τοιοῦτον εἰπεῖν. Ἐν γὰρ τοῖς ἐπέκεινα χρ οὐδένες πώποτε κρείττονες ἡμῖν, εἰς ταύτην τὴ ραν εἰςέβαλον· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, πολλοῖς ἰ παραδείγμασι χρήσαιτο; καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς π τῆς Ἀθηναίων. Τούτους γὰρ εὑρήσομεν, ἐξ ὧν ἄλλοις προςέταττον, πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβλη τας, ἐξ ὧν δὲ τοὺς ὑβρίζοντας ἠμύνοντο, παρὰ ἀνθρώποις εὐδοκιμήσαντας. Τοὺς μὲν οὖν παλ εἰ διεξέλθοιμι κινδύνους, οὓς ἐποιήσαντο πρὸς ζόνας, ἢ Θρᾷκας, ἢ Πελοποννησίους τοὺς μετ' ρυσθέως εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰςβαλόντας, ἴσω χαῖα καὶ πορρωτέρω τῶν νῦν παρόντων λέγει δοκοίην· ἐν δὲ τῷ Περσικῷ πολέμῳ, τίς οὐκ ἐξ οἵων συμφορῶν εἰς ὅσην εὐδαιμονίαν κατέστη Μόνοι γὰρ τῶν ἔξω Πελοποννήσου κατοικούν δρῶντες τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν ἀνυπόστ οὖσαν, οὐκ ἠξίωσαν βουλεύσασθαι περὶ τῶν ταττομένων αὐτοῖς, ἀλλ' εὐθὺς εἵλοντο περιϊδεῖν πόλιν ἀνάστατον γιγνομένην μᾶλλον, ἢ δουλεύου Ἐκλιπόντες δὲ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν, καὶ π δα μὲν τὴν ἐλευθερίαν νομίσαντες, κοινωνήσ δὲ τῶν κινδύνων ἡμῖν, τοσαύτης μεταβολῆς ἔτ ὥςτε ὀλίγας ἡμέρας στερηθέντες τῶν ἑαυτῶν, κ χρόνον δεσπόται τῶν ἄλλων κατέστησαν.

17. Οὐ μόνον δ' ἄν τις ἐπὶ ταύτης τῆς π ἐπιδείξειε τὸ τολμᾶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ Διονύσ τύραννος, καταστὰς εἰς πολιορκίαν ὑπὸ Καρχ νίων, οὐδεμιᾶς αὐτῷ σωτηρίας ὑπολειπομένης,

αὶ τῷ πολέμῳ κατεχόμενος, καὶ τῶν πολιτῶν πρὸς ὑτὸν δυςχερῶς διακειμένων, αὐτὸς μὲν ἐμέλλησεν ͺπλεῖν· τῶν δὲ χρωμένων τινὸς τολμήσαντος εἰπεῖν, ͺς καλόν ἐστιν ἐντάφιον ἡ τυραννίς, αἰσχυνθεὶς ἐφ' ἷς διενοήθη, καὶ πάλιν ἐπιχειρήσας πολεμεῖν, πολὰς μὲν μυριάδας Καρχηδονίων διέφθειρεν, ἐγκρα-ͺστέραν δὲ τὴν ἀρχὴν τῶν πολιτῶν κατεστήσατο, ολὺ δὲ μείζω τὴν δύναμιν τὴν ἑαυτοῦ τῆς πρότερον παρχούσης ἐκτήσατο, τυραννῶν δὲ τὸν βίον διετέͺσε, καὶ τὸν υἱὸν ἐν ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ δυναστείαις, ἐν αἷςπερ αὐτὸς ἦν, κατέλιπε.

18. Παραπλήσια δὲ τούτοις Ἀμύντας ὁ τῶν Ιακεδόνων βασιλεὺς ἔπραξεν. Ἡττηθεὶς γὰρ ὑπὸ ῶν βαρβάρων τῶν προςοικούντων μάχῃ, καὶ πάσης Ιακεδονίας ἀποστερηθεὶς, τὸ μὲν πρῶτον ἐκλιπεῖν ὴν χώραν διενοήθη, καὶ τὸ σῶμα διασώζειν, ἀκούας δέ τινος ἐπαινοῦντος τὸ πρὸς Διονύσιον ῥηθέν, αὶ μεταγνοὺς ὥςπερ ἐκεῖνος, χωρίον μικρὸν καταβὼν, καὶ βοήθειαν ἐνθένδε μεταπεμψάμενος, ἐνὸς τριῶν μηνῶν ἅπασαν κατέσχε Μακεδονίαν, τὸν ͺ ἐπίλοιπον χρόνον βασιλεύων, γήρᾳ τὸν βίον ἐτεύτησεν.

19. Ἀπείποιμεν δ' ἂν ἀκούοντές τε καὶ λέγονς, εἰ πάσας τὰς τοιαύτας πράξεις ἐξετάζοιμεν. Ἐεὶ καὶ τῶν περὶ Θήβας πραχθέντων εἰ μνησθείηͺν, ἐπὶ μὲν τοῖς γεγενημένοις ἂν λυπηθείημεν, περὶ ͺ τῶν μελλόντων βελτίους ἂν ἐλπίδας λάβοιμεν. ολμησάντων γὰρ αὐτῶν ὑπομεῖναι τὰς εἰςβολὰς ͺ τὰς ἀπειλὰς τὰς ἡμετέρας, εἰς τοῦθ' ἡ τύχη τὰ

πράγματα περιέστησε αὐτῶν, ὥστε τὸν ἄλλον χρόνον ὑφ᾽ ἡμᾶς ὄντες, νῦν ἡμῖν προστάττειν ἀξιοῦσιν.

20. Ὅστις οὖν ὁρῶν τοιαύτας μεταβολὰς γεγενημένας, ἐφ᾽ ἡμῶν οἴεται παύεσθαι, λίαν ἀνόητός ἐστιν· ἀλλὰ δεῖ καρτερεῖν ἐπὶ τοῖς παροῦσι, καὶ θαῤῥεῖν περὶ τῶν μελλόντων, ἐπισταμένους ὅτι τὰς τοιαύτας συμφορὰς αἱ πόλεις ἐπανορθοῦνται πολιτείᾳ χρηστῇ, καὶ ταῖς περὶ τὸν πόλεμον ἐμπειρίαις. Περὶ ὧν οὐδεὶς τολμήσειεν ἀντειπεῖν, ὡς οὐ τὴν μὲν ἐμπειρίαν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχομεν, πολιτεία δὲ οἵαν χρή, παρὰ μόνοις ἡμῖν ἐστίν. Ὧν ὑπαρξάντων, οὐκ ἐσθ᾽ ὅπως οὐκ ἄμεινον πράξομεν τῶν μηδ᾽ ἑτέρου τούτων πολλὴν ἐπιμέλειαν πεποιημένων.

21. Κατηγοροῦσι δέ τινες τοῦ πολέμου, καὶ διεξέρχονται τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ, τεκμηρίοις ἄλλοις τε πολλοῖς χρώμενοι, καὶ μάλιστα τοῖς περὶ ἡμᾶς γεγενημένοις, καὶ θαυμάζουσιν, εἴ τινες οὕτω χαλεπῷ καὶ παραβόλῳ πράγματι πιστεύειν ἀξιοῦσιν.

22. Ἐγὼ δὲ πολλοὺς μὲν οἶδα διὰ τὸν πόλεμον μεγάλην εὐδαιμονίαν κτησαμένους, πολλοὺς δὲ τῆς ὑπαρχούσης στερηθέντας διὰ τὴν εἰρήνην· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶν ἀποτόμως οὔτε κακὸν οὔτ᾽ ἀγαθόν, ἀλλ᾽ ὅπως ἂν χρήσηταί τις καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς καιροῖς, οὕτως ἀνάγκη καὶ τὸ τέλος ἐκβαίνειν ἐξ αὐτῶν. Χρὴ δὲ τοὺς μὲν εὖ πράττοντας, εἰρήνης ἐπιθυμεῖν· ἐν γὰρ τῇ καταστάσει ταύτῃ πλεῖστον ἄν τις χρόνον τὰ παρόντα διαφυλάξειεν· τοὺς δὲ δυστυχοῦντας, τῷ πολέμῳ προσέχειν τὸν νοῦν· ἐκ γὰρ τῆς ταραχῆς καὶ τῆς πανουργίας, θᾶττον ἂν

μεταβολῆς τύχοιεν. Ὧν ἡμεῖς δέδοικα μὴ τἀναντία πράττοντες φανῶμεν. Ὅτε γὰρ ἐξῆν ἡμῖν τρυφᾷν, πλείους τοὺς πολέμους ἐποιούμεθα τοῦ δέοντος, ἐπειδὴ δ' εἰς ἀνάγκην κατέστημεν, ὥςτε κινδυνεύειν, ἡσυχίας ἐπιθυμοῦμεν, καὶ περὶ ἀσφαλείας βουλευόμεθα. Καίτοι χρὴ τοὺς βουλομένους ἐλευθέρους εἶναι, τὰς μὲν ἐκ τῶν ἐπιταγμάτων συνθήκας φεύγειν, ὡς ἐγγὺς δουλείας οὔσας, ποιεῖσθαι δὲ τὰς διαλλαγάς, ὅταν ἢ περιγένωνται τῶν ἐχθρῶν, ἢ τὴν αὑτῶν δύναμιν ἐξισώσωσιν τῇ τῶν πολεμίων· ὥςτε τοιαύτην ἕκαστοι τὴν εἰρήνην ἕξουσιν, οἵαν περ ἂν τοῦ πολέμου ποιήσωνται τὴν διάλυσιν.

23. Ὧν ἐνθυμουμένους, χρὴ μὴ προπετῶς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐμβάλλειν εἰς αἰσχρὰν ὁμολογίαν, μηδὲ ῥᾳθυμότερον ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἢ περὶ τῶν ἄλλων φανῆναι βουλευομένους. Ἀναμνήσθητε δὲ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ὅτι τὸν παρελθόντα χρόνον εἰ πολιορκουμένῃ τινὶ τῶν πόλεων τῶν συμμαχίδων, εἷς μόνος Λακεδαιμόνιος βοηθήσειεν, ὑπὸ πάντων ὡμολογεῖτο παρὰ τοῦτον γεγενῆσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς. Καὶ τοὺς μὲν πλείστους τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἄν τις ἀκούσειεν, τοὺς δ' ὀνομαστοτάτους, ἔχω κἀγὼ διελθεῖν. Πεδάριτος μὲν γὰρ εἰς Χίον πλεύσας, τὴν πόλιν αὐτῶν διέσωσε. Βρασίδας δὲ εἰς Ἀμφίπολιν εἰςελθών, ὀλίγους περὶ αὑτὸν τῶν πολιορκουμένων συνταξάμενος, πολλοὺς ὄντας τοὺς πολιορκοῦντας ἐνίκησε μαχόμενος. Γύλιππος δὲ Συρακουσίοις βοηθήσας, οὐ μόνον ἐκείνους διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν τὴν κρατοῦσαν αὐτῶν καὶ κα-

τὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἅπασαν αἰχμάλωτον ἔλαβε. Καίτοι πῶς οὐκ αἰσχρόν, τότε μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἱκανὸν εἶναι τὰς ἀλλοτρίας πόλεις διαφυλάττειν, νυνὶ δὲ πάντας μηδὲ πειρᾶσθαι τὴν ἡμετέραν αὐτῶν διασώζειν; καὶ τὴν μὲν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην μεςὴν πεποιηκέναι τροπαίων, ὑπὲρ τῶν ἄλλων πολεμοῦντας, ὑπὲρ δὲ τῆς πατρίδος οὕτω φανερῶς ὑβριζομένης, μηδεμίαν μάχην ἀξίαν λόγου φαίνεσθαι μεμαχημένους; ἀλλ' ἑτέρας μὲν πόλεις ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, τὰς ἐσχάτας ὑπομεῖναι πολιορκίας, αὐτοὺς δὲ ἡμᾶς, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον ἀναγκασθῆναι ποιεῖν, μηδὲ μικρὰν οἴεσθαι δεῖν ὑπομεῖναι κακοπάθειαν; ἀλλὰ ζεύγη μὲν ἵππων ἀδηφαγούντων ἔτι καὶ νῦν δρᾶσθαι τρέφοντας, ὥσπερ δὲ τοὺς εἰς τὰς δεινοτάτας ἀνάγκας ἀφιγμένους, καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἐνδεεῖς ὄντας, οὕτω ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην;

24. Ὃ δὲ πάντων σχετλιώτατον, εἰ φιλοπονώτατοι δοκοῦντες εἶναι τῶν Ἑλλήνων, ῥαθυμότερον βουλευσόμεθα περὶ τούτων. Τίνα δὲ τῶν περιϊσταμένων ἡμῖν ἐξ ἀνδρῶν τοιούτων ἀπειλῶν καὶ ποιεῖσθαι μνείαν ἄξιόν ἐστι, οἵτινες ἅπαξ ἡττηθέντες, καὶ μιᾶς εἰςβολῆς γενομένης, οὕτως ἀνάνδρως ὡμολόγησαν ἅπαντα τὰ προςταττόμενα ποιήσειν, ἢ πῶς ἂν οἱ τοιοῦτοι δυςτυχοῦντες πολὺν χρόνον ἐπαρκέσειαν; τίς δ' οὐκ ἂν ἐπιτιμήσειεν ἡμῖν, εἰ Μεσηνίων ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης εἴκοσιν ἔτη πολιορκηθέντων, ἡμεῖς οὕτω ταχέως κατὰ συνθήκας αὐτῆς ἀποσταίημεν, καὶ μηδὲ τῶν προγόνων μνησθείημεν, ἀλλ'

ἣν ἐκεῖνοι μετὰ πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ἐκτήσαντο, ταύτην ἡμεῖς ὑπὸ λόγων πεισθέντες ἀποβάλοιμεν;

25. Ὧν οὐδὲν ἔνιοι φροντίσαντες, ἀλλὰ πάσας τὰς αἰσχύνας ὑπεριδόντες, συμβουλεύουσι ταῦτα, ἐξ ὧν εἰς ὀνείδη τὴν πόλιν καταστήσουσιν. Οὕτω δὲ προθύμως παρακαλοῦσιν ἡμᾶς πρὸς τὸ παραδοῦναι τὴν Μεσήνην, ὥστε καὶ διεξελθεῖν ἐτόλμησαν, τήντε τῆς πόλεως ἀσθένειαν, καὶ τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, καὶ κελεύουσιν ἀποκρίνασθαι τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς, πόθεν βοήθειαν προσδοκῶντες ἕξειν, διακελευόμεθα πολεμεῖν ὑμῖν.

26. Ἐγὼ δὲ μεγίστην ἡγοῦμαι συμμαχίαν εἶναι καὶ βεβαιοτάτην, τὸ τὰ δίκαια πράττειν· εἰκὸς γὰρ καὶ τὴν τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔσεσθαι μετὰ τούτων, εἴπερ χρὴ περὶ τῶν μελλόντων τεκμαίρεσθαι τοῖς ἤδη γεγενημένοις. Πρὸς δὲ ταύτῃ, τὸ καλῶς πολιτεύεσθαι, καὶ σωφρόνως, καὶ μέχρι θανάτου μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις θέλειν, καὶ μηδὲν οὕτω δεινὸν νομίζειν, ὡς τὸ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν πολιτῶν· ὃ μᾶλλον ἡμῖν ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπάρχει. Μεθ' ὧν ἂν ἐγὼ πολὺ ἥδιον πολεμοίην, ἢ μετὰ πολλῶν μυριάδων· οἶδα γὰρ καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰς ταύτην τὴν χώραν ἀφικνουμένους, οὐ τῷ πλήθει τῶν ἄλλων περιγενομένους, ἀλλὰ ταῖς ἀρεταῖς ταῖς ὑπ' ἐμοῦ προειρημέναις. Ὥςτε οὐκ ἄξιον διὰ τοῦτο φοβεῖσθαι τοὺς πολεμίους, ὅτι πολλοὶ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐπὶ ἐκείνοις θαῤῥεῖν, ὅταν ὁρῶμεν ἡμᾶς μὲν αὐτοὺς οὕτως ἐνηνοχότας τὰς συμ-

φοράς, ὡς οὐδένες ἄλλοι πώποτε, καὶ τοῖς νομιζομένοις, καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐμμένοντας, οἷς ἐξ ἀρχῆς κατεστησάμεθα, τοὺς δὲ τὰς εὐτυχίας φέρειν μὴ δυναμένους, ἀλλὰ διατεταραγμένους· καὶ τοὺς μὲν ἔχοντας συμμαχίας, πόλεις καταλαμβάνοντας, τοὺς δὲ τἀναντία τούτοις πράττοντας· ἄλλους δὲ περὶ χώρας τοῖς ὁμόροις ἀμφιςβητοῦντας μᾶλλον, ἢ πρὸς ἡμᾶς πολεμοῦντας. Ὥςτε θαυμάζειν τῶν μείζω συμμαχίαν ζητούντων, ὧν οἱ πολέμιοι τυγχάνουσιν ἐξαμαρτάνοντες. Ταῦθ᾿ ἡμῖν βοηθήσει.

27. Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν ἔξωθεν βοηθειῶν εἰπεῖν, πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς βουλομένους ἡμῖν ἐπαμύνειν. Ἐπίσταμαι γὰρ πρῶτον μὲν Ἀθηναίους, εἰ καὶ μὴ πάντα μεθ᾿ ἡμῶν εἰσίν, ἀλλὰ οὖν ὑπέρ γε τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας πάντα ποιήσοντας· ἔπειτα τῶν ἄλλων πόλεων τινὰς ὁμοίως ἂν ὑπὲρ τῶν νῦν ἡμῖν συμφερόντων, ὡς περὶ τῶν ἑαυταῖς βουλευσομένας· ἔτι δὲ Διονύσιον τὸν τύραννον, καὶ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνάστας, καθ᾿ ὅσον ἂν ἕκαστοι δύνωνται, προθύμως ἂν ἡμῖν ἐπικουρήσοντας. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων τοὺς ταῖς οὐσίαις προέχοντας, καὶ ταῖς δόξαις πρωτεύοντας, καὶ τῶν βελτίστων πραγμάτων ἐπιθυμοῦντας, εἰ καὶ μήπω συνεστήκασιν, ἀλλὰ ταῖς γε εὐνοίαις μεθ᾿ ἡμῶν ὄντας, ἐν οἷς περὶ τῶν μελλόντων εἰκότως ἂν μεγάλας τὰς ἐλπίδας ἔχοιμεν.

28. Οἶμαι δὲ καὶ τὸν ὄχλον τὸν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ τὸν δῆμον ὃν οἰόμεθα, κἂν οὐ πρότερον, ἀλλὰ νῦν γε πολλὴν ποιήσεσθαι τὴν ἐπιμέλειαν.

γὰρ αὐτοῖς ἀποστᾶσι γέγονεν, ὧν προςεδόκη-
ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς ἐλευθερίας, τοὐναντίον αὐ-
οβέβηκεν. Ἀπολέσαντες γὰρ αὐτῶν τοὺς βελ-
ἐπὶ τοῖς χειρίστοις τῶν πολιτῶν γεγόνασιν,
τῆς αὐτονομίας, εἰς πολλὰς καὶ δεινὰς ἀνο-
πεπτώκασιν. Εἰθισμένοι δὲ τὸν ἄλλον χρό-
ἡμῶν ἐφ' ἑτέρους ἰέναι, νῦν τοὺς ἄλλους
οὺς ὁρῶσι στρατευομένους· καὶ τὰς στάσεις,
νθάνοντο πρότερον παρ' ἑτέροις οὔσας, νῦν
ὐτοῖς ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν γι-
ς ὁρῶσιν. Οὕτω δὲ δεδαμασμένοι ταῖς συμ-
ισίν, ὥςτε μηδὲ διαγνῶναι δύνασθαι τοὺς
πράττοντας αὐτῶν. Οὐδὲ μία γάρ ἐστι τῶν
ἀκέραιος, ἣ τις οὐχ ὁμόρους ἔχει τοὺς κακῶς
τας· ὡς τετμῆσθαι μὲν τὰς χώρας, πεπορ-
δὲ τὰς πόλεις, ἀναστάτους δὲ γεγενῆσθαι
ους τοὺς ἰδίους, ἀνεστράφθαι δὲ τὰς πολι-
καὶ καταλελύσθαι τοὺς νόμους, μεθ' ὧν οἱ
εὐδαιμονέστατοι τῶν Ἑλλήνων ἐτύγχανον.
' ἀπίστως πρὸς σφᾶς αὐτοὺς καὶ δυσμενῶς
, ὥςτε μᾶλλον τοὺς πολίτας ἢ τοὺς πολεμίους
ν· ἀντὶ δὲ τῆς ἐφ' ἡμῶν εὐπορίας, καὶ τῆς
ων εὐνοίας, εἰς τοσαύτην ἀμιξίαν ἐληλύθα-
θ' οἱ μὲν κεκτημένοι τὰς οὐσίας, ἥδιον ἂν εἰς
λατταν τὰ σφέτερ' αὐτῶν βάλοιεν, ἢ τοῖς δεο-
παρκέσειαν· οἱ δὲ καταδεέστερον πράττον-
' ἂν εὑρεῖν δέξαιντο μᾶλλον ἢ τὰ τῶν ἐχόντων
θαι· καταλύσαντες δὲ τὰς θυσίας, ἐπὶ τῶν
σφάττουσιν ἀλλήλους· πλείους δὲ φεύγουσ

μήσωμεν, καὶ μὴ κατοκνήσωμεν, ὄψεσθε τοὺς νῦν ἐπιτάττοντας, ἱκετεύοντας καὶ δεομένους ἡμῶν, Μεσσήνην ἀπολαβεῖν, καὶ ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην.

32. Ποία γὰρ ἂν τῶν πόλεων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, τοιοῦτον πόλεμον ὑπομείνειεν, οἷον εἰκὸς ᾖ γενέσθαι βουληθέντων ἡμῶν; Τίνες δ' οὐκ ἂν ἐκπλαγεῖεν, καὶ δείσαιεν στρατόπεδον συνιστάμενον, τοιαῦτα μὲν συμπεπραγμένον, δικαίως δὲ τοῖς αἰτίοις τούτων ὠργισμένον, ἀπονενοημένως δὲ πρὸς τὸ ζῆν διακείμενον, καὶ τῷ μὲν σχολὴν πρῶτον ἄγειν, καὶ μηκέτι ἐν ἄλλῳ διατρίβειν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον, τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὡμοιωμένον· ταῖς δὲ ἀρεταῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοιοῦτον, οἷον ἐξ ἁπάντων ἀνθρώπων οὐδεὶς ἂν συντάξειεν· ἔτι δὲ ἐν μηδεμιᾷ πόλει τεταγμένον, ἀλλὰ θυραυλεῖν, καὶ πλανᾶσθαι κατὰ τὴν χώραν δυνάμενον, καὶ ῥᾳδίως μὲν ὅμορον οἷς ἂν βούληται γιγνόμενον· τοὺς δὲ τόπους ἅπαντας τοὺς πρὸς τὸν πόλεμον συμφέροντας, πατρίδας εἶναι νομίζον; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τῶν λόγων μόνον ῥηθέντων εἰς τοὺς Ἕλληνας, εἰς πολλὴν ταραχὴν καταστήσεσθαι τοὺς ἐχθρούς· ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ καὶ τέλος ἐπιθεῖναι τούτοις ἀναγκασθῶμεν. Τίνα γὰρ οἰηθῶμεν αὐτοὺς γνώμην ἕξειν, ὅταν αὐτοὶ μὲν κακῶς πάσχωσιν, ἡμᾶς δὲ ποιεῖν μὴ δύνωνται; καὶ τὰς μὲν πόλεις αὐτῶν ἴδωσιν εἰς πολιορκίαν καθεστηκυίας, τὴν δ' ἡμετέραν οὕτω παρεσκευασμένην, ὥστε μηκέτι τῇ συμφορᾷ ταύτῃ περιπεσεῖν; ἔτι δὲ τὴν τῶν σωμάτων τροφὴν ἡμῖν μὲν ῥᾳδίαν ἔκ τε τῆς τῶν ὑπαρχόντων κτήσεως, καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου

γιγνομένων, αὐτοῖς δὲ χαλεπὴν εἶναι, διὰ τὸ μὴ ταὐτὸν εἶναι, στρατόπεδόν τε τοιοῦτο διοικεῖν, καὶ τὸν ὄχλον τὸν ἐν ταῖς πόλεσι διατρέφειν· ὃ δὲ παντὸς ἐκείνοις ἀλγεινότατον, ὅταν τοὺς μὲν ἡμετέρους οἰκείους ἐν πολλαῖς ἐμπειρίαις καὶ εὐπορίαις πυνθάνωνται γεγενημένους, τοὺς δ' αὐτῶν ὁρῶσιν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐνδεεῖς ὄντας τῶν ἀναγκαίων, καὶ μηδ' ἐπικουρῆσαι δύνωνται τοῖς κακοῖς, ἀλλ' ἐργαζόμενοι μὲν τὴν χώραν, τὰ σπέρματα προσαπολλύωσιν· ἀργὸν δὲ περιορῶντες, μηδένα χρόνον αὐταρκεῖν οἷοί τε ὦσιν.

33. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἀθροισθέντες, καὶ κοινὸν ποιησάμενοι στρατόπεδον, παρακολουθήσουσιν ἡμῖν, καὶ κωλύσουσιν ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν αὐτούς. Καὶ τί ἂν εὐξαίμεθα μᾶλλον, ἢ λαβεῖν πλησιάζοντας καὶ παρατεταγμένους, καὶ περὶ τὰς αὐτὰς δυσχερείας ἡμῖν ἀντιστρατοπεδεύοντας, ἀνθρώπους ἀτάκτους καὶ μιγάδας, καὶ πολλοῖς ἄρχουσι χρωμένους; οὐδὲ γὰρ ἂν πολλῆς πραγματείας δεηθείημεν, ἀλλὰ ταχέως μὲν αὐτοὺς ἀναγκάσαιμεν ἐν τοῖς ἡμετέροις, ἀλλὰ μὴ ἐν τοῖς ἑαυτῶν ποιήσασθαι τοὺς κινδύνους.

34. Ἐπιλείποι δ' ἂν τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ἡμέρας, εἰ τὰς πλεονεξίας τὰς ἡμετέρας λέγειν ἐπιχειρήσαιμεν. Ἐκεῖνο δ' αὖ φανερόν, ὅτι τῶν Ἑλλήνων διενηνόχαμεν οὐ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως, οὐδὲ τῷ πλήθει τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ὅτι τὴν πολιτείαν ὁμοίαν κατεστησάμεθα στρατοπέδῳ καλῶς διοικουμένῳ, καὶ πειθαρχεῖν θέλοντι τοῖς ἄρχουσιν. Ἢν οὖν εἰλικρινῶς τοῦτο ποιησώμεθα, ὃ μιμησαμένοις ἡμῖν συνή-

ζῆν ἐν πάσαις ἀτιμίαις, ποιήσαντας ἃ προστάττουσιν ἡμῖν. Εἰ δὲ δεῖ μηδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν τὸ φαινόμενον, αἱρετώτερον ἡμῖν ἀναστάτους γενέσθαι μᾶλλον, ἢ καταγελάστους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Τοὺς γὰρ ἐν ἀξιώμασι καὶ φρονήμασι τοιούτοις βεβιωκότας, δυοῖν δεῖ θάτερον, ἢ πρωτεύειν ἐν τοῖς Ἕλλησιν, ἢ παντάπασιν ἀναιρεῖσθαι μηδὲν ταπεινὸν διαπραξαμένους.

39. Ἃ χρὴ λογιζομένους μὴ φιλοψυχεῖν, μηδ' ἐπακολουθεῖν ταῖς τῶν συμμάχων γνώμαις, ὧν ἡγεῖσθαι πρότερον ἠξιοῦμεν· ἀλλ' αὐτοὺς σκεψαμένους, ἑλέσθαι μὴ ὅ τούτοις ῥᾷστον, ἀλλ' ὃ πρέπον ἔσται τῇ Λακεδαίμονι, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἡμῖν. Περὶ γὰρ τῶν αὐτῶν οὐχ ὁμοίως ἅπασι βουλευτέον, ἀλλ' ὡς ἂν ἐξ ἀρχῆς ἕκαστοι ποιήσωνται τούτου τὴν ὑπόθεσιν. Ἐπιδαυρίοις μὲν οὖν καὶ Φλιασίοις καὶ Κορινθίοις οὐδεὶς ἂν ἐπιπλήξειεν, εἰ μηδενὸς ἄλλου φροντίζοιεν, ἢ τοῦ διαγενέσθαι καὶ περιποιῆσαι σφᾶς αὐτούς· Λακεδαιμονίους δ' οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖν τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' ἂν μὴ προσῇ τὸ καλῶς σώζεσθαι, θάνατον ἡμῖν αἱρετέον ἐστί. Τοῖς γὰρ περὶ ἀρετῆς ἀμφισβητοῦσιν, ὑπὲρ οὐδενὸς οὕτω σπουδαστέον, ὡς ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰσχρὸν πράττοντας φανῆναι. Εἰσὶ δὲ τῶν πόλεων κακίαι καταφανεῖς, οὐχ ἧττον ἐν τοῖς τοιούτοις βουλεύμασιν, ἢ τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνοις. Τῶν μὲν γὰρ ἐκεῖ γιγνομένων τὸ πλεῖστον μέρος τῇ τύχῃ μέτεστι, τῶν δὲ ἐνθάδε γνωσθέντων αὐτῆς τῆς διανοίας σημεῖόν ἐστιν. Ὥσθ' ὁμοίως ἡμῖν φιλονεικητέον ἐστὶ

ρ τῶν ἐνθάδε ψηφιζομένων, ὡς ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς
ἐμοις ἀγώνων.

40. Θαυμάζω δὲ τῶν ὑπὲρ τῆς ἰδίας χώρας ἀπο-
ισκειν ἐθελόντων, ὑπὲρ δὲ τῆς κοινῆς μὴ τὴν αὐ-
γνώμην ἐχόντων· ὑπὲρ ἧς ὁτιοῦν πάσχειν ἄξιον,
μὴ καταισχύνειν τὴν πόλιν, μηδὲ περιϊδεῖν αὐ-
ἐκλείπουσαν τὴν τάξιν, εἰς ἣν οἱ πατέρες κατέ-
σαν αὐτήν. Πολλῶν δὲ πραγμάτων καὶ δεινῶν
ν ἐφεστώτων, ἃ δεῖ διαφυγεῖν, ἐκεῖνο μάλιστα
λακτέον, ὅπως μηδὲν ἀνάνδρως φανησόμεθα δια-
ττόμενοι, μηδὲ συγχωροῦντες τοῖς πολεμίοις πα-
τὸ δίκαιον. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς ἄρξαι τῶν Ἑλλή-
ἀξιωθέντας, ὀφθῆναι τὸ προσταττόμενον ποι-
τας, καὶ τοσοῦτον ἀπολειφθῆναι τῶν προγόνων,
ε τοὺς μὲν ὑπὲρ τοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπιτάττειν, ἐθέ-
ἀποθνήσκειν, ἡμᾶς δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ
ςταττόμενον, μὴ τολμᾶν κινδυνεύειν.

41. Ἄξιον δὲ καὶ τὴν Ὀλυμπίαν καὶ τὰς ἄλλας
χυνθῆναι πανηγύρεις, ἐν αἷς ἕκαστος ἡμῶν ζηλω-
ερος ἦν, καὶ θαυμαστότερος, τῶν ἀθλητῶν τῶν
οῖς ἀγῶσι τὰς νίκας ἀναιρουμένων. Εἰς ἃς, τί-
ἂν τολμήσειεν ἡμῶν οἴεσθε ἐλθεῖν; ἀντὶ μὲν τοῦ
ᾶσθαι καταφρονηθησομένους, ἀντὶ δὲ τοῦ περιό-
νυς ὑπὸ πάντων δι' ἀρετὴν εἶναι, περιβλέπτους
τῶν αὐτῶν ἐπὶ κακίᾳ γενησομένους· ἔτι δὲ πρὸς
τοις, ὀψομένους μὲν τοὺς οἰκέτας ἐκ τῆς χώρας,
οἱ πατέρες ἡμῖν κατέλιπον, ἀπαρχὰς καὶ θυσίας
ζους ἡμῶν ποιουμένους, ἀκουσομένους δ' αὐτῶν
αὐταις βλασφημίαις χρωμένων, οἵαις περ εἰκὸς

τοὺς χαλεπώτερον μὲν τῶν ἄλλων δεδουλευκότ ἴσου δὲ νῦν τὰς συνθήκας τοῖς δεσπόταις πεπ νους· ἐφ᾽ αἷς ἕκαστον ἡμῶν οὕτως ἀναγκάσαι οὐδεὶς ἂν τῶν ζώντων διὰ λόγων δηλῶσαι. χρὴ βουλεύεσθαι, καὶ μὴ τότ᾽ ἀγανακτεῖν, ὅτ᾽ ἡμῖν ἔσται πλέον, ἀλλὰ νῦν σκοπεῖν, ὅπως συμβήσεται τοιοῦτο. Ὡς ἔστιν ἓν τῶν αἰ πρότερον μὲν μηδὲ τὰς τῶν ἐλευθέρων ἴση ἀνασχέσθαι, νῦν δὲ καὶ τὴν τῶν δούλων παῤ ὑπομένοντας φαίνεσθαι. Δόξομεν γὰρ τὸν ι θόντα χρόνον ἀλαζονεύεσθαι, καὶ τὴν μὲν ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις εἶναι, ταῖς δὲ αὐθαδείαις κ σεμνότησιν οὐκ ἀληθιναῖς, ἀλλὰ πεπλασμένα χρῆσθαι. Μηδὲν οὖν ἐνδῶμεν τοῖς εἰθισμένοι κακολογεῖν, ἀλλὰ τοὺς μὲν λόγους ἐξελέγξαι ι θῶμεν, ὅμοιοι γενόμενοι τοῖς τῶν προγόνων ἐ

42. Ἀναμνήσθητε δὲ τῶν προγόνων τῶν τοὺς Ἀρκάδας ἠγωνισμένων, οὕς φασιν ἐπὶ μ σπίδος παραταξαμένους, τρόπαιον στῆσαι π μυριάδων· καὶ τῶν τριακοσίων τῶν ἐν Θυρε παντας Ἀργείους μάχῃ νικησάντων, καὶ τῶν τῶν εἰς Θερμοπύλας ἀπαντησάντων, οἳ πρὸς μήκοντα μυριάδας τῶν βαρβάρων συμβαλόντες ἔφυγον, οὐδ᾽ ἡττήθησαν, ἀλλ᾽ ἐνταῦθα τὸ ἐτελεύτησαν, οὗ ἐτάχθησαν· τοιούτους σφᾶς α παρασχόντες, ὥστε τοὺς μετὰ τέχνης ἐγκωμιάζ μὴ δύνασθαι τοὺς ἐπαίνους ἐξισῶσαι ταῖς ἐκ ἀρεταῖς. Ἁπάντων οὖν τούτων μνησθέντες, ἐρ νως ἀντιλαβώμεθα τοῦ πολεμεῖν, καὶ μὴ περιμ

εν, ὡς ἄλλων τινῶν τὰς παρούσας ἀτυχίας ἰασομέων, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐφ' ἡμῶν γεγόνασιν, ἡμεῖς αὐτὰς διαλῦσαι πειραθῶμεν. Χρὴ γὰρ τοὺς ἄνδρας οὺς ἀγαθοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς φαίνεσθαι ιαφέροντας· αἱ μὲν γὰρ εὐτυχίαι, καὶ τοῖς φαύλοις ἀνθρώπων τὰς κακίας συγκρύπτουσιν, αἱ δὲ υσπραξίαι ταχέως καταφανεῖς ποιοῦσιν, οἷοί περ καστοι τυγχάνουσιν ὄντες· ἐν αἷς ἡμῖν ἐπιδεικτέον στίν, ὅτι τῶν ἄλλων ἄμεινον τεθράμμεθα, καὶ πεαιδεύμεθα πρὸς ἀρετήν.

43. Ἔστι δ' οὐδὲν ἀνέλπιστον, ἐκ τῶν νυνὶ παόντων συμβῆναί τι τῶν μὴ παρόντων ἡμῖν. Οἶμαι ὰρ ὑμᾶς οὐκ ἀγνοεῖν, ὅτι πολλαὶ πράξεις ἤδη τοιῦται γεγόνασιν, ἃς ἐν ἀρχῇ μὲν ἅπαντες ὑπέλαβον ἶναι συμφοράς, καὶ τοῖς παθοῦσι συνηχθέσθησαν, ὕστερον δὲ τὰς αὐτὰς ταύτας ἔγνωσαν μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίας γεγενημένας. Καὶ τί δεῖ τὰ πόῤῥω έγειν; ἀλλὰ νῦν τὰς πόλεις τὰς πρωτευούσας, λέγω ὴ τὴν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων, εὕροιμεν ἂν οὐκ ἐκ ῆς εἰρήνης μεγάλην ἐπίδοσιν λαμβανούσας, ἀλλ' ἐξ ν τῷ πολέμῳ δυστυχήσασαι πάλιν ἀνέλαβον αὑτάς, κ δὲ τούτων τὴν μὲν ἡγεμόνα καταστᾶσαν, τὴν δὲ ν τῷ παρόντι τηλικαύτην γεγενημένην, ὅσην οὐδεὶς 'σεσθαι πώποτε προσεδόκησεν. Αἱ γὰρ ἐπιφάνειαι ιαὶ λαμπρότητες οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγώνων γίνεσθαι φιλοῦσιν. Ὧν ἡμᾶς ὀρέγεσθαι προσήκει, μήτε τῶν σωμάτων, μήτε τῆς ψυχῆς, μήτε τῶν ἄλλων, ὧν ἔχομεν, μηδενὸς φειδομένους. Ἐὰν γὰρ κατορθώσωμεν, καὶ τὴν πόλιν εἰς ταὐτὸ κατα-

στῆσαι δυνηθῶμεν, ἐξ ὧνπερ ἐκπέπτωκε, καὶ προγεγενημένων μᾶλλον ἐγκωμιασθησόμεθα,. τοῖς ἐπιγιγνομένοις οὐδὲ μίαν ὑπερβολὴν ἀνδρα θίας ὑπολείψομεν· ἀλλὰ καὶ τοὺς βουλομένους ἡ εὐλογεῖν, ἀπορεῖν ποιήσομεν, τί τῶν πεπραγμ ἡμῖν ἀξίως ἐροῦσιν. Δεῖ δὲ μὴ τοῦτο λανθάν μᾶς, ὅτι πάντες τῷ συλλόγῳ τούτῳ καὶ τοῖς γνω σομένοις ὑφ' ἡμῶν προσέξουσι τὸν νοῦν. Ὥσπερ ἐκ κοινῷ θεάτρῳ τῶν Ἑλλήνων, διδοὺς ἔλεγχον ἕ στος ὑμῶν τῆς αὑτοῦ φύσεως, οὕτω διακεῖσθαι γνώμην.

44. Ἔστι δ' ἁπλοῦν τὸ καλῶς βουλεύσασ περὶ τούτων. Ἐὰν μὲν γὰρ ἐθέλωμεν ἀποθνήσ ὑπὲρ τῶν δικαίων, οὐ μόνον εὐδοκιμήσομεν, ἀ καὶ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἀσφαλῶς ἡμῖν ἐξέσται Εἰ δὲ φοβηθησόμεθα τοὺς κινδύνους, εἰς πολ ταραχὰς καταστήσομεν ἡμᾶς αὐτούς. Παρακ σαντες οὖν ἀλλήλους, ἀποδῶμεν τὰ τροφεῖα τῇ τρίδι, καὶ μὴ περιίδωμεν ὑβρισθεῖσαν τὴν Λακε μονα, καὶ καταφρονηθεῖσαν, μηδὲ ψευσθῆναι π σωμεν τῶν ἐλπίδων τοὺς εὔνους ἡμῖν ὄντας, μ περὶ πλείονος ποιούμενοι τὸ ζῆν, προδόται φανῶ τοῦ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐδοκιμεῖν· ἐνθυμη τες, ὅτι κάλλιόν ἐστιν ἀντὶ θνητοῦ σώματος ἀθά τον δόξαν ἀντικαταλλάξασθαι, καὶ ψυχῆς, ἧς εὐπορήσομεν ὀλίγων ἐτῶν, πρίασθαι τοιαύτην κλειαν, ἢ πάντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἐξ ἡμῶν γιγνομέ παραμενεῖ. Πολὺ γὰρ μᾶλλον κρεῖττον, μεγά καιροῦ τιμὴν ἀνταλλάξασθαι, ἢ μικροῦ χρόνου

γάλαις αἰσχύναις ἡμᾶς αὐτοὺς περιβαλεῖν. Ἡγοῦμαι δ' ἂν ὑμᾶς οὕτω μάλιστα παροξυνθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον, εἰ ταῖς διανοίαις ὥσπερ παρεστῶτας ἴδοιτε τοὺς γονέας καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους, τοὺς μὲν παρακελευομένους μὴ καταισχῦναι τὸ τῆς Σπάρτης ἀξίωμα, μηδὲ τοὺς νόμους, ἐν οἷς ἐπαιδεύθημεν, μηδὲ τὰς μάχας τὰς ἐφ' ἑαυτῶν γενομένας, τοὺς δὲ ἀπαιτοῦντας τὴν χώραν, ἣν οἱ πρόγονοι κατέλιπον, καὶ δυναστείαν τῶν ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἥνπερ αὐτοὶ παρὰ τῶν πατέρων παρελάβομεν· πρὸς οὓς οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀμφότεροι δίκαια τυγχάνουσι λέγοντες.

45. Οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ μακρολογεῖν, πλὴν τοσοῦτον, ὡς πολλῶν τῇ πόλει πολέμων καὶ κινδύνων γεγενημένων, οὐδεπώποθ' οἱ πολέμιοι τρόπαιον ἡμῶν ἔστησαν, ἡγουμένου βασιλέως ἐκ τῆς οἰκίας τῆς ἡμετέρας. Ἔστι δὲ νοῦν ἐχόντων ἀνδρῶν, οἷςπερ ἐν ταῖς μάχαις ἡγεμόσι χρώμενοι κατορθοῦσι, τούτοις καὶ περὶ τῶν μελλόντων κινδύνων συμβουλεύουσι μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις πείθεσθαι.

VII.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΡΕΙΟΠΑΓΙΤΙΚΟΣ ΛΟ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΠΑΓΙΤΙΚ(ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣ.

Τίς τὸν Ἀρειοπαγιτικὸν ἀναγνοὺς λόγ ἂν γένοιτο κοσμιώτερος; ἢ τίς οὐκ ἂν θα τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ῥήτορος; ὃς ἐτόλμησε δι ναι περὶ πολιτείας Ἀθηναίοις, ἀξιῶν μετ μὲν τὴν τότε καθεστῶσαν δημοκρατίαν, ὡς βλάπτουσαν τὴν πόλιν, ὑπὲρ ἧς τῶν δημαγο δεὶς ἐπεχείρει λέγειν· θεωρῶν εἰς τοσαύτη προεληλυθυῖαν ἀκοσμίαν, ὥςτε μηδὲ τοὺς ἔτι τῶν ἰδιωτῶν κρατεῖν, ἀλλ' ἕκαστον ὅ,τι δονὴν αὐτῷ γίγνοιτο καὶ ποιοῦντα καὶ λέγο

τὴν ἄκαιρον παῤῥησίαν δημοτικὴν ἐξουσίαν ὑπὸ πάντων νομιζομένην· ἀνασώσασθαι δὲ τὴν ὑπὸ Σόλωνος καὶ Κλεισθένους κατασταθεῖσαν πολιτείαν. Ἧς τὴν προαίρεσιν καὶ τὰ ἔθη διεξιὼν, δεινότερον μὲν ἡγεῖσθαί φησι τοὺς τότε ἀνθρώπους τὸ τοῖς πρεσβυτέροις ἀντειπεῖν, ἢ τὴν τάξιν λύειν· δημοκρατίαν δὲ αὐτοὺς νομίζειν, οὐ τὴν ἀκολασίαν, ἀλλὰ τὴν σωφροσύνην· τὸ δὲ ἐλεύθερον οὐκ ἐν τῷ καταφρονεῖν τῶν ἀρχόντων, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τὰ κελευόμενα ποιεῖν τίθεσθαι· ἐξουσίαν τε οὐδενὶ τῶν ἀκολάστων ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῖς βελτίστοις ἀνατιθέναι τὰς ἀρχάς, τοιούτους ἔσεσθαι τοὺς ἄλλους ὑπολαμβάνοντας, οἷοί περ ἂν ὦσιν οἱ τὴν πόλιν διοικοῦντες· ἀντὶ δὲ τοῦ τὰς ἰδίας οὐσίας ἐκ τῶν δημοσίων ἐπανορθοῦν, τοὺς ἰδίους πλούτους εἰς τὰ κοινὰ καταχορηγῆσαι, χωρὶς δὲ τούτων, πλείω τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι τοὺς πατέρας τῶν υἱῶν ἀνδρῶν γενομένων, ἢ παίδων ὄντων ἐποιοῦντο, ἐνθυμουμένους, ὡς οὐκ ἐξ ἐκείνης τῆς παιδίας, ἀλλ᾽ ἐκ ταύτης τῆς σωφροσύνης μᾶλλον ὠφελεῖται τὸ κοινόν· κρείττονά τε ὑπολαμβάνειν τὰ χρηστὰ ἐπιτηδεύματα τῆς ἀκριβοῦς νομοθεσίας, σκοποῦντας, οὐχ ὅπως ταῖς τιμωρίαις τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀνείρξουσιν, ἀλλ᾽ ὡς μηδὲν ἄξιον ζημίας ἕκαστον ἐπιτηδεύειν· καὶ τὴν μὲν πατρίδα δεῖν οἰομένους ἐν ἐξουσίᾳ διάγειν μεγάλῃ, τοῖς δ᾽ ἰδιώταις μηδὲν ἐξεῖναι ποιεῖν ὅ,τι ἂν οἱ νόμοι κωλύωσι, καρτερεῖν δὲ τὰ δεινά, καὶ μὴ ἐκπλήττεσθαι ταῖς συμφοραῖς.

ΑΡΕΙΟΠΑΓΙΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ.

Πολλοὺς ὑμῶν οἶμαι θαυμάζειν, ἥντινά ποτε γν
μην ἔχων, περὶ σωτηρίας τὴν πρόςοδον ἐποιησάμι
ὥςπερ τῆς πόλεως ἐν κινδύνοις οὔσης, ἢ σφαλερ
αὐτῇ τῶν πραγμάτων καθεστηκότων, ἀλλ' οὐ πλ
ους μὲν τριήρεις ἢ διακοσίας κεκτημένης· εἰρήν
δὲ καὶ τα περὶ τὴν χώραν ἀγούσης, καὶ τῶν κα
θάλατταν ἀρχούσης· ἔτι δὲ συμμάχους ἐχούσι
πολλοὺς μὲν τοὺς ἑτοίμους ἡμῖν, ἤν τι δέῃ, βοηθ
σοντας, πολὺ δὲ πλείους τοὺς τὰς συντάξεις ὑπο
λοῦντας, καὶ τὸ προςταττόμενον ποιοῦντας. Ὧ
ὑπαρχόντων, ὑμᾶς μὲν ἄν τις φήσειεν εἰκὸς εἶ
θαῤῥεῖν, ὡς πόῤῥω τῶν κινδύνων ὄντας, τοῖς δὲ
χθροῖς τοῖς ἡμετέροις προςήκειν δεδιέναι καὶ βο
λεύεσθαι περὶ σωτηρίας.

2. Ὑμεῖς μὲν οὖν οἶδ' ὅτι τούτῳ χρώμενοι
λογισμῷ, καὶ τῆς ἐμῆς προςόδου καταφρονεῖτε, ι
πᾶσαν ἐλπίζετε τὴν Ἑλλάδα ταύτῃ τῇ δυνάμει ι
τασχήσειν· ἐγὼ δὲ δι' αὐτὰ ταῦτα τυγχάνω δεδι
Ὁρῶ γὰρ τῶν πόλεων τὰς ἄριστα πράττειν οἰο
νας, τὰ κάκιστα συμβουλευομένας, καὶ τὰς μάλισ
θαῤῥούσας, εἰς πλείστους κινδύνους καθισταμέν
Αἴτιον δὲ τούτων ἐστίν, ὅτι τῶν ἀγαθῶν καὶ τ
κακῶν οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ παραγίγνεται τοῖς ι
θρώποις, ἀλλὰ συντέτακται καὶ συνακολουθεῖ τ
μὲν πλούτοις καὶ ταῖς δυναστείαις ἄνοια, καὶ με
ταύτης ἀκολασία· ταῖς δὲ ἐνδείαις, καὶ ταῖς ταπ
νότησι, σωφροσύνη καὶ μετριότης. Ὥςτε χαλεπ

εἶναι διαγνῶναι, ποτέραν ἄν τις δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων τοῖς παισὶ τοῖς αὑτοῦ καταλιπεῖν. Ἴδοιμεν γὰρ ἄν, ἐκ μὲν τῆς φαυλοτέρας εἶναι δοκούσης, ἐπὶ τὸ βέλτιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς πράξεις ἐπιδιδούσας, ἐκ δὲ τῆς κρείττονος φαινομένης, ἐπὶ τὸ χεῖρον εἰθισμένας μεταπίπτειν. Καὶ τούτων ἐνεγκεῖν ἔχει παραδείγματα, πλεῖστα μὲν ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν πραγμάτων, (πυκνοτάτας γὰρ ταῦτα λαμβάνει τὰς μεταβολάς,) μείζω δὲ καὶ φανερώτερα τοῖς ἀκούουσιν, ἐκ τῶν ἡμῖν καὶ Λακεδαιμονίοις συμβάντων.

3. Ἡμεῖς τε γάρ, ἀναστάτου μὲν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενομένης, διὰ τὸ δεδιέναι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν, ἐπρωτεύσαμεν τῶν Ἑλλήνων. Ἐπειδὴ δ᾽ ἀνυπέρβλητον ᾠήθημεν ἔχειν τὴν δύναμιν, παρὰ μικρὸν ἤλθομεν ἐξανδραποδισθῆναι. Λακεδαιμόνιοί τε τὸ μὲν παλαιὸν ἐκ φαύλων τε καὶ μικρῶν πόλεων ὁρμηθέντες, διὰ τὸ σωφρόνως ζῆν, καὶ στρατιωτικῶς, κατέσχον Πελοπόννησον. Μετὰ δὲ ταῦτα μεῖζον φρονήσαντες τοῦ δέοντος, καὶ λαβόντες καὶ τὴν κατὰ γῆν καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχήν, εἰς τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν κινδύνους κατέστησαν. Ὅςτις οὖν εἰδὼς τοσαύτας μεταβολὰς γεγενημένας, καὶ τηλικαύτας δυνάμεις οὕτω ταχέως ἀναιρεθείσας, πιστεύει τοῖς παροῦσιν, ἀνόητός ἐστιν, ἄλλως τε καὶ τῆς μὲν πόλεως ἡμῶν πολὺ καταδεέστερον νῦν πραττούσης, ἢ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, τοῦ δὲ μίσους τοῦ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς τὸν βασιλέα, πάλιν ἀνακεκαινισμένης, ἃ τότε κατεπολέμησεν ἡμᾶς.

νῃ χρώμενοι, πολλὰ καὶ καλὰ διαπραξάμενο
παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐδοκιμήσαντες, παρ
των τῶν Ἑλλήνων τὴν ἡγεμονίαν ἔλαβον· οἱ
νῦν παρούσης ἐπιθυμήσαντες, ὑπὸ πάντων μι
τες, καὶ πολλάκις δεινὰ παθόντες, μικρὸν ἀπ
τοῦ μὴ ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιπεσεῖν.
πῶς χρὴ ταύτην τὴν πολιτείαν ἐπαινεῖν ἢ στ
τὴν τοσούτων μὲν κακῶν πρότερον αἰτίαν γεν
νῦν δὲ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐπὶ τὸ χεῖρον
ρομένην; πῶς δ' οὐ δεῖ δεδιέναι, μὴ τοσαύτ
δόσεως γιγνομένης, τελευτῶντες εἰς τραχύτερ
γματα τῶν τότε γενομένων ἐξοκείλωμεν;

7. Ἵνα δὲ μὴ συλλήβδην μόνον ἀκηκοότ
ἀκριβῶς εἰδότες, ποιῆσθε καὶ τὴν αἵρεσιν
κρίσιν περὶ αὐτῶν, ὑμέτερον μὲν ἔργον ἐστί,
σχεῖν ὑμᾶς αὐτοὺς προσέχοντας τὸν νοῦν τ
ἐμοῦ λεγομένοις· ἐγὼ δὲ ὡς ἂν δύνωμαι συντ
τα, πειράσομαι περὶ ἀμφοτέρων τούτων δ
πρὸς ὑμᾶς.

8. Οἱ γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὴν
διοικοῦντες, κατεστήσαντο πολιτείαν, οὐκ ὀ
μὲν τῷ κοινοτάτῳ καὶ πρᾳοτάτῳ προσαγορευ
ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων οὐ τοιαύτην τοῖς ἐντυγχ
φαινομένην· οὐδὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἐπα
τοὺς πολίτας, ὥσθ' ἡγεῖσθαι τὴν μὲν ἀκολασ
μοκρατίαν, τὴν δὲ παρανομίαν ἐλευθερίαν,
παῤῥησίαν ἰσονομίαν, τὴν δὲ ἐξουσίαν τοῦ
ποιεῖν εὐδαιμονίαν· ἀλλὰ καὶ μισοῦσα καὶ
ζουσα τοὺς τοιούτους, βελτίους μὲν καὶ σωφ

ιυς ἅπαντας τοὺς πολίτας ἐποίησε. Μέγιστον δὲ
ὑτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ καλῶς οἰκεῖν τὴν πόλιν,
ι δυοῖν ἰσοτήτοιν νομιζομέναιν εἶναι, καὶ τῆς μὲν
ὐτὸ ἅπασιν ἀπονεμούσης, τῆς δὲ πρὸς τὸ προσῆ-
ν ἑκάστοις, οὐκ ἠγνόουν τούτων τὴν χρησιμωτέ-
ν· ἀλλὰ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαν τοὺς χρη-
ρὺς καὶ πονηρούς, ἀπεδοκίμαζον, ὡς οὐ δικαίαν
σαν· τὴν δὲ κατ' ἀξίαν ἕκαστον τιμῶσαν, καὶ κο-
ζουσαν προῃροῦντο, καὶ διὰ ταύτης ᾤκουν τὴν
λιν, οὐκ ἐξ ἁπάντων τὰς ἀρχὰς κληροῦντες, ἀλλὰ
ὺς βελτίστους, καὶ τοὺς ἱκανωτάτους, ἐφ' ἕκαστον
ν ἔργων προκρίνοντες. Τοιούτους γὰρ ἤλπιζον
εσθαι καὶ τοὺς ἄλλους, οἷοί περ ἂν ὦσιν οἱ τῶν
αγμάτων ἐπιστατοῦντες. Ἔπειτα καὶ δημοτικωτέ-
ν ἐνόμιζον ταύτην εἶναι τὴν κατάστασιν, τῆς διὰ
ῦ λαγχάνειν γινομένης. Ἐν μὲν γὰρ τῇ κληρώσει
ν τύχην βραβεύειν, καὶ πολλάκις λήψεσθαι τὰς
χάς, τοὺς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμοῦντας· ἐν δὲ τῷ προ-
ίνειν τοὺς ἐπιεικεστάτους, τὸν δῆμον ἔσεσθαι κύ-
ον ἑλέσθαι τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα τὴν καθεστῶ-
ν πολιτείαν.

9. Αἴτιον δ' ἦν τοῦ ταῦτα τοῖς πολλοῖς ἀρέ-
ειν, καὶ μὴ περιμαχήτους εἶναι τὰς ἀρχάς, ὅτι με-
λετηκότες ἦσαν ἐργάζεσθαι καὶ φείδεσθαι, καὶ
ὴ τῶν μὲν οἰκείων ἀμελεῖν, τοῖς δ' ἀλλοτρίοις ἐπι-
υλεύειν· μηδ' ἐκ τῶν δημοσίων τὰ σφέτερ' αὐτῶν
οικεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἑκάστοις ὑπαρχόντων, ὁπότε
ήσειε, καὶ τοῖς κοινοῖς ἐπαρκεῖν, μηδ' ἀκριβέστε-
ν εἰδέναι τὰς ἐκ τῶν ἀρχείων προσόδους, ἢ τὰς ἐκ

μὲν γεωργίας ἐπὶ μετρίαις μισθώσεσι παρα
τοὺς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἐκπέμποντες, τοῖς
ἄλλας ἐργασίας ἀφορμὴν παρέχοντες. Οὐδὲ
δίεσαν, μὴ δυοῖν θάτερον πάθοιεν, ἢ πά
ρηθεῖεν, ἢ πολλὰ πράγματα σχόντες, μέρο
σαιντο τῶν πρόσθεν ὄντων· ἀλλ' ὁμοίως
περὶ τῶν ἔξω διδομένων, ὥςπερ περὶ τῶν ἐι
κειμένων. Ἑώρων γὰρ τοὺς περὶ τῶν τοιο
νοντας, οὐ [illegible] ἐπιεικείαις καταχρωμένο
τοῖς νόμοις πειθομένους· οὐδ' ἐν τοῖς τ
ἀγῶσιν αὐτοῖς ἀδικεῖν ἐξουσίαν παρασκε
ἀλλὰ μᾶλλον ὀργιζομένους τοῖς ἀποστεροῦ
τῶν τῶν ἀδικουμένων, καὶ νομίζοντας, δι
πιστα τὰ συμβόλαια ποιοῦντας, μείζω βλ
τοὺς πένητας τῶν πολλὰ κεκτημένων· τοὺς
ἢν παύσωνται προςποιούμενοι, μικρῶν
ἀποστερήσεσθαι· τοὺς δέ, ἂν ἀπορήσωσι τ
κούντων, εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν καταστα
Καὶ γάρ τοι διὰ ταύτην τὴν γνώμην οὔτε ἀ
το τὴν οὐσίαν, οὔτε ὤκνει συμβάλλειν οὐ
ἥδιον ἑώρων τοὺς δανειζομένους, ἢ τοὺς
τας. Ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς συνέβαινεν, ἅπε
ληθεῖεν ἄνθρωποι νοῦν ἔχοντες· ἅμα γὰρ
πολίτας ὠφέλουν, καὶ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἐ
θίστασαν. Κεφάλαιον δὲ τοῦ καλῶς ἀλλή
λεῖν· αἱ μὲν γὰρ κτήσεις ἀσφαλεῖς ἦσαν, οἷς
τὸ δίκαιον ὑπῆρχον, αἱ δὲ χρήσεις ἐπίσης κο
τοῖς δεομένοις τῶν πολιτῶν.

13. Ἴσως ἂν οὖν τινες ἐπιτιμήσειαν τό

νοις, ὅτι τὰς μὲν πράξεις ἐπαινῶ τὰς ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις γεγενημένας, τὰς δὲ αἰτίας οὐ φράζω, δι' ἃς οὕτω καλῶς καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς εἶχον, καὶ τὴν πόλιν διῴκουν. Ἐγὼ δὲ οἶμαι μὲν εἰρηκέναι τι καὶ τοιοῦτον· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι πλείω καὶ σαφέστερον πειράσομαι διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν.

14. Ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐν μὲν ταῖς παιδίαις πολλοὺς τοὺς ἐπιστατοῦντας εἶχον, ἐπειδὴ δ' εἰς ἄνδρας δοκιμασθεῖεν, ἐξῆν αὐτοῖς ποιεῖν ὅ, τι βουληθεῖεν, ἀλλ' ἐν αὐταῖς ταῖς ἀκμαῖς πλείονος ἐπιμελείας ἐτύγχανον, ἢ παῖδες ὄντες. Οὕτω γὰρ οἱ πρόγονοι ἡμῶν περὶ τὴν σωφροσύνην ἐσπούδαζον, ὥςτε τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἐπέστησαν ἐπιμελεῖσθαι τῆς εὐκοσμίας, ἧς οὐχ οἷόν τ' ἦν μετασχεῖν, πλὴν τοῖς καλῶς γεγονόσι, καὶ πολλὴν ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην ἐν τῷ βίῳ ἐνδεδειγμένοις, ὥςτε πάντων αὐτὴν εἰκότως διενεγκεῖν τῶν ἐν τοῖς Ἕλλησι συνεδρίων.

15. Σημείοις δ' ἄν τις χρήσαιτο περὶ τῶν τότε καθεστώτων, καὶ τοῖς ἐν τῷ παρόντι γιγνομένοις· ἔτι γὰρ καὶ νῦν ἁπάντων τῶν περὶ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν δοκιμασίαν ταύτην καθημένων, ἴδοιμεν ἂν τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις πράγμασιν οὐκ ἀνεκτοὺς ὄντας, ἐπειδὰν εἰς Ἄρειον πάγον ἀναβῶσιν, ὀκνοῦντας τῇ φύσει χρῆσθαι, καὶ μᾶλλον τοῖς ἐκεῖ νομίμοις ἢ ταῖς αὑτῶν κακίαις ἐμμένοντας. Τοσοῦτον ἐκεῖνοι φόβον τοῖς πονηροῖς ἐναπειργάσαντο, καὶ τοσοῦτον μνημεῖον ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης ἐγκατέλιπον.

16. Τὴν δὴ τοιαύτην, ὥςπερ εἶπον, κυρίαν ἐποίη-

σαν ἐπιμελεῖσθαι τῆς εὐταξίας, οἳ τοὺς μὲν οὐ
νους, ἐνταῦθα βελτίστους ἄνδρας γίνεσθαι, :
οἷς οἱ νόμοι μετὰ πλείστης ἀκριβείας κείμενοι
χάνουσιν, ἀγνοεῖν ἐνόμιζον. Οὐδὲν γὰρ κωλ
ὁμοίους ἅπαντας εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ἕνεκά γε
ῥᾴδιον εἶναι τὰ γράμματα λαβεῖν παρ' ἀλλή
Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ τοιούτων τὴν ἐπίδοσιν εἶναι
ἀρετῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιτη
μάτων. Τοὺς γὰρ πολλοὺς τοῖς ἤθεσιν ἀποβαί
ὁμοίους ἀνάγκη, ἐν οἷς ἂν ἕκαστοι παιδευθῶ
ἐπεὶ τά γε πλήθη καὶ τὰς ἀκριβείας τῶν νόμων,
μεῖον εἶναι τοῦ κακῶς οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν αὐ
Ἐμφράγματα γὰρ αὐτοὺς ποιουμένους τῶν ἁμα
μάτων, πολλοὺς τίθεσθαι τοὺς νόμους ἀναγκ
σθαι. Δεῖν δὲ τοὺς εὖ πολιτευομένους οὐ τὰς
ἐμπιπλάναι γραμμάτων, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἰ
τὸ δίκαιον. Οὐ γὰρ τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ τοῖ
θεσι καλῶς οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις. Καὶ τοὺς μὲν
κῶς τεθραμμένους, καὶ τοὺς ἀκριβῶς τῶν νο
ἀναγεγραμμένους τολμήσειν παραβαίνειν, τοὶ
ἀσφαλῶς πεπαιδευμένους, καὶ τοῖς κακῶς κειμ
θελήσειν ἐμμένειν. Ταῦτα δὲ διανοηθέντες, οὐ τ
πρῶτον ἐσκόπουν, δι' ὧν κολάσουσι τοὺς ἀκοσμ
τας, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν κατασκευάσωσι, μηδὲν αὐ
ἄξιον ζημίας βουλήσεσθαι ἁμαρτάνειν. Ἡγοῖ
γάρ, τοῦτο μὲν αὐτῶν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ περὶ
τιμωρίας σπουδάζειν, τοῖς ἐχθροῖς προσήκειν.

17. Ἁπάντων μὲν οὖν ἐφρόντιζον τῶν πολι
μάλιστα δὲ τῶν νεωτέρων. Ἑώρων γὰρ τοὺς τ

ιούτους ταραχωδέστατα διακειμένους, καὶ πλείστων ,έμοντας ἐπιθυμιῶν· καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν παι-δευθῆναι μάλιστα δεομένας ἐν ἐπιθυμίαις καλῶν 'πιτηδευμάτων, καὶ πόνοις ἡδονὰς ἔχουσιν· ἐν μό-'οις γὰρ ἂν τούτοις ἐμμένειν τοὺς ἐλευθέρως τε-θραμμένους, καὶ μεγαλοφρονεῖν εἰθισμένους. Ἅπαν-ας μὲν οὖν ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἄγειν διατριβάς, οὐχ οἷόν ' ἦν, ἀνωμάλως τὰ περὶ τὸν βίον ἔχοντας. Ὡς δὲ ιρὸς τὴν οὐσίαν ἥρμοττεν, οὕτως ἑκάστοις προσέ-αττον. Τοὺς μὲν γὰρ ὑποδεέστερον πράττοντας, πὶ τὰς γεωργίας καὶ τὰς ἐμπορίας ἔτρεπον, εἰδότες, ὰς μὲν ἀπορίας διὰ τὰς ἀργίας γιγνομένας, τὰς δὲ :ακουργίας διὰ τὰς ἀπορίας. Ἀναιροῦντες οὖν τὴν ἰρχὴν τῶν κακῶν, ἀπαλλάξειν ᾤοντο καὶ τῶν ἄλλων ἱμαρτημάτων, τῶν μετ' ἐκείνων γιγνομένων. Τοὺς ὶὲ βίον ἱκανὸν κεκτημένους, περί τε ἱππικὴν καὶ τὰ 'υμνάσια, καὶ τὰ κυνηγέσια, καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ιναγκασαν διατρίβειν· ὁρῶντες, ἐκ τούτων, τοὺς ;ὲν διαφέροντας γιγνομένους, τοὺς δὲ τῶν πλείστων ακῶν ἀποσχομένους.

18. Καὶ ταῦτα νομοθετήσαντες, οὐ τὸν λοιπὸν ρόνον ὠλιγώρουν· ἀλλὰ διελόμενοι τὴν μὲν πόλιν ατὰ κώμας, τὴν δὲ χώραν κατὰ δήμους, ἐθεώρουν ὸν βίον τὸν ἑκάστου, καὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας εἰς τὴν ουλὴν ἦγον. Ἡ δέ, τοὺς μὲν ἐνουθέτει, τοῖς δὲ ἠ-είλει, τοὺς δὲ ὡς προσῆκεν ἐκόλαζεν· ἠπίσταντο άρ, ὅτι δύο τρόποι τυγχάνουσιν ὄντες, οἱ καὶ προ-ρέποντες ἐπὶ τὰς ἀδικίας, καὶ παύοντες τῶν πονη-ιῶν. Παρ' οἷς μὲν γὰρ μήτε φυλακή, μήτε ζημία

τῶν τοιούτων καθέστηκε, μήθ' αἱ κρίσεις ἀκριβεῖς εἰσι, παρὰ τούτοις μὲν διαφθείρεσθαι καὶ τὰς ἐπιεικεῖς τῶν φύσεων· ὅπου δὲ μήτε λαθεῖν τοῖς ἀδικοῦσιν ῥᾴδιόν ἐστι, μήτε φανεροῖς γενομένοις συγγνώμης τυχεῖν, ἐνταῦθα δ' ἐξιτήλους γίγνεσθαι τὰς κακοηθείας· ἅπερ ἐκεῖνοι γινώσκοντες, ἀμφοτέροις κατεῖχον τοὺς πολίτας, καὶ ταῖς τιμωρίαις καὶ ταῖς ἐπιμελείαις. Τοσούτου γὰρ ἐδέοντο αὐτοὺς λανθάνειν οἱ κακόν τι δεδρακότες, ὥστε καὶ τοὺς ἐπιδόξους ἐξαμαρτήσεσθαι προῃσθάνοντο. Τοιγαροῦν οὐκ ἐν τοῖς σκιραφίοις οἱ νεώτεροι διέτριβον, οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίσιν, οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις, ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν· ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔμενον, ἐν οἷς ἐτάχθησαν, ὁμιλοῦντες καὶ θαυμάζοντες τοὺς ἐν τούτοις πρωτεύοντας. Οὕτω δὲ ἔφευγον τὴν ἀγοράν, ὥστε εἰ καί ποτε διελθεῖν ἀναγκασθεῖεν, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης ἐφαίνοντο τοῦτο ποιοῦντες. Ἀντειπεῖν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις, ἢ λοιδορήσασθαι, δεινότερον ἐνόμιζον εἶναι, ἢ νῦν περὶ τοὺς γονέας ἐξαμαρτάνειν. Ἐν καπηλείῳ δ φαγεῖν ἢ πιεῖν, οὐδεὶς οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτό μησε· σεμνύνεσθαι δὲ ἐμελέτων, καὶ οὐ βωμολ χεύεσθαι· καὶ τοὺς εὐτραπέλους δέ, καὶ σκώπτ δυναμένους, οὓς νῦν εὐφυεῖς προσαγορεύουσιν, ἐκ νοι δυστυχεῖς ἐνόμιζον.

19. Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με δυσκόλως διακεῖσ πρὸς τοὺς ταύτην ἔχοντας τὴν ἡλικίαν. Οὔτε ἡγοῦμαι τούτους αἰτίους εἶναι τῶν γιγνομέ σύνοιδά τε τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἥκιστα χαίρ

ταύτῃ τῇ κατασκευῇ, δι' ἣν ἔξεστιν αὐτοῖς, ἐν ταῖς ἀκολασίαις ταύταις διατρίβειν· ὥστε οὐκ ἂν εἰκότως τούτοις ἐπιτιμῴημεν· ἀλλὰ πολὺ ἂν δικαιότερον τοῖς ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν τὴν πόλιν διοικήσασιν· ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν, οἱ τὴν ἀρχὴν προτρέψαντες ἐπὶ ταύτας τὰς ὀλιγωρίας, καὶ καταλύσαντες τὴν τῆς βουλῆς δύναμιν.

20. Ἧς ἐπιστατούσης, οὐ δικῶν, οὐδ' ἐγκλημάτων, οὐδὲ εἰςφορῶν, οὐδὲ πενίας, οὐδὲ πολέμων ἡ πόλις ἔγεμεν· ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡσυχίαν εἶχον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας εἰρήνην ἦγον. Παρεῖχον γὰρ σφᾶς αὐτοὺς τοῖς μὲν Ἕλλησι πιςούς, τοῖς δὲ βαρβάροις φοβερούς· τοὺς μὲν γὰρ σεσωκότες ἦσαν, παρὰ δὲ τῶν, δίκην τηλικαύτην εἰληφότες, ὥςτε ἀγαπᾷν ἐκείνους, εἰ μηδὲν ἔτι κακὸν πάσχοιεν. Τοιγάρτοι διὰ ταῦτα μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας διῆγον, ὥςτε καλλίους εἶναι καὶ πολυτελεστέρας τὰς οἰκήσεις, καὶ τὰς ἐπισκευάς, τὰς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, ἢ τὰς ἐντὸς τείχους, καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν μηδ' εἰς τὰς ἑορτὰς εἰς ἄστυ καταβαίνειν, ἀλλὰ αἱρεῖσθαι μένειν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς μᾶλλον, ἢ τῶν κοινῶν ἀπολαύειν. Οὐδὲ γὰρ τὰ περὶ τὰς θεωρίας, ὧν ἕνεκά τις ἦλθεν, ἀσελγῶς, οὐδ' ὑπερηφάνως, ἀλλὰ νουνεχόντως ἐποίουν. Οὐ γὰρ ἐκ τῶν πομπῶν, οὐδ' ἐκ τῶν περὶ τὰς χορηγίας φιλονεικιῶν, οὐδ' ἐκ τῶν τοιούτων ἀλαζονειῶν τὴν εὐδαιμονίαν ἐδοκίμαζον, ἀλλ' ἐκ τοῦ σωφρόνως οἰκεῖν, καὶ τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ τοῦ μηδένα τῶν πολιτῶν ἀπορεῖν τῶν ἐπιτηδείων. Ἐξ ὧνπερ χρὴ κρίνειν τοὺς

ὡς ἀληθῶς εὖ πράττοντας, καὶ μὴ φορ
τευομένους. Ἐπεὶ νῦν γε τίς οὐκ ἂν ἐπὶ
μένοις τῶν εὖ φρονούντων ἀλγήσειεν; ὅ
νὰς τῶν πολιτῶν, αὐτοὺς μὲν περὶ τῶν
εἴθ' ἕξουσιν εἴτε μή, πρὸ τῶν δικαστηρί
μένους, τῶν δ' Ἑλλήνων τοὺς ἐλαύνειν τὰ
λομένους, τρέφειν ἀξιοῦντας, καὶ χορεύο
χρυσοῖς ἱματίοις, χειμάζοντας δ' ἐν τού
οὐ βούλομαι λέγειν· καὶ τοιαύτας ἄλλας
περὶ τὴν τοιαύτην διοίκησιν γιγνομένας,
αἰσχύνην περιποιοῦσι τῇ πόλει.

21. Ὧν οὐδὲν ἦν ἐπ' ἐκείνης τῆς βου
λαξε γὰρ τοὺς μὲν πένητας τῶν ἀποριῶν
γεσίαις, καὶ ταῖς παρὰ τῶν ἐχόντων ὠφε
δὲ νεωτέρους τῶν ἀκολασιῶν, τοῖς ἐπιτηδ
ταῖς αὐτῶν ἐπιμελείαις· τοὺς δὲ πολι
τῶν πλεονεξιῶν, ταῖς τιμωρίαις, καὶ τῷ
νειν τοὺς ἀδικοῦντας· τοὺς δὲ πρεσβυ
ῥᾳθυμιῶν, ταῖς τιμαῖς ταῖς πολιτικαῖς
παρὰ τῶν νεωτέρων θεραπείαις. Καίτοι
νοιτο ταύτης πλείονος ἀξία πολιτεία, τῇ
λῶς ἁπάντων τῶν πραγμάτων ἐπιμεληθεί

22. Καὶ περὶ μὲν οὖν τῶν τότε κο
τὰ μὲν πλεῖστα διεληλύθαμεν· ὅσα δὲ
παμεν, ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι κἀκεῖνα
τρόπον εἶχε τούτοις, ῥᾴδιόν ἐστι καταμα

23. Ἤδη δέ τινες ἀκούσαντές μου τ
ιόντος, ἐπῄνεσάν με ὡς οἷόν τε μάλιστα
προγόνους ἐμακάρισαν, ὅτι τὸν τρόπον

όλιν διώκουν· οὐ μὴν ὑμᾶς ᾤοντο πεισθήσεσθαι
ῆσθαι τούτοις, ἀλλ᾽ αἱρήσεσθαι διὰ τὴν συνή-
ειαν, ἐν τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι κακοπαθεῖν
ᾶλλον, ἢ μετὰ πολιτείας ἀκριβεστέρας ἄμεινον τὸν
ὸν διάγειν. Εἶναι δ᾽ ἔφασάν μοι καὶ κίνδυνον,
ἡ τὰ βέλτιστα συμβουλεύων, μισόδημος εἶναι δόξω,
αὶ τὴν πόλιν ζητεῖν εἰς ὀλιγαρχίαν ἐμβαλεῖν.

24. Ἐγὼ δ᾽ εἰ μὲν πραγμάτων περὶ ἀγνοουμέ-
ων, καὶ καινῶν τοὺς λόγους ἐποιούμην, καὶ περὶ
ούτων ἐκέλευον ὑμᾶς ἑλέσθαι συνέδρους ἢ συγγρα-
έας, δι᾽ ὧν ὁ δῆμος κατελύθη τὸ πρότερον, εἰκό-
ως ἂν ἔσχον τὴν αἰτίαν ταύτην· νῦν δὲ οὐδὲν εἴρη-
α τοιοῦτο, ἀλλὰ διείλεγμαι περὶ διοικήσεως, οὐκ
ποκεκρυμμένης, ἀλλὰ φανερᾶς, ἣν ἅπαντες ἴστε
αὶ πάτριον ἡμῖν οὖσαν, καὶ πλείστων ἀγαθῶν καὶ
ῇ πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν αἰτίαν γεγενημέ-
ην, πρὸς δὲ τούτοις, ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν νομο-
ετηθεῖσαν, καὶ κατασταθεῖσαν, οὓς οὐδεὶς ὅστις
ὐκ ἂν ὁμολογήσειε δημοτικωτάτους γεγενῆσθαι τῶν
ολιτῶν. Ὥστε πάντων ἂν μοι συμβαίη δεινότατον,
, τοιαύτην πολιτείαν εἰσηγούμενος, νεωτέρων δό-
ιμι πραγμάτων ἐπιθυμεῖν. Ἔπειτα κἀκεῖθεν ῥᾴ-
ον τὴν διάνοιαν διαγνῶναι τὴν ἐμήν· ἐν γὰρ τοῖς
λείστοις τῶν λόγων τῶν εἰρημένων ὑπ᾽ ἐμοῦ, φανή-
ομαι ταῖς μὲν ὀλιγαρχίαις καὶ πλεονεξίαις ἐπιτιμῶν,
ὰς δὲ ἰσότητας καὶ τὰς δημοκρατίας ἐπαινῶν, οὐ
άσας, ἀλλὰ τὰς καλῶς καθεστηκυίας, οὐδ᾽ ὡς ἐτύγ-
ανον, ἀλλὰ δικαίως, καὶ νουνεχόντως. Οἶδα γάρ,
ούς τε προγόνους τοὺς ἡμετέρους ταύτῃ τῇ κατα-

στάσει πολὺ τῶν ἄλλων διενηνοχότας, καὶ
μονίους διὰ τοῦτο κάλλιστα πολιτευομένους
λιστα δημοκρατούμενοι τυγχάνουσιν. Ἐν
τῶν ἀρχῶν αἱρέσει, καὶ τῷ βίῳ τῷ καθ' ἡμι
τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, ἴδοιμεν ἂν
τοῖς τὰς ἰσότητας καὶ τὰς ὁμοιότητας μᾶ
παρὰ τοῖς ἄλλοις ἰσχυούσας· αἷς αἱ μὲν ὀλ
πολεμοῦσιν, οἱ δὲ καλῶς δημοκρατούμενοι,
διατελοῦσι.

25. Τῶν τοίνυν ἄλλων πόλεων ταῖς
στάταις καὶ μεγάλαις, ἣν ἐξετάζειν βουληθῶ
ρήσομεν τὰς δημοκρατίας μᾶλλον, ἢ τὰς ὀλ
συμφερούσας. Ἐπεὶ καὶ τὴν ἡμετέραν πολι
πάντες ἐπιτιμῶσιν, ἣν παραβάλωμεν αὐτήν,
τὴν ὑπ' ἐμοῦ ῥηθεῖσαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐπὶ τ
κοντα καταστᾶσαν, οὐθεὶς ὅςτις οὐκ ἂν θε
εἶναι νομίσειεν.

26. Βούλομαι δ' εἰ καί τί με φήσουσι
ὑποθέσεως λέγειν, δηλῶσαι καὶ διελθεῖν, ὅς
τῆς τότε διέστηκεν· ἵνα μηδείς οἴηταί με,
ἁμαρτήματα τοῦ δήμου λίαν ἀκριβῶς ἐξετο
δέ τι καλὸν ἢ σεμνὸν διαπέπρακται, ταῦτα
πεῖν. Ἔσται δ' ὁ λόγος οὔτε μακρός, οὔτ
λὴς τοῖς ἀκούουσιν.

27. Ἐπειδὴ γὰρ τὰς ναῦς τὰς περὶ τὸν
ποντον ἀπωλέσαμεν, καὶ ταῖς ἀτυχίαις ἐκ
πόλις περιέπεσε, τίς οὐκ οἶδε τῶν πρεςβυτέρ
μὲν δημοτικοὺς καλουμένους, ἑτοίμους ὄντα
πάσχειν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ προςταττόμε

δεινὸν ἡγουμένους, εἴ τις ὄψεται τὴν πόλιν, τὴν τῶν Ἑλλήνων ἄρξασαν, ὑφ᾽ ἑτέροις οὖσαν, καὶ τούτους μὲν ἐκσπόνδους γενομένους· τοὺς δὲ τῆς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμήσαντας, ἑτοίμως καὶ τὰ τείχη καθαιροῦντας, καὶ τὴν δουλείαν ὑπομένοντας; καὶ τότε μέν, ὅτε τὸ πλῆθος κύριον ἦν τῶν πραγμάτων, ἡμᾶς τὰς τῶν ἄλλων ἀκροπόλεις φρουροῦντας· ἐπειδὴ δὲ οἱ τριάκοντα παρέλαβον τὴν πολιτείαν, τοὺς πολεμίους τὴν ἡμετέραν ἔχοντας; καὶ κατὰ μὲν ἐκεῖνον τὸν χρόνον δεσπότας ἡμῶν ὄντας Λακεδαιμονίους· ἐπειδὴ δὲ οἱ φεύγοντες κατελθόντες, πολεμεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐτόλμησαν, καὶ Κόνων ναυμαχῶν ἐνίκησε, πρέσβεις ἐλθόντας παρ᾽ αὐτῶν, καὶ διδόντας τῇ πόλει τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάσσης; Καὶ μὲν δή, καὶ τάδε τίς οὐ μνημονεύει τῶν ἡλικιωτῶν τῶν ἐμῶν· τὴν μὲν γὰρ δημοκρατίαν, οὕτω κοσμήσασαν τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἱεροῖς, καὶ τοῖς ὁσίοις, ὥστε ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀφικνουμένους νομίζειν, αὐτὴν ἀξίαν εἶναι μὴ μόνον τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· τοὺς δὲ τριάκοντα τῶν μὲν ἀμελήσαντας, τὰ δὲ συλήσαντας, τοὺς δὲ νεωσοίκους ἐπὶ καθαιρέσει, τριῶν ταλάντων ἀποδιδομένους, εἰς οὓς ἡ πόλις ἀνήλωσεν οὐκ ἐλάττω χιλίων ταλάντων; Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν πρᾳότητα δικαίως ἄν τις ἐπαινέσειε τὴν ἐκείνων μᾶλλον, ἢ τὴν τῆς δημοκρατίας. Οἱ μὲν γὰρ ψηφίσματι παραλαβόντες τὴν πόλιν, πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν, εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ φεύγειν πλείονας ἢ πεντακισχιλίους ἠνάγκασαν· οἱ δὲ κρατήσαντες, καὶ μεθ᾽ ὅπλων μετιόντες

νομένας καρπῶν καὶ δένδρων καὶ ζώων ἰδίας ἐν ἑκάστοις, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων διαφερούσας· τὴν δ' ἡμετέραν χώραν ἄνδρας καὶ τρέφειν καὶ φέρειν δυναμένην, οὐ μόνον πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὰς πράξεις εὐφυεστάτους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνδρίαν καὶ πρὸς ἀρετὴν διαφέροντας. Τεκμαίρεσθαι δὲ δίκαιόν ἐστι τοῖς τε παλαιοῖς ἀγῶσιν, οὓς ἐποιήσαντο πρὸς Ἀμαζόνας, καὶ Θρᾷκας, καὶ Πελοποννησίους ἅπαντας, καὶ τοῖς κινδύνοις τοῖς περὶ τὰ Περσικὰ γενομένοις, ἐν οἷς καὶ μόνοι καὶ μετὰ Πελοποννησίων, καὶ πεζομαχοῦντες, καὶ ναυμαχοῦντες, νικήσαντες τοὺς βαρβάρους, ἀριστείων ἠξιώθησαν. Ὧν οὐδὲν ἂν ἔπραξαν, εἰ μὴ πολὺ τὴν φύσιν διήνεγκαν.

33. Καὶ μηδεὶς οἰέσθω τὴν εὐλογίαν ταύτην προσήκειν ἡμῖν τοῖς νῦν πολιτευομένοις, ἀλλὰ πολὺ τοὐναντίον. Εἰσὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων, ἔπαινοι μὲν τῶν ἀξίους σφᾶς αὐτοὺς τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς παρεχόντων· κατηγορία δὲ τῶν τὰς εὐγενείας ταῖς αὐτῶν ῥαθυμίαις καὶ κακίαις καταισχυνόντων· ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν· εἰρήσεται γὰρ τἀληθές. Τοιαύτης φύσεως ὑπαρχούσης, οὐ διεφυλάξαμεν αὐτὴν, ἀλλ' ἐμπεπτώκαμεν εἰς ἄγνοιαν καὶ ταραχὴν, καὶ πονηρῶν πραγμάτων ἐπιθυμίαν. Ἀλλὰ γὰρ, ἢν ἐπακολουθῶν τοῖς ἐνοῦσιν, ἐπιτιμήσω καὶ κατηγορήσω τῶν ἐνεστώτων πραγμάτων, δέδοικα μὴ πόῤῥω λίαν τῆς ὑποθέσεως ἀποπλανῶ.

34. Περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, καὶ πάλιν ἐροῦμεν, ἢν μὴ πείσωμεν ὑμᾶς παύσασθαι τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντας. Περὶ δὲ ὧν ἐξ

ἀρχῆς τὸν λόγον κατεστησάμην, βραχέα διαλεχθεὶς, παραχωρήσομαι τοῖς βουλομένοις ἔτι συμβουλεύειν περὶ τούτων.

35. Ἡμεῖς γάρ, ἢν μὲν οὕτως οἰκῶμεν τὴν πόλιν, ὥςπερ νῦν οἰκοῦμεν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἂν βουλευσόμεθα, καὶ πολεμήσομεν, καὶ βιωσόμεθα, καὶ σχεδὸν ἅπαντα κακὰ πεισόμεθα καὶ πράξομεν, ἅπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τοῖς παρελθοῦσι χρόνοις· ἢν δὲ μεταβάλωμεν τὴν πολιτείαν, δηλονότι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οἷάπερ ἦν τοῖς προγόνοις τὰ πράγματα, τοιαῦτα ἔσται καὶ περὶ ἡμᾶς· ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν πολιτευμάτων, καὶ τὰς πράξεις ὁμοίας ἀεί, καὶ παραπλησίας ἀποβαίνειν.

36. Δεῖ δὲ τὰς μεγίστας αὐτῶν παραλλήλας τιθέντας, βουλεύσασθαι, ποτέρας ἡμῖν αἱρετέον ἐστί. Καὶ πρῶτον σκεψώμεθα τοὺς Ἕλληνας, καὶ τοὺς βαρβάρους, πῶς πρὸς ἐκείνην τὴν πολιτείαν διέκειντο, καὶ πῶς νῦν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς· οὐ γὰρ ἐλάχιστον μέρος τὰ γένη ταῦτα συμβάλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν, ὅτ' ἂν ἔχῃ κατὰ τρόπον ἡμῖν.

37. Οἱ μὲν τοίνυν Ἕλληνες, οὕτως ἐπίστευον τοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πολιτευομένοις, ὥςτε τοὺς πλείστους αὐτῶν ἑκόντας ἐγχειρίσαι τῇ πόλει σφᾶς αὐτούς· οἱ δὲ βάρβαροι τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ πολυπραγμονεῖν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὥςτε οὔτε μακροῖς πλοίοις ἔγγιστα Φασήλιδος ἔπλεον, οὔτε στρατοπέδοις ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ κατέβαινον, ἀλλὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἦγον. Νῦν δὲ εἰς τοῦτο τὰ πράγματα καθέστηκεν, ὥςτε οἱ μὲν μισοῦσι τὴν πό-

μενος τὴν ἀρχαίαν δύναμιν περιποιῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπεχείρησε Χίοις καὶ Ῥοδίοις καὶ τοῖς λοιποῖς συμμάχοις. Εἶτα ἐκεῖνοι ἀντέστησαν, καὶ ἡττήθη ὁ Χάρης οὕτως, ὥςτε λοιπὸν αὐτὸν ἀπορεῖν, τί δεῖ ποιῆσαι. Καὶ γάρ, εἰ ἀνεχώρησεν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἦλθεν εἰς Ἀμφίπολιν, αὐτοὶ ἂν ἀμυνόμενοι ἤρχοντο εἰς τὴν Ἀττικήν. Ταῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες, ᾔτησαν σπονδάς, καὶ εὐθὺς οἱ Χῖοι καὶ Ῥόδιοι σὺν ἄλλοις συνέθεντο. Καὶ οὗτός ἐστιν ὁ συμμαχικὸς πόλεμος. Νῦν οὖν πρόκειται ἐκκλησία περὶ τοῦ καταθέσθαι τὸν πόλεμον, καὶ ἀνίσταται ὁ Ἰσοκράτης, συμβουλεύων, ὡς δεῖ μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' ἡσυχάζειν.

Καὶ μερίζει τὸν λόγον εἰς δύο· ἓν μέν, τὸ καὶ τοὺς Χίους καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαι αὐτονόμους· ἓν δέ, τὸ ἐάσαι τὴν ἡγεμονίαν τὴν κατὰ θάλατταν. Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ μέρος λέγεται Ἀριστείδης ἐπαφεῖναι τὸν ἀντιῤῥητικὸν τῆς εἰρήνης. Καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις αὕτη· κεφάλαιον δὲ τοῦ λόγου, τὸ συμφέρον. Ἡ δὲ στάσις, πραγματική· συμβουλὴ γὰρ περὶ τῆς εἰρήνης.

Ἐὰν δέ ποτε ἀναγκασθῇς κοινὸν προοίμιον εἰπεῖν, τὴν κατασκευὴν αὐτῷ ἰδίαν πρόςαγε, ὡς ἐν τῷδε τῷ περὶ εἰρήνης Ἰσοκράτους ἡ κατασκευὴ ἰδία προςετέθη, ὅπου φησί· περὶ μεγάλων ἥκομεν· περὶ γὰρ πολέμου καὶ εἰρήνης. Κάλλιστον δὲ ἐν τούτοις καὶ τὸ τῆς μεθόδου, εἰ μεθοδεύομεν αὐτά, ἐπισημαινόμενοι, εἰ καὶ πᾶσιν εἰωθὼς ὁ λόγος εἴη.

ΑΛΛΗ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ.

Τίς ἂν μᾶλλον ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εὐ-
βειαν προτρέψαιτο, καθ' ἕκαστόν τε ἄνδρα ἰδίᾳ
ὶ κοινῇ τὰς πόλεις ὅλας, τοῦ περὶ τῆς εἰρήνης λό-
ου; ἐν γὰρ δὴ τούτῳ πείθει τοὺς Ἀθηναίους, τῶν
ἐν ἀλλοτρίων μὴ ἐπιθυμεῖν, ἐπὶ δὲ τοῖς παροῦσι
ιέργειν· καὶ τῶν μὲν μικρῶν πόλεων ὥςπερανεὶ
τημάτων φείδεσθαι, τοὺς δὲ συμμάχους εὐνοίᾳ τε
ιὶ εὐεργεσίαις πειρᾶσθαι κατέχειν, ἀλλὰ μὴ ταῖς
νάγκαις, μηδὲ ταῖς βίαις· τῶν δὲ προγόνων μιμεῖ-
θαι μὴ τοὺς πρὸ τῶν Δεκελεικῶν γενομένους, οἳ
ικροῦ ἐδέησαν ἀπολέσαι τὴν πόλιν, ἀλλὰ τοὺς πρὸ
ῶν Περσικῶν, οἳ καλοκἀγαθίαν ἀσκοῦντες διετέλε-
αν. Ἐπιδείκνυταί τε ὡς οὐχ αἱ πολλαὶ τριήρεις,
ὐδ' οἱ μετὰ βίας ἀρχόμενοι Ἕλληνες μεγάλην ποι-
ῆσι τὴν πόλιν, ἀλλ' αἱ δίκαιαί τε προαιρέσεις, καὶ
ὸ τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν. Παρακαλεῖ τε τὴν
ῶν Ἑλλήνων εὔνοιαν, οἰκείαν ποιεῖν τῇ πόλει, με-
ίστην ἡγούμενος πρὸς εὐδαιμονίαν, καὶ πολεμικοὺς
ὲν εἶναι ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς μελέταις, εἰρη-
ικοὺς δὲ τῷ μηδένα μηδὲν ἀδικεῖν· διδάσκων, ὡς
ὔτε πρὸς πλοῦτον, οὔτε πρὸς δόξαν, οὔθ' ὅλως πρὸς
ὐδαιμονίαν, οὐθὲν ἂν συμβάλλοιτο τηλικαύτην δύ-
αμιν, ὅσην ἀρετὴ καὶ τὰ μέρη ταύτης· καὶ τοῖς μὲν

ταῦτα ὑπειληφόσιν ἐπιτιμῶν, οἳ τὴν μὲν ἀδικίαν κερδαλέαν ἡγοῦνται, καὶ πρὸς τὸν βίον τὸν καθ' ἡμέραν συμφέρουσαν, τὴν δὲ δικαιοσύνην ἀλυσιτελῆ, καὶ μᾶλλον ἑτέροις ἢ τοῖς ἔχουσιν ὠφέλιμον. Τούτων γὰρ οὐκ οἶδ' εἴ τις ἂν βελτίους, ἢ ἀληθεστέρους, ἢ μᾶλλον πρέποντας φιλοσοφίᾳ δύναιτο λόγους εἰπεῖν.

ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΣ.

Ἅπαντες μὲν εἰώθασιν, οἱ παριόντες ἐνθάδε, ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι, καὶ μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῇ πόλει, περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμβουλεύειν. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἥρμοζε τοιαῦτα προειπεῖν, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ περὶ τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων ἐντεῦθεν ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν. Ἥκομεν γὰρ ἐκκλησιάσοντες περί τε πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μεγίστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους, ἄμεινον τῶν ἄλλων πράττειν. Τὸ μὲν οὖν μέγεθος, ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν, τηλικοῦτόν ἐστιν.

2. Ὁρῶ δ' ὑμᾶς οὐκ ἐξίσου τῶν λεγόντων τὴν ἀκρόασιν ποιουμένους, ἀλλὰ τοῖς μὲν προσέχοντας τὸν νοῦν, τῶν δὲ οὐδὲ τὴν φωνὴν ἀνεχομένους. Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν ποιεῖτε. Καὶ γὰρ τὸν ἄλλον χρόνον εἰώθατε πάντας τοὺς ἄλλους ἐκβάλλειν, πλὴν τοὺς συναγορεύοντας ταῖς ὑμετέραις ἐπιθυμίαις. Ὁ

καὶ δικαίως ἂν τις ὑμῖν ἐπιτιμήσειεν, ὅτι συνειδότες, πολλοὺς καὶ μεγάλους οἴκους ὑπὸ τῶν κολακευόντων ἀναστάτους γεγενημένους, καὶ μισοῦντες ἐπὶ τῶν ἰδίων τοὺς ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην, ἐπὶ τῶν κοινῶν οὐχ ὁμοίως διάκεισθε πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ κατηγοροῦντες τῶν προσιεμένων, καὶ χαιρόντων τοῖς τοιούτοις, αὐτοὶ φαίνεσθε μᾶλλον τούτοις πιστεύοντες, ἢ τοῖς ἄλλοις πολίταις. Καὶ γὰρ αὐτοὶ πεποιήκατε τοὺς ῥήτορας μελετᾷν καὶ φιλοσοφεῖν, οὐ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει συνοίσειν, ἀλλ᾽ ὅπως ἀρέσκοντας ὑμῖν λόγους ἐροῦσιν, ἐφ᾽ οὓς καὶ νῦν τὸ πλῆθος αὐτῶν συνεῤῥύηκεν. Ἅπασι γάρ ἐστι φανερὸν, ὅτι μᾶλλον ἥδεσθε τοῖς παρακαλοῦσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἢ τοῖς περὶ τῆς εἰρήνης συμβουλεύουσιν. Οἱ μὲν γὰρ προσδοκίαν ἐμποιοῦσιν, ὡς καὶ τὰς κτήσεις τὰς ἐν ταῖς πόλεσι κομιούμεθα, καὶ τὴν δύναμιν ἀναληψόμεθα πάλιν, ἣν καὶ πρότερον ἐτυγχάνομεν ἔχοντες· οἱ δ᾽ οὐδὲν τοιοῦτο προτείνουσιν, ἀλλ᾽ ὡς ἡσυχίαν ἔχειν δεῖ, καὶ μὴ μεγάλων ἐπιθυμεῖν παρὰ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ στέργειν τοῖς παροῦσιν, ὃ χαλεπώτατον πάντων τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. Οὕτω γὰρ ἐξηρτήμεθα τῶν ἐλπίδων, καὶ πρὸς τὰς δοκούσας εἶναι πλεονεξίας ἀπλήστως ἔχομεν, ὥστ᾽ οὐδ᾽ οἱ κεκτημένοι τοὺς μεγίστους πλούτους, μένειν ἐπὶ τούτοις ἐθέλουσιν, ἀλλ᾽ ἀεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενοι, καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων κινδυνεύουσιν. Ὅπερ ἄξιόν ἐστι δεδιέναι, μὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἔνοχοι γενώμεθα ταύταις ταῖς ἀνοίαις. Λίαν γάρ τινές μοι δοκοῦσιν ὡρμῆσθαι πρὸς τὸν πόλεμον, ὥσπερ οἱ

τῶν τυχόντων συμβεβουλευκότων, ἀλλ' ὡς τῶν θεῶν ἀκηκοότες, ὅτι καὶ κατορθώσομεν ἅπαντα, καὶ ῥᾳδίως τῶν ἐχθρῶν ἐπικρατήσομεν.

3. Χρὴ δὲ τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ μὲν ὧν ἴσασι, μὴ βουλεύεσθαι, (περίεργον γάρ,) ἀλλὰ πράττειν ὡς ἐγνώκασι, περὶ ὧν δ' ἂν βουλεύωνται, μὴ νομίζειν εἰδέναι τὸ συμβησόμενον, ἀλλ' ὡς δόξῃ μὲν χρωμένους, ὅ,τι ἂν τύχῃ δὲ γενησόμενον, οὕτω διανοεῖσθαι περὶ αὐτῶν. Ὧν ὑμεῖς οὐδέτερον τυγχάνετε ποιοῦντες, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ταραχωδέστατα διάκεισθε. Συνεληλύθατε μὲν γάρ, ὡς δέον ὑμᾶς, ἐξ ἁπάντων τῶν ῥηθέντων, ἐκλέξασθαι τὸ βέλτιστον, ὥσπερ δ' ἤδη σαφῶς εἰδότες ὃ πρακτέον ἐστίν, οὐκ ἐθέλετε ἀκούειν, πλὴν τῶν πρὸς ἡδονὴν δημηγορούντων. Καίτοι προσῆκεν ὑμᾶς, εἴπερ ἠβούλεσθε ζητεῖν τὸ τῇ πόλει συμφέρον, μᾶλλον τοῖς ἐναντιουμένοις ταῖς ὑμετέραις γνώμαις προσέχειν τὸν νοῦν, ἢ τοῖς καταχαριζομένοις· εἰδότας, ὅτι τῶν ἐνθάδε παριόντων, οἱ μὲν ἃ βούλεσθε λέγοντες, ῥᾳδίως ἐξαπατᾷν δύνανται· τὸ γὰρ πρὸς χάριν ῥηθέν, ἐπισκοτεῖ τῷ καθορᾷν ὑμᾶς τὸ βέλτιστον· ὑπὸ δὲ τῶν μὴ πρὸς ἡδονὴν συμβουλευόντων, οὐδὲν ἂν πάθοιτε τοιοῦτον. Οὐ γάρ ἐστιν, ὅπως ἂν μεταπεῖσαι δυνηθεῖεν ὑμᾶς, μὴ φανερὸν τὸ συμφέρον ποιήσαντες. Χωρὶς δὲ τούτων πῶς ἂν ἄνθρωποι καλῶς δυνηθεῖεν, ἢ κρῖναι περὶ τῶν γεγενημένων, ἢ βουλεύσασθαι περὶ τῶν μελλόντων, εἰ μὴ τοὺς μὲν λόγους τοὺς τῶν ἐναντιουμένων παραλλήλους ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δὲ αὑτοὺς κοινοὺς ἀμφοτέροις ἀκροατὰς παρέχοιεν,

4. Θαυμάζω δὲ τῶν πρεσβυτέρων, εἰ μηκέτι
νημονεύουσι, καὶ τῶν νεωτέρων, εἰ μηδενὸς ἀκη-
όασιν, ὅτι διὰ μὲν τοὺς παραινοῦντας ἀντέχεσθαι
ῆς εἰρήνης, οὐδὲν πώποτε κακὸν ἐπάθομεν, διὰ δὲ
οὺς ῥᾳδίως τὸν πόλεμον ἀναιρουμένους, πολλαῖς
ἤη καὶ μεγάλαις συμφοραῖς περιεπέσομεν. Ὧν ἡμεῖς
ὐδεμίαν ποιούμεθα μνείαν, ἀλλ' ἑτοίμως ἔχομεν,
ηδὲν εἰς τοὔμπροσθεν ἡμῖν αὐτοῖς πράττοντες, τριή-
εις πληροῦν, καὶ χρημάτων εἰσφορὰς ποιεῖσθαι,
αὶ βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν οἷς ἂν τύχωμεν, ὥσπερ
ν ἀλλοτρίᾳ τῇ πόλει κινδυνεύοντες. Τούτων δ' αἴ-
ιόν ἐστιν, ὅτι προσῆκον ὑμᾶς ὁμοίως ὑπὲρ τῶν κοι-
ῶν, ὥσπερ ὑπὲρ τῶν ἰδίων σπουδάζειν, ὑμεῖς δὲ οὐ
ὴν αὐτὴν γνώμην ἔχετε περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ὅταν μὲν
πὲρ τῶν ἰδίων βουλεύησθε, ζητεῖτε συμβούλους
οὺς ἄμεινον φρονοῦντας ὑμῶν αὐτῶν, ὅταν δὲ ὑπὲρ
ῶν τῆς πόλεως ἐκκλησιάζητε, τοῖς μὲν τοιούτοις
πιστεῖτε, καὶ φθονεῖτε, τοὺς δὲ πονηροὺς τῶν ἐπὶ
ὸ βῆμα παριόντων ἐπαινεῖτε καὶ νομίζετε δημοτι-
ωτέρους εἶναι τοὺς μεθύοντας τῶν νηφόντων, καὶ
οὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας τῶν εὖ φρονούντων, καὶ τοὺς
ὰ τῆς πόλεως διανεμομένους, τῶν ἐκ τῆς ἰδίας οὐ-
ίας ὑμῖν λειτουργούντων. Ὥστ' ἄξιον θαυμάζειν,
ἴ τις ἐλπίζει τὴν πόλιν, τοιούτοις συμβούλοις χρω-
ιένην, ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδώσειν.

5. Ἐγὼ δ' οἶδα μέν, ὅτι πρόσαντές ἐστιν ἐναν-
ιοῦσθαι ταῖς ὑμετέραις διανοίαις, καὶ ὅτι, δημο-
ρατίας οὔσης, οὐκ ἔστι παῤῥησία, πλὴν ἐνθάδε μὲν
οῖς ἀφρονεστάτοις, καὶ μηδὲν ὑμῶν φροντίζουσιν,

ἐν δὲ τῷ θεάτρῳ, τοῖς κωμῳδοδιδασκάλοις. Ὃ καὶ πάντων ἐστὶ δεινότατον, ὅτι τοῖς μὲν ἐκφέρουσιν εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας τὰ τῆς πόλεως ἁμαρτήματα, τοσαύτην ἔχετε χάριν, ὅσην οὐδὲ τοῖς εὖ ποιοῦσι, πρὸς δὲ τοὺς ἐπιπλήττοντας καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς οὕτω διατίθεσθε δυσκόλως, ὥσπερ τοὺς κακόν τι τὴν πόλιν ἐργαζομένους. Ὅμως δὲ καὶ τούτων ὑπαρχόντων, οὐκ ἂν ἀποσταίην ὧν διενοήθην. Παρελήλυθα γάρ, οὐ χαριούμενος ὑμῖν, οὐδὲ χειροτονίαν μνηστεύσων, ἀλλ' ἀποφανούμενος ἃ τυγχάνω γιγνώσκων, πρῶτον μέν, περὶ ὧν οἱ Πρυτάνεις προτιθέασιν, ἔπειτα καὶ περὶ τῶν ἄλλων, τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων. Οὐδὲν γὰρ ὄφελός ἐστι τῶν νῦν περὶ τῆς εἰρήνης γνωσθέντων, ἢν μὴ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὀρθῶς βουλευσώμεθα.

6. Φημὶ δ' οὖν χρῆναι ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην, μὴ μόνον πρὸς Χίους, καὶ Ῥοδίους, καὶ Βυζαντίους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους· καὶ χρῆσθαι ταῖς συνθήκαις, μὴ ταύταις αἷς νῦν τινὲς γεγράφασιν, ἀλλὰ ταῖς γενομέναις μὲν πρὸς βασιλέα καὶ Λακεδαιμονίους, προσταττούσαις δέ, τοὺς Ἕλληνας αὐτονόμους εἶναι, καὶ τὰς φρουρὰς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόλεων ἐξιέναι, καὶ τὴν αὑτῶν ἔχειν ἑκάστους. Τούτων γὰρ οὔτε δικαιοτέρας εὑρήσομεν, οὔτε μᾶλλον τῇ πόλει συμφερούσας.

7. Ἢν μὲν οὖν ἐνταῦθα καταλίπω τὸν λόγον, οἶδ' ὅτι δόξω τὴν πόλιν ἐλαττοῦν, εἰ Θηβαῖοι μὲν ἕξουσι Θεσπιὰς καὶ Πλαταιάς, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ἃς παρὰ τοὺς ὅρκους κατειλήφασιν, ἡμεῖς δὲ ἐξίμεν

μηδὲ μιᾶς ἀνάγκης οὔσης, ἐξ ὧν τυγχάνομεν ἔχοντες. Ἢν δὲ διὰ τέλους ἀκούσητέ μου προσέχοντες τὸν νοῦν, οἶμαι πάντας ἂν ὑμᾶς καταγνώσεσθαι πολλὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν τὴν ἀδικίαν πλεονεξίαν εἶναι νομιζόντων, καὶ τῶν τὰς ἀλλοτρίας πόλεις κατεχόντων βίᾳ, καὶ μὴ λογιζομένων τὰς συμφοράς, τὰς ἐκ τῶν τοιούτων ἔργων γιγνομένας. Ταῦτα μὲν οὖν διὰ παντὸς τοῦ λόγου πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς.

8. Περὶ δὲ τῆς εἰρήνης πρῶτον διαλεχθῶμεν, καὶ σκεψώμεθα τί ἂν ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι βουληθείημεν ἡμῖν. Ἢν γὰρ καλῶς ταῦτα ὁρισώμεθα, καὶ νουνεχόντως, πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἀποβλέποντες, ἄμεινον βουλευσόμεθα καὶ περὶ τῶν ἄλλων.

9. Ἆρ᾽ οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τήν τε πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν, καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον εὐπορώτεροι γιγνοίμεθα, καὶ τά τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων, τελέως τὴν πόλιν πάλιν εὐδαιμονήσειν. Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἁπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκε· καὶ γάρ τοι πενεστέρους πεποίηκε, καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασε, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκε, καὶ πάντα τρόπον τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. Ἢν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα, καὶ τοιούτους ἡμᾶς αὐτοὺς παράσχωμεν, οἵους αἱ κοιναὶ συνθῆκαι προστάττουσι, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, εἰς ἣν νῦν πρὸς ἀλλήλους κα-

τέστημεν· καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν εἰς ε
ἐπιδώσομεν, ἀναπεπαυμένοι μὲν τῶν εἰςφορ
τῶν τριηραρχιῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τ
μον λειτουργιῶν, ἀδεῶς δὲ γεωργοῦντες, καὶ
λατταν πλέοντες, καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαι
ροῦντες, αἳ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασι
μεθα δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰ
δους λαμβάνουσαν, μεστὴν δὲ γενομένην ἐ
καὶ ξένων καὶ μετοίκων, ὧν νῦν ἔρημος καὶ
Τὸ δὲ μέγιστον, συμμάχους ἕξομεν ἅπαντας
πους, οὐ βεβιασμένους, ἀλλὰ πεπεισμένους·
μὲν ταῖς ἀσφαλείαις διὰ τὴν δύναμιν ἡμᾶς
ξομένους, ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις ἀποστησομένο
οὕτω διακειμένους, ὥςπερ χρὴ τοὺς ἀληθῶς
χους καὶ φίλους ὄντας. Πρὸς δὲ τούτοις, ἃ
πολαβεῖν οὐ δυνάμεθα διὰ πολέμου καὶ πολ
πάνης, ταῦτα διὰ πρεςβείας ῥᾳδίως κομιο
Μὴ γὰρ οἴεσθε, μήτε Κερσοβλέπτην ὑπὲρ Χ
σου, μήτε Φίλιππον ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως ἡμῖν π
σειν, ὅταν ἴδωσιν ἡμᾶς μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίω
μένους. Νῦν μὲν γὰρ εἰκότως φοβοῦνται
ποιήσασθαι τὴν πόλιν ταῖς αὑτῶν δυναστείαι
σι γὰρ ἡμᾶς οὐ στέργοντας οἷς ἂν ἔχοιμεν, ἀ
τοῦ πλείονος ὀρεγομένους. Ἢν δὲ μεταβαλ
τὸν τρόπον, καὶ δόξαν βελτίω λάβωμεν, οὐ
ἀποστήσονται τῆς ἡμετέρας, ἀλλὰ καὶ τῆς
προςδώσουσι. Λυσιτελήσει γὰρ αὐτοῖς θεραπ
τὴν δύναμιν τὴν τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς ἔχε
αὑτῶν βασιλείας. Καὶ μὲν δὴ καὶ τῆς Θρᾴκη

ξέσται τοσαύτην ἀποτεμέσθαι χώραν, ὥςτε μὴ μόον αὐτοὺς ἄφθονον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ῶν Ἑλλήνων, καὶ δι᾽ ἀπορίαν πλανωμένοις, ἱκανὸν ύνασθαι βίον παρασχεῖν. Ὅπου γὰρ Ἀθηνόδωρος αὶ Καλλίστρατος, ὁ μὲν ἰδιώτης ὤν, ὁ δὲ φυγὰς, ἰκίσαι πόλεις οἷοί τε γεγόνασιν, ἤπου βουληθέντες μεῖς, πολλοὺς ἂν τόπους τοιούτους δυνηθείημεν αταςχεῖν. Χρὴ δὲ τοὺς πρωτεύειν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ξιοῦντας, τοιούτων ἔργων ἡγεμόνας γίγνεσθαι πολὺ ᾶλλον, ἢ πολέμου καὶ στρατοπέδου ξενικοῦ, ὧν νῦν μεῖς ἐπιθυμοῦντες τυγχάνομεν.

10. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρέςβεις ἐπαγγέλλοναι, καὶ ταῦθ᾽ ἱκανά, καὶ πολλὰ ἂν ἴσως τις προςείη τούτοις. Ἡγοῦμαι δὲ δεῖν ἡμᾶς οὐ μόνον ψηισαμένους τὴν εἰρήνην, ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπελθεῖν, λλὰ καὶ βουλευσαμένους, ὅπως ἄξομεν αὐτήν, καὶ ὴ ποιήσομεν ὅπερ εἰώθαμεν, ὀλίγον χρόνον διαλιόντες πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς καταστησόμεθα ταραάς, μηδ᾽ ἀναβολὴν ἀλλ᾽ ἀπαλλαγὴν εὑρήσομέν τινα ῶν κακῶν τῶν παρόντων. Οὐδὲν δὲ τούτων οἷόν ἐστὶ γενέσθαι πρότερον, πρὶν ἂν πεισθῆτε, τὴν ὲν ἡσυχίαν ὠφελιμωτέραν καὶ κερδαλεωτέραν εἶναι ῆς πολυπραγμοσύνης, τὴν δὲ δικαιοσύνην τῆς ἀδιίας, τὴν δὲ τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν τῆς τῶν ἀλλοτρίων πιθυμίας. Περὶ ὧν οὐδεὶς πώποτε τῶν ῥητόρων ἰπεῖν ὑμῖν ἐτόλμησεν· ἐγὼ δὲ περὶ αὐτῶν τούτων οὺς πλείστους τῶν λόγων μέλλω ποιεῖσθαι πρὸς μᾶς· ὁρῶ γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τούτοις ἐνοῦαν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν οἷς ἐτυγχάνομεν πράττοντες. Ἀνά-

ἡδίους τὰς ἐλπίδας ἔχοντας. Καὶ ταῦτ᾽ εἰ μ
πάντων οὕτως εἴθισται συμβαίνειν, ἀλλὰ τὸ
ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτον γίνεται τὸν τρόπον. Χ
τοὺς εὖ φρονοῦντας, ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀεὶ συ
οὐ καθορῶμεν, τὸ πολλάκις ὠφελοῦν, τοῦτο
σθαι προαιρουμένους. Πάντων δὲ ἀλογώτατ
πόνθασιν, ὅσοι κάλλιον μὲν ἐπιτήδευμα νομί
εἶναι καὶ θεοφιλέστερον, τὴν δικαιοσύνην τῆ
κίας, χεῖρον δ᾽ οἴονται βιώσεσθαι τοὺς ταύτ
μένους τῶν τὴν πονηρίαν προαιρουμένων.

13. Ἠβουλόμην δ᾽ ἄν, ὥσπερ πρόχειρόν
ἐπαινέσαι τὴν ἀρετήν, οὕτω καὶ ῥάδιον εἶναι
τοὺς ἀκούοντας ἀσκεῖν αὐτήν· νῦν δὲ δέδοι
μάτην τὰ τοιαῦτα λέγω. Διεφθάρμεθα γὰρ
ἤδη χρόνον ὑπὸ ἀνθρώπων, οὐδὲν ἄλλ᾽ ἢ φενα
δυναμένων, οἳ τοσοῦτον τοῦ πλήθους καταπε
κασιν, ὥσθ᾽, ὅταν βουληθῶσι πόλεμον πρός
ἐξενεγκεῖν, αὐτοὶ χρήματα λαμβάνοντες, λέγει
μῶσιν, ὡς χρὴ τοὺς προγόνους μιμεῖσθαι, ι
περιορᾶν ἡμᾶς αὐτοὺς καταγελωμένους, μηδ
θάλατταν πλέοντας τοὺς μὴ τὰς συντάξεις ἐ
τας ἡμῖν ὑποτελεῖν.

14. Ἡδέως ἂν οὖν αὐτῶν πυθοίμην, τίσι
τῶν προγεγενημένων ὁμοίους κελεύουσι γεγενῆ
πότερον τοῖς περὶ τὰ Περσικὰ γενομένοις,
πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ Δεκελεικοῦ τὴν πόλιν ἐ
σασιν; Εἰ μὲν γὰρ τούτοις, οὐδὲν ἄλλ᾽ ἢ συ
λεύουσιν ἡμῖν πάλιν περὶ ἀνδραποδισμοῦ
νεύειν, εἰ δὲ τοῖς ἐν Μαραθῶνι νικήσασι, κ

πρὸ αὐτῶν γεγενημένοις, πῶς οὐχ ἁπάντων ἀναισχυντότατοι τυγχάνουσιν ὄντες, εἰ τοὺς τότε πεπολιτευμένους ἐπαινοῦντες, τἀναντία πράττειν ἐκείνοις πείθουσιν ἡμᾶς, καὶ τοιαῦτ' ἐξαμαρτάνειν, περὶ ὧν καὶ ἀπορῶ τί ποιήσω· πότερα χρήσομαι ταῖς ἀληθείαις, ὥςπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἢ κατασιωπήσω, δείσας τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν;

15. Δοκεῖ μὲν γάρ μοι βέλτιον εἶναι διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν, ὁρῶ δὲ ὑμᾶς χαλεπώτερον διατιθεμένους πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας, ἢ πρὸς τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν γεγενημένους. Οὐ μὴν ἀλλ' αἰσχυνθείην ἄν, εἰ φανείην μᾶλλον φροντίζων τῆς ἐμαυτοῦ δόξης, ἢ τῆς κοινῆς σωτηρίας. Ἐμὸν οὖν ἔργον ἐστί, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κηδομένων τῆς πόλεως, προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μὴ τοὺς ἡδίστους, ἀλλὰ τοὺς ὠφελιμωτάτους· ὑμᾶς δὲ χρὴ πρῶτον μὲν τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων πολλαὶ θεραπεῖαι καὶ παντοδαπαὶ τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται, ταῖς δὲ ψυχαῖς ταῖς νοσούσαις καὶ γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν, οὐδέν ἐστιν ἄλλο φάρμακον πλὴν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν· ἔπειθ' ὅτι καταγέλαστόν ἐστι, τὰς μὲν καύσεις καὶ τὰς τομὰς τῶν ἰατρῶν ὑπομένειν, ἵνα πλειόνων ἀλγηδόνων ἀπαλλαγῶμεν, τοὺς δὲ λόγους ἀποδοκιμάζειν, πρὶν εἰδέναι σαφῶς, εἰ τοιαύτην ἔχουσι τὴν δύναμιν, ὥς' ὠφελῆσαι τοὺς ἀκούοντας.

16. Τούτου δ' ἕνεκα ταῦτα προεῖπον, ὅτι περὶ τῶν λοιπῶν οὐδὲν ὑποστειλάμενος, ἀλλὰ παντάπασιν ἀνειμένως μέλλω ποιεῖσθαι τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς

καλῶς διοικούμενα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων θαῤ(
Ἀλλ' οὐκ ἂν ἐπ' αὐτοῖς τούτοις μάλιστ' ἀγι
σειεν; Οἵτινες αὐτόχθονες μὲν εἶναί φαμεν, :
πόλιν ταύτην προτέραν οἰκισθῆναι τῶν ἄλλω
ἥκον δὲ ἡμᾶς ἅπασιν εἶναι παράδειγμα τοῦ
καὶ τεταγμένως πολιτεύεσθαι, χεῖρον καὶ τ
δέστερον τὴν ἡμετέραν αὐτῶν διοικοῦμεν, τί
τὰς πόλεις οἰκιζόντων, καὶ σεμνυνόμεθα μ
μέγα φρανοῦμεν ἐπὶ τῷ βέλτιον γεγονέναι τ
λων, ῥᾷον δὲ μεταδίδομεν τοῖς βουλομένοις
τῆς εὐγενείας, ἢ Τριβαλλοὶ καὶ Λευκανοὶ τῆς
δυςγενείας· πλείστους δὲ τιθέμενοι νόμους,
ὀλίγον αὐτῶν φροντίζομεν, (ἓν γὰρ ἀκούσαντι
σεσθε καὶ περὶ τῶν ἄλλων,) ὥςτε θανάτου
μίας ἐπικειμένης, ἤν τις ἁλῷ δεκάζων, τοὺς
φανερώτατα ποιοῦντας στρατηγοὺς χειροτο
καὶ τὸν πλείστους διαφθεῖραι τῶν πολιτῶν δυ
τα, τοῦτον ἐπὶ τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων
σταμεν· σπουδάζοντες δὲ περὶ τὴν πολιτεί
ἧττον, ἢ περὶ τὴν σωτηρίαν ὅλης τῆς πόλεως
τὴν δημοκρατίαν εἰδότες ἐν μὲν ταῖς ἡσυχίο
ταῖς ἀσφαλείαις αὐξανομένην καὶ διαμένουσα
τοῖς πολέμοις δὶς ἤδη καταλυθεῖσαν, πρὸς μ
τῆς εἰρήνης ἐπιθυμοῦντας, ὡς πρὸς ὀλιγαρ
ὄντας, δυςκόλως ἔχομεν, τοὺς δὲ τὸν πόλεμον
οὖντας, ὡς τῆς δημοκρατίας κηδομένους, εὖν
ναι νομίζομεν· ἐμπειρότατοι δὲ λόγων καὶ
γμάτων ὄντες, οὕτως ἀλογίστως ἔχομεν, ὥς
τῶν αὐτῶν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οὐ ταὐτὰ γιγνώ

ῶν μὲν, πρὶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναβῆναι, κα-
ροῦμεν, ταῦτα συνελθόντες χειροτονοῦμεν, οὐ
ν δὲ χρόνον διαλιπόντες, τοῖς ἐνταῦθα ψηφι-
ιν, ἐπειδ᾽ ἂν ἀπίωμεν, πάλιν ἐπιτιμῶμεν·
τοιούμενοι δὲ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων εἶναι,
τοις συμβούλοις χρώμεθα, ὧν οὐκ ἔστιν ὅσ
ν καταφρονήσειεν, καὶ τοὺς αὐτοὺς τούτους
υς τῶν κοινῶν ἁπάντων καθίσταμεν, οἷς οὐδεὶς
ν ἰδίων οὐδὲν ἐπιτρέψειεν· τὸ δὲ πάντων σχε-
ατον· οὓς γὰρ ὁμολογήσαιμεν ἂν πονηροτάτους
τῶν πολιτῶν, τούτους πιστοτάτους φύλακας
ιεθα τῆς πολιτείας εἶναι· καὶ τοὺς μὲν μετοί-
τοιούτους εἶναι νομίζομεν, οἵους περ ἂν τοὺς
τάτας νέμωσιν, αὐτοὶ δ᾽ οὐκ οἰόμεθα τὴν αὐτὴν
σθαι δόξαν τοῖς προεστῶσιν ἡμῶν· τοσοῦτον
ιφέρομεν τῶν προγόνων, ὅσον ἐκεῖνοι μὲν τοὺς
ὺς προστάτας τῆς πόλεως ἐποιοῦντο, καὶ στρα-
ὺς ᾑροῦντο, νομίζοντες, τὸν ἐπὶ τοῦ βήματος τὰ
στα συμβουλεῦσαι δυνάμενον, τὸν αὐτὸν τοῦ-
ρισι᾽ ἂν βουλεύσασθαι καὶ καθ᾽ αὑτὸν δυνά-
. Ἡμεῖς δὲ τοὐναντίον τούτων ποιοῦμεν· οἷς
γὰρ περὶ τῶν μεγίστων συμβούλοις χρώμεθα,
ους μὲν οὐκ ἀξιοῦμεν στρατηγοὺς χειροτονεῖν,
ῦν οὐκ ἔχοντας, οἷς δ᾽ οὐδεὶς ἂν οὔτε περὶ τῶν
, οὔτε περὶ τῶν κοινῶν συμβουλεύσαιτο, τού-
δ᾽ αὐτοκράτορας ἐκπέμπομεν, ὡς ἐκεῖ σοφωτέ-
ἐσομένους, καὶ ῥᾷον βουλευσομένους περὶ τῶν
νικῶν πραγμάτων καὶ πολεμικῶν, ἢ περὶ τῶν
δε προτιθεμένων. Λέγω δὲ ταῦτα οὐ κατὰ

πάντων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς λεγομέν των. Ἐπιλείποι δ' ἂν με τὸ λοιπὸν μέρος τῆ ρας, εἰ πάσας τὰς πλημμελείας, τὰς ἐν τοῖς π σι γεγενημένας, ἐξετάζειν ἐπιχειροίην.

18. Τάχ' οὖν ἄν τις τῶν σφόδρα τοῖς νοις ἐνόχων ὄντων, ἀγανακτήσας ἐρωτήσειε οὖν, εἴπερ οὕτω κακῶς βουλευόμεθα, σωζ καὶ δύναμιν οὐδὲ μιᾶς πόλεως ἐλάττω κεκτ τυγχάνομεν; Ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα ἂν ἀποκριν ὅτι τοὺς ἀντιπάλους ἔχομεν οὐδὲν βέλτιον φρονοῦντας. Εἰ γὰρ μετὰ τὴν μάχην, ἣν ἐν Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους, ἐκεῖνοι μὲν ἐλευθε τες τὴν Πελοπόννησον, καὶ τοὺς ἄλλους Ἑ αὐτονόμους ποιήσαντες, ἡσυχίαν εἶχον, ἡμεῖς τα ἐξημαρτάνομεν, οὔτ' ἂν οὗτος εἶχε ποιῆ ταύτην τὴν ἐρώτησιν, ἡμεῖς τ' ἂν ἔγνωμεν κρεῖττόν ἐστι τὸ σωφρονεῖν τοῦ πολυπραγ Νῦν δ' ἐνταῦθα περιέστηκε τὰ πράγματα, ὥ βαῖοι μὲν ἡμᾶς σώζουσιν, ἡμεῖς δὲ Θηβαίου συμμάχους ἐκεῖνοι μὲν ἡμᾶς ποιοῦσιν, ἡμεῖς δ νους. Ὥστ', εἰ νοῦν εἴχομεν, ἀλλήλοις ἂν εἰς κλησίας ἀργύριον παρείχομεν· ὁπότεροι γ πλεονάκις συλλέγωσιν, οὗτοι τοὺς ἐναντίους ἀ πράττειν ποιοῦσι. Χρὴ δὲ τοὺς καὶ μικρὰ σθαι δυναμένους, οὐκ ἐν τοῖς τῶν ἐχθρῶν ἁ μασι τὰς ἐλπίδας ἔχειν τῆς σωτηρίας, ἀλλ' αὑτῶν πράγμασι καὶ ταῖς αὑτῶν διανοίαις· γὰρ διὰ τὴν ἐκείνων ἀμαθίαν συμβαῖνον ἡμῖ θόν, τυχὸν ἂν παύσαιτο, καὶ λάβοι μεταβολ

δὲ δι᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς γιγνόμενον, βεβαίως ἂν ἔχοι, καὶ μᾶλλον παραμείνειεν ἡμῖν.

19. Πρὸς μὲν οὖν τοὺς εἰκῇ τὰς ὑπολήψεις ποιουμένους, οὐ χαλεπὸν ἀντειπεῖν. Εἰ δὲ δή τις μοι παραστὰς τῶν ἐπιεικέστερον διακειμένων, ἀληθῆ μὲν λέγειν με προσομολογήσειεν, καὶ προσηκόντως ἐπιτιμᾷν τοῖς γιγνομένοις, δίκαιον δ᾽ εἶναι φαίη, τοὺς ἐπ᾽ εὐνοίᾳ νουθετοῦντας μὴ μόνον κατηγορεῖν τῶν πεπραγμένων, ἀλλὰ καὶ συμβουλεύειν, ποίων ἀπεχόμενοι, καὶ τίνων ὀρεγόμενοι, παυσαίμεθ᾽ ἂν ταύτην ἔχοντες τὴν γνώμην, καὶ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες; οὗτος ὁ λόγος ἀπορεῖν ἄν με ποιήσειεν ἀποκρίσεως οὐκ ἀληθοῦς, οὐδὲ συμφερούσης, ἀλλ᾽ ἀρεσκούσης ὑμῖν. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐπειδήπερ ἀποκεκαλυμμένως ὥρμημαι λέγειν, οὐκ ἀποκνητέον ἀποφήνασθαι καὶ περὶ τούτων.

20. Ἃ μὲν οὖν ὑπάρχειν δεῖ τοῖς μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, τήν τ᾽ εὐσέβειαν καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ὀλίγῳ πρότερον εἰρήκαμεν. Ὡς δ᾽ ἂν τάχιστα πρὸς τὸ τοιοῦτοι γενέσθαι παιδευθείημεν, ἀληθὲς μέν ἐστι τὸ ῥηθησόμενον, ἴσως δ᾽ ἂν ἀκούσασιν ὑμῖν δεινὸν εἶναι δόξειεν, καὶ παρὰ πολὺ τῆς τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένον διανοίας.

21. Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι καὶ τὴν πόλιν ἡμᾶς ἄμεινον οἰκήσειν, καὶ βελτίους αὐτοὺς ἔσεσθαι, καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς πράξεις ἐπιδώσειν, ἢν παυσώμεθα τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλασσαν ἐπιθυμοῦντες. Αὕτη γάρ ἐστιν, ἡ καὶ νῦν εἰς ταραχὴν ἡμᾶς καθιστᾶσα, καὶ

τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην καταλύσασα, μεθ' ἧς οἱ πρόγονοι ζῶντες, εὐδαιμονέστατοι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν, καὶ σχεδὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἰτία, ὧν αὐτοί τε ἔχομεν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχομεν. Οἶδα μὲν οὖν ὅτι χαλεπόν ἐστι δυναστείας, ὑπὸ πάντων ἐρωμένης, καὶ περιμαχήτου γεγενημένης, κατηγοροῦντα, δοκεῖν ἀνεκτόν τι λέγειν· ὅμως δὲ ἐπειδήπερ ὑπεμείνατε καὶ τοὺς ἄλλους λόγους, ἀληθεῖς μὲν ὄντας, φιλαπεχθήμονας δέ, καὶ τούτων ὑμᾶς ἀνέχεσθαι δέομαι, καὶ μὴ καταγνῶναί μου τοσαύτην μανίαν, ὡς ἄρα ἐγὼ προειλόμην διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς περὶ πραγμάτων οὕτω παραδόξων, εἰ μή τι λέγειν ἀληθὲς εἶχον περὶ αὐτῶν. Νῦν δ' οἶμαι φανερὸν ποιήσειν ἅπασιν, ὡς οὔτε δικαίας ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν, οὔτε γενέσθαι δυνατῆς, οὔτε συμφερούσης ἡμῖν.

22. Ὅτι μὲν οὖν οὐ δικαίας, παρ' ὑμῶν μαθών, ὑμᾶς ἔχω διδάσκειν. Ὅτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ταύτην εἶχον τὴν δύναμιν, ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν, κατηγοροῦντες μὲν τῆς ἐκείνων ἀρχῆς, διεξιόντες δέ, ὡς δίκαιόν ἐστιν, αὐτονόμους εἶναι τοὺς Ἕλληνας. Τίνας δὲ τῶν πόλεων τῶν Ἑλληνίδων οὐ παρεκαλέσαμεν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν, τὴν ὑπὲρ τούτων συστᾶσαν; πόσας δὲ πρεσβείας ὡς βασιλέα τὸν Μέγαν ἀπεστείλαμεν, διδασκούσας αὐτόν, ὡς οὔτε δίκαιόν ἐστιν, οὔτε συμφέρον, μίαν πόλιν κυρίαν εἶναι τῶν Ἑλλήνων; Οὐ πρότερον δὲ πολεμοῦντες ἐπαυσάμεθα, καὶ κινδυνεύοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, πρὶν ἠθέλησαν Λακεδαιμόνιοι ποιήσασθαι τὰς συνθήκας τὰς περὶ τῆς αὐτονομίας. Οὐ

μὲν οὖν οὐ δίκαιόν ἐστι τοὺς κρείττους τῶν ἡττόνων ἄρχειν, ἐν ἐκείνοις τε τοῖς χρόνοις ἐτυγχάνομεν ἐγνωκότες, καὶ νῦν ἐπὶ τῆς πολιτείας τῆς παρ᾽ ἡμῖν καθεστώσης.

23. Ὡς δ᾽ οὐδ᾽ ἂν δυνηθείημεν τὴν ἀρχὴν ταύτην καταστήσασθαι, ταχέως οἶμαι δηλώσειν. Ἣν γὰρ μετὰ μυρίων ταλάντων οὐχ οἷοί τ᾽ ἦμεν διαφυλάξαι, πῶς ἂν ταύτην ἐκ τῆς παρούσης ἀπορίας κτήσασθαι δυνηθείημεν; ἄλλως τε καὶ χρώμενοι τοῖς ἤθεσιν, οὐχ οἷς ἐλάβομεν, ἀλλ᾽ οἷς ἀπωλέσαμεν αὐτήν

24. Ὡς τοίνυν οὐδὲ διδομένην δέξασθαι τῇ πόλει συμφέρει, δοκεῖτέ μοι τάχιστ᾽ ἂν ἐκεῖθεν καταμαθεῖν. Μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τούτων βούλομαι μικρὰ προειπεῖν· δέδοικα γάρ, μὴ διὰ τὸ πολλάκις ἐπιτιμᾷν, δόξω τισὶ προαιρεῖσθαι τῆς πόλεως κατηγορεῖν.

25. Ἐγὼ δὲ εἰ μὲν πρὸς ἄλλους τινὰς οὕτως ἐπεχείρουν διεξιέναι περὶ τῶν πραγμάτων, εἰκότως ἂν εἶχον τὴν αἰτίαν ταύτην, νῦν δὲ πρὸς ὑμᾶς ποιοῦμαι τοὺς λόγους, οὐ διαβάλλειν πρὸς ἑτέρους ἐπιθυμῶν, ἀλλ᾽ αὐτοὺς ὑμᾶς βουλόμενος παῦσαι τῶν τοιούτων ἔργων, καὶ τὴν εἰρήνην, περὶ ἧς ἅπας ὁ λόγος ἐστί, βεβαίως καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἄλλους ἀγαγεῖν. Ἀνάγκη δὲ τοὺς νουθετοῦντας καὶ τοὺς κατηγοροῦντας, τοῖς μὲν λόγοις χρῆσθαι παραπλησίοις, τὰς δὲ δυνάμεις ἔχειν ἀλλήλαις ὡς οἷόν τ᾽ ἐναντιωτάτας. Ὥστε περὶ τῶν ταὐτὰ λεγόντων, οὐ προσήκει τὴν αὐτὴν ὑμᾶς γνώμην

ἔχειν· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ βλάβῃ λοιδοροῦντας, μισεῖν ὡς κακόνους ὄντας τῇ πόλει, τοὺς δὲ ἐπ' ὠφελείᾳ νουθετοῦντας, ἐπαινεῖν, καὶ βελτίους τῶν πολιτῶν νομίζειν, καὶ τούτων αὐτῶν μάλιστα τὸν ἐναργέστατα δυνάμενον δηλῶσαι τάς τε πονηρὰς τῶν πράξεων καὶ τὰς συμφορὰς τὰς ἀπ' αὐτῶν γιγνομένας. Οὗτος γὰρ ἂν τάχιστα ποιήσειεν ὑμᾶς, μισήσαντας ἃ δεῖ, βελτιόνων ἐπιθυμῆσαι πραγμάτων. Ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς τῶν λόγων τραχύτητος, καὶ τῶν εἰρημένων καὶ τῶν ῥηθήσεσθαι μελλόντων, ταῦτ' ἔχω λέγειν πρὸς ὑμᾶς. Ὅθεν δ' ἀπέλιπον, πάλιν ποιήσομαι τὴν ἀρχήν.

26. Ῥᾴδιον γὰρ ἐκεῖθεν κάλλιστ' ἂν ὑμῖν καταμαθεῖν, ὡς οὐ συμφέροι λαβεῖν τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχήν, εἰ σκέψαισθε, τίνα τρόπον ἡ πόλις διῳκεῖτο, πρὶν τὴν δύναμιν ταύτην κτήσασθαι, καὶ πῶς ἐπειδὴ κατέσχεν αὐτήν· ἢν γὰρ ταῦτα παράλληλα τῇ διανοίᾳ θεωρήσητε, γνώσεσθε πόσων κακῶν αἰτία τῇ πόλει γέγονεν.

27. Ἡ μὲν τοίνυν πολιτεία, τοσούτῳ βελτίων ἦν καὶ κρείττων ἡ τότε τῆς ὕστερον καταστάσης, ὅσῳ περ Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιάδης ἄνδρες ἀμείνους ἦσαν Ὑπερβόλου καὶ Κλεοφῶντος καὶ τῶν νῦν δημηγορούντων. Τὸν δὲ δῆμον εὑρήσετε τὸν τότε πολιτευόμενον, οὐκ ἀργίας, οὐδ' ἀπορίας, οὐδ' ἐλπίδων κενῶν ὄντα μεστόν, ἀλλὰ νικᾷν μὲν δυνάμενον ἐν ταῖς μάχαις πάντας τοὺς εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλοντας, ἀριστείων δ' ἀξιούμενον ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κινδύνοις, οὕτω δὲ πιστευόμενον

ὥςτε τὰς πλείστας αὐτοῖς τῶν πόλεων ἑκούσας ἐγχειρίζειν σφᾶς αὐτάς. Τούτων δ᾽ ὑπαρχόντων, ἀντὶ μὲν τῆς πολιτείας τῆς παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμούσης, ἐπὶ τοιαύτην ἀκολασίαν ἡ δύναμις ἡμᾶς αὕτη προήγαγεν, ἣν οὐδεὶς ἂν τῶν ἀνθρώπων ἐπαινέσειεν· ἀντὶ δὲ τοῦ νικᾷν τοὺς ἐπιστρατεύοντας, οὕτω τοὺς πολίτας ἐπαίδευσεν, ὥςτε μηδὲ πρὸ τῶν τειχῶν τολμᾷν ἐπεξιέναι τοῖς πολεμίοις· ἀντὶ δὲ τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν συμμάχων αὐτοῖς ὑπαρχούσης, καὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἰς τοσοῦτο μίσους κατέστησεν, ὥςτε παρὰ μικρὸν ἐλθεῖν ἐξανδραποδισθῆναι τὴν πόλιν, εἰ μὴ Λακεδαιμονίων, τῶν ἐξ ἀρχῆς πολεμούντων, εὐνουστέρων ἐτύχομεν, ἢ τῶν πρότερον ἡμῖν συμμάχων ὄντων. Οἷς οὐκ ἂν δικαίως ἐγκαλοῖμεν, ὅτι χαλεπῶς πρὸς ἡμᾶς διετέθησαν· οὐ γὰρ ὑπάρχοντες, ἀλλ᾽ ἀμυνόμενοι, καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ παθόντες, τοιαύτην γνώμην ἔσχον περὶ ἡμᾶς.

28. Τίς γὰρ ἂν ὑπέμεινε τὴν ἀσέλγειαν τῶν πατέρων τῶν ἡμετέρων, οἳ συνάγοντες ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀργοτάτους, καὶ τοὺς ἁπασῶν τῶν πονηριῶν μετέχοντας, πληροῦντες τούτων τὰς τριήρεις, ἀπηχθάνοντο τοῖς Ἕλλησι· καὶ τοὺς μὲν βελτίστους τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἐξέβαλλον, τοῖς δὲ πονηροτάτοις τῶν Ἑλλήνων τἀκείνων διένεμον; Ἀλλὰ γὰρ εἰ τολμήσαιμι περὶ τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις γενομένων ἀκριβῶς διελθεῖν, ὑμᾶς μὲν ἴσως ἂν ποιήσαιμι βέλτιον βουλεύσασθαι περὶ τῶν ἄλλων, αὐτὸς δὲ ἂν διαβληθείην. Εἰώθατε γὰρ μι-

σεῖν, οὐχ οὕτω τοὺς αἰτίους τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς τοὺς κατηγοροῦντας αὐτῶν. Τοιαύτην οὖν ὑμῶν γνώμην ἐχόντων, δέδοικα μὴ πειρώμενος ὑμᾶς εὐεργετεῖν, αὐτὸς ἀπολαύσω τι φλαῦρον. Οὐ μὴν ἀποστήσομαι παντάπασιν ὧν διενοήθην, ἀλλὰ τὰ μὲν πικρότατα, καὶ μάλιστ᾽ ἂν ὑμᾶς λυπήσοντα, παραλείψω, μνησθήσομαι δὲ τούτων μόνον, ἐξ ὧν γνώσεσθε τὴν ἄνοιαν τῶν τότε πολιτευομένων.

29. Οὕτω γὰρ ἀκριβῶς εὕρισκον ἐξ ὧν ἄνθρωποι μάλιστ᾽ ἂν μισηθεῖεν, ὥστ᾽ ἐψηφίσαντο, τὸ περιγιγνόμενον ἐκ τῶν φόρων ἀργύριον, διελόντες κατὰ τάλαντον, εἰς τὴν ὀρχήστραν τοῖς Διονυσίοις ἐκφέρειν. Ἐπεὶ δ᾽ ἂν πλῆρες ᾖ τὸ θέατρον, καὶ τοῦτ᾽ ἐποίουν, καὶ παρεισῆγον τοὺς παῖδας τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότων· ἀμφοτέροις ἐπιδεικνῦντες, τοῖς μὲν συμμάχοις τὰς τιμὰς τῆς οὐσίας αὐτῶν, ὑπὸ μισθωτῶν εἰςφερομένας, τοῖς δ᾽ ἄλλοις Ἕλλησι τὸ πλῆθος τῶν ὀρφανῶν, καὶ τὰς συμφοράς, τὰς διὰ τὴν πλεονεξίαν ταύτην γιγνομένας. Καὶ ταῦτα δρῶντες, αὐτοί τε τὴν πόλιν εὐδαιμόνιζον, καὶ πολλοὶ τῶν νοῦν οὐκ ἐχόντων ἐμακάριζον αὐτήν· τῶν μὲν συμβήσεσθαι διὰ ταῦτα μελλόντων, οὐδὲ μίαν ποιούμενοι πρόνοιαν, τὸν δὲ πλοῦτον θαυμάζοντες καὶ ζηλοῦντες, ὃς ἀδίκως εἰς τὴν πόλιν εἰςελθών, καὶ τὸν δικαίως ὑπάρξαντα, διὰ ταχέων ἔμελλε προςαπολεῖν. Εἰς τοῦτο γὰρ κατέστησαν τῶν μὲν οἰκείων ἀμελείας, τῶν δ᾽ ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας, ὥςτε Λακεδαιμονίων ἐμβεβληκότων εἰς τὴν χώραν, καὶ τοῦ τείχους ἤδη τοῦ Δεκελεικοῦ συνεστηκότος, εἰς Σικελίαν τριήρεις

ἐπλήρουν, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο τὴν πατρίδα τεμνομένην καὶ πορθουμένην περιορῶντες, ἐπὶ δὲ τοὺς οὐδὲν πώποτε εἰς ἡμᾶς ἐξαμαρτόντας, στρατιὰς ἐκπέμποντες. Ἀλλ' ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἦλθον, ὥςτε τῶν προαστείων τῶν οἰκείων οὐ κρατοῦντες, Ἰταλίας καὶ Σικελίας καὶ Καρχηδόνος ἄρξειν προςεδόκησαν. Τοσοῦτον δὲ διήνεγκαν ἀνοίᾳ πάντων ἀνθρώπων, ὥςτε τοὺς μὲν ἄλλους αἱ συμφοραὶ συστέλλουσι, καὶ ποιοῦσι σωφρονεστέρους, ἐκεῖνοι δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτων ἐπαιδεύθησαν, καίτοι πλείοσι καὶ μείζοσι κακοῖς περιέπεσον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης, τῶν ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τῇ πόλει γεγενημένων. Εἰς Αἴγυπτον μὲν γὰρ διακόσιαι πλεύσασαι τριήρεις, αὐτοῖς πληρώμασι διεφθάρησαν· περὶ δὲ Κύπρον, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐν δὲ τῷ Πόντῳ, μυρίους ὁπλίτας αὑτῶν καὶ τῶν συμμάχων ἀπώλεσαν· ἐν Σικελίᾳ δέ, τέτταρας μυριάδας, καὶ τριήρεις τετταράκοντα καὶ διακοσίας· τὸ δὲ τελευταῖον, ἐν Ἑλλησπόντῳ διακοσίας. Τὰς δὲ κατὰ δέκα καὶ πέντε καὶ πλείους τούτων ἀπολλυμένας, καὶ τοὺς κατὰ χιλίους καὶ δισχιλίους ἀποθνήσκοντας, τίς ἂν ἐξαριθμήσειε; πλὴν ἓν ἦν, τούτων ἐγκυκλίων ὄντων, ταφὰς ποιεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν, εἰς ἃς πολλοὶ καὶ τῶν ἀστυγειτόνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐφοίτων, οὐ συμπενθήσοντες τοὺς τεθνεῶτας, ἀλλ' ἐφησθησόμενοι ταῖς ἡμετέραις συμφοραῖς. Τελευτήσαντες δ' ἔλαθον σφᾶς αὐτούς, τοὺς μὲν τάφους τοὺς δημοσίους, τῶν πολιτῶν ἐμπλήσαντες, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τὰ γραμματεῖα τὰ ληξιαρχικά, τῶν οὐδὲν τῇ πόλει προςηκόντων. Γνοίη

τὰ ἀδικίας. Καὶ γὰρ οἱ πρόγονοι τοιούτους αὑτοὺς παρασχόντες, τήν τε πόλιν εὐδαιμονεστάτην τοῖς ἐπιγενομένοις παρέδοσαν, καὶ τῆς αὑτῶν ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην κατέλιπον. Ἐξ ὧν ἀμφότερα ῥᾴδιόν ἐστι καταμαθεῖν, καὶ τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτι δύναται τρέφειν ἄνδρας ἀμείνους τῶν ἄλλων, καὶ τὴν καλουμένην μὲν ἀρχήν, οὖσαν δὲ συμφοράν, ὅτι πέφυκε χείρους ἅπαντας ποιεῖν τοὺς χρωμένους αὐτῇ.

32. Μέγιστον δὲ τεκμήριον· οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν διέφθειρεν οὕτως, ὥστε τοῖς εἰθισμένοις ἐπαινεῖν τὰς ἐκείνων ἀρετάς, οὐχ οἷόν τ' ἐστιν εἰπεῖν τοῦτον τὸν λόγον ὡς ἡμεῖς μὲν διὰ τὸ δημοκρατεῖσθαι, κακῶς ἐχρησάμεθα τοῖς πράγμασιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ταύτην τὴν δύναμιν εἰ παρέλαβον, εὐδαίμονας ἂν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐποίησαν· πολὺ γὰρ θᾶττον ἐν ἐκείνοις ἐπεδείξατο τὴν φύσιν τὴν αὑτῆς. Τὴν γὰρ πολιτείαν, ἣν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν οὐδεὶς οἶδεν οὔθ' ὑπὸ κινδύνων, οὔθ' ὑπὸ συμφορῶν κινηθεῖσαν, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σαλευθῆναι, καὶ λυθῆναι παρὰ μικρὸν ἐποίησεν· ἀντὶ γὰρ τῶν καθεστώτων παρ' αὐτοῖς ἐπιτηδευμάτων, τοὺς μὲν ἰδιώτας ἐνέπλησεν ἀδικίας, ῥᾳθυμίας, ἀνομίας, φιλαργυρίας· τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως, ὑπεροψίας μὲν τῶν συμμάχων, ἐπιθυμίας δὲ τῶν ἀλλοτρίων, ὀλιγωρίας δὲ τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν. Τοσοῦτον γὰρ ὑπερεβάλοντο τοὺς ἡμετέρους τοῖς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἁμαρτήμασιν, ὅσον πρὸς τοῖς πρότερον ὑπάρχουσι, σφαγὰς καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ἐποι

ιαντο· ἐξ ὧν ἀειμνήστους τὰς ἔχθρας πρὸς ἀλλή-
ους ἔχουσιν. Οὕτω δὲ φιλοπολέμως καὶ φιλοκινδύ-
ως διετέθησαν, τὸν ἄλλον χρόνον πρὸς τὰ τοιαῦτα
εφυλαγμένως μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχοντες, ὥςτε οὐδὲ
ῶν συμμάχων, οὐδὲ τῶν εὐεργετῶν ἀπέσχοντο τῶν
φετέρων αὐτῶν· ἀλλὰ βασιλέως μὲν αὐτοῖς εἰς τὸν
ιρὸς ἡμᾶς πόλεμον πλέον ἢ πεντακιςχίλια τάλαντα
ιαρασχόντος· Χίων δὲ προθυμότατα πάντων τῶν
υμμάχων συγκινδυνευσάντων τῷ ναυτικῷ· Θη
ἰαίων δὲ μεγίστην εἰς τὸ πεζὸν ἰσχὺν συμβαλομένων,
ὐκ ἔφθησαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες, καὶ Θηβαίοις
ιὲν εὐθὺς ἐπεβούλευσαν, ἐπὶ δὲ τὸν βασιλέα Κλέαρ-
ον καὶ στρατιὰν ἐξέπεμψαν· Χίων δὲ τοὺς πρώτους
ιὲν τῶν πολιτῶν ἐφυγάδευσαν, τὰς δὲ τριήρεις ἐκ
ῶν νεωρίων ἐξελκύσαντες ἁπάσας ᾤχοντο λαβόντες.

33. Οὐκ ἤρκεσεν δ' αὐτοῖς ταῦτα ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐπόρθουν μὲν τὴν ἤπειρον, ὕβριζον δὲ τὰς νήσους, ἀνῄρουν δὲ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ πολιτείας, καὶ τυραννίδας καθίστασαν, ἐλυμαίνοντο δὲ τὴν Πελοπόννησον, καὶ μεστὴν πολέμων καὶ στάσεων ἐποίησαν. Ἐπὶ ποίαν γὰρ τῶν πόλεων οὐκ ἐστράτευσαν; ἢ περὶ τίνας αὐτῶν οὐκ ἐξήμαρτον; οὐκ Ἠλείων μὲν μέρος τι τῆς χώρας ἀφείλοντο; τὴν δὲ γῆν τῶν Κορινθίων ἔτεμον; Μαντινέας δὲ διῴκισαν; Φλιασίους δὲ ἐξεπολιόρκησαν; εἰς δὲ τὴν Ἀργείων ἐνέβαλον; οὐδὲν δὲ ἐπαύοντο, τοὺς μὲν ἄλλους κακῶς ποιοῦντες, αὑτοῖς δὲ τὴν ἧτταν τὴν ἐν Λεύκτροις παρασκευάζοντες; ἥν φασί τινες αἰτίαν γενέσθαι τῇ Σπάρτῃ τῶν κακῶν.

κατέστησαν, ἐκεῖνοι δ' οὕτω κακῶς προὔστησαν τ πραγμάτων, ὥσθ' ἡμᾶς οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστε πάλιν ἐπιπολάσαι, καὶ κυρίους γενέσθαι τῆς ἑ νων σωτηρίας; οὐχ ἡ μὲν τῶν ἀττικιζόντων πο πραγμοσύνη, λακωνίζειν τὰς πόλεις ἐποίησεν, ἡ τῶν λακωνιζόντων ὕβρις, ἀττικίζειν τὰς αὐτὰς τ τας ἠνάγκασεν; οὐ διὰ μὲν τὴν τῶν δημηγορούν πονηρίαν, αὐτὸς ὁ δῆμος ἐπεθύμησε τῆς ὀλιγαρχ τῆς ἐπὶ τῶν τετρακοσίων καταστάσης; διὰ δὲ ἐπὶ τῶν τριάκοντα μανίαν, πάντες δημοτικώτ γεγόναμεν τῶν Φυλὴν καταλαβόντων; Ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων, καὶ τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμέρ ἐπιδείξειεν ἄν τις πολλούς, χαίροντας μὲν καὶ ἐδεσμάτων, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, τοῖς καὶ τὸ μα καὶ τὴν ψυχὴν βλάπτουσιν, ἐπίπονα δὲ καὶ λεπὰ νομίζοντας, ἀφ' ὧν ἀμφότερα ταῦτ' ἂν ὠ λοῖντο, καὶ καρτερικοὺς εἶναι δοκοῦντας, τοὺ τούτοις ἐμμένοντας. Εἴ τινες οὖν ἐν οἷς ἀεὶ ζ καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς μᾶλλον μέλει, τὰ χείρω φαίν ται προαιρούμενοι, τί θαυμαστὸν εἰ περὶ τῆς χῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἀγνοοῦσι, καὶ μάχον πρὸς ἀλλήλους, περὶ ἧς μηδεὶς πώποτε λογισμὸς τοῖς εἰσῆλθεν;

36. Ὁρᾶτε δὲ καὶ τὰς μοναρχίας τὰς ἐν τ πόλεσι καθισταμένας, ὅσους ἔχουσι τοὺς ἐπιθυ τάς, καὶ τοὺς ἑτοίμους ὄντας ὁτιοῦν πάσχειν, ὥ κατασχεῖν αὐτάς· αἷς τί τῶν δεινῶν, τί τῶν χαλε οὐ πρόσεστιν; Οὐκ εὐθὺς ἐπειδὰν λάβωσι τὰς δυ στείας, ἐν τοσούτοις κακοῖς εἰσὶν ἐμπεπλεγμέ

ὥςτ᾽ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν μὲν ἅπασι τοῖς πολίταις, μισεῖν δὲ τούτους ὑφ᾽ ὧν οὐδὲν κακὸν πεπόνθασιν, ἀπιστεῖν δὲ καὶ τοῖς φίλοις, καὶ τοῖς ἑταίροις τοῖς ἑαυτῶν, παρακατατίθεσθαι δὲ τὴν τῶν σωμάτων σωτηρίαν μισθοφόροις ἀνθρώποις, οὓς οὐδὲ πώποτε εἶδον, καὶ μηδὲν ἧττον φοβεῖσθαι τοὺς φυλάττοντας, ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, οὕτω δ᾽ ὑπόπτως πρὸς ἅπαντας ἔχειν, ὥςτε μηδὲ τοῖς οἰκειοτάτοις θαῤῥεῖν πλησιάζοντας; Εἰκότως· συνίσασι γάρ, τοὺς πρὸ αὐτῶν τετυραννηκότας, τοὺς μὲν ὑπὸ γονέων ἀνῃρημένους, τοὺς δὲ ὑπὸ παίδων, τοὺς δ᾽ ὑπ᾽ ἀδελφῶν, τοὺς δ᾽ ὑπὸ γυναικῶν, ἔτι δέ, τὸ γένος αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον· ἀλλ᾽ ὅμως ὑπὸ τοσαύτας τὸ πλῆθος συμφορὰς ἑκόντες σφᾶς αὐτοὺς ὑποβάλλουσιν. Ὅπου δ᾽ οἱ πρωτεύοντες, καὶ δόξας μεγίστας ἔχοντες, τοσούτων κακῶν ἐρῶσι, τί δεῖ τοὺς ἄλλους θαυμάζειν, εἰ τοιούτων ἔργων ἐπιθυμοῦσιν;

37. Οὐκ ἀγνοῶ δέ, ὅτι τὸν μὲν περὶ τῶν τυράννων λόγον ἀποδέχεσθε, τὸν δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς δυςκόλως ἀκούετε· πεπόνθατε γὰρ ἅπαν αἴσχιστον· ἃ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁρᾶτε, ταῦτ᾽ ἐφ᾽ ὑμῶν ἀγνοεῖτε αὐτῶν. Καίτοι τῶν φρονίμως διακειμένων οὐκ ἔλαττον τοῦτο σημεῖόν ἐστιν, ἢν τὰς αὐτὰς πράξεις ἐπὶ πάντων ὁμοίως φαίνονται γνωρίζοντες· ὧν ὑμῖν οὐδὲν πώποτ᾽ ἐμέλησεν· ἀλλὰ τὰς μὲν τυραννίδας ἡγεῖσθε χαλεπὰς εἶναι καὶ βλαβεράς, οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔχουσιν αὐτάς, τὴν δ᾽ ἀρχὴν τὴν κατὰ θάλατταν, μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίαν, τὴν

οὐδὲν οὔτ' ἐν τοῖς πάθεσιν, οὔτ' ἐν ταῖς ι
τῶν μοναρχιῶν διαφέρουσαν. Καὶ τὰ μὲν τι
βαίων πράγματα νομίζετε πονηρῶς ἔχειν, ὅ
περιοίκους ἀδικοῦσιν, αὐτοὶ δ' οὐδὲν βέλτι
συμμάχους διοικοῦντες, ἢ ἐκεῖνοι τὴν Βοιωτ
γεῖσθε πάντα τὰ δέοντα πράττειν.

38. Ἢν οὖν ἐμοὶ πείθησθε, παυσάμει
παντάπασιν εἰκῇ βουλεύεσθαι, προσέξετε τὸ
ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει, καὶ φιλοσοφήσ
σκέψεσθε, τί τὸ ποιῆσαν ἐστὶ τὰ πόλεε ταῦτα
δὲ τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων, ἐκ
νῶν μὲν πραγμάτων ἑκατέραν ὁρμηθεῖσαν,
τῶν Ἑλλήνων, ἐπεὶ δὲ ἀνυπέρβλητον τὴν δ
ἔλαβον, περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεῦσαι· ι
τίνας αἰτίας Θετταλοὶ μέν, μεγίστους πλούτ
ραλαβόντες, καὶ δύναμιν μεγίστην καὶ πλείστη
τες, εἰς ἀπορίαν καθεστήκασι· Μεγαρεῖς δέ,
αὐτοῖς καὶ φαύλων τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρχόντω
γῆν μὲν οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ λιμένας, οὐδ' ἀρ
πέτρας δὲ γεωργοῦντες, μεγίστους τῶν Ἑλλη
κους κέκτηνται· κἀκείνων μὲν τὰς ἀκροπόλ
λοι τινὲς ἀεὶ κατέχουσιν, ὄντων αὐτοῖς πλέον
χιλίων ἱππέων, καὶ πελταστῶν ἀναριθμήτων
δὲ μικρὰν δύναμιν ἔχοντες, τὴν αὑτῶν ὅπως β
ται διοικοῦσιν· καὶ πρὸς τούτοις, οἱ μὲν
αὑτοῖς ἀεὶ πολεμοῦσιν, οὗτοι δὲ μεταξὺ Πελο
σίων καὶ Θηβαίων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως ι
τες, τὴν εἰρήνην ἄγοντες διατελοῦσιν. Ἢν γα
τα καὶ τὰ τοιαῦτα διεξίητε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς

σετε, τὴν μὲν ἀκολασίαν καὶ τὴν ὕβριν τῶν κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, τὴν δὲ σωφροσύνην τῶν ἀγαθῶν· ἣν ὑμεῖς ἐπὶ μὲν τῶν ἰδίων ἐπαινεῖτε, καὶ νομίζετε τοὺς ταύτῃ χρωμένους ἀσφαλέστατα ζῆν, καὶ βελτίους εἶναι τῶν πολιτῶν· τὸ δὲ κοινὸν ὑμῶν οὐκ οἴεσθε δεῖν τοιοῦτο παρασκευάζειν. Καίτοι προσήκει τὰς ἀρετὰς ἀσκεῖν, καὶ τὰς κακίας φεύγειν, καὶ πολὺ μᾶλλον ταῖς πόλεσιν, ἢ τοῖς ἰδιώταις. Ἀνὴρ μὲν γὰρ ἀσεβὴς καὶ πονηρός, τυχὸν ἂν φθάσειε τελευτήσας πρὶν δοῦναι δίκην τῶν ἡμαρτημένων· αἱ δὲ πόλεις διὰ τὴν ἀθανασίαν, ὑπομένουσι καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίας.

39. Ὧν ἐνθυμουμένους, χρὴ μὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ἐν τῷ παρόντι μὲν χαριζομένοις, τοῦ δὲ μέλλοντος χρόνου μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιουμένοις, μηδὲ τοῖς φιλεῖν μὲν τὸν δῆμον φάσκουσιν, ὅλην δὲ τὴν πόλιν λυμαινομένοις· ὡς καὶ πρότερον, ἐπειδὴ παρέλαβον οἱ τοιοῦτοι τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος δυναστείαν, εἰς τοσαύτην ἄνοιαν προήγαγον τὴν πόλιν, ὥστε παθεῖν αὐτήν, οἷά περ ὀλίγῳ πρότερον ὑμῖν διηγησάμην. Ὃ καὶ πάντων μάλιστ' ἄν τις θαυμάσειεν, ὅτι προχειρίζεσθε δημαγωγούς, οὐ τοὺς τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας τοῖς μεγάλην τὴν πόλιν ποιήσασιν, ἀλλὰ τοὺς ὅμοια καὶ λέγοντας καὶ πράττοντας τοῖς ἀπολέσασιν αὐτήν· καὶ ταῦτα εἰδότες, οὐ μόνον τῷ ποιῆσαι τὴν πόλιν εὐδαίμονα τοὺς χρηστοὺς τῶν πονηρῶν διαφέροντας, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐπὶ μὲν ἐκείνων πολλοῖς ἔτεσιν οὔτε κινη-

ἔχειν· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ βλάβῃ λοιδοροῦντας, μισεῖν ὡς κακόνους ὄντας τῇ πόλει, τοὺς δὲ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ νουθετοῦντας, ἐπαινεῖν, καὶ βελτίους τῶν πολιτῶν νομίζειν, καὶ τούτων αὐτῶν μάλιστα τὸν ἐναργέστατα δυνάμενον δηλῶσαι τάς τε πονηρὰς τῶν πράξεων, καὶ τὰς συμφορὰς τὰς ἀπ᾽ αὐτῶν γιγνομένας. Οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ποιήσειεν ὑμᾶς, μισήσαντας ἃ δεῖ, βελτιόνων ἐπιθυμῆσαι πραγμάτων. Ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς τῶν λόγων τραχύτητος, καὶ τῶν εἰρημένων καὶ τῶν ῥηθήσεσθαι μελλόντων, ταῦτ᾽ ἔχω λέγειν πρὸς ὑμᾶς. Ὅθεν δ᾽ ἀπέλιπον, πάλιν ποιήσομαι τὴν ἀρχήν.

26. Ἔφασκον γὰρ ἐκεῖθεν κάλλιστ᾽ ἂν ὑμᾶς καταμαθεῖν, ὡς οὐ συμφέροι λαβεῖν τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχήν, εἰ σκέψαισθε, τίνα τρόπον ἡ πόλις διῳκεῖτο, πρὶν τὴν δύναμιν ταύτην κτήσασθαι, καὶ πῶς ἐπειδὴ κατέσχεν αὐτήν· ἢν γὰρ ταῦτα παράλληλα τῇ διανοίᾳ θεωρήσητε, γνώσεσθε πόσων κακῶν αἰτία τῇ πόλει γέγονεν.

27. Ἡ μὲν τοίνυν πολιτεία, τοσούτῳ βελτίων ἦν καὶ κρείττων ἢ τότε τῆς ὕστερον καταστάσης, ὅσῳ περ Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιάδης, ἄνδρες ἀμείνους ἦσαν Ὑπερβόλου καὶ Κλεοφῶντος, καὶ τῶν νῦν δημηγορούντων. Τὸν δὲ δῆμον εὑρήσετε τὸν τότε πολιτευόμενον, οὐκ ἀργίας, οὐδ᾽ ἀπορίας, οὐδ᾽ ἐλπίδων κενῶν ὄντα μεστόν, ἀλλὰ νικᾷν μὲν δυνάμενον ἐν ταῖς μάχαις πάντας τοὺς εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλοντας, ἀριστείων δ᾽ ἀξιούμενον ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κινδύνοις, οὕτω δὲ πιστευόμενον,

τὰς πλείστας αὐτοῖς τῶν πόλεων ἐκούσας ἐγχει-ν σφᾶς αὐτάς. Τούτων δ' ὑπαρχόντων, ἀντὶ τῆς πολιτείας τῆς παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμούσης, τοιαύτην ἀκολασίαν ἡ δύναμις ἡμᾶς αὕτη προή-ν, ἣν οὐδεὶς ἂν τῶν ἀνθρώπων ἐπαινέσειεν· δὲ τοῦ νικᾶν τοὺς ἐπιστρατεύοντας, οὕτω τοὺς τας ἐπαίδευσεν, ὥςτε μηδὲ πρὸ τῶν τειχῶν ᾶν ἐπεξιέναι τοῖς πολεμίοις· ἀντὶ δὲ τῆς εὐ-ς τῆς παρὰ τῶν συμμάχων αὐτοῖς ὑπαρχούσης, τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἰς ὑπο μίσους κατέστησεν, ὥςτε παρὰ μικρὸν ἐλθεῖν δραποδισθῆναι τὴν πόλιν, εἰ μὴ Λακεδαιμονίων, ἐξ ἀρχῆς πολεμούντων, εὐνουστέρων ἐτύχομεν, ἢ πρότερον ἡμῖν συμμάχων ὄντων. Οἷς οὐκ ἂν ίως ἐγκαλοῖμεν, ὅτι χαλεπῶς πρὸς ἡμᾶς διετέ-χν· οὐ γὰρ ὑπάρχοντες, ἀλλ' ἀμυνόμενοι, καὶ ὰ καὶ δεινὰ παθόντες, τοιαύτην γνώμην ἔσχον ἡμᾶς.

28. Τίς γὰρ ἂν ὑπέμεινε τὴν ἀσέλγειαν τῶν ρων τῶν ἡμετέρων, οἳ συνάγοντες ἐξ ἁπάσης Ἑλλάδος τοὺς ἀργοτάτους, καὶ τοὺς ἁπασῶν πονηριῶν μετέχοντας, πληροῦντες τούτων τὰς ρεις, ἀπηχθάνοντο τοῖς Ἕλλησι· καὶ τοὺς μὲν ίστους τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἐξέβαλλον, δὲ πονηροτάτοις τῶν Ἑλλήνων τἀκείνων διένε- Ἀλλὰ γὰρ εἰ τολμήσαιμι περὶ τῶν ἐν ἐκείνοις χρόνοις γενομένων ἀκριβῶς διελθεῖν, ὑμᾶς μὲν ἂν ποιήσαιμι βέλτιον βουλεύσασθαι περὶ τῶν ν, αὐτὸς δὲ ἂν διαβληθείην. Εἰώθατε γὰρ μι-

σεῖν, οὐχ οὕτω τοὺς αἰτίους τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς τοὺς κατηγοροῦντας αὐτῶν. Τοιαύτην οὖν ὑμῶν γνώμην ἐχόντων, δέδοικα μὴ πειρώμενος ὑμᾶς εὐεργετεῖν, αὐτὸς ἀπολαύσω τι φλαῦρον. Οὐ μὴν ἀποστήσομαι παντάπασιν ὧν διενοήθην, ἀλλὰ τὰ μὲν πικρότατα, καὶ μάλιστ᾽ ἂν ὑμᾶς λυπήσοντα, παραλείψω, μνησθήσομαι δὲ τούτων μόνον, ἐξ ὧν γνώσεσθε τὴν ἄνοιαν τῶν τότε πολιτευομένων.

29. Οὕτω γὰρ ἀκριβῶς εὕρισκον ἐξ ὧν ἄνθρωποι μάλιστ᾽ ἂν μισηθεῖεν, ὥστ᾽ ἐψηφίσαντο, τὸ περιγιγνόμενον ἐκ τῶν φόρων ἀργύριον, διελόντες κατὰ τάλαντον, εἰς τὴν ὀρχήστραν τοῖς Διονυσίοις ἐκφέρειν. Ἐπεὶ δ᾽ ἂν πλῆρες ᾖ τὸ θέατρον, καὶ τοῦτ᾽ ἐποίουν, καὶ παρεισῆγον τοὺς παῖδας τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότων· ἀμφοτέροις ἐπιδεικνῦντες, τοῖς μὲν συμμάχοις τὰς τιμὰς τῆς οὐσίας αὐτῶν, ὑπὸ μισθωτῶν εἰςφερομένας, τοῖς δ᾽ ἄλλοις Ἕλλησι τὸ πλῆθος τῶν ὀρφανῶν, καὶ τὰς συμφορὰς, τὰς διὰ τὴν πλεονεξίαν ταύτην γιγνομένας. Καὶ ταῦτα δρῶντες, αὐτοί τε τὴν πόλιν εὐδαιμόνιζον, καὶ πολλοὶ τῶν νοῦν οὐκ ἐχόντων ἐμακάριζον αὐτήν· τῶν μὲν συμβήσεσθαι διὰ ταῦτα μελλόντων, οὐδὲ μίαν ποιούμενοι πρόνοιαν, τὸν δὲ πλοῦτον θαυμάζοντες καὶ ζηλοῦντες, ὃς ἀδίκως εἰς τὴν πόλιν εἰςελθὼν, καὶ τὸν δικαίως ὑπάρξαντα, διὰ ταχέων ἔμελλε προςαπολεῖν. Εἰς τοῦτο γὰρ κατέστησαν τῶν μὲν οἰκείων ἀμελείας, τῶν δ᾽ ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας, ὥςτε Λακεδαιμονίων ἐμβεβληκότων εἰς τὴν χώραν, καὶ τοῦ τείχους ἤδη τοῦ Δεκελεικοῦ συνεστηκότος, εἰς Σικελίαν τριήρεις

ἐπλήρουν, καὶ οὐκ ᾔσχύνοντο τὴν πατρίδα τεμνομένην καὶ πορθουμένην περιορῶντες, ἐπὶ δὲ τοὺς οὐδὲν πώποτε εἰς ἡμᾶς ἐξαμαρτόντας, στρατιὰς ἐκπέμποντες. Ἀλλ' ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἦλθον, ὥστε τῶν προαστείων τῶν οἰκείων οὐ κρατοῦντες, Ἰταλίας καὶ Σικελίας καὶ Καρχηδόνος ἄρξειν προσεδόκησαν. Τοσοῦτον δὲ διήνεγκαν ἀνοίᾳ πάντων ἀνθρώπων, ὥστε τοὺς μὲν ἄλλους αἱ συμφοραὶ συστέλλουσι, καὶ ποιοῦσι σωφρονεστέρους, ἐκεῖνοι δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτων ἐπαιδεύθησαν, καίτοι πλείοσι καὶ μείζοσι κακοῖς περιέπεσον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης, τῶν ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τῇ πόλει γεγενημένων. Εἰς Αἴγυπτον μὲν γὰρ διακόσιαι πλεύσασαι τριήρεις, αὐτοῖς πληρώμασι διεφθάρησαν· περὶ δὲ Κύπρον, πεντήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐν δὲ τῷ Πόντῳ, μυρίους ὁπλίτας αὑτῶν καὶ τῶν συμμάχων ἀπώλεσαν· ἐν Σικελίᾳ δέ, τέτταρας μυριάδας, καὶ τριήρεις τετταράκοντα καὶ διακοσίας· τὸ δὲ τελευταῖον, ἐν Ἑλλησπόντῳ διακοσίας. Τὰς δὲ κατὰ δέκα καὶ πέντε καὶ πλείους τούτων ἀπολλυμένας, καὶ τοὺς κατὰ χιλίους καὶ δισχιλίους ἀποθνήσκοντας, τίς ἂν ἐξαριθμήσειε; πλὴν ἓν ἦν, τούτων ἐγκυκλίων ὄντων, ταφὰς ποιεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν, εἰς ἃς πολλοὶ καὶ τῶν ἀστυγειτόνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐφοίτων, οὐ συμπενθήσοντες τοὺς τεθνεῶτας, ἀλλ' ἐφησθησόμενοι ταῖς ἡμετέραις συμφοραῖς. Τελευτήσαντες δ' ἔλαθον σφᾶς αὐτούς, τοὺς μὲν τάφους τοὺς δημοσίους, τῶν πολιτῶν ἐμπλήσαντες, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τὰ γραμματεῖα τὰ ληξιαρχικά, τῶν οὐδὲν τῇ πόλει προσηκόντων. Γνοίη

τὰ ἀδικίας. Καὶ γὰρ οἱ πρόγονοι τοιούτους αὑτ
παρασχόντες, τήν τε πόλιν εὐδαιμονεστάτην τοῖς
γενομένοις παρέδοσαν, καὶ τῆς αὑτῶν ἀρετῆς ἀ
νατον τὴν μνήμην κατέλιπον. Ἐξ ὧν ἀμφότερα
διόν ἐστι καταμαθεῖν, καὶ τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτι
ναται τρέφειν ἄνδρας ἀμείνους τῶν ἄλλων, καὶ
καλουμένην μὲν ἀρχὴν, οὖσαν δὲ συμφορὰν, ὅτι
φυκε χείρους ἅπαντας ποιεῖν τοὺς χρωμένους αὐ

32. Μέγιστον δὲ τεκμήριον· οὐ γὰρ μι
ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν διέφθε
οὕτως, ὥστε τοῖς εἰθισμένοις ἐπαινεῖν τὰς ἐκεί
ἀρετὰς, οὐχ οἷόν τ᾽ ἐστιν εἰπεῖν τοῦτον τὸν λό
ὡς ἡμεῖς μὲν διὰ τὸ δημοκρατεῖσθαι, κακῶς ἐχρ
μεθα τοῖς πράγμασιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ταί
τὴν δύναμιν εἰ παρέλαβον, εὐδαίμονας ἂν καὶ
ἄλλους καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐποίησαν· πολὺ γὰρ
τον ἐν ἐκείνοις ἐπεδείξατο τὴν φύσιν τὴν αὐ
Τὴν γὰρ πολιτείαν, ἣν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν οὐ
οἶδεν οὐθ᾽ ὑπὸ κινδύνων, οὐθ᾽ ὑπὸ συμφορῶν κ
θεῖσαν, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σαλευθῆναι,
λυθῆναι παρὰ μικρὸν ἐποίησεν· ἀντὶ γὰρ τῶν κα
στώτων παρ᾽ αὐτοῖς ἐπιτηδευμάτων, τοὺς μὲν ἰ
τας ἐνέπλησεν ἀδικίας, ῥᾳθυμίας, ἀνομίας, φι
γυρίας· τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως, ὑπεροψίας
τῶν συμμάχων, ἐπιθυμίας δὲ τῶν ἀλλοτρίων,
γωρίας δὲ τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν. Τοσοῦ
γὰρ ὑπερεβάλοντο τοὺς ἡμετέρους τοῖς εἰς τοὺς
ληνας ἁμαρτήμασιν, ὅσον πρὸς τοῖς πρότερον ὑπ
χουσι, σφαγὰς καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπ

:ντο· ἐξ ὧν ἀειμνήστους τὰς ἔχθρας πρὸς ἀλλή-
υς ἔχουσιν. Οὕτω δὲ φιλοπολέμως καὶ φιλοκινδύ-
ις διετέθησαν, τὸν ἄλλον χρόνον πρὸς τὰ τοιαῦτα
φυλαγμένως μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχοντες, ὥςτε οὐδὲ
ν συμμάχων, οὐδὲ τῶν εὐεργετῶν ἀπέσχοντο τῶν
ιετέρων αὐτῶν· ἀλλὰ βασιλέως μὲν αὐτοῖς εἰς τὸν
ιὸς ἡμᾶς πόλεμον πλέον ἢ πεντακιςχίλια τάλαντα
ιρασχόντος· Χίων δὲ προθυμότατα πάντων τῶν
ιμμάχων συγκινδυνευσάντων τῷ ναυτικῷ· Θη
ιων δὲ μεγίστην εἰς τὸ πεζὸν ἰσχὺν συμβαλομένων,
ικ ἔφθησαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες, καὶ Θηβαίοις
ν εὐθὺς ἐπεβούλευσαν, ἐπὶ δὲ τὸν βασιλέα Κλέαρ-
ν καὶ στρατιὰν ἐξέπεμψαν· Χίων δὲ τοὺς πρώτους
ν τῶν πολιτῶν ἐφυγάδευσαν, τὰς δὲ τριήρεις ἐκ
ῶν νεωρίων ἐξελκύσαντες ἁπάσας ᾤχοντο λαβόντες.

33. Οὐκ ἤρκεσεν δ' αὐτοῖς ταῦτα ἐξαμαρτεῖν,
λλὰ περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐπόρθουν μὲν τὴν
τειρον, ὕβριζον δὲ τὰς νήσους, ἀνῄρουν δὲ τὰς ἐν
ταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ πολιτείας, καὶ τυραννίδας κα-
ίστασαν, ἐλυμαίνοντο δὲ τὴν Πελοπόννησον, καὶ
ιστὴν πολέμων καὶ στάσεων ἐποίησαν. Ἐπὶ ποίαν
ὰρ τῶν πόλεων οὐκ ἐστράτευσαν; ἢ περὶ τίνας αὐ-
ῶν οὐκ ἐξήμαρτον; οὐκ Ἠλείων μὲν μέρος τι τῆς
ώρας ἀφείλοντο; τὴν δὲ γῆν τῶν Κορινθίων ἔτε-
ον; Μαντινέας δὲ διῴκισαν; Φλιασίους δὲ ἐξεπο-
ιόρκησαν; εἰς δὲ τὴν Ἀργείων ἐνέβαλον; οὐδὲν δὲ
παύοντο, τοὺς μὲν ἄλλους κακῶς ποιοῦντες, αὑτοῖς
ὲ τὴν ἧτταν τὴν ἐν Λεύκτροις παρασκευάζοντες; ἥν
ασί τινες αἰτίαν γενέσθαι τῇ Σπάρτῃ τῶν κακῶν.

κατέστησαν, ἐκεῖνοι δ' οὕτω κακῶς προὔστησαν τῶ πραγμάτων, ὥσθ' ἡμᾶς οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερο πάλιν ἐπιπολάσαι, καὶ κυρίους γενέσθαι τῆς ἐκε νων σωτηρίας; οὐχ ἡ μὲν τῶν ἀττικιζόντων πολι πραγμοσύνη, λακωνίζειν τὰς πόλεις ἐποίησεν, ἡ ἰ τῶν λακωνιζόντων ὕβρις, ἀττικίζειν τὰς αὐτὰς ταὶ τας ἠνάγκασεν; οὐ διὰ μὲν τὴν τῶν δημηγορούντα πονηρίαν, αὐτὸς ὁ δῆμος ἐπεθύμησε τῆς ὀλιγαρχία τῆς ἐπὶ τῶν τετρακοσίων καταστάσης; διὰ δὲ τὴ ἐπὶ τῶν τριάκοντα μανίαν, πάντες δημοτικώτερ γεγόναμεν τῶν Φυλὴν καταλαβόντων; Ἀλλὰ γὰ ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων, καὶ τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμέρα ἐπιδείξειεν ἄν τις πολλούς, χαίροντας μὲν καὶ τῶ ἐδεσμάτων, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, τοῖς καὶ τὸ σῶ μα καὶ τὴν ψυχὴν βλάπτουσιν, ἐπίπονα δὲ καὶ χα λεπὰ νομίζοντας, ἀφ' ὧν ἀμφότερα ταῦτ' ἂν ὠφε λοῖντο, καὶ καρτερικοὺς εἶναι δοκοῦντας, τοὺς ἐ τούτοις ἐμμένοντας. Εἴ τινες οὖν ἐν οἷς ἀεὶ ζῶσ καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς μᾶλλον μέλει, τὰ χείρω φαίνον ται προαιρούμενοι, τί θαυμαστὸν εἰ περὶ τῆς ἀρ χῆς τῆς κατὰ θάλατταν ἀγνοοῦσι, καὶ μάχοντα πρὸς ἀλλήλους, περὶ ἧς μηδεὶς πώποτε λογισμὸς αὐ τοῖς εἰςῆλθεν;

36. Ὁρᾶτε δὲ καὶ τὰς μοναρχίας τὰς ἐν ταῖ πόλεσι καθισταμένας, ὅσους ἔχουσι τοὺς ἐπιθυμη τάς, καὶ τοὺς ἑτοίμους ὄντας ὁτιοῦν πάσχειν, ὥστ κατασχεῖν αὐτάς· αἷς τί τῶν δεινῶν, τί τῶν χαλεπῶ οὐ πρόςεστιν; Οὐκ εὐθὺς ἐπειδὰν λάβωσι τὰς δυνα στείας, ἐν τοσούτοις κακοῖς εἰσὶν ἐμπεπλεγμένοι

ὥςτ᾽ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν μὲν ἅπασι τοῖς πολίταις, μισεῖν δὲ τούτους ὑφ᾽ ὧν οὐδὲν κακὸν πεπόνθασιν, ἀπιστεῖν δὲ καὶ τοῖς φίλοις, καὶ τοῖς ἑταίροις τοῖς ἑαυτῶν, παρακατατίθεσθαι δὲ τὴν τῶν σωμάτων σωτηρίαν μισθοφόροις ἀνθρώποις, οὓς οὐδὲ πώποτε εἶδον, καὶ μηδὲν ἧττον φοβεῖσθαι τοὺς φυλάττοντας, ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, οὕτω δ᾽ ὑπόπτως πρὸς ἅπαντας ἔχειν, ὥςτε μηδὲ τοῖς οἰκειοτάτοις θαῤῥεῖν πλησιάζοντας; Εἰκότως· συνίσασι γὰρ, τοὺς πρὸ αὐτῶν τετυραννηκότας, τοὺς μὲν ὑπὸ γονέων ἀνῃρημένους, τοὺς δὲ ὑπὸ παίδων, τοὺς δ᾽ ὑπ᾽ ἀδελφῶν, τοὺς δ᾽ ὑπὸ γυναικῶν, ἔτι δὲ, τὸ γένος αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανισμένον· ἀλλ᾽ ὅμως ὑπὸ τοσαύτας τὸ πλῆθος συμφορὰς ἑκόντες σφᾶς αὐτοὺς ὑποβάλλουσιν. Ὅπου δ᾽ οἱ πρωτεύοντες, καὶ δόξας μεγίστας ἔχοντες, τοσούτων κακῶν ἐρῶσι, τί δεῖ τοὺς ἄλλους θαυμάζειν, εἰ τοιούτων ἔργων ἐπιθυμοῦσιν;

37. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὅτι τὸν μὲν περὶ τῶν τυράννων λόγον ἀποδέχεσθε, τὸν δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς δυςκόλως ἀκούετε· πεπόνθατε γὰρ ἅπαν αἴσχιστον· ἃ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων δρᾶτε, ταῦτ᾽ ἐφ᾽ ὑμῶν ἀγνοεῖτε αὐτῶν. Καίτοι τῶν φρονίμως διακειμένων οὐκ ἔλαττον τοῦτο σημεῖόν ἐστιν, ἢν τὰς αὐτὰς πράξεις ἐπὶ πάντων ὁμοίως φαίνονται γνωρίζοντες· ὧν ὑμῖν οὐδὲν πώποτ᾽ ἐμέλησεν· ἀλλὰ τὰς μὲν τυραννίδας ἡγεῖσθε χαλεπὰς εἶναι καὶ βλαβερὰς, οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔχουσιν αὐτάς, τὴν δ᾽ ἀρχὴν τὴν κατὰ θάλατταν, μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίαν, τὴν

οὐδὲν οὔτ' ἐν τοῖς πάθεσιν, οὔτ' ἐν ταῖς τῶν μοναρχιῶν διαφέρουσαν. Καὶ τὰ μὲν ι βαίων πράγματα νομίζετε πονηρῶς ἔχειν, περιοίκους ἀδικοῦσιν, αὐτοὶ δ' οὐδὲν βέλτ συμμάχους διοικοῦντες, ἢ ἐκεῖνοι τὴν Βοιω γεῖσθε πάντα τὰ δέοντα πράττειν.

38. Ἢν οὖν ἐμοὶ πείθησθε, παυσάμε παντάπασιν εἰκῇ βουλεύεσθαι, προσέξετε τ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει, καὶ φιλοσοφή σκέψεσθε, τί τὸ ποιῆσαν ἐστὶ τὰ πόλεε ταῦτ δὲ τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων, ἐ νῶν μὲν πραγμάτων ἑκατέραν ὁρμηθεῖσαν τῶν Ἑλλήνων, ἐπεὶ δὲ ἀνυπέρβλητον τὴν ἔλαβον, περὶ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεῦσαι· τίνας αἰτίας Θετταλοὶ μὲν, μεγίστους πλοῦτ ραλαβόντες, καὶ δύναμιν μεγίστην καὶ πλεῖστ τες, εἰς ἀπορίαν καθεστήκασι· Μεγαρεῖς δέ, αὐτοῖς καὶ φαύλων τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρχόντι γῆν μὲν οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ λιμένας, οὐδ' ἀ πέτρας δὲ γεωργοῦντες, μεγίστους τῶν Ἑλλη κους κέκτηνται· κἀκείνων μὲν τὰς ἀκροπό λοι τινὲς ἀεὶ κατέχουσιν, ὄντων αὐτοῖς πλέοι χιλίων ἱππέων, καὶ πελταστῶν ἀναριθμήτω δὲ μικρὰν δύναμιν ἔχοντες, τὴν αὑτῶν ὅπως ται διοικοῦσιν· καὶ πρὸς τούτοις, οἱ μὲν αὐτοῖς ἀεὶ πολεμοῦσιν, οὗτοι δὲ μεταξὺ Πελ σίων καὶ Θηβαίων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως τες, τὴν εἰρήνην ἄγοντες διατελοῦσιν. Ἢν γ τα καὶ τὰ τοιαῦτα διεξίητε πρὸς ὑμᾶς αὐτού

σετε, τὴν μὲν ἀκολασίαν καὶ τὴν ὕβριν τῶν κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, τὴν δὲ σωφροσύνην τῶν ἀγαθῶν· ἣν ὑμεῖς ἐπὶ μὲν τῶν ἰδίων ἐπαινεῖτε, καὶ νομίζετε τοὺς ταύτῃ χρωμένους ἀσφαλέστατα ζῆν, καὶ βελτίους εἶναι τῶν πολιτῶν· τὸ δὲ κοινὸν ὑμῶν οὐκ οἴεσθε δεῖν τοιοῦτο παρασκευάζειν. Καίτοι προσήκει τὰς ἀρετὰς ἀσκεῖν, καὶ τὰς κακίας φεύγειν, καὶ πολὺ μᾶλλον ταῖς πόλεσιν, ἢ τοῖς ἰδιώταις. Ἀνὴρ μὲν γὰρ ἀσεβὴς καὶ πονηρός, τυχὸν ἂν φθάσειε τελευτήσας πρὶν δοῦναι δίκην τῶν ἡμαρτημένων· αἱ δὲ πόλεις διὰ τὴν ἀθανασίαν, ὑπομένουσι καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίας.

39. Ὧν ἐνθυμουμένους, χρὴ μὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς ἐν τῷ παρόντι μὲν χαριζομένοις, τοῦ δὲ μέλλοντος χρόνου μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιουμένοις, μηδὲ τοῖς φιλεῖν μὲν τὸν δῆμον φάσκουσιν, ὅλην δὲ τὴν πόλιν λυμαινομένοις· ὥς καὶ πρότερον, ἐπειδὴ παρέλαβον οἱ τοιοῦτοι τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος δυναστείαν, εἰς τοσαύτην ἄνοιαν προήγαγον τὴν πόλιν, ὥστε παθεῖν αὐτήν, οἷά περ ὀλίγῳ πρότερον ὑμῖν διηγησάμην. Ὃ καὶ πάντων μάλιστ᾽ ἄν τις θαυμάσειεν, ὅτι προχειρίζεσθε δημαγωγούς, οὐ τοὺς τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας τοῖς μεγάλην τὴν πόλιν ποιήσασιν, ἀλλὰ τοὺς ὅμοια καὶ λέγοντας καὶ πράττοντας τοῖς ἀπολέσασιν αὐτήν· καὶ ταῦτα εἰδότες, οὐ μόνον τῷ ποιῆσαι τὴν πόλιν εὐδαίμονα τοὺς χρηστοὺς τῶν πονηρῶν διαφέροντας, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐπὶ μὲν ἐκείνων πολλοῖς ἔτεσιν οὔτε κινη-

θεῖσαν, οὔτε μεταστᾶσαν, ἐπὶ δὲ τούτων, ἐν ὀλ
χρόνῳ δὶς ἤδη καταλυθεῖσαν· καὶ τὰς φυγὰς
ἐπὶ τῶν τυράννων, καὶ τὰς ἐπὶ τῶν τριάκοντα γ
νημένας, οὐ διὰ τοὺς συκοφάντας κατελθούσας,
λὰ διὰ τοὺς μισοῦντας τοὺς τοιούτους, καὶ μεγ
ἐπ' ἀρετῇ δόξαν ἔχοντας.

40. Ἀλλ' ὅμως τηλικούτων ἡμῖν ὑπομνημά
καταλελειμμένων, ἐξ ὧν ἀφ' ἑκατέρων αὐτῶν ἡ
λις ἔπραττεν, οὕτω χαίρομεν ταῖς τῶν ῥητόρων
νηρίαις, ὥσθ' ὁρῶντες διὰ τὸν πόλεμον καὶ τὰς
ραχάς, ἃς αὐτοὶ πεποιήκασι, τῶν μὲν ἄλλων π
τῶν πολλοὺς ἐκ τῶν πατρῴων ἐκπεπτωκότας, τ
τους δὲ ἐκ πενήτων πλουσίους γεγενημένους·
ἀγανακτοῦμεν, οὐδὲ φθονοῦμεν ταῖς εὐπραγίαις
τῶν, ἀλλ' ὑπομένομεν τὴν πόλιν διαβολὰς ἔχου
ὡς λυμαίνεται καὶ δασμολογεῖ τοὺς Ἕλληνας,
τους δὲ τὰς ἐπικαρπίας λαμβάνοντας· καὶ τὸν
δῆμον, ὅν φασιν οὗτοι δεῖν τῶν ἄλλων ἄρχειν,
ρω πράττοντα τῶν ταῖς ὀλιγαρχίαις δουλευόν
σῖς δ' οὐδὲν ὑπῆρχεν ἀγαθόν, τούτους διὰ τὴν ἄ
αν τὴν ἡμετέραν ἐκ ταπεινῶν εὐδαίμονας γεγεν
νους. Καίτοι Περικλῆς, ὁ πρὸ τῶν τοιούτων δη
γωγὸς καταστάς, παραλαβὼν τὴν πόλιν, χεῖρω
φρονοῦσαν ἢ πρὶν κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, ἔτι δὲ
κτῶς πολιτευομένην, οὐκ ἐπὶ τὸν ἴδιον χρηματισ
ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν μὲν οἶκον ἐλάττω τὸν ἑαυτοῦ
τέλιπεν, ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβεν, εἰς δὲ
ἀκρόπολιν ἀνήνεγκεν ὀκτακισχίλια τάλαντα, χ
τῶν ἱερῶν. Οὗτοι δὲ τοσοῦτον ἐκείνου διενηνο

.ν, ὥςτε λέγειν μὲν τολμῶσιν, ὡς διὰ τὴν τῶν κοι-
ῦν ἐπιμέλειαν οὐ δύνανται τοῖς αὐτῶν ἰδίοις προς-
ειν τὸν νοῦν, φαίνεται δὲ τὰ μὲν ἀμελούμενα, το-
ιύτην εἰληφότα τὴν ἐπίδοσιν, ὅσην οὐδ᾽ ἂν εὔξα-
θαι τοῖς θεοῖς πρότερον ἠξίωσαν· τὸ δὲ πλῆθος
ιῶν, οὗ κήδεσθαι φασίν, οὕτω διακείμενον, ὥςτε
ηδένα τῶν πολιτῶν ζῆν ἡδέως, μήτε ῥαθύμως, ἀλλ᾽
ὀυρμῶν μεστὴν εἶναι τὴν πόλιν. Οἱ μὲν γὰρ τὰς
ενίας καὶ τὰς ἐνδείας ἀναγκάζονται διεξιέναι, καὶ
ρηνεῖν πρὸς σφᾶς αὐτούς· οἱ δὲ τὸ πλῆθος τῶν
ροσταγμάτων, καὶ λειτουργιῶν, καὶ τὰ περὶ τὰς εἰς-
ορὰς, καὶ τὰς ἀντιδόσεις· ἃ τοιαύτας ἐμποιεῖ λύ-
ας, ὥςτ᾽ ἄλγιον ζῆν τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους,
τοὺς συνεχῶς πενομένους.

41. Θαυμάζω δ᾽ εἰ μὴ δύνασθε συνιδεῖν, ὅτι
ένος οὐδέν ἐστι κακονούστερον τῷ πλήθει, πονηρῶν
ητόρων καὶ δημαγωγῶν· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις κα-
οῖς, καὶ τῶν καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην ἀναγκαίων, οὗ-
οι μάλιστα βούλονται σπανίζειν ὑμᾶς· ὁρῶσι γὰρ
ούς μὲν ἐκ τῶν ἰδίων δυναμένους τὰ σφέτερ᾽ αὐτῶν
οικεῖν, τῆς πόλεως ὄντας, καὶ τῶν τὰ βέλτιστα λε-
όντων, τοὺς δ᾽ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ζῶντας, καὶ
ῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐντεῦθεν λημμάτων ὑφ᾽ αὑ-
οῖς, διὰ τὴν ἔνδειαν ἠναγκασμένους εἶναι, καὶ πολ-
ὴν χάριν ἔχοντας ταῖς εἰςαγγελίαις, καὶ ταῖς γρα-
αῖς, καὶ ταῖς ἄλλαις συκοφαντίαις, ταῖς δι᾽ αὐτῶν
γνομέναις. Ἐν οὖν ταῖς ἀπορίαις, ἐν αἷς αὐτοὶ
υναστεύουσιν, ἐν ταύταις ἥδιστ᾽ ἂν ἴδοιεν ἅπαντας
ντας τοὺς πολίτας. Τεκμήριον δὲ μέγιστον· οὐ γὰρ

τοῦτο σκοποῦσιν, ἐξ ὅτου τρόπου τοῖς δεομέν βίον ἐκποριοῦσιν, ἀλλ' ὅπως καὶ τοὺς ἔχειν κοῦντας, τοῖς ἀπόροις ἐξισώσουσι.

42. Τίς οὖν ἀπαλλαγὴ γένοιτ' ἂν τῶν τ των κακῶν; διείλεγμαι μὲν τὰ πλεῖστα περὶ τούτων, οὐκ ἐφεξῆς, ἀλλ' ὡς ἕκαστον τῷ καιρῷ πιπτε· μᾶλλον δ' ἂν ὑμῖν ἐγγένοιτο μνημο εἰ συναγαγὼν τὰ μάλιστα κατεπείγοντα, πάλι νελθεῖν αὐτὰ πειραθείην.

43. Ἔστι δ' ἐξ ὧν ἐπανορθώσαιμεν τὰ τ λεως, καὶ βελτίω ποιήσαιμεν, πρῶτον μέν, ἢ βούλους ποιώμεθα τοιούτους περὶ τῶν κοινῶν περ ἂν περὶ τῶν ἰδίων ἡμῖν εἶναι βουληθείημ πανσώμεθα δημοτικοὺς μὲν νομίζοντες εἶνα συκοφάντας, ὀλιγαρχικοὺς δὲ τοὺς καλοὺς κἀγ τῶν ἀνδρῶν· γνόντες, ὅτι φύσει μὲν οὐδεὶς ο ρον τούτων ἐστιν, ἐν ᾗ δ' ἂν ἕκαστοι τιμῶντα την βούλονται καθεστάναι τὴν πολιτείαν.

44. Δεύτερον, ἢν ἐθελήσωμεν χρῆσθαι συμμάχοις ὁμοίως ὥσπερ τοῖς φίλοις, καὶ μὴ μὲν αὐτοὺς αὐτονόμους ἀφιῶμεν, ἔργῳ δὲ τοῖ τηγοῖς αὐτούς, ὅ,τι ἂν βούλωνται ποιεῖν ἐνδιὶ μὴ δὲ δεσποτικῶς, ἀλλὰ συμμαχικῶς αὐτῶν ἐ τῶμεν· ἐκεῖνο καταμαθόντες, ὅτι μιᾶς μὲν ἐκ τῶν πόλεων κρείττους ἐσμέν, ἁπασῶν δ' ἥττου

45. Τρίτον δέ, ἢν μηδὲν περὶ πλείονος ἡ μετά γε τὴν περὶ τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν, τοῦ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμεῖν· τοῖς γὰρ οὕτω δι

νοις, ἑκόντες καὶ τὰς ἡγεμονίας, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐνδιδόασιν.

46. Ἢν οὖν ἐμμείνητε τοῖς εἰρημένοις, καὶ πρὸς τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς παράσχητε, πολεμικοὺς μὲν ὄντας ταῖς μελέταις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικοὺς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πράττειν, οὐ μόνον εὐδαίμονα ποιήσετε ταύτην τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. Οὐδὲ γὰρ ἄλλη τῶν πόλεων οὐδὲ μία τολμήσει περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, ἀλλ' ὀκνήσουσι, καὶ πολλὴν ἡσυχίαν ἕξουσιν, ὅταν ἴδωσιν ἐφεδρεύουσαν τὴν ἡμετέραν πόλιν, καὶ παρεσκευασμένην τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁπότερον ἂν ποιῶσιν, τό γ' ἡμέτερον καλῶς ἕξει, καὶ συμφερόντως. Ἤν τε γὰρ δόξῃ τῶν πόλεων ταῖς προεχούσαις ἀπέχεσθαι τούτων τῶν ἀδικημάτων, ἡμεῖς τούτων τῶν ἀγαθῶν τὴν αἰτίαν ἕξομεν· ἤν τε ἐπιχειρῶσιν ἀδικεῖν, ἐφ' ἡμᾶς ἅπαντες οἱ δεδιότες καὶ κακῶς πάσχοντες καταφεύξονται, πολλὰς ἱκετηρίας καὶ δεήσεις ποιούμενοι, καὶ διδόντες οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτούς. Ὥστ' οὐκ ἀπορήσομεν μεθ' ὧν κωλύσομεν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ἀλλὰ πολλοὺς ἕξομεν τοὺς ἑτοίμως συναγωνιζομένους ἡμῖν. Ποία γὰρ ἡ πόλις, ἢ τίς ἀνθρώπων οὐκ ἐπιθυμήσει μετασχεῖν τῆς φιλίας, καὶ τῆς συμμαχίας τῆς ἡμετέρας, ὅταν ὁρῶσι τοὺς αὐτοὺς ἀμφότερα, καὶ δικαιοτάτους ὄντας, καὶ μεγίστην δύναμιν κεκτημένους, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σώζειν καὶ βουλομένους καὶ δυναμένους, αὐτοὺς δὲ μηδὲ μιᾶς βοηθείας δεομένους; Πόσην δὲ χρὴ προσδοκᾶν ἐπίδοσιν τὰ τῆς

πόλεως λήψεσθαι, τῆς τοιαύτης εὐνοίας παρὰ τῶν ἄλλων ὑπαρξάσης; πόσον δὲ πλοῦτον εἰσρυήσεσθαι καὶ εἰς τὴν πόλιν, δι' ἡμῶν ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος σωζομένης; τίνας δ' οὐκ ἐπαινέσεσθαι τοὺς τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους γεγενημένους; Ἀλλὰ γὰρ οὐ δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν ἅπαντα τῷ λόγῳ περιλαβεῖν, ἃ τυγχάνω τῇ διανοίᾳ καθορῶν· πλὴν ὅτι καλόν ἐστιν, ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀδικίαις καὶ μανίαις, πρώτους εὖ φρονήσαντας προστῆναι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, καὶ σωτῆρας ἀλλὰ μὴ λυμεῶνας αὐτῶν κληθῆναι, καὶ περιβλέπτους ἐπ' ἀρετῇ γενομένους, τὴν δόξαν τῶν προγόνων ἀναλαβεῖν.

47. Κεφάλαιον δὲ πάντων ἐκεῖνο ἔχω λέγειν εἰς ὃ πάντα τὰ προειρημένα συντείνει, καὶ πρὸς ὃ χρὴ βλέποντας τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως δοκιμάζειν. Δεῖ γὰρ ἡμᾶς, εἴπερ βουλόμεθα διαλύσασθαι μὲν τὰς διαβολάς, ἃς ἔχομεν ἐν τῷ παρόντι, παύσασθαι δὲ τῶν πολέμων τῶν μάτην γιγνομένων, κτήσασθαι δὲ τὴν ἡγεμονίαν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον μισῆσαι μὲν ἁπάσας τὰς τυραννικὰς ἀρχάς, καὶ τὰς δυναστείας, ἀναλογιζομένους τὰς συμφορὰς τὰς ἀπ' αὐτῶν γενησομένας, ζηλῶσαι δὲ καὶ μιμήσασθαι τὴν Λακεδαιμονίων βασιλείαν. Ἐκείνοις γὰρ ἀδικεῖν μὲν ἧττον ἔξεστιν, ἢ τοῖς ἰδιώταις· τοσούτῳ δὲ μακαριστότεροι τυγχάνουσιν ὄντες, τῶν βίᾳ τὰς τυραννίδας κατεχόντων, ὅσον οἱ μὲν τοὺς τοιούτους ἀποκτείναντες, τὰς μεγίστας δωρεὰς παρὰ τῶν συμπολιτευομένων λαμβάνουσιν· ὑπὲρ ἐκείνων δὲ οἱ μὴ τολμῶντες ἐν ταῖς μάχαις ἀποθνήσκειν, ἀτιμότεροι γί-

γίνονται τῶν τὰς τάξεις λειπόντων, καὶ τὰς ἀσπίδας ἀποβαλλόντων. Ἄξιον οὖν ὀρέγεσθαι τῆς τοιαύτης ἡγεμονίας. Ἔνεστι δ' ἐν τοῖς τοιούτοις πράγμασιν ἡμᾶς τυχεῖν παρὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς τοιαύτης τιμῆς, ἥνπερ ἐκεῖνοι παρὰ τῶν πολιτῶν ἔχουσιν, ἢν ὑπολάβωσι, τὴν δύναμιν τὴν ἡμετέραν, μὴ δουλείας, ἀλλὰ σωτηρίας αὐτοῖς αἰτίαν γενέσθαι.

48. Πολλῶν δὲ καὶ παντοδαπῶν λογων ἐνόντων περὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐμοὶ μὲν ἀμφότερα συμβουλεύει παύσασθαι λέγοντι, καὶ τὸ μῆκος τοῦ λόγου, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐμῶν ἐτῶν. Τοῖς δὲ νεωτέροις, καὶ μᾶλλον ἀκμάζουσιν ἢ ἐγώ, παραινῶ καὶ παρακελεύομαι τοιαῦτα λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν τὰς μεγίστας τῶν πόλεων, καὶ τὰς εἰθισμένας ταῖς ἄλλαις κακὰ παρέχειν, προτρέψουσιν ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, ὡς ἐν ταῖς τῆς Ἑλλάδος εὐπραγίαις συμβαίνει καὶ τὰ τῶν φιλοσόφων πράγματα πολλῷ βελτίω γίγνεσθαι.

μένων ἀκούειν οὓς οὐκ ἴσασιν εἰ γεγόνασιν, ἢ τ
των, ὑφ᾽ ὧν εὖ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν,
δέχεσθαι. Οὐ μὴν δουλευτέον τούς γε νοῦν ἔχ
τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν του
ἀμελητέον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν,
ὧν καὶ λέγειν δικαιότερόν ἐστιν, ἄλλως τ᾽ ἐπειδ
τὰς ἐπιδόσεις ὁρῶμεν γινομένας, καὶ τῶν τεχνῶ
τῶν ἄλλων ἁπάντων, οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖ
θεστῶσιν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας, καὶ
μῶντας ἀεί τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων.

3. Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν ὃ
ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν.
μεῖον δὲ μέγιστον· περὶ μὲν γὰρ ἄλλων πολλῶ
παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσ
ὄντες· περὶ δὲ τῶν τοιούτων οὐδεὶς πώποτε
συγγράφειν ἐπεχείρησε. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς
συγγνώμην· τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδ
κόσμοι· καὶ γὰρ πλησιάζοντας τοῖς ἀνθρώποις
θεοὺς οἷόν τ᾽ αὐτοῖς ἐστι ποιῆσαι, καὶ διαλε
γους, καὶ συναγωνιζομένους, οἷς ἂν βουληθῶσι
περὶ τούτων δηλῶσαι, μὴ μόνον τοῖς τεταγμ
ὀνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ καινοῖς,
μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσ
εἴδεσι διαποικίλαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ
λόγους οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιούτων· ἀλλ᾽ ἀπο
καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς πολιτικοῖς, καὶ τῶν ἐν
μάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν
χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρω
ῥυθμῶν ἅπαντα ποιοῦσιν· οἱ δὲ οὐδενὸς το

κοινωνοῦσιν, ἃ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὥςτ', ἂν καὶ τῇ λέξει, καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς, ὅμως ταῖς γε εὐρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις ψυχαγωγοῦσι τοὺς ἀκούοντας. Καταμάθοι δ' ἄν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν· ἢν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὀνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπῃ, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης, ἧς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. Ὅμως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον, ἀλλ' ἀποπειρατέον ἐστὶ τῶν λόγων, εἰ καὶ οὗτοι δυνήσονται τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὖ λέγειν, μηδὲν χεῖρον τῶν ἐν ταῖς ᾠδαῖς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

4. Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐαγόρου, καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν καὶ ἐμὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγιστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων, οὐδὲν καταδεέστερον ἑαυτὸν ἐκείνων παρέσχεν. Ὁμολογεῖται μὲν γάρ, τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμιθέων εἶναι· τούτων δὲ αὐτῶν οὐκ ἔστιν, ὅςτις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὑρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας· οὗτοι δὲ ἅπαντες ὀνομαστότατοι τῶν καθ' ἑαυτοὺς γεγόνασι.

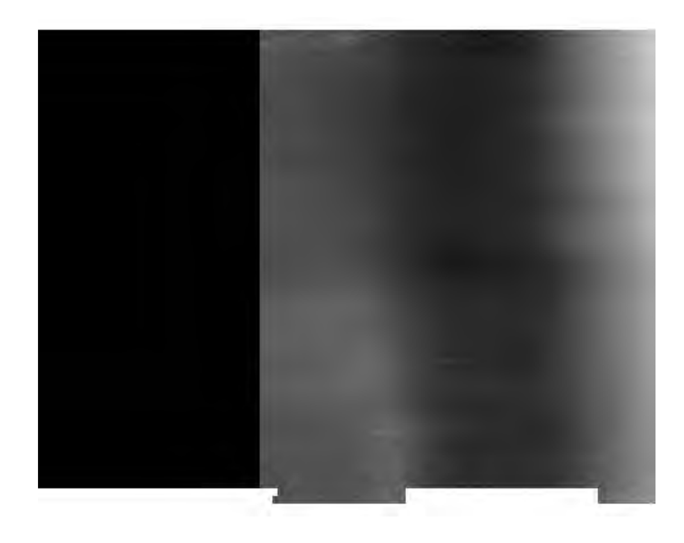
5. Τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ γένους τοῦ Τευκριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥςτε, γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἕλλησι,

ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται, καὶ μὴ πάντες οἱ πολ
ται συνίσασιν. Ἄρξομαι δὲ ἐκ τῶν ὁμολογουμέν
λέγειν περὶ αὐτοῦ.

10. *Παῖς μὲν γὰρ ὢν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμ* καὶ σωφροσύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστα τοῖς τηλικούτοις ἐστί. Καὶ τούτων ἂν τις μάρτυρ ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέ τας τῶν πολιτῶν· τοῦ δὲ κάλλους, ἅπαντας το ἰδόντας· τῆς δὲ ῥώμης τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖν τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. Ἀνδρὶ δὲ γενομέν ταῦτά τε πάντα συνηυξήθη, καὶ πρὸς τούτοις ἀ δρία προσεγένετο, καὶ σοφία, καὶ δικαιοσύνη· κ ταῦτα οὐ μέσως, οὐδὲ ὥσπερ ἐν ἑτέροις τισίν, ἀ ἕκαστον αὐτῶν πρὸς ὑπερβολήν· τοσοῦτον γὰρ κ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διή γκεν, ὥστε ὁπότε μὲν αὐτὸν ὁρῷεν οἱ τότε βασιλε οντες, ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχ ἡγουμένους, οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φ σιν ἐν ἰδιώτου μέρει διαγαγεῖν· ὁπότε δὲ εἰς το τρόπους ἀποβλέψαιεν οὕτω σφόδρα πιστεύειν, ὥς καὶ εἴ τις ἄλλος τολμῴη περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνε νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν.

11. *Καὶ τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσ* οὐδετέρου τούτων ἐψεύσθησαν· οὔτε γὰρ ἰδιώτ ὢν διετέλεσεν, οὔτε περὶ ἐκείνους ἐξήμαρτεν, ἀλ τοσαύτην ὁ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, ὅπως κ λῶς λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ' ὅσα μὲν ἀναγκαῖ ἦν παρασκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἕτερ ἔπραξεν, ἐξ ὧν δὲ οἷόν τε ἦν ὁσίως καὶ δικαίως λ

βεῖν τὴν ἀρχὴν, Εὐαγόρας διεφύλαξεν. Εἷς γὰρ τῶν δυναστευόντων ἐπιβουλεύσας, τόν τε τύραννον ἀπέκτεινε, καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν, ἡγούμενος, οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἐκ ποδῶν ποιήσειε. Διαφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον, καὶ σωθεὶς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας ταπεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δὲ εἰς τοσοῦτο μεγαλοφροσύνης ἦλθεν, ὥςτε τὸν ἄλλον χρόνον ἰδιώτης ὢν, ἐπειδὴ φυγεῖν ἠναγκάσθη, τυραννεῖν ᾠήθη δεῖν. Καὶ τοὺς μὲν πλάνους τοὺς φυγαδικοὺς, καὶ τὸ δι' ἑτέρων ζητεῖν τὴν κάθοδον, καὶ θεραπεύειν τοὺς αὑτοῦ χείρους, ὑπερεῖδε· λαβὼν δὲ ταύτην τὴν ἀφορμὴν, ἥνπερ χρὴ τοὺς εὐσεβεῖς, βουλομένους ἀμύνεσθαι καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος, ἢ κατορθώσας τυραννεῖν, ἢ διαμαρτὼν ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους, ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσι, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τούτων παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθοδον. Ὅθεν καὶ μάλιστ' ἄν τις τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἣν εἶχε παρὰ τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλων τε γὰρ πλεῖν μετὰ τοσούτων ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος, καὶ πάντων τῶν δεινῶν πλησίον ὄντων, οὔτ' ἐκεῖνος ἠθύμησεν, οὔτε τῶν παρακληθέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἠξίωσεν· ἀλλ' οἱ μὲν, ὥςπερ θεῷ συνακολουθήσαντες, ἅπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὡμολογημένοις· ὁ δὲ, ὥςπερεὶ στρατόπεδον ἔχων κρεῖττον τῶν ἀντι-

16. ... εὐδοκιμοῦσιν, ὥς παρὰ τῶν ...
τα ...
οὗτοι γὰρ οὐ μόνον τῶν προγε...
ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ κ...
λιστας ... συντιθέασιν. Ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς
...ὰς ... ὅστις οὕτω δεινοὺς καὶ φο...
...όγηκεν, ... κινδύνους, εἰς τὴν ἑαυτοῦ κ...
...νος ... πλεῖστοι πεποίηνται διὰ τύχην
ἐν ... οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης
...ιλείας, ...
τῶν ἐχθρῶν.

17. Ἀλλὰ μὲν τῶν γε ἔπειτα χεγεν...
...αὶ τῶν ἁπάντων, Κῦρον τὸν Μήδων
...ν τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενο...
... μάλιστα θαυμάζουσιν· ἀλλ' δ ...
... καὶ ... στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν,. δ...
... Ἑλλήνων καὶ τῶν Βαρβάρων ῥαδίως
R ...

πάλων, ἢ προειδὼς τὸ συμβησόμενον, οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην.

12. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν ἔργων· ἀποβὰς γὰρ εἰς τὴν νῆσον, οὐχ ἡγήσατο δεῖν χωρίον ὀχυρὸν καταλαβὼν, καὶ τὸ σῶμα ἐπ' ἀσφαλείᾳ καταστήσας, περιϊδεῖν, εἴ τινες αὐτῷ τῶν πολιτῶν βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθὺς, ὥςπερ εἶχε, ταύτης τῆς νυκτὸς, διελὼν τοῦ τείχους πυλίδα, καὶ ταύτῃ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ διαγαγὼν, προςέβαλε πρὸς τὸ βασίλειον. Καὶ τοὺς μὲν θορύβους τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς συμβαίνοντας, καὶ τοὺς φόβους τῶν ἄλλων, καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου, τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; Γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δὲ ἄλλων πολιτῶν θεατῶν, (δεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν, τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν, ἡσυχίαν ἦγον,) οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς, καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐχθροὺς, πρὶν ἑλὼν τὸ βασίλειον, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐτιμωρήσατο, καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθησεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

13. Ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθείην, ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίποιμι τὸν λόγον, ῥᾴδιον ἐκ τούτων εἶναι γνῶναι τήν τε ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἐχομένων οἶμαι δηλώσειν.

14. Τοσούτων γὰρ τυράννων ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γεγενημένων, οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην

:είνου κτησάμενος. Εἰ μὲν οὖν πρὸς ἕκα-
ἰν τὰς πράξεις τὰς Εὐαγόρου παραβάλοι-
ἂν ὁ λόγος ἴσως τοῖς ἀκούουσιν ἀρέσειεν,
χρόνος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν· ἐὰν δὲ
οι τοὺς εὐδοκιμωτάτους, ἐπὶ τούτων σκο-
δὲν μὲν χεῖρον ἕξομεν, πολὺ δὲ συντομώτε-
θησόμεθα περὶ αὐτῶν.

Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας πα-
ον, τίς οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους
ν; Οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω ῥάθυμος, ὅς-
αιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύ-
.αβεῖν μᾶλλον, ἢ κτησάμενος ὁσίως, ὥσπερ
ῖς παισὶ τοῖς ἑαυτοῦ καταλιπεῖν.

Καὶ μὴν τῶν παλαιῶν καθόδων αὗται μά-
οκιμοῦσιν, ἃς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούο-
ι γὰρ οὐ μόνον τῶν προγεγενημένων τὰς
ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὑτῶν
ντιθέασιν. Ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυ-
, ὅστις οὕτω δεινοὺς καὶ φοβεροὺς ποιη-
ινδύνους, εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατῆλθεν· ἀλλ'
ῖστοι πεποίηνται διὰ τύχην λαβόντες τὰς
οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης περιγενόμε-
θρῶν.

λλὰ μὲν τῶν γε ἔπειτα γεγενημένων ἴσως
ἁπάντων, Κῦρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελό-
ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον, οἱ πλεῖ-
άλιστα θαυμάζουσιν· ἀλλ' ὁ μὲν τῷ Περ-
οπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὃ πολλοὶ καὶ
ων καὶ τῶν Βαρβάρων ῥᾳδίως ἂν ποιή-

ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν προειρημένων διαπραξάμενος. Ἔπειτα ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατείας οὔπω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἂν ὑπέμεινεν· ἐκ δὲ τῶν τούτῳ πεπραγμένων ἅπασι φανερόν, ὅτι ῥᾳδίως ἂν κἀκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησε. Πρὸς δὲ τούτοις, τῷ μὲν ὁσίως καὶ δικαίως πέπρακται ἅπαντα· τῷ δὲ οὐκ εὐσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν. Ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀπώλεσε, Κῦρος δὲ τὸν πατέρα τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. Ὥστ', εἴ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν ἑκατέρου κρίνειν, δικαίως ἂν Εὐαγόραν καὶ τούτου μᾶλλον ἐπαινέσειαν. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως, καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον, μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παῤῥησίᾳ χρησάμενον εἰπεῖν· οὐδεὶς οὔτε θνητός, οὔτε ἡμίθεος, οὔτε ἀθάνατος εὑρεθήσεται κάλλιον, οὐδὲ λαμπρότερον, οὐδὲ εὐσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. Καὶ τούτοις ἐκείνως μάλιστ' ἄν τις πιστεύσειεν, εἰ μὴ σφόδρα τοῖς νῦν λεγομένοις ἀπιστήσας, ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειεν, ὅπως ἕκαστος ἐτυράννησε. Φανήσομαι γάρ, οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλα λέγειν προθυμούμενος, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν, οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.

18. Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἂν καὶ τῶν λόγων αὐτὸν προσῆκον ἦν ἀξιοῦσθαι· νῦν δὲ πάντες ἂν ὁμολογήσειαν, τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων, μέγιστον σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἶναι. Τὸ

ιάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησαμενον, τίς ἂν ἢ ῥήτωρ,] ἢ ποιητής, ἢ λόγων εὑρετής, ἀξίως τῶν ιεπραγμένων ἐπαινέσειεν;

19. Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλόμενος, ἐν οἷς ἄλλοις εὑρεθήσεται καταδεέστερος γεγονώς, ἀλλ-ὰ πρῶτον μὲν εὐφυέστατος ὢν τὴν γνώμην, καὶ ιλεῖστα κατορθοῦν δυνάμενος, ὅμως οὐκ ᾠήθη δεῖν λιγωρεῖν, οὐδ᾽ αὐτοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ζητεῖν καὶ φροντίζειν καὶ βουλεύεσθαι, ὸν πλεῖστον χρόνον διέτριβεν· ἡγούμενος μέν, εἰ ιαλῶς τὴν ἑαυτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειε, καλῶς ιὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἕξειν· θαυμάζων δέ, ὅσοι ῆς μὲν ψυχῆς ἕνεκα τῶν ἄλλων ποιοῦνται τὴν ἐπι-ιέλειαν, αὐτῆς δὲ μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. Επειτα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἶχεν· ὁρῶν γὰρ τοὺς ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελου-ιένους, ἐλάχιστα λυπουμένους, καὶ τὰς ἀληθινὰς ῶν ῥᾳθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς εὐ-ιραγίαις καὶ ταῖς καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέ-αστον παρέλιπεν, ἀλλ᾽ οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πρά-εις ᾔδει, καὶ τῶν πολιτῶν ἕκαστον ἐγίνωσκεν, ὥστε ιήτε τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ φθάνειν, μήτε τοὺς πιεικεῖς ὄντας λανθάνειν, ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν ῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἑτέρων ἤκουεν, οὔ-ε ἐκόλαζεν, οὔτε ἐπετίμα τοῖς πολίταις, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ιὐτὸς συνῄδει, τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. Ἐν αῖς τοιαύταις δὲ ἐπιμελείαις ἑαυτὸν καταστήσας, ὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην προσπιπτόν-

των, οὐδὲ περὶ ἓν πεπλανημένως εἶχεν, ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διῴκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς ἀφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν, ἢ τοὺς ἀρχομένους τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας· ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἁπάντων ἄρχων, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμβούλων δεόμενος, ὅμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος· πολλὰ μὲν τῶν χρωμένων ἡττώμενος, ἅπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγενόμενος· σεμνὸς ὢν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς, ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἓν ἀτάκτως, οὐδὲ ἀνωμάλως διακείμενος, ἀλλ' ὁμοίως τὰς ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογίας, ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς ὅρκοις διαφυλάττων· μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις ἀγαθοῖς· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος, τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς ὢν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν φύσιν τῶν ἄλλων ὑπερβάλλειν· ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν, ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥᾳστώνας κτώμενος, ἀλλ' οὐ διὰ μικρὰς ῥᾳθυμίας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· ὅλως δὲ οὐδὲν παραλιπών, ὧν προσεῖναι τοῖς βασιλεῦσι πρέπει, ἀλλ' ἐξ ἑκάστης πολιτείας ἐκλεγόμενος τὸ βέλτιστον· καὶ δημοτικὸς μὲν ὤν, τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δέ, τῇ τῆς πόλεως διοικήσει, στρατηγικὸς δέ, τῇ πρὸς κινδύνους εὐβουλίᾳ, τυραννικὸς δέ, τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν. Καὶ ταῦθ' ὅτι προσ

ν Εὐαγόρᾳ, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ᾳδιον καταμαθεῖν.

20. Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωένην, καὶ διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς Ἕλληνας προςδεχομένην, οὔτε τέχνας ἐπισταμένην, ὔτε ἐμπορίῳ χρωμένην, οὔτε λιμένας κεκτημένην, αὖτά τε πάντα διώρθωσε, καὶ πρὸς τούτοις καὶ ώραν πολλὴν προςεκτήσατο, καὶ τείχη προςπεριεάλετο, καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο, καὶ ταῖς ἄλλαις αρασκευαῖς οὕτως ηὔξησε τὴν πόλιν, ὥςτε μηδεμιᾶς ῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀπολελεῖφθαι· καὶ δύναμιν οσαύτην ἐνεποίησεν, ὥςτε φοβεῖσθαι πολλοὺς τῶν ρότερον καταφρονούντων αὐτῆς. Καίτοι τηλικαύας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν, οὐχ οἷόν τ' ἐςιν, ν μή τις αὐτὰς διοικῇ τοιούτοις ἤθεσιν, οἵοις Εὐαόρας μὲν εἶχεν, ἐγὼ δὲ ὀλίγῳ πρότερον ἐπειράθην ιελθεῖν. Ὥςτ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων ῶν ἐκείνῳ προςόντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν ἀπολειθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. Τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο οιαύτης φύσεως, ὃς οὐ μόνον τὴν αὑτοῦ πόλιν πλείοος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν περιέχοντα τόπον, ὴν νῆσον, ἐπὶ πρᾳότητα καὶ μετριότητα προήγαγε; Ιρὶν μὲν γὰρ λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχήν, οὕτως προςοίστως καὶ χαλεπῶς εἶχον, ὥςτε καὶ τῶν ἀρόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵ τινες ν ὠμότατα πρὸς τοὺς Ἕλληνας διακείμενοι τυγχάοιεν. Νῦν δὲ τοσοῦτον μεταπεπτώκασιν, ὥςτ' ἁιλλᾶσθαι μέν, οἵτινες αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες ᾶλλον εἶναι, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους

αὐτῶν, γυναῖκας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς μᾶλλον, ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν, καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν. Καὶ τούτων ἁπάντων οὐδεὶς, ὅςτις οὐκ ἂν Εὐαγόραν αἴτιον εἶναι ὁμολογήσειεν.

21. Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου, καὶ τῆς ὁσιότητος τῆς ἐκείνου· τῶν γὰρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες, ἦλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, ἡγούμενοι κουφοτέραν εἶναι καὶ νομιμωτέραν τὴν Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἴκοι πολιτειῶν. Ὧν τοὺς μὲν ἄλλους ὀνομαστὶ διελθεῖν, πολὺ ἂν ἔργον εἴη. Κόνωνα δὲ τὸν διὰ πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι δυςτυχησάσης τῆς πόλεως, ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενος, ὡς Εὐαγόραν ἦλθε; νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνου καταφυγὴν, καὶ τῇ πόλει τάχιστα ἂν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν. Πολλὰ δὲ πρότερον ἤδη κατωρθωκὼς, οὐδὲ περὶ ἑνὸς πώποτε πράγματος ἔδοξεν ἄμεινον ἢ περὶ τούτων βεβουλεῦσθαι· συνέβη γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς Κύπρον, καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν πλεῖστα ἀγαθά. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔφθησαν ἀλλήλοις πλησιάσαντες, καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς, ἢ πρότερον οἰκείους ὄντας. Ἔπειτα περί τε τῶν ἄλλων ὁμονοοῦντες, ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν, καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως

αὐτὴν γνώμην ἔσχον. Ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις οὖσαν, καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημένην, λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσήκοντα ποιοῦντες· τῷ μὲν γὰρ ἦν φύσει πατρὶς, τὸν δὲ καὶ διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. Σκοπουμένοις δὲ αὐτοῖς, ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺ τὸν καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἄρχοντες γὰρ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, εἰς τοῦτ᾿ ἀπληστίας ἦλθον, ὥστε καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. Λαβόντες δὲ ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν βασιλέως ἀπορούντων, ὅ,τι χρήσονται τοῖς παροῦσιν, ἐδίδασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους ποιεῖσθαι· νομίζοντες, εἰ μὲν πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο, καὶ τούτῳ περιγένοιντο, τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μόνην καλῶς ἕξειν· εἰ δὲ κατὰ θάλατταν κρατήσειαν, πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν. Ὅπερ συνέβη. Πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν, καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος, Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν, καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἠλευθερώθησαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀπέλαβε, καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμὼν κατέστη. Καὶ ταῦτ᾿ ἐπράχθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ αὐτόν τε παρασχόντος, καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαντος. Ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὗ-

τυραννεύοντος, μετὰ πεντήκοντα ἀνδρῶν εἷλε,
την βασιλεὺς ὁ Μέγας, τοσαύτην δύναμιν ἔχων,
αἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

24. Καίτοι πῶς ἄν τις τὴν ἀνδρίαν ἢ τὴν
νησιν, ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φ
ρώτερον ἐπιδείξειεν, ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ
δύνων; Οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους π
μους, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος,
ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν
μετὰ πάσης Ἑλλάδος Τροίαν μόνην εἷλον, ὁ δέ,
πόλιν ἔχων, πρὸς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμη
ὥστ' εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐτὸν ἐ
λήθησαν, ὅσοι περ ἐκείνους, πολὺ μεῖζον' ἂν
τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε.

25. Τίνα γὰρ ἂν εὑρήσομεν τῶν τότε γεν
νων, εἰ τοὺς μύθους νῦν ἀφέντες, τὴν ἀλήθ
σκοπῶμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοι
των μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγεν
νον; ὃς ἑαυτὸν μὲν ἐξ ἰδιώτου τύραννον κατέστ
τὸ δὲ γένος ἀπεληλαμένον ἅπαν τῆς πολιτείας,
τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺ
πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν Ἕλληνας ἐποίησεν ἐξ ἀ
δρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δὲ ὀνομαστούς,
δὲ τόπον ἄμικτον ὅλον παραλαβών, καὶ παντάπ
ἐξηγριωμένον, ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέ
σεν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, εἰς ἔχθραν μὲν Βα
καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἠμύνατο καλῶς, ὥστε
μνηστον γενέσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπ
ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσούτῳ χρησιμώ

ἑαυτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὥςτε ὁμολογουμένως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον· ἧς γενομένης, βασιλεὺς μὲν ἁπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη· Λακεδαιμόνιοι δ', ἀντὶ τοῦ τὴν ἤπειρον πορθεῖν, περὶ τῆς ἑαυτῶν κινδυνεύειν ἠναγκάσθησαν· οἱ δ' Ἕλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίαν ἔσχον· Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥςτε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἄρχοντας, ἐλθεῖν ὡς αὐτοὺς, τὴν ἀρχὴν παραδώσοντας.

26. Ὥςτ' εἴ τις ἔροιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρᾳ πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, δι' ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἂν κατασταίην. Τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ μέγιςον εἶναι, καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὅ,τι ἂν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν γνώμην.

27. Ὥςτ' εἴ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀθάνατοι γεγόνασιν, οἶμαι κἀκεῖνον ἠξιῶσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε βίον εὐτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γὰρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ ὀνομαστοτάτους, εὑρήσομεν, ταῖς μεγίςαις συμφοραῖς περιπεσόντας· Εὐαγόρας δὲ οὐ μόνον θαυμαστότατος ἐξ ἀρχῆς ὢν διετέλεσεν, ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος.

28. Τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας, ὃς τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις

τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἧττον δυνήσῃ τῶν Ἑλλήνων.

32. Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγινώσκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν. Οὐ γὰρ οὔτε ἐμὲ λέληθεν, οὔτε τοὺς ἄλλους ὅτι καὶ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων, φιλοσοφεῖν καὶ φιλοπονεῖν ἐπεχείρησας· οὐδ᾽ ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις, ζηλώσαντας τὴν σὴν παίδευσιν, τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ᾽ οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν. Ἀλλ᾽ ὅμως ἐγὼ ταῦτα εἰδώς, οὐδὲν ἧττον καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταὐτόν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων, οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀγωνιζομένοις.

33. Ἐμὸν μὲν οὖν ἐστι καὶ τῶν ἄλλων φίλω τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομεν παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὧνπερ καὶ νῦν τ χάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλεί ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν ἄλλον χρόνον μελεῖσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἄξιο καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων, ὧν μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρ μάλιστα δὲ ὑμῖν, τοῖς πλείστων κυρίοις οὖσι δ᾽ οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις κρείττων, ἀλλ᾽ ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν α τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀ

ὑπογυιώτατον, ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρε-
ὶ μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τῶν ἐν
ὑταῖς σοι τιμαῖς ὄντων. Ἔστι δ᾽ ἐπὶ σοί, μὴ
ρτεῖν τούτων· ἐὰν γὰρ ἐμμένῃς τῇ φιλοσοφίᾳ,
σοῦτον ἐπιδιδῷς, ὅσον περ νῦν, ταχέως γενή-
οῦτος, οἷόν σε προςήκει.

X.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΕΛΕΝΗΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Εἰσί τινες, οἳ μέγα φρονοῦσιν, ἢν ὑπόθεσιν ἄτοπον καὶ παράδοξον ποιησάμενοι, περὶ ταύτης ἀνεκτῶς εἰπεῖν δυνηθῶσι καὶ καταγεγηράκασιν, οἱ μὲν οὐ φάσκοντες οἷόν τ' εἶναι ψευδῆ λέγειν, οὐδ' ἀντιλέγειν, οὐδὲ δύο λόγω περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἀντειπεῖν· οἱ δὲ διεξιόντες, ὡς ἀνδρία καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη ταὐτόν ἐστι· καὶ φύσει μὲν οὐδὲν αὐτῶν ἔχομεν, μία δ' ἐπιστήμη κατὰ πάντων ἐστίν· ἄλλοι δὲ περὶ τὰς ἔριδας διατρίβουσι, τὰς οὐδὲν μὲν ὠφελούσας, πράγματα δὲ παρέχειν τοῖς πλησιάζουσι δυναμένας.

2. Ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἑώρων νεωστὶ τὴν περιεργίαν ταύτην ἐν τοῖς λόγοις γεγενημένην, καὶ τούτους ἐπὶ καινότητι τῶν εὑρημένων φιλοτιμουμένους, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐθαύμαζον αὐτούς· νῦν δὲ τίς οὕτως ὀψιμαθής ἐστιν, ὅστις οὐκ οἶδε, Πρωταγόραν, καὶ τοὺς

:τ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον γενομένους σοφιστάς, ὅτι
ὶ τοιαῦτα, καὶ πολὺ τούτων ἔτι πραγματωδέστερα
'γγράμματα κατέλιπον ἡμῖν; Πῶς γὰρ ἄν τις ὑ-
ρβάλοιτο Γοργίαν, τὸν τολμήσαντα λέγειν, ὡς οὐ-
ν τῶν ὄντων ἐστίν; ἢ Ζήνωνα τὸν ταὐτὰ δυνατὰ
ὶ πάλιν ἀδύνατα πειρώμενον ἀποφαίνειν; ἢ Μέ-
ισον, ὃς, ἀπείρων τὸ πλῆθος πεφυκότων τῶν πρα-
:άτων, ὡς ἑνὸς ὄντος τοῦ παντός, ἐπεχείρησεν ἀπο-
ίξεις εὑρίσκειν;

3. Ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς ἐκείνων ἀποδειξάν-
ιν, ὅτι ῥᾴδιόν ἐστι, περὶ ὧν ἄν τις πρόθηται ψευ-
ῆ μηχανήσασθαι λόγον, ἔτι περὶ τὸν τόπον τοῦτον
ατρίβουσιν· οὓς ἐχρῆν, ἀφεμένους ταύτης τῆς
ρθρείας, τῆς ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἐξελέγχειν προς-
ιουμένης, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις πολὺν ἤδη χρόνον ἐξε-
λεγμένης, τὴν ἀλήθειαν διώκειν, καὶ περὶ τὰς πρά-
:ς ἐν αἷς πολιτευόμεθα, τοὺς συνόντας παιδεύειν,
ὶ περὶ τὴν ἐμπειρίαν τὴν τούτων γυμνάζειν· ἐν-
υμουμένους, ὅτι πολὺ κρεῖττόν ἐστι περὶ τῶν χρη-
μων ἐπιεικῶς δοξάζειν, ἢ περὶ τῶν ἀχρήστων ἀκρι-
ῶς ἐπίστασθαι, καὶ μικρὸν προέχειν ἐν τοῖς μεγά-
ις, ἢ πολὺ διαφέρειν ἐν τοῖς μικροῖς, καὶ τοῖς μη-
ν πρὸς τὸν βίον ὠφελοῦσιν.

4. Ἀλλὰ γὰρ οὐδενὸς αὐτοῖς ἄλλου μέλει, πλὴν
ιῦ χρηματίζεσθαι παρὰ τῶν νεωτέρων. Ἔστι δὲ ἡ
ερὶ τὰς ἔριδας φιλονεικία, δυναμένη τοῦτο ποιεῖν.
ἱ γὰρ μήτε τῶν ἰδίων, μήτε τῶν κοινῶν φροντίζον-
:ς, τούτοις μάλιστα χαίρουσι τῶν λόγων, οἳ μηδὲ
ρὸς ἓν χρήσιμοι τυγχάνουσιν ὄντες.

5. Τοῖς μὲν οὖν τηλικούτοις πολλὴ ο ταύτην ἔχειν τὴν διάνοιαν· ἐπὶ γὰρ ἀπι πραγμάτων πρὸς τὰς περιττότητας καὶ θα ἴας οὕτω διακείμενοι διατελοῦσι· τοῖς δὲ προσποιουμένοις, ἄξιον ἐπιτιμᾷν, ὅτι κα μὲν τῶν ἐπὶ τοῖς συμβολαίοις ἐξαπατώντω δικαίως τοῖς λόγοις χρωμένων, αὐτοὶ δὲ ἐκ νότερα ποιοῦσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλους τιν σαν, οὗτοι δὲ τοὺς συνόντας μάλιστα βλά

6. Τοσοῦτον δὲ ἐπιδεδωκέναι πεπο ψευδολογεῖν, ὥςτ' ἤδη τινὲς, ὁρῶντες τ τῶν τοιούτων ὠφελουμένους, τολμῶσι γρο ἐστιν ὁ τῶν πτωχευόντων καὶ φευγόντων τότερος, ἢ ὁ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· καὶ τεκμήριον, ὡς, εἰ περὶ πονηρῶν πραγμάτ τι λέγειν, περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ε πορήσουσιν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ πάντων εἶναι στότατον, τὸ δια τούτων τῶν λόγων ζητεῖ ὡς περὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστήμην ἔχουσιν, αὐτοῖς οἷς ἐπαγγέλλονται τὴν ἀπόδειξιν π τοὺς γὰρ ἀμφιςβητοῦντας τοῦ φρονεῖν, κα τας εἶναι σοφιστὰς, οὐκ ἐν τοῖς ἠμελημ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν οἷς ἅπαντες ταγωνισταὶ προςήκει διαφέρειν, καὶ κρείτ τῶν ἰδιωτῶν. Νῦν δὲ παραπλήσιον ποιοῦ ἂν εἴ τις προσποιοῖτο κράτιστος εἶναι τῶν ἐνταῦθα καταβαίνων, οὗ μηδεὶς ἂν ἄλλος τίς γὰρ ἂν τῶν εὖ φρονούντων, συμφορὰ ἐπιχειρήσειεν: ἀλλὰ δῆλον, ὅτι δὲ ἀσθ

:ῦθα καταφεύγουσιν. Ἔστι γὰρ τῶν μὲν τοιούτων ιγγραμμάτων μία τις ὁδός, ἣν οὔθ' εὑρεῖν, οὔτε ιθεῖν, οὔτε μιμήσασθαι δύςκολόν ἐστιν· οἱ δὲ ιινοὶ καὶ πιστοὶ καὶ τούτοις ὅμοιοι τῶν λόγων, ὰ πολλῶν ἰδεῶν καὶ καιρῶν δυςκαταμαθήτων εὑ-'σκονταί τε καὶ λέγονται, καὶ τοσούτῳ χαλεπωτέ-κν ἔχουσι τὴν σύνθεσιν, ὅσῳ περ τὸ σεμνύνεσθαι ιῦ σκώπτειν, καὶ τὸ σπουδάζειν τοῦ παίζειν ἐπι-ονώτερόν ἐστι. Σημεῖον δὲ μέγιστον· τῶν μὲν γὰρ ιὺς βομβυλιούς, καὶ τοὺς ἅλας, καὶ τὰ τοιαῦτα ουληθέντων ἐπαινεῖν, οὐδεὶς πώποτε λόγων ἠπόρη-εν· οἱ δὲ περὶ τῶν ὁμολογουμένων ἀγαθῶν ἢ κα-ῶν, ἢ τῶν διαφερόντων ἐπ' ἀρετῇ τι λέγειν ἐπιχει-ήσαντες, πολὺ καταδεέστερον τῶν ὑπαρχόντων ἅ-αντες εἰρήκασιν. Οὐ γὰρ τῆς αὐτῆς γνώμης ἐστίν, ξίως εἰπεῖν περὶ ἑκατέρων αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ικρὰ ῥᾴδιον τοῖς λόγοις ὑπερβαλέσθαι, τῶν δὲ χα-επὸν τοῦ μεγέθους ἐφικέσθαι· καὶ περὶ μὲν τῶν όξαν ἐχόντων σπάνιον εὑρεῖν, ὃ μηδεὶς πρότερον ἴρηκε· περὶ δὲ τῶν φαύλων καὶ ταπεινῶν, ὅ,τι ἂν ις τύχῃ φθεγξάμενος, ἅπαν ἴδιόν ἐστι.

7. Διὸ καὶ τὸν γράψαντα περὶ τῆς Ἑλένης, παινῶ μάλιστα τῶν εὖ λέγειν τι βουληθέντων, ὅτι :ερὶ τοιαύτης ἐμνήσθη γυναικός, ἣ καὶ τῷ γένει, αὶ τῷ κάλλει, καὶ τῇ δόξῃ πολὺ διήνεγκεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτον μικρόν τι παρέλαθε· φησὶ γὰρ γκώμιον γράφειν περὶ αὐτῆς, τυγχάνει δ' ἀπολο-ίαν εἰρηκὼς ὑπὲρ τῶν ἐκείνῃ πεπραγμένων. Ἔστι ὲ οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν ἰδεῶν, οὐδὲ περὶ τῶν αὐτῶν

ἔργων ὁ λόγος, ἀλλ' ἅπαν τοὐναντίον. Ἀ
σῦαι μὲν γὰρ προσήκει περὶ τῶν ἀδικεῖ
ἐχόντων, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ἀγαθῷ τι
ροντας.

8. Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ τὸ ῥᾷστον ποιεῖν,
τοῖς ἄλλοις, μηδὲν ἐπιδεικνὺς τῶν ἐμαυτο
σομαι περὶ αὐτῆς ταύτης εἰπεῖν, παραλιπὼ
τὰ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα.

9. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου, π
τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους αὐτῆς. Πλείστων
θέων γενηθέντων ὑπὸ Διός, μόνης ταύτη
ναικὸς πατὴρ ἠξίωσε κληθῆναι. Σπουδάσι
λιστα περὶ τὸν ἐξ Ἀλκμήνης, τοσούτῳ μᾶλ
νην Ἡρακλέους προὐτίμησεν, ὥστε τῷ μὲν ἰ
κεν, ἣ βίᾳ τῶν ἄλλων ἁπάντων κρατεῖν δύν
δὲ κάλλος ἀπένειμεν, ὃ καὶ τῆς ῥώμης αὐτ
πέφυκεν. Εἰδὼς δὲ τὰς λαμπρότητας καὶ
φανείας, οὐκ ἐκ τῆς ἡσυχίας, ἀλλ' ἐκ τῶν
καὶ τῶν ἀγώνων γιγνομένας, καὶ βουλόμεν
μὴ μόνον τὰ σώματα εἰς θεοὺς ἀναγαγεῖ
καὶ τὰς δόξας ἀειμνήστους καταλιπεῖν, τὸ
πονον καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον κατέστ
δὲ περίβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν

10. Καὶ πρῶτον μὲν Θησεύς, ὁ λεγόμ
Αἰγέως, γενόμενος δὲ ἐκ Ποσειδῶνος, ἰδι
οὔπω μὲν ἀκμάζουσαν, εἴδει δὲ τῶν ἄλλων δ
σαν, τοσοῦτον ἡττήθη τοῦ κάλλους, κρα
ἄλλων εἰθισμένος, ὥστε, ὑπαρχούσης αὐτῷ
τρίδος μεγίστης, καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτ

σάμενος οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, ἄνευ τῆς πρὸς ἐκείνην οἰκειότητος, ἐπειδὴ παρὰ τῶν κυρίων οὐχ οἷός τ᾽ ἦν αὐτὴν λαβεῖν, ἀλλ᾽ ἀνέμενον τήν τε τῆς παιδὸς ἡλικίαν, καὶ τὸν χρησμὸν τὸν παρὰ τῆς Πυθίας, ὑπεριδὼν τὴν ἀρχὴν τὸν Τυνδάρεω, καὶ καταφρονήσας τῆς ῥώμης τῆς Κάστορος καὶ Πολυδεύκους καὶ πάντων τῶν ἐν Λακεδαίμονι δεινῶν ὀλιγωρήσας, βίᾳ λαβὼν αὐτήν, εἰς Ἄφιδναν τῆς Ἀττικῆς ἐκόμισε, καὶ τοσαύτην χάριν ἔσχε Πειρίθῳ, τῷ μετασχόντι τῆς ἁρπαγῆς, ὥστε, βουληθέντος αὐτοῦ μνηστεῦσαι κόρην τὴν Διὸς καὶ Δήμητρος, καὶ παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τὴν ᾅδου κατάβασιν, ἐπειδὴ συμβουλεύων οὐχ οἷός τ᾽ ἦν ἀποτρέπειν, προδήλου τῆς συμφορᾶς οὔσης, ὅμως αὐτῷ συνηκολούθησε, νομίζων, ὀφείλειν τοῦτον τὸν ἔρανον, μηδενὸς ἀποστῆναι τῶν ὑπὸ Πειρίθου προςταττομένων, ἀνθ᾽ ὧν ἐκεῖνος αὐτῷ συνεκινδύνευσεν.

11. Εἰ μὲν οὖν ὁ ταῦτα πράξας, εἷς ἦν τῶν τυχόντων, ἀλλὰ μὴ τῶν πολὺ διενεγκόντων, οὐκ ἄν πω δῆλος ἦν ὁ λόγος, πότερον Ἑλένης ἔπαινος, ἢ κατηγορία Θησέως ἐστί· νῦν δέ, τῶν μὲν ἄλλων τῶν εὐδοκιμησάντων εὑρήσομεν, τὸν μὲν ἀνδρίας, τὸν δὲ σοφίας, τὸν δ᾽ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων μερῶν ἀπεστερημένον, τοῦτον δὲ μόνον οὐθενὸς ἐνδεᾶ γενόμενον, ἀλλὰ παντελῆ τὴν ἀρετὴν κτησάμενον. Δοκεῖ δέ μοι περὶ αὐτοῦ καὶ διὰ μακροτέρων εἰπεῖν. Ἡγοῦμαι γὰρ ταύτην μεγίστην εἶναι πίστιν τοῖς βουλομένοις Ἑλένην ἐπαινεῖν, ἢν ἐπιδείξωμεν, τοὺς ἀγα-

πήσαντας καὶ θαυμάσαντας ἐκείνην, αὐτοὺς τῶν ἄλλων θαυμαστοτέρους ὄντας.

12. Ὅσα μὲν γὰρ ἐφ' ἡμῶν γέγονεν, εἰκότως ἂν ταῖς δόξαις ταῖς ἡμετέραις αὐτῶν διακρίνοιμεν, περὶ δὲ τῶν οὕτω παλαιῶν, προσήκει τοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εὖ φρονήσασιν ὁμονοοῦντας ἡμᾶς φαίνεσθαι. Κάλλιστον μὲν οὖν περὶ Θησέως τοῦτ' εἰπεῖν ἔχω, ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γενόμενος, ἐφάμιλλον τὴν ἑαυτοῦ δόξαν πρὸς τὴν ἐκείνου κατέστησεν. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς ὅπλοις ἐκοσμήσαντο παραπλησίως, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐχρήσαντο τοῖς αὐτοῖς, πρέποντα τῇ συγγενείᾳ ποιοῦντες. Ἐξ ἀδελφῶν δὲ γεγονότες, ὁ μὲν ἐκ Διός, ὁ δὲ ἐκ Ποσειδῶνος, ἀδελφὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔσχον. Μόνοι γὰρ οὗτοι τῶν προγεγενημένων ὑπὲρ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων ἀθληταὶ κατέστησαν.

13. Συνέβη δὲ τὸν μὲν ὀνομαστοτέρους καὶ μείζους, τὸν δὲ ὠφελιμωτέρους, καὶ τοῖς Ἕλλησιν οἰκειοτέρους ποιήσασθαι τοὺς κινδύνους· τῷ μὲν γὰρ Εὐρυσθεὺς προσέταττε, τάς τε βοῦς τὰς ἐξ Ἐρυθείας ἀγαγεῖν, καὶ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων ἐνεγκεῖν, καὶ τὸν Κέρβερον ἀναγαγεῖν, καὶ τοιούτους πόνους ἄλλους, ἐξ ὧν ἤμελλεν οὐ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν, ἀλλ' αὐτὸς κινδυνεύσειν· ὁ δ' αὐτὸς αὐτοῦ κύριος ὤν, τούτους προῄρητο τῶν ἀγώνων, ἐξ ὧν ἔμελλεν, ἢ τῶν Ἑλλήνων, ἢ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος εὐεργέτης νομισθήσεσθαι. Καὶ τόν τε ταῦρον, τὸν ἀνεθέντα μὲν ὑπὸ Ποσειδῶνος, τὴν δὲ χώραν λυμαινόμενον, ὃν πάντες οὐκ ἐτόλμων ὑπομένειν, μόνος χειρωσάμε-

ος, μεγάλου φόβου καὶ μεγάλης ἀπορίας πάντας τοὺς οἰκοῦντας τὴν πόλιν ἀπήλλαξε. Καὶ μετὰ ταῦτα Λαπίθαις σύμμαχος γενόμενος, καὶ στρατευσάμενος ἐπὶ Κενταύρους, τοὺς διφυεῖς, οἳ καὶ τάχει, καὶ ῥώμῃ, καὶ τόλμῃ διενεγκόντες, τὰς μὲν ἐπόρθουν, τὰς δὲ ἔμελλον, ταῖς δὲ ἠπείλουν τῶν πόλεων, τούτους μάχῃ νικήσας, εὐθὺς μὲν αὐτῶν τὴν ὕβριν ἔπαυσεν, οὐ πολλῷ δ᾽ ὕστερον τὸ γένος ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνισε. Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τὸ τέρας τὸ τραφὲν μὲν ἐν Κρήτῃ, γενόμενον δὲ ἐκ Πασιφάης, τῆς Ἡλίου θυγατρός, ᾧ κατὰ μαντείαν δασμὸν τῆς πόλεως δὶς ἑπτὰ παῖδας ἀποστελλούσης, ἰδὼν αὐτοὺς ἀγομένους, καὶ πάνδημον προπεμπομένους ἐπὶ θάνατον ἄνομον καὶ προὖπτον, καὶ πενθουμένους ἔτι ζῶντας, οὕτως ἠγανάκτησεν, ὥσθ᾽ ἡγήσατο, κρεῖττον εἶναι τεθνᾶναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσχρῶς, ἄρχων τῆς πόλεως, τῆς οὕτως οἰκτρὸν τοῖς ἐχθροῖς φόρον ὑποτελεῖν ἠναγκασμένης. Σύμπλους δὲ γενόμενος, καὶ κρατήσας φύσεως ἐξ ἀνδρὸς μὲν καὶ ταύρου μεμιγμένης, τὴν δ᾽ ἰσχὺν ἐχούσης οἵαν προσήκει τὴν ἐκ σωμάτων τοιούτων συγκειμένην, τοὺς μὲν παῖδας διασώσας τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκεν, τὴν δὲ πόλιν, οὕτως ἀνόμου καὶ δεινοῦ καὶ δυσαπαλλάκτου προστάγματος ἠλευθέρωσεν.

14. Ἀπορῶ δέ, ὅ,τι χρήσομαι τοῖς ἐπιλοίποις· ἐπιστὰς γὰρ ἐπὶ τὰ Θησέως ἔργα, καὶ λέγειν ἀρξάμενος περὶ αὐτῶν, ὀκνῶ μὲν μεταξὺ παύσασθαι, καὶ παραλιπεῖν τὴν Σκείρωνος καὶ Κερκύονος, καὶ

ναρχίαν, τῆς αὐτῶν δημοκρατίας. Οὐ γάρ, ὥσπερ ἕτεροι, τοὺς μὲν πόνους ἄλλοις προςέταττε, τῶν δ' ἡδονῶν αὐτὸς μόνος ἀπέλαυεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν κινδύνους ἰδίους ἐποιεῖτο, τὰς δ' ὠφελείας ἅπασιν εἰς τὸ κοινὸν ἀπεδίδου. Καὶ γάρ τοι διετέλεσε τὸν βίον οὐκ ἐπιβουλευόμενος, ἀλλ' ἀγαπώμενος· οὐδ' ἐπεισάκτῳ δυνάμει τὴν ἀρχὴν διαφυλάττων, ἀλλὰ τῇ τῶν πολιτῶν εὐνοίᾳ δορυφορούμενος, τῇ μὲν ἐξουσίᾳ τυραννῶν, ταῖς δ' εὐεργεσίαις δημαγωγῶν. Οὕτω γὰρ νομίμως καὶ καλῶς διῴκει τὴν πόλιν, ὥςτ' ἔτι καὶ νῦν ἴχνος τῆς ἐκείνου πρᾳότητος ἐν τοῖς ἤθεσιν ἡμῶν καταλελεῖφθαι.

18. Τὴν δὴ γεννηθεῖσαν μὲν ὑπὸ Διός, κρατήσασαν δὲ τοιαύτης ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης πῶς οὐκ ἐπαινεῖν χρὴ καὶ τιμᾷν καὶ νομίζειν, πολὺ τῶν πώποτε γενομένων διενεγκεῖν; οὐ γὰρ δὴ μάρτυρά γε πιστότερον, οὐδὲ κριτὴν ἱκανώτερον ἕξομεν ἐπαγαγέσθαι, περὶ τῶν Ἑλένῃ προςόντων ἀγαθῶν, τῆς Θησέως διανοίας. Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον, δι' ἀπορίαν, διατρίβειν, μηδ' ἀνδρὸς ἐν δόξῃ καταχρώμενος ἐπαινεῖν αὐτήν, βούλομαι καὶ περὶ τῶν ἐχομένων διελθεῖν.

19. Μετὰ γὰρ τὴν Θησέως εἰς ᾅδου κατάβασιν, ἐπανελθούσης αὐτῆς εἰς Λακεδαίμονα, καὶ τὸ μνηστεύσασθαι λαβούσης ἡλικίαν, ἅπαντες οἱ τότε βασιλεύοντες καὶ δυναστεύοντες ἐν ταῖς πόλεσι τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχον περὶ αὐτῆς. Ἐξὸν γὰρ

τοῖς λαμβάνειν ἐν ταῖς αὑτῶν πόλεσι γυναῖκας τὰς πρωτευούσας, ὑπεριδόντες τοὺς οἴκοι γάμους, ἦλθον ὡς ἐκείνην μνηστεύσοντες. Οὔπω δὲ κεκριμένου τοῦ μέλλοντος αὐτῇ συνοικεῖν, ἀλλ' ἔτι κοινῆς τῆς τύχης οὔσης, οὕτω πρόδηλος ἦν ἅπασιν ἀνθρώποις ἐσομένη περιμάχητος, ὥςτε συνελθόντες πίστεις ἔδοσαν ἀλλήλοις, ἦ μὴν βοηθήσειν, εἴ τις ἀποστεροίη τὸν ἀξιωθέντα λαβεῖν αὐτήν, νομίζων ἕκαστος, ταύτην τὴν ἐπικουρίαν ἑαυτῷ παρασκευάζειν. Τῆς μὲν οὖν ἰδίας ἐλπίδος, πλὴν ἑνὸς ἀνδρός, ἅπαντες ἐψεύσθησαν· τῆς δὲ κοινῆς δόξης, ἣν ἔσχον περὶ ἐκείνης, οὐδεὶς αὐτῶν διήμαρτεν.

20. Οὐ πολλοῦ γὰρ χρόνου διελθόντος, καὶ γενομένης ἐν θεαῖς περὶ κάλλους ἔριδος, ἧς Ἀλέξανδρος, ὁ Πριάμου, κατέστη κριτής, καὶ διδούσης Ἥρας μὲν ἁπάσης αὐτῷ βασιλείαν τῆς Ἀσίας, Ἀθηνᾶς δέ, κρατεῖν ἐν πολέμοις, Ἀφροδίτης δὲ τὸν γάμον τὸν Ἑλένης· τῶν μὲν σωμάτων οὐ δυνηθεὶς λαβεῖν διάγνωσιν, ἀλλ' ἡττηθεὶς τῆς τῶν θεῶν ὄψεως, τῶν δὲ δωρεῶν ἀναγκασθεὶς γενέσθαι κριτής, εἵλετο τὴν οἰκειότητα τῆς Ἑλένης ἀντὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· οὐ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποβλέψας, (καίτοι τοῦτο τοῖς εὖ φρονοῦσι πολλῶν αἱρετώτερόν ἐστιν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐπὶ τοῦθ' ὥρμησεν,) ἀλλ' ἐπεθύμησε Διὸς γενέσθαι καὶ κληθῆναι κηδεστής· νομίζων, πολὺ μείζω καὶ καλλίω ταύτην εἶναι τὴν τιμήν, ἢ τὴν τῆς Ἀσίας βασιλείαν· καὶ μεγάλας μὲν ἀρχὰς καὶ δυναστείας καὶ φαύλοις ἀνθρώποις ποτὲ παραγενήσεσθαι, τοι-

δας ἐπανελθεῖν. Καὶ ταῦτ᾽ ἐποίουν, οὐχ ὑπ ξάνδρου καὶ Μενελάου φιλονεικοῦντες, ἀλλ ὑπὲρ τῆς Ἀσίας, οἱ δὲ ὑπὲρ τῆς Εὐρώπης, τες, ἐν ὁποτέρᾳ τὸ σῶμα τὸ ἐκείνης κατ ταύτην τὴν χώραν εὐδαιμονεστέραν ἔσεσθαι.

24. Τοσοῦτος δ᾽ ἔρως ἐνέπεσε τῶν πό τῆς στρατιᾶς ἐκείνης, οὐ μόνον τοῖς Ἕλλησι Βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς, ὥστε οι ἐξ αὐτῶν γεγονότας ἀπέτρεψαν τῶν ἀγώνω περὶ Τροίαν· ἀλλὰ Ζεὺς μὲν προειδὼς τ πηδόνος εἱμαρμένην, Ἠὼς δὲ τὴν Μέμνονος, δῶν δὲ τὴν Κύκνου, Θέτις δὲ τὴν Ἀχιλλέω αὐτοὺς συνεξώρμησαν, καὶ συνεξέπεμψαν νοι, κάλλιον αὐτοῖς εἶναι τεθνάναι μαχ τῆς Διὸς θυγατρὸς μᾶλλον ἢ ζῆν ἀπολει περὶ ἐκείνης κινδύνων. Καὶ τί δεῖ θ περὶ τῶν παίδων ἔγνωσαν; αὐτοὶ γὰρ π καὶ δεινοτέραν ἐποιήσαντο τὴν παράταξιν τοὺς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένης· πρὸς μὲ νους μετ᾽ ἀλλήλων ἐμαχέσαντο, περὶ δὲ τ σφᾶς αὐτοὺς ἐπολέμησαν.

25. Εὐλόγως δὲ κἀκεῖνοι ταῦτ᾽ ἔγνω τηλικαύταις ὑπερβολαῖς ἔχω χρήσασθαι Κάλλους γὰρ πλεῖστον μέρος μετέσχηκε τατον, καὶ τιμιώτατον, καὶ θειότατο ἐστι. Ῥᾴδιον δὲ διαγνῶναι τὴν δύναμι μὲν γὰρ ἀνδρίας ἢ σοφίας ἢ δικαιοσύ

ων, πολλὰ φανήσεται τιμώμενα μᾶλλον [ἢ τούτων καστον]· τῶν δὲ κάλλους ἀπεστερημένων, οὐδὲν εὑρήσομεν ἀγαπώμενον, ἀλλὰ πάντα καταφρονούμενα, πλὴν ὅσα τῆς ἰδέας ταύτης κεκοινώνηκε, καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ τοῦτο μάλιστα εὐδοκιμοῦσαν, διότι κάλλιστον τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐστίν. Γνοίη δ᾽ ἄν τις κἀκεῖθεν, ὅσον διαφέρει τῶν ὄντων, ἐξ ὧν αὐτοὶ δια... εθα πρὸς ἕκαστον αὐτῶν. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων, ν ἂν ἐν χρείᾳ γιγνώμεθα, τυχεῖν μόνον βουλόμεθα, περαιτέρω δὲ περὶ αὐτῶν οὐδὲν τῇ ψυχῇ προςπεπόνθαμεν· τῶν δὲ καλῶν ἔρως ἡμῖν ἐγγίνεται, τοσούτῳ μείζω τοῦ βουλεύσασθαι ῥώμην ἔχων, ὅσῳ περ καὶ τὸ πρᾶγμα κρεῖττόν ἐστι. Καὶ τοῖς μὲν κατὰ σύνεσιν ἢ κατ᾽ ἄλλο τι προέχουσι φθονοῦμεν, ἢν μὴ τῷ ... ῆς εὖ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, προσάγωνται, καὶ στέργειν σφᾶς αὐτοὺς ἀναγκάσωσι· τοῖς δὲ καλοῖς ... ἰδόντες εὖνοι γιγνόμεθα, καὶ μόνους αὐτοὺς ... περ τοὺς θεούς, οὐκ ἀπαγορεύομεν θεραπεύοντες, ... ἥδιον δουλεύομεν τοῖς τοιούτοις, ἢ τῶν ἄλλων ἄρχομεν, πλείω χάριν ἔχοντες τοῖς πολλὰ προστάττουσιν, ἢ τοῖς μηδὲν ἐπαγγέλλουσι. Καὶ τοὺς μὲν π... ἄλλῃ τινὶ δυνάμει γιγνομένους, λοιδοροῦμεν, καὶ κόλακας ἀποκαλοῦμεν· τοὺς δὲ τῷ κάλλει λατρεύοντας, φιλοκάλους καὶ φιλοπόνους νομίζομεν εἶναι. Τοσαύτῃ δ᾽ εὐσεβείᾳ καὶ προνοίᾳ χρώμεθα περὶ τὴν ἰδέαν τὴν τοιαύτην, ὥςτε καὶ αὐτῶν τῶν κεκτημένων τὸ κάλλος, τοὺς μὲν μισθαρνήσαντας, καὶ κακῶς βουλευσαμένους περὶ τῆς αὐτῶν ἡλικίας, μᾶλ-

λον ἀτιμάζομεν, ἢ τοὺς εἰς τὰ τῶν ἄλλων σώματ ἐξαμαρτάνοντας· ὅσοι δ' ἂν τὴν αὑτῶν ὥραν δια φυλάξωσιν, ἄβατον τοῖς πονηροῖς, ὥςπερ ἱερόν, ποιη σαντες; τούτους εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τιμῶμε ὥςπερ τοὺς ὅλην τὴν πόλιν ἀγαθόν τι δράσαντας.

26. Καὶ τί δεῖ τὰς ἀνθρωπίνας δόξας λέγοντ διατρίβειν; ἀλλὰ Ζεύς, ὁ κρατῶν ἁπάντων, ἐν μὲ τοῖς ἄλλοις τὴν αὑτοῦ δύναμιν ἐνδείκνυται, πρὸς ὁ τὸ κάλλος ταπεινὸς γενόμενος ἀξιοῖ πλησιάζειν. Ἀμ φιτρύωνι μὲν γὰρ εἰκασθείς, ὡς Ἀλκμήνην ἦλθε χρυσὸς δὲ ῥυείς, Δανάῃ συνεγένετο· κύκνος δὲ γενό μενος, εἰς τοὺς Νεμέσεως κόλπους κατέφυγε· τού τῳ δὲ πάλιν ὁμοιωθείς, Λήδαν ἐνύμφευσεν· ἀεὶ μετὰ τέχνης, ἀλλ' οὐ μετὰ βίας θηρώμενος φαίνετ τὰς φύσεις τὰς τοιαύτας. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον πρ τετίμηται τὸ κάλλος παρ' ἐκείνοις ἢ παρ' ἡμῖν, ὥ τε καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἑαυτῶν ὑπὸ τούτου κρατο μέναις συγγνώμην ἔχουσι. Καὶ πολλὰς ἄν τις ἐπ δείξειε τῶν ἀθανάτων, αἳ θνητοῦ κάλλους ἡττήθ σαν, ὧν οὐδὲ μία λαθεῖν τὸ γεγενημένον, ὡς αἰσχ νην ἔχον, ἐζήτησεν, ἀλλ' ὡς καλῶν ὄντων τῶν π πραγμένων, ὑμνεῖσθαι μᾶλλον ἢ σιωπᾶσθαι πε αὐτῶν ἠβουλήθησαν. Μέγιστον δὲ τῶν εἰρημέν τεκμήριον· πλείους γὰρ ἂν εὕροιμεν διὰ τὸ κάλλ ἀθανάτους γεγενημένους, ἢ διὰ ἄλλας ἀρετὰς ἅπ σας.

27. Ὧν Ἑλένη τοσούτῳ πλέον ἔσχεν, ὅσῳ π

καὶ τὴν ὄψιν αὐτῶν διήνεγκεν. Οὐ γὰρ μόνον ἀθανασίας ἔτυχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν ἰσόθεον λαβοῦσα, πρῶτον μὲν τοὺς ἀδελφοὺς ἤδη κατεχομένους ὑπὸ τῆς πεπρωμένης, εἰς θεοὺς ἀνήγαγε. Βουλομένη δὲ πιστὴν ποιῆσαι τὴν μεταβολὴν, οὕτως αὐτοῖς τὰς τιμὰς ἐναργεῖς ἔδωκεν, ὥςθ᾿ ὁρωμένους ὑπὸ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ κινδυνευόντων, σώζειν, οἵ τινες ἂν εὐσεβῶς αὐτοὺς ἐπικαλέσωνται. Μετὰ δὲ ταῦτα Μενελάῳ τοσαύτην χάριν ἀπέδωκεν ὑπὲρ τῶν πόνων καὶ τῶν κινδύνων, οὓς δι᾿ ἐκείνην ὑπέμεινεν, ὥςτε τοῦ γένους ἅπαντος τοῦ Πελοπιδῶν διαφθαρέντος, καὶ κακοῖς ἀνηκέστοις περιπεσόντος, οὐ μόνον αὐτὸν τῶν συμφορῶν τούτων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ θεὸν ἀντὶ θνητοῦ ποιήσασα, σύνοικον αὑτῇ καὶ πάρεδρον εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα κατεστήσατο. Καὶ τούτοις ἔχω τὴν πόλιν τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν μάλιστα τὰ παλαιὰ διασώζουσαν, ἔργῳ παρασχέσθαι μαρτυροῦσαν. Ἔτι γὰρ καὶ νῦν ἐν Θεράπναις τῆς Λακωνικῆς, θυσίας αὐτοῖς ἁγίους καὶ πατρίους ἐπιτελοῦσιν οὐχ ὡς ἥρωσιν, ἀλλ᾿ ὡς θεοῖς ἀμφοτέροις οὖσιν.

28. Ἐπεδείξατο δὲ καὶ Στησιχόρῳ τῷ ποιητῇ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν· ὅτε μὲν γὰρ ἀρχόμενος τῆς ᾠδῆς, ἐβλασφήμησέ τι περὶ αὐτῆς, ἀνέστη τῶν ὀφθαλμῶν ἐστερημένος, ἐπειδὴ δὲ γνοὺς τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς τὴν καλουμένην παλινῳδίαν ἐποίησε, πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν αὐτὴν φύσιν κατέστησε. Λέγουσι δέ τινες καὶ τῶν Ὁμηριδῶν, ὡς ἐπιστᾶσα νυκτὸς Ὁ-

μήρῳ, προςτάξαι ποιεῖν περὶ τῶν στρατει
ἐπὶ Τροίαν, βουλομένη τὸν ἐκείνων θάνατ
τότερον, ἢ τὸν βίον τῶν ἄλλων καταστῆσαι
ρος μέν τι καὶ διὰ τὴν Ὁμήρου τέχνην, μο
διὰ ταύτην, οὕτως ἐπαφρόδιτον καὶ παρ
ὀνομαστὴν αὐτοῦ γενέσθαι τὴν ποίησιν.

29. Ὡς οὖν καὶ δίκην λαμβάνειν, κ
ἀποδοῦναι δυναμένην, τοὺς μὲν τοῖς χρήμα
χοντας, ἀναθήμασι καὶ θυσίαις καὶ ταῖ
προςόδοις ἱλάσκεσθαι καὶ τιμᾷν αὐτὴν χρὴ
φιλοσόφους, πειρᾶσθαί τι λέγειν περὶ αὐ
τῶν ὑπαρχόντων ἐκείνῃ· τοῖς γὰρ πεπαι
πρέπει τοιαύτας ποιεῖσθαι τὰς ἀπαρχάς.

30. Πολὺ δὲ πλείω τὰ παραλελειμμέν
ρημένων ἐστί. Καὶ χωρὶς γὰρ τεχνῶν καὶ
φιῶν καὶ τῶν ἄλλων ὠφελειῶν, ἃς ἔχοι τ
ἐκείνην καὶ τὸν πόλεμον τὸν Τρωϊκὸν ἀνενε
καίως ἂν καὶ τοῦ μὴ δουλεύειν ἡμᾶς τοῖς Β
Ἑλένην αἰτίαν εἶναι νομίζοιμεν. Εὑρήσο
τοὺς Ἕλληνας διὰ ταύτην ὁμονοήσαντας, κ
στρατείαν ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους ποιησαμέν
τότε πρῶτον τὴν Εὐρώπην κατὰ τῆς Ἀσίας
στήσασαν· ἐξ ὧν τοσαύτης μεταβολῆς
ὥςτε τὸν μὲν ἐπέκεινα χρόνον, οἳ δυςτυχ
τοῖς Βαρβάροις, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἠ
χειν· καὶ Δαναὸς μὲν ἐξ Αἰγύπτου
κατέσχε· Κάδμος δὲ ὁ Σιδώνιος
Κᾶρες δὲ τὰς νήσους κατῴκουν· Πέλοπ

μπάσης ὁ Ταντάλου Πέλοψ ἐκράτησε· μετ' ἐκεῖ-
ν δὲ τὸν πόλεμον, τοσαύτην ἐπίδοσιν τὸ γένος ἡ-
ὶν ἔλαβεν, ὥςτε καὶ πόλεις μεγάλας καὶ χώραν πολ-
ν ἀφελέσθαι τῶν Βαρβάρων. Ἢν οὖν τινὲς βού-
νται ταῦτα ἐπεξεργάζεσθαι καὶ μηκύνειν, οὐκ ἀπο-
σουσιν ἀφορμῆς, ὅθεν Ἑλένην, ἔξω τῶν εἰρημένων,
νυσιν ἐπαινεῖν, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ καλοῖς καὶ και-
ἰς λόγοις ἐντεύξονται περὶ αὐτῆς.

XI.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΒΟΥΣΙΡ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΒΟΥΣΙΡΙΔ
ΑΔΗΛΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑ

Τοῦτον τὸν λόγον γράφει πρὸς Ι
νά σοφιστήν, ἐξ ἀνάγκης ἐλθόντα ἐπὶ
ειν διὰ πενίαν· Ἀθηναῖον μὲν τῷ γένει
τα δὲ νῦν ἐν Κύπρῳ. Γράφει δὲ αἰ
ἐπανορθούμενος αὐτὸν δῆθεν, ὡς σφαλέ
τοῖς λόγοις, οἷς ἔγραφεν, ἔν τε τῷ ἐγκω
σίριδος, καὶ ἐν τῇ κατηγορίᾳ τοῦ Σωκ
γάρ ἐστιν, ὁ παρασχὼν τὸν λόγον τ
Σωκράτους τοῖς περὶ Ἄνυτον καὶ Μέ
τηγορηθεὶς ἀποθάνῃ. Κατηγόρουν

ὅτι καινὰ δαιμόνια εἰςφέρει τοῖς Ἀθηναίοις, λέγων δὴ, σέβειν ὄρνεα καὶ κύνας καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ διὰ τοῦτο διαφθείρειν τοὺς νέους τοὺς μανθάνοντας. Ἐζήτησαν δέ τινες, διὰ ποίαν αἰτίαν μὴ φανερῶς τὸν κατ᾽ αὐτοῦ λόγον εἰςῆλθεν; εἴγε φείδεται τοῦ διδασκάλου; καὶ λέγομεν, ἵνα μὴ ὀργισθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀρτίως Σωκράτους καταψηφισάμενοι. Δοκεῖ οὖν διὰ τούτου ὥςπερ ἐλέγχειν αὐτοὺς, ὡς κακῶς καταψηφισαμένους. Καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ μετέγνωσαν ὕστερον, ὅτι ἀσεβῶς ἔπραξαν, καταψηφισάμενοι Σωκράτους. Εἶτα καὶ σωφρονισθέντες διὰ τοῦ λοιμοῦ τοῦ ἐγκατασκήψαντος αὐτοῖς, διὰ τὸν Σωκράτους θάνατον. Ἀπέθανε δὲ ἐπὶ Λάχητος ἄρχοντος. Ὅθεν λοιπὸν ἐκέλευσαν μηδένα δημοσίᾳ, οἷον ἐν κοινῷ θεάτρῳ, λέγειν περὶ Σωκράτους. Ἀμέλει λέγεταί τι τοιοῦτον, ὡς ὅτι, Εὐριπίδου βουλομένου εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεδιότος, ἀναπλάσασθαι Παλαμήδην, ἵνα διὰ τούτου σχοίη καιρὸν τοῦ αἰνίξασθαι εἰς τὸν Σωκράτη, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους· Ἐκάνετε, ἐκάνετε τῶν Ἑλλήνων τὸν ἄριστον· ὅ ἐςιν, ἐφονεύσατε. Καὶ νοῆσαν τὸ θέατρον ἅπαν ἐδάκρυσε, διότι περὶ Σωκράτους ἠνίττετο. Γράφει οὖν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον, ὥςπερ εἴπομεν, ἐπιλαμβανόμενος αὐτοῦ. Εἰ δέ τις ζητήσει τὴν αἰτίαν, διὰ τί μὴ καὶ τὸν ἄλλον λόγον εἶπεν εἰς τὸν Σωκράτην· λέγομεν, ὡς ἤδη περὶ τούτου προειρήκαμεν, ἵνα μὴ ὀργισθῶσιν αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι, ἔναγχος καταψηφισάμενοι.

Ἡ δ᾽ ὑπόθεσις τοῦ Βουσίριδος τοιαύτη· Βου-

σιρις τῆς Λιβύης καὶ Ποσειδῶνος ἐγένετο
τος τεχθεὶς ἐν Λιβύῃ τῇ χώρᾳ, ὑπεριδὼ
οἰκήσεως, εἵλετο τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κ
ὁμώνυμον αὐτῷ Βούσιριν, ἥ τις καὶ νῦ
κληται. Αἰτίαν δ' ἔσχεν ὡς ξενηλάτης, κα
τοὺς ξένους. Ὁ οὖν Πολυκράτης, ἅτε δὴ
στὴς καὶ λογογράφος, ἠθέλησε καὶ ἀπολ
ψαι ὑπὲρ τοῦ Βουσίριδος, καὶ ὑπὲρ τούτ
καλεῖτο· εἰς ἣν αὐτοῦ ὁ Ἰσοκράτης ἐπιλ
καὶ ὑποτίθεται αὐτός, πῶς ἔδει αὐτὸν
ἐγκώμιον. Διὸ καὶ ὁ λόγος οὗτος τῶν
ἐγκωμίων ἐστί.

ΒΟΥΣΙΡΙΣ.

Τὴν μὲν ἐπιείκειαν τὴν σήν, ὦ Πολύκ
τὴν τοῦ βίου μεταβολήν, παρ' ἄλλων πυν
οἶδα· τῶν δὲ λόγων τινάς, ὧν γέγραφας
νεγνωκώς, ἥδιστα μὲν ἄν σοι περὶ ὅλης ἐ
σάμην τῆς παιδεύσεως, περὶ ἣν ἠνάγκα
θειν. Ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς μὲν ἀναξίως δι
ἐκ δὲ φιλοσοφίας χρηματίζεσθαι ζητοῦσιν
τοὺς πλείω πεπραγματευμένους, καὶ μᾶλλ
βωμένους, προσήκειν ἐθελοντὰς τοῦτον εἰ
ἔρανον. Ἐπειδὴ δ' οὔπω περιτετυχήκαμε
περὶ μὲν τῶν ἄλλων, ὁπόταν εἰς ταὐτὸ σ
τόθ' ἡμῖν ἐξέσται διὰ πλειόνων ποιήσασθ
ουσίαν· ἃ δ' ἐν τῷ παρόντι δυναίμην ἄ

φηί σε, ταῦτα δ' ᾠήθην δεῖν σοὶ μὲν ἐπιστεῖλαι, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους, ὡς οἷόν τε μάλιστ' ἀποκρύψασθαι. Γινώσκω μὲν οὖν, ὅτι τοῖς πλείστοις τῶν νουθετουμένων ἔμφυτόν ἐστι, μὴ πρὸς τὰς ὠφελείας ἀποβλέπειν, ἀλλὰ τοσούτῳ χαλεπώτερον ἀκούειν τῶν λεγομένων, ὅσῳ περ ἄν τις ἀκριβέστερον αὐτῶν ἐξετάζῃ τὰς ἁμαρτίας· ὅμως δ' οὐκ ὀκνητέον ὑπομένειν τὴν ἀπέχθειαν ταύτην, τοῖς εὐνοϊκῶς πρός τινας ἔχουσιν, ἀλλὰ πειρατέον μεθιστάναι τὴν δόξαν τῶν οὕτω πρὸς τοὺς συμβουλεύοντας διακειμένων.

2. Αἰσθανόμενος οὖν οὐχ ἥκιστά σε μεγαλαυχούμενον, ἐπί τε τῇ Βουσίριδος ἀπολογίᾳ, καὶ τῇ Σωκράτους κατηγορίᾳ, πειράσομαί σοι ποιῆσαι καταφανές, ὅτι τοῦ δέοντος πολὺ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις διήμαρτες. Ἁπάντων γὰρ εἰδότων, ὅτι δεῖ τοὺς μὲν εὐλογεῖν τινὰς βουλομένους, πλείω τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν αὐτοῖς [τὰ] προσόντα ἀποφαίνειν, τοὺς δὲ κατηγοροῦντας τἀναντία τούτων ποιεῖν· τοσούτῳ δέεις οὕτω κεχρῆσθαι τοῖς λόγοις, ὥστε ὑπὲρ μὲν Βουσίριδος ἀπολογήσασθαι φάσκων, οὐχ ὅπως τῆς ὑπαρχούσης αὐτὸν διαβολῆς ἀπήλλαξας, ἀλλὰ καὶ τηλικαύτην αὐτῷ τὸ μέγεθος παρανομίαν προσῆψας, ἧς οὐκ ἔσθ' ὅπως ἄν τις δεινοτέραν ἐξευρεῖν δυνηθείη. Τῶν γὰρ ἄλλων τῶν ἐπιχειρησάντων ἐκεῖνον λοιδορεῖν, τοσοῦτο μόνον περὶ αὐτοῦ βλασφημούντων, ὡς ἔθυε τῶν ξένων τοὺς ἀφικνουμένους, σὺ καὶ κατεσθίειν αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους ᾐτιάσω. Σωκράτους δὲ κατηγορεῖν ἐγχειρήσας, ὥσπερ ἐγκωμιάσαι βουλόμενος, Ἀλκιβιάδην ἔδωκας αὐ-

βουλεύουσιν, εὐαγωγὸς δὲ καὶ πρὸ τοῖς ἐντὸς αὐτοῦ κατοικοῦσι. Πρ μένοις, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν πρ γασίαν ἰσόθεον πεποίηκε. Τῶν γὰ αὐχμῶν, [ὧν] τοῖς μὲν ἄλλοις ὁ Ζε ἐκείνων δ' ἕκαστος ἀμφοτέρων το κύριος καθέστηκεν. Εἰς τοσαύτην δαιμονίας ἥκουσιν, ὥςτε τῇ μὲν ἀ τῆς χώρας, καὶ τῷ πλήθει τῶν πεδ ποῦνται, τῇ δὲ τῶν ὄντων διαθέσ λειπόντων κομιδῇ, διὰ τὴν τοῦ νῆσον οἰκοῦσιν. Κύκλῳ γὰρ αὐτ πᾶσαν διαῤῥέων, πολλὴν αὐτοῖς ρων τούτων πεποίηκεν. Ἤρξατο μ ὅθενπερ χρὴ τοὺς εὖ φρονοῦντας, ὁ λιστον καταλαβεῖν, καὶ τὴν τροφὴ αὐτὸν ἐξευρεῖν.

7. Μετὰ δὲ ταῦτα διελόμενο τοὺς μὲν ἐπὶ ταῖς ἱερωσύναις κατ τὰς τέχνας ἔτρεψε, τοὺς δὲ τὰ πε λετᾶν ἠνάγκασεν· ἡγούμενος, τὰ τὰς περιουσίας, ἔκ τε τῆς χώρας κο ὑπάρχειν, τούτων δ' εἶναι φυλακ τήν τε περὶ τὸν πόλεμον ἐπιμέλει τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν.

8. Ἅπαντας δὲ τοὺς ἀριθμοὶ ὧν ἄριστ' ἄν τις τὰ κοινὰ διοικήσ τοῖς τὰς αὐτὰς πράξεις μεταχειρίζ εἰδώς, τοὺς μὲν μεταβαλλομένους τ

ν τῶν ἔργων ἀκριβῶς ἔχοντας, τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς
ῖς πράξεσι συνεχῶς ἐπιμένοντας, εἰς ὑπερβολὴν
τον ἀποτελοῦντας. Τοιγαροῦν καὶ πρὸς τὰς
χς εὑρήσομεν αὐτοὺς πλεῖον διαφέροντας τῶν
τὰς αὐτὰς ἐπιστήμας, ἢ τοὺς ἄλλους δημιουρ-
τῶν ἰδιωτῶν· καὶ περὶ τὴν σύνταξιν, δι' ἧς
τε βασιλείαν, καὶ τὴν ἄλλην πολιτείαν διαφυλάτ-
ιν, οὕτω καλῶς ἔχοντας, ὥςτε καὶ τῶν φιλοσό-
τοὺς ὑπὲρ τῶν τοιούτων λέγειν ἐπιχειροῦντας,
ιάλιστα εὐδοκιμοῦντας, τὴν ἐν Αἰγύπτῳ προαι-
θαι πολιτείαν· καὶ Λακεδαιμονίους, μέρος τι
ἐκεῖθεν μιμουμένους, ἄριστα διοικεῖν τὴν αὐτῶν
ν. Καὶ γὰρ τὸ μηδένα τῶν μαχίμων ἄνευ τῆς
ἀρχόντων γνώμης ἀποδημεῖν, καὶ τὰ συσσίτια,
τὴν τῶν σωμάτων ἄσκησιν, ἔτι δὲ τὸ μηδενὸς
ἀναγκαίων ἀποροῦντας, τῶν κοινῶν προςταγμά-
οὐκ ἀμελεῖν, μὴ δ' ἐπὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις δια-
ιν, ἀλλὰ τοῖς ὅπλοις καὶ ταῖς στρατείαις προς-
τὸν νοῦν, ἐκεῖθεν ἅπαντα ταῦτα εἰλήφασι.
ιῦτον δὲ χεῖρον τούτοις κέχρηνται τοῖς ἐπιτη-
ασιν, ὅσον οὗτοι μὲν ἅπαντες στρατιῶται κα-
άντες, βίᾳ τὰ τῶν ἄλλων λαμβάνειν ἀξιοῦσιν·
οι δ' οὕτως οἰκοῦσιν, ὥςπερ χρὴ τοὺς μήτε τῶν
ἀμελοῦντας, μήτε τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύ-
ς. Γνοίη δ' ἄν τις ἐνθένδε τὸ διάφορον ἑκατέ-
τῆς πολιτείας. Εἰ μὲν γὰρ ἅπαντες μιμησαίμε-
ὴν Λακεδαιμονίων ἀργίαν καὶ πλεονεξίαν, εὐ-
ἂν ἀπολοίμεθα, καὶ διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν καθ'
αν, καὶ διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς

θεῖν, ἣν οὔτε μόνος, οὔτε πρῶτος ἐ
θεωρακώς, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τῶν ὄντω
γεγενημένων, ὧν καὶ Πυθαγόρας ὁ Σ
ὃς ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ μ
γενόμενος, τήν τε ἄλλην φιλοσοφίαν
Ἕλληνας ἐκόμισε, καὶ περὶ τὰς θυσ
ἁγιστείας τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιφανέ
λων ἐσπούδασεν· ἡγούμενος, εἰ καὶ
ταῦτα πλεῖον γίγνοιτο παρὰ τῶν θεῶ
γε τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τούτων μάλιστ
σειν. Ὅπερ αὐτῷ καὶ συνέβη· τοσο
ξίᾳ τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν, ὥστε καὶ
ἅπαντας ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ μαθητὰς ε
πρεσβυτέρους ἥδιον ὁρᾶν τοὺς παῖδ
ἐκείνῳ συγγιγνομένους, ἢ τῶν οἰκεί
νους. Καὶ τούτοις οὐχ οἷόν τε ἀπι
καὶ νῦν τοὺς προςποιουμένους ἐκείνο
ναι, μᾶλλον σιγῶντας θαυμάζομεν,
λέγειν μεγίστην δόξαν ἔχοντας.

12. Ἴσως ἂν οὖν τοῖς εἰρημένοι
ὅτι τὴν μὲν χώραν καὶ τοὺς νόμους,
βειαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐπ
κτίων· ὡς δὲ τούτων αἴτιος ἦν, ὃν ἐ
μίαν ἔχω λέγειν ἀπόδειξιν.

13. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἄλλος τίς μ
τοῦτον ἐπέπληττεν, ἡγούμην ἂν αὐτ
νως ἐπιτιμᾶν· σοὶ δ' οὐ προςήκει τα
τὴν ὑπόληψιν. Βουληθεὶς γὰρ Βου

υ λέγειν, ὡς τόν τε Νεῖλον περὶ τὴν χώραν ηξε, καὶ τῶν ξένων τοὺς εἰςαφικνουμένους ιεν· ὡς δὲ ταῦτ᾽ ἐποίησεν, οὐδὲ μίαν πίστιν

Καίτοι πῶς οὐ καταγέλαστόν ἐστι, ταῦτα ῶν ἄλλων ἀπαιτεῖν, οἷς αὐτὸς μηδὲ κατὰ κεχρημένος τυγχάνεις; ἀλλὰ τοσούτῳ πλέον τέχεις τοῦ πιστὰ λέγειν, ὅσον ἐγὼ μὲν οὐδε- ὶν αἰτιῶμαι τῶν ἀδυνάτων, ἀλλὰ νόμων καὶ ις, αἵ περ εἰσὶ πράξεις τῶν ἀνδρῶν τῶν κα- ἀγαθῶν· σὺ δὲ τοιούτων δημιουργὸν ἀπο- ῶν οὐδέτερον οὐδεὶς ἂν ἀνθρώπων ποιή- λλὰ τὸ μὲν τῆς τῶν θηρίων ὠμότητος, τὸ δὲ θεῶν δυνάμεως ἔργον ἐστίν. Ἔπειτ᾽ εἰ καὶ τυγ- ἀμφότεροι τὰ ψευδῆ λέγοντες, ἀλλ᾽ οὖν ἐγὼ τοις κέχρημαι τοῖς λόγοις, οἷς περ χρὴ τοὺς ντας, σὺ δ᾽ οἷς προςήκει τοὺς λοιδοροῦντας· μόνον τῆς ἀληθείας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ης, δι᾽ ἧς εὐλογεῖν δεῖ, φαίνῃ διαμαρτηκώς.

Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ δεῖ τῶν σῶν ἀπαλλα- τὸν ἐμὸν λόγον ἐξετάζειν, οὐδεὶς ἂν αὐτῷ ἀπιστήσειεν. Εἰ μεν γὰρ ἄλλος τις ἦν φα ταῦτα πράξας, ἃ ἐγὼ φημὶ γεγενῆσθαι δι᾽ ὁμολογῶ λίαν εἶναι τολμηρός, εἰ περὶ ὧν ἐπίστανται, περὶ τούτων μεταπείθειν ἐπι- Νῦν δ᾽ ἐν κοινῷ τῶν πραγμάτων ὄντων, καὶ δέον περὶ αὐτῶν, τίνα ἄν τις τῶν ἐκεῖ κα- ιν, ἐκ τῶν εἰκότων σκοπούμενος, αἰτιώτερον ιίσειεν, ἢ τὸν ἐκ Ποσειδῶνος μὲν γεγονότα,

πρὸς δὲ μητρὸς ἀπὸ Διὸς ὄντα, μ
μιν τῶν κατ᾽ αὐτὸν κτησάμενον, κ
λοις ὀνομαστότατον γεγενημένον;
τοὺς ἅπασι τούτοις ἀπολελειμμένο
λον, ἢ ἐκεῖνον, τηλικούτων ἀγαθῶ
νῆσθαι.

15. Καὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς χρόν
τοὺς λόγους τοὺς τῶν λοιδορούντω
ὄντας ἐπιδείξειεν· οἱ γὰρ αὐτοὶ τῆς
κτονίας κατηγοροῦσι, καὶ φασὶν αὐ
ους ἀποθανεῖν· ὁμολογεῖται δὲ π
λογοποιῶν, Περσέως τοῦ Διὸς καὶ
μὲν εἶναι τέτρασι γενεαῖς νεώτερ
πλέον ἢ διακοσίοις ἔτεσι πρεσβύτε
βουλόμενον διαλύσασθαι τὰς ὑπὲ
λάς, πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι ταύτην
λιπεῖν, τὴν οὕτως ἐναργῆ, καὶ τηλ
ἔχουσαν;

16. Ἀλλὰ γὰρ οὐδέν σοι τῆς
σεν, ἀλλὰ ταῖς τῶν ποιητῶν βλασφ
θησας, οἳ δεινότερα μὲν πεποιηκό
τας ἀποφαίνουσι τοὺς ἐκ τῶν ἀθα
ἢ τοὺς ἐκ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀνοσ
τους δὲ λόγους περὶ αὐτῶν τῶν θεῶ
οὐδεὶς ἂν περὶ τῶν ἐχθρῶν τολμή
γὰρ μόνον κλοπὰς καὶ μοιχείας, κ
τιας θητείας αὐτοῖς ὠνείδισαν, ἀ

βρώσεις, καὶ πατέρων ἐκτομάς, καὶ μητέρων συνουσίας, καὶ πολλὰς ἄλλας ἀνομίας ἐλογοποίησαν κατὰ τούτων· ὑπὲρ ὧν τὴν μὲν ἀξίαν δίκην οὐκ ἔδοσαν, οὐ μὴν ἀτιμότεροί γε διέφυγον, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν πλανῆται, καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἐνδεεῖς κατέστησαν, οἱ δ' ἐτυφλώθησαν, ἄλλοι δὲ φεύγοντες τὴν πατρίδα, καὶ τοῖς οἰκείοις πολεμοῦντες, ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν, Ὀρφεὺς δέ, ὁ μάλιστα τῶν τοιούτων λόγων ἁψάμενος, διασπασθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν· ὥστ', ἂν σωφρονῶμεν, οὐ μιμησόμεθα τοὺς λόγους τοὺς ἐκείνων, οὐδὲ περὶ μὲν τῆς ἀλλήλων κακηγορίας νομοθετήσομεν, τῆς δ' εἰς τοὺς θεοὺς παῤῥησίας ὀλιγωρήσομεν, ἀλλὰ φυλαξόμεθα, καὶ νομιοῦμεν ὁμοίως τούς τε λέγοντας τὰ τοιαῦτα πλημμελεῖν, καὶ τοὺς πιστεύοντας αὐτοῖς.

17. Ἐγὼ μὲν οὖν, οὐχ ὅπως τοὺς θεούς, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐξ ἐκείνων γεγονότας, οὐδὲ μιᾶς ἡγοῦμαι κακίας μετασχεῖν, ἀλλ' αὐτούς τε τὰς πάσας ἔχοντας ἀρετὰς φῦναι, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν καλλίστων ἐπιτηδευμάτων ἡγεμόνας καὶ διδασκάλους γενέσθαι. Καὶ γὰρ ἄλογον, εἰ τῆς μὲν ἡμετέρας εὐπαιδίας εἰς τοὺς θεοὺς τὴν αἰτίαν ἀναφέρομεν, τῆς δὲ σφετέρας αὐτῶν μηδὲν αὐτοὺς φροντίζειν νομίζομεν. Ἀλλ' εἰ μὲν ἡμῶν τις τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως καταστῇ κύριος, οὐδ' ἂν τοὺς οἰκέτας ἐάσειεν εἶναι πονηρούς· ἐκείνων δὲ οὐ καταγινώσκοιμεν, εἰ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας περιΐδοιεν, οὕτως ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους ὄντας; καὶ σὺ μὲν οἴει καὶ τοὺς μηδὲν προςή-

κοντας, ἂν σοι πλησιάσωσι, τοὺς δὲ θεοὺς οὐδὲ μίαν ἡγῇ τῇ ἔχειν ἐπιμέλειαν; Καίτοι κατὰ τοῖν αἰσχίστοιν οὐ διαμαρτάνο δὲ βούλονται χρηστοὺς αὐτοὺ τῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν, ἀποροῦσι δὲ ὅπως ποιήσωσιν, ε τὴν δύναμιν ἔχουσιν.

18. Πολλῶν δ' ἐνόντων ε καὶ τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀπολο ἡγοῦμαι δεῖν μακρολογεῖν· ο ἄλλοις ποιούμενος, ἀλλ' ὑποδ ὡς χρὴ τούτων ἑκάτερον ποιεῖν τῶν, ἐπεὶ τόν τε λόγον ὃν συνέ γίαν ὑπὲρ Βουσίριδος, ἀλλ' ὁμ μένων δικαίως ἄν τις εἶναι νομ λύεις αὐτὸν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλ τῶν ἄλλων τινὲς ταῦτα πεποι τοῖς ἁμαρτάνουσιν εὑρίσκων τῶν μὲν ἀδικημάτων οὐ ῥάδιον χάνει γεγενημένον, τοὺς δὲ ἐφ σκομένους, μηδὲν ἡγοίμεθα ἕτεροι ταὐτὰ φαίνωνται διαπε ἂν καὶ τὰς ἀπολογίας ἅπασι ῥ τοῖς βουλομένοις εἶναι πονηρ κατασκευάσαιμεν;

19. Μάλιστα δ' ἂν κατίδ

εἰρημένων, ἐπὶ σαυτοῦ θεωρήσας· ἐνθυμήθητι γάρ, εἰ, μεγάλων καὶ δεινῶν αἰτιῶν περὶ σὲ γεγονυιῶν, τοῦτον τίς σοι τὸν τρόπον συνείποι, πῶς ἂν διατεθείης; ἐγὼ μὲν οἶδ' ὅτι πολὺ μᾶλλον αὐτὸν μισήσειας, ἢ τοὺς κατηγοροῦντας. Καίτοι πῶς οὐκ αἰσχρόν, τοιαύτας ὑπὲρ τῶν ἄλλων ποιεῖσθαι τὰς ἀπολογίας, ἐφ' αἷς ὑπὲρ σαυτοῦ λεγομέναις μάλιστ' ἂν ὀργισθείης;

20. Σκέψαι δὲ κἀκεῖνο, καὶ δίελθε πρὸς αὑτόν. Εἴ τις τῶν σοι συνόντων ἐπαρθείη ποιεῖν, ἃ σὺ τυγχάνεις εὐλογῶν, πῶς οὐκ ἂν ἀθλιώτατος εἴη, καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν πώποτε γεγενημένων; Ἆρ' οὖν χρὴ τοιούτους λόγους συγγράφειν, οἷς τοῦτο προςέσται μέγιστον ἀγαθόν, ἢν μηδένα πεῖσαι τῶν ἀκουσάντων δυνηθῶσιν.

21. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἂν εἴποις, ὡς οὐδὲ σὲ τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ' ἐβουλήθης τοῖς φιλοσόφοις παράδειγμα καταλιπεῖν, ὡς χρὴ περὶ τῶν αἰσχρῶν αἰτιῶν καὶ δυςχερῶν πραγμάτων ποιεῖσθαι τὰς ἀπολογίας. Ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον ἠγνόεις, οἶμαί σοι νῦν γεγενῆσθαι φανερόν, ὅτι πολὺ θᾶττον ἄν τις σωθείη, μηδὲν φθεγξάμενος, ἢ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπολογησάμενος. Καὶ μὲν δὴ καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι τῆς φιλοσοφίας ἐπικήρως διακειμένης, καὶ φθονουμένης, διὰ τοὺς τοιούτους τῶν λόγων ἔτι μᾶλλον αὐτὴν μισήσουσιν.

22. Ἢν οὖν μοι πείθῃ, μάλιστα μὲν οὐ ποιή-

τα ςηι...

δόξεις, μήτε τοὺς μιμουμεν...

περὶ τοὺς λόγους παίδευσιν διαβαλεῖς.

23. Καὶ μὴ θαύμαζε, εἰ, νεώτερος δὲν σοι προςήκων, οὕτω προχείρως ἐπιχ θετεῖν· ἡγοῦμαι γάρ, οὐ τῶν πρεσβυτ τῶν οἰκειοτάτων, ἀλλὰ τῶν πλεῖστα βουλομένων ὠφελεῖν, ἔργον εἶναι περὶ τ συμβουλεύειν.

